
3 1761 09427939 5

RUTGER FREDRIK HOCHSCHILDS MEMOARER

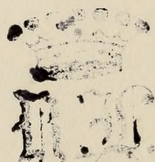
Rutger Fredrik Hochschilds Memoarer

UTGIFNA AF

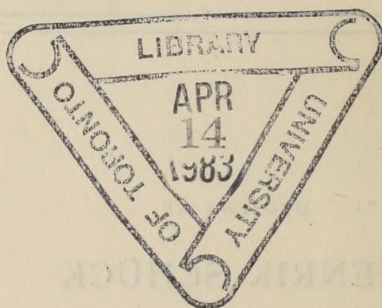
HENRIK SCHÜCK

ANDRA DELEN.

Stockholm, Hugo Gebers Förlag

CENTRALTRYCKERIET, STOCKHOLM 1909.

FÖRSTA KAPITLET.

Riksrådet grefve Bjelkes afsked beviljades med 1000 r:s pension samt grefve Falkenbergs med 666 r. 32 sk. Baron Ramel blef [erbjuden] en plats i ministären, men han har undanbedt sig den. De till riddare utnämnda presterna dubbades på levéen. Grefve Brahe begärde och erhöll audiens samt anhöll om baron Stjernelds befrielse, och utfäste sig att med all sin egendom svara såsom borgen för hans person och uppförande; men konungen ville intet bevilja. Man erfor, att anstalt gjordes om någons afresa ifrån Drottningholm. Bekymret tilltog; men härom kunde intet upptäckas. Eftermiddagen beviljades, uti polismästaren Liljensparres närvaro, baron Stjernelds halfbroder hofjunkaren Silfverstråle tillstånd att besöka sin broder, som uppförde sig med all köld och frimodighet. Polismästaren, som då redan fogat anstalt om hans afresa, försäkrade Silfverstrålen, att han om Stjerneld skulle gifva en fördelaktig rapport samt tviflade ej om hans frihet, blott han ej ville uppehålla sig i Stockholm, hvilket konungen skulle se ogärna i anseende till det förtroende, hvarmed prinsessorna hedrat honom.

Maj 7. Kl. 3 om morgonen uppväcktes Stjerneld, som i hastighet påklädd blef af tvänne Dalofficerare bortförd; vägen togs åt Örebro och som man förmodar till Karlstens fästning. Hans kammartjänare skulle fara efter med hans nödiga behof. Förskräckelsen blef allmän, man ansåg detta tyranniskt och fruktade, att flere så bedröfliga scener torde förestå. Baron Stjerneld var en aimabel herre, hade mycket rest och ägde kunskaper samt mod och ståndaktighet. Folk, som mött honom, hafva funnit hans utseende gladt och oförändradt. Man beklagade hans öde, hvilket ingen kunde förese. Han

var uti sina bästa år och af en ansenlig ärfd förmögenhet, som resor och en oförsiktig hushållning till en del medtagit; han har dock ännu en vacker behållning, Hans olycka kan ock till någon del tillskrifvas, att han räknade sin härkomst ifrån Erik XIV:s olycklige son Gustaf, af hvilket, ehuru fåfängt, han visade något högmod; detta förenadt med hans deciderade karaktär hade hos konungen väckt mycken uppmärksamhet.

Härtig Karl erhöll konungens befallning att utan någon kavaljer begifva sig till Haga. Det skedde och efter återkomsten for härtigen till utredningskommissionen.

Baron d'Albedyhl, som varit nog oförsiktig att säga grefve Bernstorff, att han ej varit i okunnighet om Benzelstjernas anledning att bränna upp ryska flottan i Köpenhamn, hade på konungens befallning genast begifvit sig till Köpenhamn tillbaka, därifrån han afrest vid första bullret; men som han i Köpenhamn ej af någon minister blef emottagen, ej häller fick audiens vid hofvet, begaf han sig åter till Skåne.

Konungen var på Drottningholm efter middagen. Sedan han sett dalkarlarna exercera, tillät han öfverste Ankarsvärd att komma för sig, och efter ett samtal med honom uti baron Armfelts närvaro af mera än 2 1/2 timmar, under hvilket Ankarsvärd justifierat sig, erhöll han sin frihet, blef generaladjutant samt undfick ersättning uti penningar för allt hvad han uti sitt häkte hade förlorat, jämte fälttraktamente för all den tid han varit i arrest. Han for samma afton till staden och hemfördes af baron Armfelt, som härigenom viste den styrka han ägde, emedan han alltid haft mycket förtroende för Ankarsvärd och, innan kriget började, sökt att sätta honom framför Toll, ehuru det ej lyckades.

Maj 8. Om natten affördes öfverste Almfelt, som man tror till Varbärgs fästning. Obemäldt den medfart honom öfvergår och hvilken såsom störande den personliga säkerheten är för hvar tänkande människa svår att utan grämelse åhöra, så beklagades han minst. Han var en parvenu, som revolutionen 1772 blef framdragen af general Sprengtporten och sedan gjort sin väg, till dess han af baron Essen blef prejudicerad vid dragonerna; han blef då af konungen med penningar tillfredsstäld, men alltid missnöjd, hade han om konungen fält

de mest oförsiktiga utlåtelser, och att hindra honom från värkställandet af saker, som hans häftighet väl kunnat söka att utföra, så lät man nu detta öde öfvergå honom.

Maj 9. Blef dragonvakten vid Fredrikshof aflöst af ett kompani af lifregementet.

Maj 10. Tvänne från Finland ankomna kurirer berätta en därstädes förefallen affär så vid Anjala, där tvänne byar af kosackerna blifvit uppbrända, som vid Karelska gränsen. Fördelen synes hafva blifvit på vår sida, ehuru ryska truppens styrka varit vida öfverlägsen. I dag var riksrådet Ramel på Haga och erhöll afsked ifrån rådsämbetet med 1,333 rdr 16 sk. pension, hvilken förmån äfven beviljades riksrådet grefve Hierne.

Maj 9. Middagstiden blef riksrådet grefve Höpken vid bordet anfallen af slag, hvaraf han, uppstigen och stående vid fönstret, dog inom tvänne minuter. Han var en man af stora och sällsynta egenskaper, riksråd och serafimerriddare sedan ordens instiftelse 1748; han afled i sitt 78 åldersår. Om honom förefalla flera loftal uti de åtskilliga akademier och samhällen, där han var ledamot; men det blifver svårt att finna en penna, hvilken kan lika lyckligt teckna hans minne, som han vid dylika tillfällen tecknat andras; isynnerhet är det talet märkvärdigt, hvilket han i Vetenskapsakademien höll öfver grefve Tessin, och hvarutinnan grefve Höpken efter en stark beskrifning af rikets dåvarande tillstånd utropar: o, mitt fädernesland! ett utrop i flera afseenden till vår beklagliga tid lämpligt.

Maj 11. Biskop Wallqvist aflade på levéen sin tacksägelse.

Ett extra ordenskapitel blef hållet i ekonomiska ärenden. I det fastställdes, att utländske riddare hädanefter skola betala 300 dukater till lasarettet, en utgift, som vid utländska riddareordnar plägar iakttagas och baron Armfelt fick erfara, då han erhöll Elefanterorden.

Bref afgick under denna dag, att grefve Muncks befattning med öfverståthållareämbetet nu mera upphörde, och tillträdde riksrådet Sparre ämbetet i hela dess vidd.

Maj 12. Förljudes, att kungl. sekreteraren v. Engeström skall erhålla sin frihet, men förblifva på sin egendom vid Södertelje, äfvensom öfversten von Gerdten skall sättas på

fri fot, emot det han underskrifver en afbön, som för honom uppsättes.

Danmarks stillhet fastställes allt mer och mer. Man erfar att Ryssland äfven yrkar densamma samt därigenom undviker att se de engelska och holländska skeppen i Östersjön, hvarigenom svenska sjömakten skulle erhålla en förstärkning, som för den ryska blefve äfventyrlig.

Maj 13. Öfverståthållaren erhöll konungens resolution att ställa kungl. sekreteraren v. Engeström på fri fot, viljande Kgl. Maj:t af nåde hafva honom förskont ifrån ansvar för sitt förhållande i allmänna saker, dock att han efter ett dygn begifver sig på sin egendom på landet och där sig uppehåller; ankommande på hans framdeles förhållande, huruledes Kgl. Maj:t med honom vill förfara. Äfvenledes ankom resolution att sätta öfversten von Gerdten på fri fot, viljande Kgl. Maj:t af nåde hafva förskonat honom ifrån den rannsakning, hofrätten erhållit befallning att anställa öfver hans tryckta anförande till riddarhusets protokoll och hvilket han genom underdånig böneskrift återkallat. Dessa blefvo således fria. Hofrätten erhöll på morgonstunden befallning att låta tilltala öfversten von Gerdten, och middagen blef hofrätten genom ett annat bref antydd att låta undersökningen hvila.

Tvänne härtig Karls kavaljerer, baronerna Bunge och Hjerta, erhöllo befallning att resa till sina regementen i Finland; de hade visat sig för mycket patrioter, och sedan härtigen fått andra tankar, var han af deras närvaro besvärad.

Härtigen uppsatte ett regemente, kalladt storamiralens regemente, som skall tjäna på flottan. Han förskjuter själf pengar af de medel, ständerna skänkte honom och hvarmed han äfven betalde sin gäld. Flere officerare fingo äfven tillstånd att uppsätta bataljoner, men i brist på penningar går värkställigheten svårt. Gevär fela och krutförrådet vill ej förslå.

Maj 14. Genom de främmande ministrarna vet man, att den med turken ingångna traktaten om subsidier ej kommit till värkställighet, emedan turken, enligt sin religion, ej lofvar något, därest han icke hafver utvägar att genast fullgöra löftet. Turken äger för det närvarande inga pengar att lämna till subsidier. Divanen har således ej lämnat svenska ministern

Heidenstam audiens, men väl de engelska och holländska ministrarna, som behandlat denna traktat. Det genuesiska lånet går långsamt. Med ett ord: det synes som penningetillgångarna blifva ganska svåra, om de ej alldeles fela. Man vet äfven, att den kurir, kungen för några dagar sedan erhöll ifrån Frankrike, skall medfört kungens i Frankrike yttrade anbud af mediation med Ryssland, med villkor att regeringssättet i Sverige skall blifva oförändradt, såsom det var 1772. Franska hofvet har äfven vid engelska och preussiska hofven samt Holland begärt veta, med hvad rätt de emot all folklag kunnat tvinga Danmark att afstå från fullgörandet af en med Ryssland ingången defensiv traktat, som är vida äldre än kriget med Sverige.

Maj 15. Konungen hade visat mycket missnöje mot riksrådet grefve Hermansson, som författat rådets förlidne höst till konungen aflåtna skrifvelse om riksdag samt ogillat i öfrigt hvad som sig tilldragit. Konungen har äskat hans afsked, hvilket han vägrat begära, hvarför konungen yttrat sig vilja skicka honom det i dag i alla fall. På flere sina vänners föreställning har grefve Hermansson funnit sig böra undvika detta och i dag inlämnat sitt afskedsmemorial. Konungen har låtit grefve Rosen veta, att han äfven borde ingifva sin demission, hvilket blifvit uppdraget åt grefve Ruuth, som i förra giftet var grefve Rosens måg samt en värkande driffjäder till hans inträde uti rådet för kort tid sedan.

Med Danmark är stilleståndet värkligen beramadt till den sista juni med säkerhet att då få det prolongeradt, men konungen har ännu ej underskrifvit det, emedan danska hofvet fortfar att lämna ryska krigsskeppen säkerhet i deras hamnar äfven för de priser, de af de svenska uppbringa, och hvaraf trenne nyligen blifvit tagna.

Dalkarlsfrikåren har afmarscherat. Baron Armfelt nödgades själf upplåna pengar till deras aftågande. De hafva kostat mycket och äro en alldeles odräglig trupp.

Förmiddagen konselj på Haga i närvaro af riksdrotset, riksrådet Beck-Fries och Fredrik Sparre, baron Ruuth, Låstbom, landshöfding Ugglas, lagman Anger och lagman Håkansson. Konungen förklarade då, att högsta rätten skall

sitta om tisdag jämte högsta beredningen, hvilken senare skall handhafva alla de ärenden, som förr tillhört rådet och konseljen. Högsta rätten skall hafva sina sammanträden uti justitierevisionens rum. De extra ledamöterna äro konstituerade för trenne år samt få 1,000 r. årlig lön. Revisionssekreterarna föredraga efter vanligheten. Beredningen skall sitta uti kanslikollegii sessionsrum. Ledamöterna nämnas, men få intagas längre fram. En hemlig krigsberedning är förordnad af grefve Munck, baron Armfelt, baron Ruuth, statssekreteraren Carlson och öfverste Ankarsvärd.

Riksrådet grefve Rosen hade nu beslutit taga afsked; han fick ett års lön till ersättning för sina kostnader samt 666 rdr 32 sk. i pension. En kurir ankom från general Meyerfelt om någon vid Anjala förefallen obetydlig affär.

Grefve Hermanssons afsked författades i sådana ordalag, att konungen visat sig honom mindre nådig, än vanligen plägar ådagaläggas mot sådana råd, som sina ämbeten nedlägga.

Maj 17. Publicerades säkerhetsakten.

Maj 18. Erhöllo följande riksråd afsked ifrån sina ämbeten: grefve Beck-Fries, baron Bunge, baronerna Karl och Fredrik Sparre, grefve Oxenstierna och grefve Düben. Vid riksrådsämbetet bibehöllos endast riksdrotset, grefve Bonde och furst Hessenstein. Således voro riksens råd inskränkta till trenne, hvilka konungen ansåg tillräckligt antal att fatta ett beslut, och hvarför furst Hessenstein blef bibehållen, såsom hvarigenom vinnes, att dessa trenne riksens råd ej kunna finna sig på samma ställe, emedan furst Hessenstein uppehåller sig i Pommern. De, som entledigades ifrån sina rådsämbeten, blefvo bibehållna vid deras riksrådslöner och använda uti högsta rätten: riksdrotset och riksrådet Fredrik Sparre, grefve Bonde och grefve Düben. Uti riksens beredning: riksdrotset ordförande, samt grefve Beck-Fries och öfverståthållaren baron Karl Sparre. Baron Liljencrantz blef president i kommerskollegium och baron Ridderstolpe i bärgskollegium. Grefve Oxenstierna, som var öfverste marskalk hos drottningen, blef tillika med grefve Düben förordnad uti beredningen för pommerska ärendena. Grefve Bunge erhöll afsked efter många förnyade sollicitationer i anseende till villkoren, som blefvo ett års lön och 666 r. 32 sk. årlig pension.

Högsta rätten tog i dag sin början. Utom riksens råd voro ledamöter i högsta rätten: generalauditören Malmerfelt och revisionssekreteraren baron Köhler, af ofrälse stånden voro hofrättsrådet Evelius, lagman Anger, lagman och borgmästaren Ullner, lagmannen och häradshöfdingen Hofgardt, assessor Juslin och lagman Rogberg. Konstitutorial utfärdades för dem. Deras arbetsmetod inrättades så, att alltid ett lika antal frälse och ofrälse skola döma i hvarje mål; minst 4 af hvardera, och då någon felar, skall hans tanke inhämtas.

Uti beredningen öfver rikets allmänna ärenden sitta riksdrotset, ordförande till dess kronprinsen kommer till den ålder, att han kan presidera, riksråden Beck-Fries och Karl Sparre, statssekreterarna baron Ruuth, Carlson, Schröderheim och Franc, biskop Wallqvist, kanslirådet Elers, lagman Ahlman samt lagmannen och borgmästaren Håkansson. För hofkansleren är ett rum ledigt, äfvensom ett ofrälse rum tros fela. Alla konstitutorialerna äro kontrasignerade af revisionssekreteraren Låstbom, ehuru sådana mål tillhöra kammarexpeditionen, äfvensom han kontrasignerat de dimissionsbref, hvilka utfärdades till de riksens råd, som bibehållas i affärerna. Dessa innehöllo: att sedan Kgl. Maj:t enligt säkerhetsakten äger oinskränkt makt att fastställa riksens råds antal, så finner Kgl. Maj:t N. N. tjänst i rådsämbetet ej mer af nöden; men som hans nit och trohet i annan måtto är Kgl. Maj:t och riket nyttig, så förordnas N. N. till ledamot uti konungens högsta domstol och justitierevision (uti rikets allmänna ärenders beredning) med bibehållande af den lön, han vid rådsämbetet åtnjutit. Mut. Mut. för alla. De ofrälse ledamöterna voro af Låstboms vänner, så att hela styrkan hvilar hos honom. Uti båda departementen äro de tillkallade extra ledamöternas konstitutorialer stälda på 3:ne år, inga särskilda prerogativer dem till godo. Deras löner äro 1,000 r, dock så, att för dem, som vistas i Stockholm, beräknas hvad de i andra ämbeten åtnjuta och skillnaden godtgöres dem; men de, som äro från landsorten, få fulla arfvodet med bibehållande af deras förra löner till ersättning för flyttningskostnaden. Det synes som [om] allt detta är gjordt att förnedra rådsämbetet, emedan dessa tillsatta personer äga i ämbetet lika rätt med dem. Detta förbinder ej till någon representation eller kostsammare

uppförande. Allmänheten anser ingen härigenom mera upphöjd, emedan ganska få voro, som icke anse sig lika goda om icke bättre än en borgmästare ifrån en liten stad och en häradshöfding etc. Saken har ett löjligt utseende och vinner det ännu mera genom det uppförande, dessa ämbetsmän tillförene haft och ännu fortsätta.

Maj 20. Lagmannen i Södermanland grefve Gyllenborg förordnades till president i Vasa hofrätt, och efter honom erhöll revisionssekreteraren Låstbom lagsagan. Grefve Gyllenborg var häröfver förvånad, emedan sådant skett utan allt hans bemödande, blott på det Låstbom skulle erhålla lagmansämbetet med ett godt boställe, hvilket var honom bekvämt. Grefve Gyllenborg erhöll äfven full presidentlön, ehuru blott half lön var ledig, men hvarigenom Låstbom tillträdde lagmans förmåner genast.

Maj 21. Krigskonseljen på Haga blef tillökt med den preussiska baron Borck samt general Sinclair.

Ifrån baron Stedingk ankom en express om någon med Ryssland förefallen affär, allt till vår fördel, ehuru obetydlig. — Tillståndet uti Finland är eländigt: brist på penningar, ammunition och alla förnödenheter. Man fruktar äfven, att ryska skeppen förr hinna ut, än vår flotta kan blifva färdig i Karlskrona. Emellertid sysselsätter man sig med små ärenden här hemma.

De äldre revisionssekreterarna få substituter, emedan de anse emot deras värdighet att föredraga vid högsta rätten. Assessorn i hofrätten Nibelius konstituerades till revisionssekreterare för baron Köhler och revisionssekreteraren af Låstbom förordnades till att bestrida justitiekanslersämbetet. Konungen har till högsta rätten eftergifvit sin i lagen grundade rätt att återgifva försuten tid.

Maj 22. Sedan statssekreteraren Schröderheim till biskop Wallqvist aflämnat alla ecklesiastika ärenden, så var i dag kabinett utsatt på Haga uti tillkallad närvaro af riksdrotset och statssekreteraren såsom ledamot af allmänna ärendenas beredning. Biskop Wallqvist föredrog och kontrasignerade expeditionerna — det första exempel ifrån Gustaf Vasas tid, att en prest förrättat sådant ämbete. Uti den krigskonselj, som är nämnd under den 15 maj, hade general Hermansson

varit en nödig ledamot i anseende till sina militäriska förtjänster och kunskaper, men då man fåfängt försökt att tillkalla honom, blef ändtligen general Sinclair förordnad. Man väntar likväl intet betydande eller nyttigt af denna beredning. Alla medel till krigets fortsättande synas fela. Penningbristen tilltager, de utländska lånen misslyckas. Dyrheten i Finland är ovanlig; officerare och gemene hafva flere månaders gage att fordra, och nu då galererna med skärgårdsflottan skall utredas, felar proviant med flera förnödenheter, Under allt detta är konungen af en förundransvärd trankilitet, hvartill man ej kan finna orsaken, då hans och rikets belägenhet synes mer än äfventyrlig. Man omtalar en möjlig resa till Berlin; flera äro tillsagda att vara resfärdiga, ehuru orten ej är nämnd. Det sades äfven, att juveler, som äro mera dyrbara, än att en particulier kan äga dem, blifvit lämnade till judar att därpå upplåna 100,000 r. Med Pommern skall det beslut vara taget, att hypoticera det åt konungen i Preussen emot 4 millioner rdr, och som detta lån aldrig kan betalas, så skulle Preussen för denna summa blifva ägare af landet. Huruvida detta rykte äger rum, skall tiden visa.

Ryska flottans hastigare utgång befarar man likasom dess öfverlägsna styrka. Uti den folkbrist, vi nu äro, blefvo ryska fångarna tillbjudna att taga tjänst på flottan. Åttatio af dem emottogo 2 r. och löfte om kläder vid annat tillfälle. De öfriga hade venerisk smitta eller annan sjukdom, som hindrade dem ifrån krigstjänsten, den de sig äfven undandrogo. De förstnämnda 80 lämnade sig till dryckenskap, så länge penningarna varade. Detta emot folkrätt och mänsklighet stridande förhållande torde kanske ej komma att värkställas, men i vidrigt fall leda till de ohyggligaste repressalier för våra fångar i Ryssland. Alla de fångar, som nu på fästningarna för gröfre eller mindre brott blifvit dömda till arbete, 343 till antalet, blefvo lämnade till tjänstgöring vid galererna; man tror, att regementena lära göra svårigheter vid deras emottagande.

Konungens vedervilja emot gardet fortfar. Det anses afgjordt, att en bataljon reduceras och att de andra tvänne skola blifva ett fältregemente samt ett annat garde af baron Armfelt upprättas.

Öfver sommaren skall grefve Oxenstierna och grefve Düben fortfara med de ministeriella konferenserna, men den förstnämnde, som bebor det hus, konungen inköpt på Blasieholmen af Fersiska familjen till boställe för premierministern, har fått tillsägelse att flytta därifrån till hösten samt erhållit 500 r. årligen till hyra. Husets destination känner man icke.

Högsta domstolen, som finner sig trångbodd uti justitierevisionsrummet, skall flytta till gamla slottskansliet, och krigsexpeditionen, som innehade de rummen, skall flyttas uti norra slottshvalfvet uti de rummen, kansliexpeditionen nyttjat.

Baron Wachtmeister, som vid afskedstagandet ifrån guvernörskapet för kronprinsen ej erhöll något prof af konungens eller kronprinsens nåd, fick nu af drottningen en dyrbar guldvärja.

Maj 24. Publicerades konungens förordning om högsta domstolen jämte den om borgerskapets privilegier.

Maj 25. En af våra fregatter, som skolat vara utsänd att rekognoscera, har vid Karlskrona blifvit borttagen. Uti sundet skall synas 17 ryska skepp.

Maj 27. Det berättas, att ryssarna vid Savolax samlat en ansenlig styrka i tanke att fördrifva öfverste Stedingks där samlade styrka, hvilket till de våras förlust dem skall lyckats. Man omtalar, att konungen torde hafva i sinnet en landstigning i Lifland samt att med tillhjälp af de där i landet varande missnöjda börja en revolution. Flera anledningar äro att förmoda denna plan, hvaraf man likväl ej väntar någon lycklig utgång i anseende till den tröghet, hvarmed våra krigsanstalter utföras, förenadt med det motstånd, man befarar af ryska flottan, som efter all anledning förr är uti sjön än vår.

Maj 30. Härtig Karl reser till Karlskrona kl. 11. Han tillbringar första natten på Tullgarn hos härtig Fredrik och sedan vidare; hans regemente skall följa efter. Konungen vägrar prinsessan att bo på Drottningholm, säger henne hafva förenat sig med hans ovänner och är ej benägen att göra något att försona hofdamerna med honom.

Maj 31. Riksdrotset blir med statssekreteraren Schröderheim befald till Drottningholm, där konungen och kronprinsen vistades öfver helgen, och hvarest regeringen skall fastställas, som i konungens frånvaro skall föra styrelsen. Man tror

det blifver riksdrotset, grefve Beck-Fries, grefve Munck, baron Ruuth och general Zöge. Man förmenar, att dessa trenne senare få excellens' immuniteter och de skola nu göra hvad rådet uti dylika händelser tillförene gjort. Konungens resa sker mot slutet af veckan; ibland hans saker äro dekorationer till alla ordensklasser. Den förmenta landstigningen i Lifland anses vissare, äfvensom det förmenas, att 10,000 preussare därvid skola biträda. Emellertid vill man ej lita på Danmark, som nu äfven låter en af sina fregatter utlöpa med en rysk, därvid möjligen något kunde förefalla, hvarigenom Danmark finge anledning att säga, det vi börjat hostiliteterna.

Konungens i England hälsa är åter vacklande, hvarför engelska kabinettet ej vill taga några allvarliga beslut, hvilket ej undgår att hafva influence på våra ärenden.

Juni 1, Förordnades regeringen. Utom de ofvan nämnda var äfven grefve Bonde ibland dem. Deras instruktion uppsattes, som inskränker deras befattning hufvudsakligast inom det, att expediera hvad beredningen öfver allmänna ärenden fastställer. Den myckna nåd, hvarmed konungen någon tid synts omfatta öfverståthållaren, var nu åter fallen. Man misstänkte polismästaren att hafva fruktat, det konungens ögon genom ett förnyadt förtroende med öfverståthållaren kunde öppnas, samt att han till undvikande däraf uppdiktade nya osanningar. Konungen visade sig således mindre bevågen och gaf uti obetydliga ämnen prof däraf. En kaptensbeställning vid stadsvakten blef ledig. Konungen lät genom riksdrotset tillsäga öfverståthållaren att gifva denna beställning till en borgare vid namn Nyström, och det i fruktan att ej någon militär af oppositionen skulle erhålla den. Så långt sträckte sig nu omtanken. Konungens resa ansågs för afgjord, men tiden och orten var ännu hemlig. Från Finland ankom en kurir, som berättade om några fördelar, dem vi erhållit öfver ryssarna och där 500 svenskar bortjagat 1,100 ryssar, så att 400 blifvit på platsen.

Juni 2. Konungen hade författat sitt testamente. Som nu rådet ej existerade, hos hvilket dylika akter kunde efter vanligheten förvaras, så lät konungen till kl. 6 kalla Svea hofrätt, hvars alla ledamöter förseglade testamentet, som emottogs af riksdrotset att uti hofrättens förvar behållas. Ko-

nungen syntes rörd. Hans resa sker i natt. Jakten Amadis är beordrad att gå äfven vid den tiden. Man tror, konungen far postvägen till Finland. Det är märkligt, att folk, som omgifva konungen, som äro i hans förtroende, visste ännu ej, om han reser land- eller sjövägen eller snart. De, som följa med honom, äro tillsagda att hålla sig färdiga och få sina ordres 2 timmar före uppbrottet. Emot natten afreste konungen; med honom följde baron Essen och landshöfdingen baron Rayalin, baron Otto Wrede, kammarjunkaren Möllersvärd, kgl. sekreterarna Ehrenström och Strandberg samt Björnram, en visionär, om hvilken på lång tid ej varit fråga. På Grisslehamnsvägen voro 30 st. hästar tingade för baron Armfelts räkning. Med dem reste konungen, och baron Rayalin for förut att anhålla båtarna vid Grisslehamn.

Ifrån Haga hade i dag rymt 40 ryska fångar. Man lät dragoner utfara att söka dem med fåfäng möda; 12 voro förut rymda, de där kommit genom skären till hafvet.

Juni 3. Regeringen var första gången tillsammans. Statssekreterarna voro befriade från att där föredraga. De anmälde sina ärenden skriftligen hos drotset, och en protokollssekreterare ifrån hvar expedition förde protokollet.

Regeringen hade sina sammankomster i konungens audiensrum. Det första ärendet, som förehades, var angående anstalter till de rymda ryska fångarnas ertappande. Regeringen underskref: Under Hans Maj:ts vår aller nådigste konungs och herres frånvaro tillförordnad regering. Allmänheten var om konungens resa förvillad och många rykten därom utspriddes. Före sin afresa befalde konungen, att vid yppande eldsvådor skulle uti öfverståthållarens frånvaro eller sjuklighet befälet föras af general Zöge, äfvensom att borgerskapet skulle fortfara med vakthållningen. Till grefve Fersen blef statssekreteraren Schröderheim skickad med konungens befallning, att det på pergament skrifna originalet af säkerhetsakten skulle uti Riddarhuset förvaras, där äfven regeringsformen är.

Juni 4. Värkstälde riddarhusdirektionen sistnämnda konungens befallning, ehuru mycket det kostade på dem att inom sina murar hysa en akt, den ridderskapet och adeln aldrig intagit eller erkänt; men makten nu tvingade att lyda.

Man befarar, att de härvarande ryska fångna officerare befordrat fångarnas flykt. Därför blefvo brigadier Berger med de öfriga 6 officerare, som vistades härstädes, i dag afsända till Falun.

Juni 5. Tvänne ryska örlogsskepp med 2:ne fregatter hafva anländt till Vinga vid inloppet till Göteborg samt hindra därstädes all kommunikation. Ifrån Finland är baron Palmstruch ankommen med underrättelse, att ryska flottan blockerar Sveaborg, samt varning för konungen att uti farvattnet taga sin höga person till vara. Denne mötte konungen vid Grisslehamn, då han uti hårdt väder samt endast åtföljd af kammarjunkaren Möllersvärd for öfver hafvet att sedan fortsätta resan vidare.

Juni 6. De rymda ryska fångarna ertappades 42 till antalet och togos dels uti skogarna, dels på öarna uti skären. En blef ihjälskjuten af en lots. Dessa fångar insättas nu på Smedjegården, där polismästaren anställer med dem strängt förhör under ryske tolkens närvaro att utröna, om någon svensk varit dem behjälplig. Men intet sådant kan upptäckas och synes äfven utan all anledning, då man besinnar, att de ej vetat vägarna, utan tagit vilse. Härtig Fredrik vistades på Tullgarn, men hade nu rest därifrån, utan att man visste hvart. Genast blefvo åtskilliga rykten därom utspridda för regeringen, som ändtligen erfor, att han rest till Malma och jagat.

Ifrån Finland ankommo denna natt 14 galerer och 6 väntas. Dessa hade i sjön på långt håll sett ryska krigsskepp, hvilkas okunnighet vållade, att dessa galerer ej blefvo tagna. De voro endast bemannade med nödigt skeppsfolk samt skola nyttjas att öfverföra trupper, hvilka komma att värkställa den förr omtalade landstigningen, som man nu tror skall ske vid Kurland, därvid man väntar understöd af preussiska trupper, i den öfvertygelsen, att konungen uti Preussen i juli månad skall förklara kejsarinnan krig. Af vår flotta sägas 7 skepp vara utlupna. Efter regeringens anstalter uppkastas batterier på flera ställen i skärgården att mota något ryskt anfall å den sidan, i händelse sådant vore å bane.

Juni 8. Vid kusten af Norge hafva 2:ne ryska skepp borttagit vår fregatt Venus, kommenderad af kapten Hans-

son om 44 kanoner och 300 mans besättning samt kopparförhydd. Fäktningen har varat i 2:ne timmar, och som den skedde under norska vallen, så kommer detta att gifva anledning till komplikationer med danska regeringen. Ett till Karlskrona destineradt skepp med proviant, segelduk med mera för flottans behof till ett värde af 14,000 r. har sjunkit. Utom skadan, som var betydande, orsakar detta dröjsmål med flottans utrustning, hvars behof är betydande.

Juni 9. Öfverstelöjtnanten de Freese afreser till Tyskland att emottaga och öfverföra tyska legda trupper, om hvilka en tid bortåt negociationer varit började och väl ännu ej [äro] fulländade, men i händelse de efter all anledning erhållas, skola de transporteras på kofferdifartyg, hvilken transport dock ankommer på flottornas beskaffenhet och hvem af de stridande vid den tiden kan vara mästare i sjön.

Flere galerer ankommo. De äro 21 och skola nyttjas att öfverföra, hvad af armén ännu kan sändas till Finland. Man föreställer sig, att frikårerna gå med. Vid flera regementen är vargeringen uppbådad. Emellertid är penningbristen stor, och konungens ordres till statskontoret ankomna att hvarken utbetala löner eller pensioner tills vidare. Tvänne kvartaler äro nu innestående för största delen ämbetsmän, flera hafva tre kvartaler och en del 4 kvartaler till godo. Riksens ständers kontor kan ej medhinna att fylla behofven, och allt åtgår till kriget, men är ändå otillräckligt att uppfylla arméns förnödenheter samt officerares och soldaters återstående sold och traktamenten.

Juni 10. Regeringen erhåller tidning, att konungen efter 48 timmar anländt från Grisslehamn till Åbo.

Härtig Karl berättar regeringen, att för flottan felas honom ännu 1,800 man, proviant, krut m. m,; att om allt detta ej ofördröjligen anskaffas, kan han icke svara för flottans utgång.

Regeringens inquiétude öfver härtig Fredriks resa var ännu ej försvunnen. Man erfor, att han rest till Almnäs, grefve Stackelberg tillhörigt uti Västergötland. Man gjorde alla slutsatser, som fruktan medföra: härtigen hade rest med sin kavaljer major Stjerncrona inkognito, hästarna voro bestälda

i den senares namn; men under allt detta berättas, att han återkommit till Tullgarn.

Juni 11. Regeringen får tidning från norska gränsen, att dansken gjort någon rörelse vid Strömstad och ännu vore vid Vinga skans. I anseende till den osäkerhet härmed kan vara, hafva de anstalter blifvit för detta ögonblick inställda, som voro vidtagna att skydda svenska handeln och fylla de vid norska gränsen varande trupperna. I Finland är missnöjet synbart och tilltagande.

Juni 14. Danska regeringens obenägenhet visar sig alltmer och mer. Då undersökning skulle anställas angående den under norska vallen borttagna fregatten Venus och det var funnet, att samma fregatt hade norsk lots ombord, hvilken ej bestridde, hvad de svenska officerarna påstodo, att fregatten blef tagen på 30 famnars grund, ehuru ryssarna påstodo, att det var 50 famnars djup, så instälde danska regeringen samma undersökning samt vägrade svenska konsuln all handräckning. Vid danska hofvet arbetas att få grefve Bernstorff utur ministären samt hans ställe fyldt med någon ryske ministären mera tillgifven. Man tviflar icke, att ju detta lyckas, emedan danska kronprinsen understödjer detsamma samt anser konungens af Preussen hot att belägra Flensburg obetydligt emot möjligheten att kunna göra stora inkräktningar i Sverige samt vara mästare af fredsvillkoren.

Traktaten med turken, som nu är underskrifven, lofvar oss blott 5 millioner piaster att betalas på 10 år — en obetydlig summa emot vår förbindelse att ej med Ryssland få göra särskild fred, och är det ändå osäkert, huru ordentligt det kan gå med dessa medels utbetalning.

Pommern skall ej vara pantförskrifvet till Preussen, hvilket blott lånt konungen en ansenlig summa emot förbindelse till återbetalning inom ett år, och då denna uteblifver, lärer konungen i Preussen ej underlåta att af Pommern göra sig betald, hälst man vet, att grefve Hertzberg redan i september månad 1782, då oroligheterna utbröto emellan Sverige och Danmark, skrifvit till den då i Stockholm varande envoyén grefve Lepell, att det nu eller aldrig vore tid att komma uti besittning af Pommern.

Ifrån Finland ankom en ifrån konungen affärdad kurir,

hvilken med något penningar genast återsändes. Med honom hade ock konungen skrifvit till baron Ruuth ett bref, som han visade för flera och innehöll: att konungen efter sin ankomst till Borgå funnit arméens esprit sådan han önskat finna den. Ryssarna skulle dragit sin styrka ifrån Karelen, till Abborfors och Lovisa. Den vore obetydlig, och konungen vore sinnad att öppna kampanjen nästa vecka. Ordres voro äfven gifna till 8 drabanter att förfoga sig till Finland, hvaraf man vill sluta, det konungen ej så snart återkommer.

Juni 16. Kommendanten i Stralsund, generalmajoren Pollet, ankom samt skall blifva antagen till Kungl. Maj:ts förste generaladjutant,

Landshöfdingen öfver Kymenegårds län Robert De Geer blef enligt säkerhetsakten entledigad och en baron Ramsay i hans ställe förordnad; den förre var måg till baron Hastfehr och räknades till de missnöjda.

En kungl. kungörelse och varning var utfärdad, kontrasignerad af biskop Wallquist — det första papper ifrån tronen, som sedan Gustaf I:s tid varit synt med kontrasignation af en prest.

Uti Finland har en obetydlig affär förefallit under öfverstelöjtnanten v. Rosensteins befäl, där våra, endast bestående af rekryter och vargeringsmanskap, tagit flykten vid första salfvan ifrån fienden.

Från Göteborg har ankommit 100 man af gardet och flere väntas. De äro beordrade till kronans spanmålsbärning — märkligt, att man kallar folk till sådant behof på 50 mils afstånd. 160 man Västmanlands vargering och 100 man jämtlänningar anlände äfven väl och blefvo tagna ombord på kofferdiskepp att föras till Finland.

Enligt senaste tidningar säges, att konungen återkommer vid slutet af juni månad eller början af juli.

Juni 17. Vid ett i dag anstäldt borgmästareval i Stockholm misslyckades det rådman Lijdberg, som sist var talman, att komma på förslaget. Konungen har lofvat honom detta ämbete för sitt välförhållande, men grosshandelssocietetens enhällighet eller mycket öfverviktiga styrka för patrioterna utestängde honom. Man ville erfara, om konungen emot det begrepp, borgerskapet fattat om sina privilegier, kunde

nämna honom utan förslag. Till detta är ingen anledning, utan förmenas, att konungen utnämner den äldste rådman Schrickel, som äfven är på förslaget.

Juni 18. Vid Barösund uti Finska viken har lagt sig ett ryskt linieskepp och en fregatt, hvarigenom passagen till Sveaborg är stängd. Ifrån konungen ankomma och till honom affärdas dagligen kurirer. Han rekvirerar penningar och andra behof, dem han ser för arméen fela. Men de brister, som emot norska sidan dagligen yppas, blifva lämnade tills vidare, och om det stadfästes, att danskarna infalla, återkommer konungen ofelbart. Han har äskat att regementena borde göra honom en afbön och låtit föreställa Uplands- och Södermanlands regemente detsamma, men dessa regementen, hvilka ej undertecknat någon förbindelse, hafva äfven undandragit sig den äskade deprekationen.

Regeringen fann vid öppnandet af sin instruktion, att i händelse något oroligt yppades i Stockholm, vore en särskild instruktion dem meddelad. Den fordrades af statssekreteraren Schröderheim, som svarade, att Kungl. M:t ej lämnat någon sådan i öfvertygelsen, att den befarade oroligheten ej kunde infalla. Icke desto mindre skref regeringen till konungen, som svarade detsamma som statssekreteraren Schröderheim, men tillade, att i den oförmodade händelsen af någon oro hade general Zöge att föra befälet samt gifva nödiga ordres. Detta hölls emellertid hemligt såsom en oförtjänt avanie för öfverståthållaren, hvilken nu, till hälsan återstäld, ej i något afseende kan jämföras med general Zöge.

Juni 20. Konungen hade afsändt en kurir med berättelse om en vid S:t Mickel förefallen affär, som blef införd i Allehanda. Tacksägelse blef äfven uppläst i kyrkan den 21 juni öfver den framgång, Kungl. M:ts vapen haft emot en öfverlägsen styrka samt behållit platsen. Det uppgafs i berättelsen, att vi förlorat 1 officer, 10 blesserade officerare samt 75 man; men förlusten å vår sida skall vara mycket större och beräknas till 1,300 man, däribland löjtnant Sticht, hvilken med en postering af 200 man blef borttagen. Öfverste Stedingk, som kommenderade de svenska trupperna, erhöll det lilla svärdet. Sprengtporten var ibland de ryska officerarna jämte de andra svenska officerare, som rymt till

Ryssland. Våra trupper försvarade sig ostridigt med klokhet och mod, men baron Stedingks återstående kommendering är i en äfventyrlig belägenhet, för hvilken man har allt att befara, i händelse ryssarna fortsätta det å den sidan gjorda anfallet och konungen ej finner utväg att understödja den därvarande svenska styrkan. Emellertid hafva ryssarna fattat posto vid svenska öfverstebostället Brahelinna, ej långt ifrån S:t Mickel.

Det är nu ändtligen afgjordt, att Danmark förblifver neutralt, men om denna neutraliteten äfven sträcker sig så långt, att ryska krigsskepp ej få understöd i danska hamnar eller tillåtas där införa de svenska priserna, skall tiden visa.

De ryska krigsskeppens antal i Finska viken tilltaga och afstänga allt mer och mer tillförseln. Svenska flottan kommer sent ut. Härtigen vill ej ingå med densamma i Finska viken, ehuru det är konungens önskan.

Det är ostridigt, att Danmarks beslut är taget med Rysslands samtycke, som därigenom undviker all anledning för Preussen, England och Holland att blanda sig i våra ärenden. Man tror sig äga någon anledning till förmodan, att konungen söker fred, men äfven i händelse detta är ogrundadt eller misslyckas, kan Ryssland, utan att mycket skingra sin styrka ifrån turken, fortsätta kriget med Sverige efter maklighet samt utarma det, hvilket är Rysslands hufvudändamål.

Till Stockholm är ankommen en portugisisk resande, herr Correa, som färdas blott i afsikt att bese landet.

Juni 23. Regeringens underskrift blef således ändrad: att riksdrotset skrifver särskildt på en rad, på den andra grefvarna Beck-Fries och Bonde, samt tredje raden de öfriga, hvilka öfver denna ändring äro mycket förtörnade, sedan grefve Beck-Fries redan förut skrifvit jämte dem efter grefve Bonde, men hvilket konungen nu förändrat att därmed gifva grefve Beck-Fries en upprättelse.

Ifrån Finland hafva väl kurirer ankommit dessa dagar, men deras tidningar hållas högst hemliga. Grefve Munck och i synnerhet baron Armfelt erhålla bref ifrån konungen, om innehållet hvaraf de endast nämna penningrekvisitionerna

samt obetydliga saker. Man ser deras sinnen upprörda och af elakt lynne, hvaraf man befarar, det de erhållit ledsamma nyheter. Man vet, att 10,000 tatarer och kalmucker ankommit till finska gränsen; att konungen i de förlidna dagarna skulle låta arméen tåga öfver gränsen i tvänne kolonner en vid Anjala och en vid Abborfors, den förra kommenderad af grefve Meyerfelt, den senare af general Platen. Som ryssarna göra motstånd, så väntar man snart betydande händelser. Emellertid är konungen blott såsom volontär närvarande. Rätta förloppet med den omtalade affären är, att Sprengtporten den 1 juni passerat ett vad med 3,000 man, sedan han slagit, dels tillfångatagit 400 man under major Knorrings befäl. Han gick vidare med ankomna trupper till 5,000 man samt posterade sig $^{3}/_{4}$ mil från S:t Mickel, där under baron Stedingks befäl tvänne fruktlösa försök gjordes att fördrifva honom. Men den 12 juni, då 870 österbottningar samt 6 sexpundiga kanoner tillkommit, skedde det tredje anfallet, då ryssarna efter 17 timmars träffning drogo sig tillbaka till det vid vadet uppförda retranchementet. Ryssarne förlorade mycket folk, och vi lämnade 600 man döda och fångna samt 25 officerare. Våra trupper afklädde de ryska döda och nyttjade deras uniformer i brist af egna kläder. Sprengtporten retrancherar sig allt mer och mer, får dagligen friska trupper samt groft artilleri. Han synes vilja afskära kommunikationen emellan Savolax och Karelen, har äfven upprättat sig ett regemente, kalladt Karelska dragoner med lika uniformer som vår skvadron af det namnet, äfvensom kejsarinnan upprättat ett regemente dalkarlar att parodiera de här uppsatta kosackerna.

Juni 27. De utländska ministrarnas tidningar innehålla, att kejsarinnan ej vill höra talas om fred med Sverige, uppretad emot konungen på det häftigaste. Vid Lokala erhöll konungen af öfverlöpare underrättelse, att hon har utlofvat 6,000 bönder till den, som levererar honom lefvande, samt 12,000 bönder för den, som lämnar honom död, hvilket förorsakade försiktighetsanstalter uti svenska lägret. Hon sammandrager alla trupper, som möjligen kunna erhållas och är sinnad att föra kriget emot konungen med fullt allvar. Vid danska hofvet har hon förklarat, att hon ej ansåg Danmarks

skäl gällande till att vägra hjälptrupper, att sådant vore stridande emot [defensivtraktaters] helgd, den enda möjliga utväg att förekomma krigsutbrott, att de handlande makternas eget intresse borde förbjuda dem att blanda sig uti de nordiska ärendena, då deras handel och sjöfart genom den antagna neutraliteten för främmande skepp ej annat kan är vinna. Som Danmark icke desto mindre förblef neutralt, så är all anledning, att äfven sådant sker med Rysslands samtycke till förekommande af all anledning för de medierande makterna att understödja våra vapen.

Juni 28. En ifrån Finland ankommen kurier berättar, att ryssarna gjort ett nytt anfall på Stedingkska kåren, som retirerat till Jockas med förlust af 14 kanoner och sedan har sprängt sina krutmagasin i luften; att konungen natten till den 24 skulle låta arméen marschera öfver gränsen samt taga vägen åt Willmanstrand; att den dagen hade vid Abborfors hörts en häftig kanonad, hvars utgång man ej visste. Ordres äro gifna till beredningen att med all skyndsamhet öfversända trupper, och är beredningen i dag tillsammans att sätta detta i värkställighet. Öfverste Klingspor har fått generaladjutants fullmakt, hvilket således förfaller i anseende till general Pollet. Konungen har ej mer tillsammans än 7,000 man, erkänner sig vida under i antalet, men litar på artilleriet och truppernas behjärtenhet. Han förmenar sig ha Sprengtportens trupper i en fälla emellan den Stedingkska kåren, den konungen kommenderar, och baron Kaulbars 2:ne regementen, hvilka voro afsända att förstärka Stedingk, men blefvo genom Sprengtportens kår afskurna. Man fruktar, att denna konungens plan ej lyckas. Man känner Sprengtportens militäriska talanger, och man vet, att ryssarna hafva 8,000 man vid Fredrikshamn, som kunna göra diversion till Sprengtportens förmån. Af de 14 kanoner, vi förlorat, voro 12 vid Pumala sund, hvilka jämte den därvarande artillerikommenderingen borttogos, samt vid S:t Mickel. Dessa voro väl junkanoner(?). Men svårigheten att kunna föra sådana så långt upp i landet gjorde deras saknad betydlig. Den flottilj af 10 kanonslupar, som vi hafva uti Saima-sjön, lärer efter Pumala sunds öfvergång gå förlorade, sedan äfven ryssarna uti Saimen uppbygt 20 kanonslupar af lika dimensioner med våra.

Öfver det i Stockholm misslyckade borgmästarevalet den 17 juni var konungen högligen förtörnad. Lijdbergs utestängande ifrån förslaget var vida skildt ifrån hans afsikter. Att nu hjälpa detta och gifva borgerskapet tillkänna den onåd, hvarmed konungen ansåg deras förhållande, hade man gifvit konungen det rådet att upphäfva 1766 års valmetod och i stället införa 1727 års valsätt, efter hvilket senare magistraten vid förslags uppsättande har en stor betydenhet, i samma mån borgerskapet förlorar den de ägde. Konungens den 24 juni eller midsommardagen ifrån Peipola i detta ärende daterade bref ankom i dag. Om det i anseende till det förbigångna valet kan hafva en retroaktiv värkan, ankommer på hans särskilda utlåtande. Emellertid är borgerskapet häröfver särdeles uppretadt.

Juli 2. Ankom ifrån konungen adjutanten baron Falkenberg med berättelse, att sedan konungen vid Keltis passerat gränsen blott med förlust af 3 man, hade han med Västmanlands, Kronobärgs, Västerbottens och en liten del af Björneborgs regementen samt 600 man kavalleri, tillsammans 6 bataljoner [eller] 2,400 man, marscherat emot Davidstad, då han vid Mautila Malm (märkvärdigt ifrån Buddenbrocks olycka) blifvit anfallen af 3,600 ryssar, som med fäld bajonett tvingat de svenska att draga sig tillbaka, emedan artilleriet ej var ankommet. Men sedan detta var anländt, har konungen ånyo angripit ryssarna med den fördel, att de tagit [till] flykten och konungen på valplatsen slagit läger. Vi hade därvid förlorat mycket folk, isynnerhet hade Västmanlands regemente vid attackerandet af en fientlig redoute mycket lidit. Man uppgaf vår förlust till 150 man döda och blesserade samt 3 officerare. De svenska hade stridt med en förtviflad tapperhet. Öfversten Pauli vid Västerbottens regemente fick gula bandet. Major Fougberg vid Västmanlands regemente blef öfverstelöjtnant, adelsman och riddare; samt en kapten Grüner, af Segerstorm vid krigsrätten före detta angifven för förgripliga utlåtelser, uppförde sig så, att han erhöll riddarekorset. Efter slaget tackades Gud, hvaruppå general Platen uppmanade truppen att tacka konungen, för det den fått strida under hans anförande, samt anhöll, att han ville fästa på sig det för krigsförtjänster inrättade ordenstecknet,

sedan han nu så uppfylt de förbindelser, som detta kräfver. Men konungen svarade sig ej se detta med samma ögon samt ville dröja med anläggandet af tecknet. Vägen skulle nu fortsättas emot Willmanstrand. Ryssarnas förlust, som troddes ansenlig, kunde ej uppgifvas, äfvensom vårt kavalleri ej fick tillfälle att förfölja dem och blott en fånge föll i våra händer. Konungen skref till drottningen och kronprinsen. Det senare brefvet utspriddes genom afskrifter och konungen förmanar härutinnan sin son att göra sig värdig att styra ett så tappert som oförlikneligt folk. Emellertid talades ej vidare om denna seger, som ock i allmänhet ansågs obetydlig. General Platen skulle ensam kommendera och konungen som volontär vara närvarande, men därvid ledsnade han, red fram och orsakade därigenom oordning, då soldaterna sprungo efter hans häst och ropade: vi vilja följa vår konung.

Juli 4. Adjutanten af Sillén ankom som kurir från Karlskrona, berättade, att flottan låg segelfärdig till att utlöpa den 2, men hindrades af motvind. Emellertid hade man sett den ifrån sundet gångna ryska flottan förbisegla jämte den danska samt stationerad vid Ölands södra udde. Man kan således icke hindra denna ryska eskaders förening med den från Kronstadt ankommande, hvilket var ändamålet. Men af den danska befarade man intet, sedan det var säkert, att den blott utlupit för evolutioner och danska neutraliteten genom Elliots arbetande blifvit undertecknad så till lands som till sjöss, äfven med förbindelse att ej tillåta ryssarna införa svenska priser i de danska hamnarna. Ja, man sade, att om konungen af Sverige ville göra obetydliga uppoffringar, skulle Danmark sluta förbund med oss emot Ryssland.

Uti Karlskrona var en sådan epidemisk sjuka, att 50 man om dagen buros ifrån flottan till hospitalerna, hvarest 90 man dogo i veckan. Den långsamhet, hvarmed flottans utrustning värkställdes, gaf anledning att tro, det man ej var sinnad att låta henne med allvar agera, hälst man tror sig vara säker, att ryska krigsskeppen ej kunna oroa vår skärgård.

Juli 6. Ifrån Finland ankommo tidningar af den 30 juni. Konungen hade ändrat sin plan, gått tillbaka till svenska

gränsen och en ort Kawrola(?), samt berättar sig vara sinnad attackera Högfors på 3:ne sidor och förstöra ryssarna. Orsaken var, att armén ägde inga trosshästar, att bönderna, som rymde, då de ej fingo andra penningar än riksgäldssedlar, ej vidare läto nyttja sina hästar till skjutsning, att proviant felade och fourage, hvartill i landet ej var tillgång. Enskilda tidningar ifrån armén innehålla detta och uppgifva ryska styrkan till 15,000 man i Karelen, som förfölja Stedingkska kåren, hvilken dragit samman sina detacherade poster och förskansat sig vid Jockas, men alldeles skild från armén, 6,000 man i ryska Finland, 2,000 man i Fredrikshamn, 1,500 i Willmanstrand och 800 i Nyslott. De svenska, som känna sina behof och fiendens öfverlägsenhet, försäkra, att de äro sinnade att försvara sig i det yttersta samt dö med förtviflan öfver deras belägenhet. Galererna vänta i Stockholm transport af trupper, hvarmed går långsamt. Ryska armén saknar äfven åtskilligt, hvarförutan skulle den draga fördel af tillståndet.

Konungen skref egenhändigt till riksens ständers kontor, att de utvägar, konungen trott sig finna till att förskaffa utrikes lån eller subsidier, för det närvarande ej gått i värkställighet, att arméens förnödenheter icke desto mindre kräfde ansenligt penningar, hvarföre konungens vilja vore, att ständernas kontor tecknade sedlar, så mycket som kunde till behof medhinnas. Ehuru ständerna fastställt, att ej öfver 600,000 r. fingo i dessa sedlar utgifvas, äro nu skrifna sedlar till 5 à 6 millioner — en bedröflig utsikt för framtidens kredit och rörelse.

Franska ambassadören hade fått sin rappell. Han hade väl föregifvit, att enskilda angelägenheter orsakade hans afresa, men vid konferensen hos grefve Düben yttrade han sig: »Il ne convient plus ni au roi mon maître ni à moi personellement que je reste ici. Il depend aussi des circonstances, si le roi enverra un ambassadeur ou non.» Detta orsakade mycken kallsinnighet, men i denna tiden är Frankrike ej i den politiska världen betydande, då dess inhemska oroligheter fordra all uppmärksamhet. Kejserliga ministern grefve Stadion har äfven erhållit flyttning till England och båda dessa ministrar lära inom kort afresa..

Man hade sett med förundran, att baron Armfelt lämnades kvar i Stockholm och ej var konungen följaktig till Finland, men nu erfor man, att konungen misstrodde hans skicklighet uti stora saker; att han därför lämnade baron Armfelt ett rum uti krigsberedningen och således en anledning att blifva kvar i Stockholm och ändå ej vara alldeles sysslolös.

Juli 8. Stallmästaren Stockenström ankom från Finland och konungen med berättelse om en den 2:dra vid Likala förefallen affär, där konungen fördrifvit en rysk postering af 1,000 man, vid hvilket tillfälle gardet utmärkt sig. Då öfversten baron Cederström på konungens befallning kommenderade fäld bajonett och glömde att säga marsch, hände det, att truppen kom utur modet, men fann sig åter och fördref ryssarna ifrån en höjd, de innehade. Vår förlust uppgafs obetydlig, emot det man beskref fiendens som ganska stor. En tryckt beskrifning på de tvänne senaste händelserna blef nu äfven utgifven samt så jämkad, som man ville att allmänheten skulle tro den.

Stedingkska kåren hade dragit sig mot Joras, en ort närmare Koupio, samt förenat sig med det folk, landshöfdingen Carpelan kunnat sammandraga. Däremot hade den Sprengtportska kåren öfvergifvit att följa Stedingk samt gått efter konungen, som åter beslutit att attackera Högforsposten och förstöra 6,000 man ryssar, de där skola vara förlagda å Pyttisön, till hvilken ända Meyerfelt skall attackera vid Abborfors och grefve Ehrensvärd med skärgårdsflottan.

Denne senare har förut gjort ett fruktlöst försök å ett batteri vid Kymene älf, där han blef tillbakadrifven, men däremot borttog några transportfartyg till ett värde af 75,000 r.

Vid Porkala udd äro ryssarna mästare. De hafva 80 galerer under prinsens af Nassau kommando. Dessa hafva gått åt Reval, hvarifrån man förmenar de begifva sig öfver till Finland, och som de äro vår skärgårdsflotta öfvermäktiga, befarar man svåra följder.

Den 6 juli hade härtigen utgått med flottan. De ifrån Danmark utlupna ryska krigsskeppen hafva återgått till Köge bukt. Om nu härtigen nödgas uppsöka den Kronstadtska flottan, måste han gifva batalj uti Finska viken, där alla fördelar i anseende till belägenhet är på fiendens sida, äfven

som han äfventyrar att blifva angripen af den vid Köge bukt liggande ryska eskadern, men som härtigen vid sin afresa har skrifvit till baron Armfelt, att han inom fyra dagar därefter skulle leverera batalj, så befarar man, det han angriper de vid Köge bukt liggande skeppen, under förevändning att återtaga Venus, hvilket såsom taget å Danmarks farvatten skulle orsaka neutralitetens brytande.

Juli 11. Med en kurir från Likala hade konungen skrifvit till preussiska ministern, baron Borck, baron Armfelt och flere. Lägret var ännu på detta ställe, där konungen säger sig vilja hvila sina trötta trupper samt afskära kommunikationen till Fredrikshamn. Ryssarna hade lämnat deras postering vid Pyttis kyrka, sedan de uppbränt broarna. General Meyerfelt hade genast satt sig i besittning af detta pass, men konungen, som med missnöje erfarit, att broarna blifvit förstörda, skrifver i anledning däraf till baron Armfelt: Voilà ce que c'est de se servir des vieux generals, troende, att Meyerfelt kunnat förekomma detta. Ryssarnas antal ökas dagligen. Vid Porkala hafva de borttagit för oss en kanonslup. General Ehrensvärd hade i anseende till ryssarnas öfvermäktiga flotta begärt att få taga en annan station, hvilket konungen ogillat. Pumala fältvärken hafva de våra lämnat efter kapitulationen, hvarmed vi förlorat de kanonslupar, vi där haft. Uti konungens läger fela hästar och fourage. Nya marketenterier äro inrättade och för officerare mycken svårighet att föda sig. Öfver ryska skärgårdsflottan är man oroad, och vid vår flotta börjar råda en sådan esprit som förlidet år.

Juli 13. Öfverste Stedingk har med någon förlust blifvit nödgad draga sig tillbaka från Joreis(?) närmare till Koupio. Tillförseln skall han hafva ifrån Uleåborg på 30 mils afstånd.

Uti Helsingfors och Sveaborg var proviant blott för 14 dagar. Vid Porkala hafva vi förlorat en kanonslup, kommenderad af kapten Hagelberg. Han gick på land och försvarade sig, men blef fången.

I dag embarkerade på galererna Jönköpings och Skaraborgs regementen; flere väntas dagligen.

Juli 15. Riddarhuset erhåller befallning att låta tilltala Sprengtporten, hvarföre advokatfiskalen i Åbo hofrätt fått tillsägelse att börja aktion mot honom.

Vid Heinola står en rysk postering, som hindrar kommunikationen för den trupp, general Kaulbars kommenderar.

En skepparetidning ankom till baron Armfelt, att härtigen vid Köge bukt angripit den ryska flottan, skjutit 4 i sank och tagit 6. Detta vann ej mycken trovärdighet, men som amiralitetskollegium erhållit rapport, att man sett härtigen vid höjden af Falster, så var man tvehågsen. Emot aftonen anlände en härtigens kurir, som berättade, att han med flottan betäckt transporten för de återstående ifrån Stralsund ankommande trupperna, hvilka lyckligen passerat, och skulle härtigen vidare fullgöra K. Maj:ts order.

Vid Porkala fäste sig ryssarna sig allt mer och mer, samt väntar man dagligen aktion mellan skärgårdsflottorna.

En kurir anlände från konungen med bref af den 10 juli, men hans tidning hölls ganska hemlig, hvaraf man befarade något ledsamt. Man omtalar en motgång vid Högfors, men omständigheterna äro i dag obekanta.

Sandelska och Tornerhjelmska kårerna embarkerade.

Konungen har skrifvit till grefve Ehrensvärd ett ganska onådigt bref i anseende till hans betygade farhåga öfver ryska skärgårdsflottans öfvermakt. Konungen anser detta som en lämning af förra fälttågets tänkesätt, hotar att afsätta grefven med alla arméens flottas officerare, såsom de där alltid visat elaka afsikter.

Ett bref i samma stil affärdades till general Kaulbars, för det han ej gjort omöjligheter och genom alldeles otillgängliga vägar förenat sig med Stedingkska kåren. Äfven affärdades ett allvarsamt bref till general Meyerfelt, som ej hindrat broarnas förstörande vid Pyttis. Dessa skrifvelser gjorde vid arméen ingen god värkan. Man önskade af densamma omöjligheter, som, då de ej värkstäldes, blefvo förklarade som benägenhet till förräderi. Officerarna sattes i belägenhet, att förtviflade, uppoffra sina och truppernas lif utan ändamål. Krigsberedningen blef ej häller bortglömd. Denna beredning hade före detta rapporterat konungen de steg, den vidtagit till svenska skärgårdens försvar medels batteriers uppkastande vid Elfsnabben, Furusund m. m. samt förfrågat sig, hvilken skulle kommendera trupperna uti Stockholm i hän-

delse af något oroligt. Konungen hade svarat, hvad det senare anginge, att i Stockholm voro trenne generaler och ibland dem en uti regeringen, så att beredningen ej i detta ämne vore i förlägenhet; hvad åter det förra anginge, fann konungen deras omtanke öfverflödig: fienden hade inga afsikter uppå svenska skärgården, och de vidtagna försvarsanstalterna tjänade blott att draga hans uppmärksamhet åt ställen, som honom i annat fall undfallit. Detta beredningens oväntade bref ansåg grefve Munck och på hans tillstyrkan de öfriga ledamöterna, att man borde besvara. Expeditionssekreteraren Lagerbring uppsatte ett bref till konungen, som i ganska underdåniga ordasätt förklarade, hvad beredningen gjort, anhållande att Kungl. Maj:t ville detta närmare öfverväga samt med dess nådiga bifall gilla. I anledning af detta senare bref erhöll nu baron Armfelt ett konungens egenhändiga svar, därutinnan konungen yttrar sig, att han bordt skrifva till beredningen en corps, om sådant kunnat ske, utan att med det samma ställa dem till det ansvar de äfventyrat, men hvarifrån han nu ville hafva dem förskonte, att deras senaste bref innehöll föreställningar, dem aldrig ständerna vid 1756 och 1765 årens riksdagar vågat göra, dem aldrig det råd, konungen för näsvishet och tilltagsenhet afsatt, tillåtit sig; att konungen undrar, huru hans tvänne statssekreterare Ruuth och Carlson kunnat underskrifva detta, utan att känna det ansvar, därå borde följa; att om han lämnat rikets angelägenher uti beredningens händer, vore det ej i brist på andra ämbetsmän, som kunde värkställa hans befallningar; att han för denna gång ville föreställa dem detta uti ett enskildt bref till baron Armfelt, hvaraf han kunde lämna de öfriga del, med varning, att ej en gång blottställa sig för de följder, som från en slik tilltagsenhet blefve oskiljaktige. Utom Carlson och Ankarsvärd, var beredningen sammansatt af de nu rådande favoriterna. Man föreställer sig deras förundran öfver denna ofortjänta apostille, hvilken likväl hos dem väckte mycket bekymmer, oskiljaktigt ifrån regeringsjukan.

Juli 18. Danska hofvet förklarade nu en fullkomlig neutralitet. Trupperna i Norge blefvo hemförlofvade och norska regeringen tillbjöd konungen att för 150,000 r. sp. köpa de

vid norska gränsen anlagda magasinen, dem man ville föra till hvilken svensk hamn konungen åstundade. Öfver den vid norska vallen borttagna svenska fregatten Venus var en kompromissrätt förordnad uti Köpenhamn. Med den i dag ankomna finska posten af den 10 hujus erhöll kanslikollegium befallning att uti kronprinsens titel införa hädanefter: arfvinge till Danmark och Norge, hvilken nyhet ej lärer blifva uti Danmark väl upptagen.

Till vice landshöfding uti den delen af Kymene gårds län, konungen på ryska gränsen intagit, förordnades en major Möllersvärd — ett löjligt högmod, då konungen ännu blott är mästare af några byar eller öknar, ej i något afseende att jämföra med hvad ryssarna intagit i Savolax och Karelen, utan att de likväl där vidtagit några regeringsanstalter. Denne Möllersvärd var en föraktlig person, endast känd af det intygande han med flera dylika gaf landtmarskalkens namnkunniga memorial vid riksdagen.

Till vice landshöfding på Gotland förordnades en vice lagman därstädes vid namn Palmgren. Aldrig har något ämbete i Sverige blifvit mer vanhedradt. Denne man, hvilken under riksdagen nyttjades såsom spion och därför erhöll lagmanssysslan, var en i Stockholm föraktad advokat, vanhedrad genom äreröriga rättegångar för egen räkning och i sådana ämnen blott känd vid domstolarna. Konungen var ock underrättad om mannens egenskaper, men till adelns och ämbetsmännens förnedrande, uti hvilkas händer landshöfdingeämbetet varit i anseende, nyttjades detta nedriga redskap.

Biskop Wallqvist hade uti Wexiö stift vid denna tiden utgifvit ett herdebref, uppfylt med politiska reflexioner och skrifvet med en stil, som passat kardinalen Fleury eller biskop Trolle. Det uppväckte en allmän förargelse, att denne prestman, så utan all förtjänst hastigt framdragen skall därmed förena den oförsynta djärfheten att vilja styra Sveriges rike.

De ifrån Finland nu ankomna kurirerna berättade, att vår förlust vid besättandet af Sutilapasset var betydande. General Kaulbars har vid Heinola haft med fienden en blodig träffning, därvid majoren vid Östgötarna, Jernfelt, blifvit dödligen blesserad (men kom sig) vid Uttis Malm. Baron Otto Wrede hade föranstaltat om en rekognoscering vid Likala

med en bataljon af gardet, som därvid skall förlorat något. Emellertid synes som ryssarna voro rädda och fega. Deras försvar är defensivt, till dess deras skärgårdsflotta kan koncentrera sig med dem. Vårt artilleri injagar hos dem den fruktan, att Preobrazynska gardet vägrat att avancera emot det, oansedt officerarna med värjan i handen sökt förmå dem. Regeringen anser konungen nöjd med sin position, som blifver bättre, när de härifrån afgångna trupperna hinna ankomma, emedan den svenska nu i Finland rörliga arméen ej är öfver 8,000 man. Den emot Stedingk agerande fientliga kåren har lämnat Savolax samt drager sig efter konungen, hvaremot Stedingk åter tågat till S:t Mickel.

Ännu den 15 syntes ej den ryska flottan uti den Finska viken, och om vår flotta hade man inga tidningar.

Konungens bref ankom med befallning, att det i Stockholm den 17 juni upprättade borgmästareförslaget skulle ändras och magistraten vid detsamma utöfva den rättighet, konungen den 24 juni enligt 1727 års valmetod hade den tillagt. Detta var ett gäckeri med borgerskapets rättigheter och en oriktig samt retroaktiv tillämpning af författningen under den 24 juni, till hvilken form öfverståthållaren genom en onödig förfrågan gaf anledning.

Juli 22. Tvänne kurirer ankommo den ena efter den andra med berättelse, att konungen tagit en kort väg ifrån Likala till Sutila samt bevistat attacken af Högfors, den grefve Meyerfelt anfört, understödd af våra kanonslupar, att ryssarna efter något motstånd retirerat sig och vi intagit passet blott med förlusten af 2:ne man. Skärgårdsflottorna voro då i åsyn af hvarandra. Man tviflar nu ej mera, att vi intaga Fredrikshamn. De mest tillgifna royalisterna äro förundrade öfver de framsteg, vi göra, och det ringa motstånd fienden kan åstadkomma, men man erfar med säkerhet, att inom ryska regeringen är oenighet om sättet till krigets utförande med Sverige, hvilken oenighet är hufvudorsaken till fiendens långsamma operationer. Efter intagandet af Högforspasset blef generallöjtnanten grefve Meyerfelt nämnd till general.

Ryska skärgårdsflottan hade den 14 juli anländt till Fredrikshamns redd, och ehuru den ägde fördelen af vinden, [hade den] icke ännu den 17 gjort något anfall emot vår vida underlägsna

skärgårdsflotta eller hindrat den senare att understödja attacken vid Högfors. Prinsen af Nassau hade väl utspridt, att han vore sinnad att föra flottan till Stockholm, men på detta hot gjorde man intet afseende. Den stora ryska flottan synes mellan Porkala och Reval. — Ryska generalen Michelson hade till större delen dragit sin armé efter konungen, men lämnat en kår att hafva uppmärksamhet på Stedingks styrka, hvilken däraf hindras att kunna förena sig med konungen.

Juli 25. Afled riksrådet grefve Hermansson efter få dagars sjukdom och då han var uti begrepp att för alltid flytta härifrån staden till sin egendom uti Östergötland. Han var en herre af stora egenskaper, grundlig lärdom, lycklig vid utförandet af sina tankar, mycken lätthet att föra dem på papperet, munter, kvick och sinnrik uti sitt umgänge. Han härledde ej sin uppkomst ifrån födseln, utan hans skicklighet och förståndaktighet uti de förra tiders politiska skiften hade beredt hans upphöjelse; under dessa tider har han äfven själf haft mycken del uti sakernas lopp allt ifrån 1756 års riksdag till regementsförändringen 1772, var äfven sedermera gemenligen bibehållen vid konungens nåd, till dess han under nuvarande krig för sent nyttjade sin rättighet såsom rådsherre och författade med styrka de föreställningar, rådet till konungen öfverlämnade, då han förliden höst vistades uti Göteborg. Ifrån den tiden ansåg konungen honom med mycken afvoghet och nämnde honom aldrig utan med föraktliga uttryck samt gjorde honom mycket orätt, då konungen ville tillskrifva ålderdomsvaghet de steg, som själfva buro vittne om mod och sinnesstyrka. Grefve Hermansson såg fäderneslandets förestående undergång med de känslor, som ifrån en värklig patriotism äro oskiljaktiga. Detta fortskyndade äfven hans bortgång. Han hade uppnått 74 år oaktadt den svåraste och mest sällsynta kroppsställning. Han var besvärad med en ovanlig fetma. Uppå hans tid var ingen som i det afseendet samt en därmed förenad ovighet med honom kunde jämföras.

Juli 26. Härtig Fredrik ankom på 2:ne dagar till staden, han ifrade mycket emot grefve Munck och baron Ruuth för den uppmärksamhet, de visat å hans förhållande, talade om personlig satisfaktion på dem, men som bara stannade i värkligt hot.

Riksens ständers kontor vägrade utgifva sedlar på mera än 2 millioner uti fruktan att krediten i annat fall kunde alldeles förstöras. Af turken hade konungen erhållit en million, men däraf godtgjorde sig Hasselgrenska huset i Amsterdam 400,000 r. samt Averhof & von Scheven i Hamburg 300,000 r., dem de redan före riksdagen förskjutit, samt med hvilka medel riksdagsoperationerna bestriddes och hvarföre konungen sedan under riksdagen af hemliga utskottet yrkade en särskild garanti, den det dock afslog. De öfriga 300,000 r. äro nu hvad konungen af dessa medel kan disponera — en i anseende till behofvet obetydlig summa. Konungen hade skrifvit till baron Armfelt: Vous me parlez de la paix! Je la fais quand je veux. Man ansåg denna expression betydande, tvehågsen, om det var ett skryt eller något värkligt, uti hvilket senare fall Rysslands politiska ställning vore särdeles vacklande.

Juli 28. Härtig Karl skrifver ifrån höjden af Karlskrona, att den å flottan tilltagande sjukdomen föranlåtit honom att åter begifva sig till det stället, sedan han hemskickat flera transporter med sjuka samt nu ej hade mer än 5 man vid hvarje kanon. Han ville uti sådan ställning ej äfventyra konungens flotta eller sin egen person.

Baron Armfelt börjar en negociation att förhyra främmande båtsmän och har anledning att få 2,000 dylika mot 5 r. i månaden. Till de sjukas skötande i Karlskrona affärdar utredningskommissionen tvänne medici assessorerna Ribbe och Hedin. Man hade föreslagit en assessor Odhelius, hvilken ägde mycken kännedom om lasaretter samt en vidsträckt praktisk kunskap, men som han troddes tillhöra oppositionen, så ville man ej betjäna sig af honom.

Juli 29. Grefve Munck afreste om natten jämte landshöfding Liljehorn. Resan hölls ganska hemlig och gissades därom åtskilligt. Det sannolikaste var, att grefve Munck farit till Karlskrona och underrättat sig om flottans tillstånd, emedan regeringen var benägen att tro, det någon ovilja å härtigens sida var orsaken till flottans sysslolöshet. Andra åter påstodo, att grefve Munck begifvit sig till Dalarna, där ovilja numera åter visade sig hos allmogen, som kommit till den höjd, att man nödgades fängsla fyra af de mest oroliga. Om landshöfding Liljehorns resa gissades åter, att han be-

gifvit sig till sitt Elfsborgs län, där äfven någon orolighet skall förspörjas, samt sedermera till Öland att förmå allmogen att till flottan aflämna den frikår, som där blifvit upprättad.

Juli 31. Löjtnant Enehjelm ankom som kurir och förde tidning om en den 20 juli uti Karelen förefallen affär emellan öfverste Stedingks kår af 1,000 man och generalmajoren Schultz af 1,200 man, vid hvilket tillfälle Stedingk genom en lycklig manöver kringränt fienden samt utom flera döda och blesserade erhållit 15 fångne officerare och 425 man, 2:ne fanor med mycket bagage och mer sådant. Stedingk har blifvit generalmajor, och öfver denna seger skall på en gång hållas Te Deum öfver hela riket, då fanorna, som hitförväntas, skola framför kronprinsen föras till Riddarholmskyrkan och sättas på konung Karl XII:s graf att där förblifva till fredsslutet, emedan de äro de första, vi tagit sedan hans död. Stedingk har erhållit en pension af 333 r. 16 sk. Denne general Schultz kår var en del af general Michelsons armé, som denne lämnat uti Karelen, då han dragit sig efter konungen med sin värkliga styrka, samt orsakat, att konungen måste draga sin armé ifrån Likala åter vid svenska gränsen till Anjala. Konungen hade till denna reträtt varit obenägen och yttrat sig: J'aime mieux perdre la Finland entière étant en Russie, que de faire une retraite honteuse comme on en a fait l'année 1743. Emellertid värkade föreställningarna, och öfverste Klingspor blef generalmajor för denna reträtt, äfvensom öfversten Hugo Hamilton därtill förordnades. Däremot hade generalmajoren Fredrik Kaulbars ett annat öde. Hans division hade af fienden lidit. Han hade retirerat och hans uppförande gillades af alla militärer, så mycket mer som han ägde en särdeles reputation och värkliga krigsförtjänster. Man påstod dock, att han dragit sig tillbaka mot general Siegeroths skriftliga ordres. Han blef arresterad och satt under krigsrätt till en allmän och stor förundran, hälst han ifrån krigets början varit en ibland konungens tillgifnaste.

Ifrån Högfors hade konungen befalt en rekognoscering af 900 man under öfverstelöjtnant Swedenhjelm, men den blef af fienden angripen, illa åtgången och tvungen att genast

retirera. Öfverstelöjtnant Swedenhjelm blef mycket klandrad för detta försök, hvarigenom armén bortsmälte utan nytta.

Konungen vistas vid Anjala, fatiguerar oupphörligen [*ett ord bortfallet*] är utan allt ekipage och hans därvarande armé utan tält med saknad af alla bekvämligheter. Floden skiljer honom från Michelson, hvars läger är uti vår åsyn, och hvarom konungen yttrar sig: Je reste vis à vis le camp du general Michelson, sa tente brille de vert et de rouge tandisque j'écris sous une tente(?) de feuillage. Man väntade batalj, som man tror blir till vår fördel, men man befarar des affaires de poste såsom för oss mera äfventyrliga. Om general Kaulbars har konungen sagt: Je pardonne à mes generaux de perdre des batailles, mais je ne pardonne jamais s'ils montrent de la peur. Misstroende och missnöje fortforo. Ifrån konungens läger utsändas tätt och ofta spioner till skärgårdsflottan samt de andra kårerna. — Kejsarinnan hade genom Nassau proponerat att låta de fångne officerarne gå hem emot parole att ej tjäna under kriget. Konungen begaf sig uti en liten esping till skärgårdsflottan, han gaf sig ej tillkänna och man lossade ett löst skott emot honom, då han yppade sig. Han öfversände en parlamentär med bref till prinsen af Nassau, innehållande svar på propositionen om de fångne officerarne, det han i ansende till vilkoret ej antog, men mera i afsikt att få se fientliga flottan. Man kände noga denna flottas tillstånd, ansåg vår i allt afseende bättre utrustad och tjänligare till manöver, men i anseende till fartygens antal vida underlägsen. Man är förundrad öfver denna flottas inaktivitet. Konungen har förklarat sig för generalissimus. Ovanliga ordres utdelas, såsom att den officer, hvilken gifver en rapport, den sedermera finnes falsk, skall fängslad föras till kronans fästning [och] att rapporterna skola vara af tvänne vittnen underskrifna. I anledning häraf har händt, att officerare ej berättat, hvad dem blifvit rapporteradt och de ej själfve sett, hvaröfver de efter föreställning förklarat sig, att med det äfventyr, rapporterandet åtföljer, hade de ansett säkrast hålla sig tystlåtna. Detta har tilldragit sig med en baron Cederström vid gardet och en baron Hjerta vid Dalregementet. Konungen har funnit sig förledd till dessa ordres, men det oaktadt förblifvit vid dem. I öfrigt är

konungen uppblåst öfver sin medgång, sträng och allvarsam.

En sekreterare Ehrenström vid utrikes ärenderna, som följer honom, och som i förra tider nyttjades såsom spion på den i Ryssland varande general Sprengtporten, underhåller jämn brefväxling med baron Armfelt och flere, samt berättar alltid konungens tilltagande stränghet såsom ett förebud till en bättre regering.

Samma dag ankom en kurir ifrån härtig Karl, kapten Brelin, med tidning om den batalj, hvilken den 26 juli förelupit med ryska flottan. Beskrifningen härom skall blifva tryckt, och den händelsen är märkvärdig, att vice amiral Liljehorn, som kommenderade avantgardet, ej hörsammade härtigens signaler, hvaraf följde, att de redlösa ryska skeppen ej blefvo förföljda och tagna. Liljehorn blef af härtigen arresterad införd till Karlskrona. Huru han kan förklara sig och huru konungen anser detta, blir märkvärdigt. Denne Liljehorn, som så ovärdigt uppförde sig vid sistlidna riksdagen uti egenskap af vice landtmarskalk, ägde allmänhetens oinskränkta hat, men man fruktar, att konungen anser härtigens uppförande emot honom såsom en förföljelse.

Uti denna månad tilldrog sig den stora rebellionen och därefter följande revolutionen i Frankrike, äfvensom en sak af mycket skiljaktigare egenskap skall ihågkommas: att 2:ne aloër blommade uti Kungsträdgården.

Regeringen går här i residenset emellertid som den kan. Grefve Munck, baronerna Ruuth och Armfelt äro eniga, [*troligen skriffel för:* oeniga] grefve Beck-Fries missnöjd och föraktad, Ahlman och Elers uti beredningen uppmärksamma och betydande. Den förre underhåller jämn brefväxling med konungen. De, som förr blifvit af konungen nyttjade uti ärendena, afhållas allt mer och mer. Man är i synnerhet brydd med statssekreteraren Schröderheim, hvilken konungen vill förvara för sitt enskilda umgänge men ej använda uti det allmänna. Man bjuder honom att bli direktör öfver de kungl. spektaklen samt gifver honom goda vilkor: en syssla för en ämbetsman af hans kunskaper och aktivitet i allo måtto olämplig.

Härtiginnan och prinsessan äro missnöjda, i synnerhet den senare, som utom flere uti sitt hof hafver en fröken Ruden-

sköld, erkänd mäträss åt friherre Armfelt, och hvilken ej underlät att meddela honom alla prinsessans utlåtelser.

Augusti 1. Grefve Muncks resa hade äfven till ändamål att tillfredsställa husarerna uti Skåne, hvilka voro kommenderade till Kalmar och så vidare till Finland, men förklarat att de ej gingo utur stället, innan de erhållit 12,000 r., som utgjorde deras obetalta sold.

Följden af senaste sjöslaget var ingen annan, än att härtigen åter inlopp till Karlskrona för nödvändigheten att förse sig med mera ammunition samt ombyta skadade kanoner. Han kunde således ej hindra, det den vid Danmark liggande ryska eskadern förenade sig med den ifrån Kronstadt utlupna och gemensamt togo vägen åt Finska viken. Härtigen hade ombord på flottan äfven 3,000 sjuka, hvilka emot tillfrisknade skulle ombytas. Man förmodade, att härtigen blott få dagar skulle dröja i Karlskrona. Emellertid sattes krigsrätten öfver amiral Liljehorn uti aktivitet.

Augusti 5. En ifrån Finland ankommen express medför endast, att ryssarna uppbränt Anjala herregård samt fruktlöst försökt att sätta eld på Elime kyrka, där arméns magasiner till en del voro. Baron Rayalin var beordrad att befria Porkala, men ägde ej nog tillräcklig styrka. General Meyerfelt erhöll kommando vid Anjala och lämnade det till konungen vid Högfors. — Ryska flottan, som nu innehafver sjön, tillfogar oss icke den skada hon kunde. Att erhålla någon kunskap om tillståndet uti det mot Högfors varande fientliga lägret, afsände konungen en trumpetare till prins Lobanow med bref ifrån baron Klingspor, som på konungens befallning återgifver Lobanow en af hans regementes fångna officerare vid Högfors och tog anledning däraf, att Lobanow var uppfödd uti Sverige samt känd af konungen. Då trumpetaren ankom emot fientliga lägret, afviste man honom, och äfven lossades skott emot honom. Han återkom således med oförrättadt ärende. Konungen, ganska förtörnad häröfver, lät baron Klingspor åter skrifva till prinsen af Nassau, som kommenderade skärgårdsflottan, beklagade sig öfver det, som händt, stridande emot krigsbruk och ej antaget ibland barbarer. Konungen skref äfven med egen hand uti brefvet och påminde prinsen deras i Spa och Frankrike bör-

jade bekantskap, då de säkert ej förutsett nödvändigheten af att strida mot hvarandra. Detta brefvet afsände prinsen till kommenderande generalen grefve Muschkin Puschkin, [men] först efter åtta dagar svarade prinsen därpå och upprepade alla kejsarinnans orsaker att vara enskildt missnöjd med konungen, grundade uti krigets orättmätighet samt den senast vid riksdagen utförda revolutionen, förklarade sig ej vilja eller kunna emottaga någon beskickning ifrån honom m. m. Prinsen öfverskickade hela brefvet till konungen jämte ett särskildt bref ifrån sig, därutinnan han väl påminde sig den förra bekantskapen, men likaledes förevitade konungen det började kriget. Konungen har med denna brefväxling fattat det besynnerliga beslutet att låta meddela densamma till alla ministrarna samt äfven befalt införandet däraf uti tidningarna.

Engelske envoyén Liston ankom till Stockholm.

Augusti 6. Anlände åter en express. Inga förändringar hade timat, blott att ryssarna lämnat Porkala samt intagit ett där bredvid och närmare stora landsvägen beläget ställe Pikala, hvarigenom våra härifrån afgångna trupper blifva ur stånd att gå den vägen. Denna express hade ifrån udden af Porkala sett 44 ryska segel och alla därintill gränsande holmar besatta med ryskt krigsfolk. Man börjar nu anse nästa års kampanj oundviklig, och behofvet därtill uträknar baron Ruuth till 10 millioner r. — lika så omöjliga att anskaffa, som rikets totala undergång är på detta sättet oundviklig.

Baron Klingspors råd äro de, konungen nu följer och af hvilka man intet godt väntar. De senaste tidningarna voro af den 6 augusti och man förmodade då, att intet på fjorton dagar skulle förefalla.

Augusti 10. Ytterligare express från Finland, äfvensom kongl. sekreteraren Björnram anlände, men genast återreste. Dessa voro från Kymenegård, där konungen nu vistas. Ingen förändring spörjes till vår fördel. Konungen synes nog brydd och tillbringar gemenligen sina aftnar med denne Björnram samt har tålamod att höra hans vidskepligheter. Det är märkligt, att flera af konungens förtrogna, egentligen grefve Munck och baron Armfelt, sysselsatte sig med sådana dår-

skaper och besökte ofta en i Stockholm vistande gammal jungfru vid namn Arfvidson, som spådde i kaffe med ett särdeles beröm. Det synes, som man vill söka till att förlika sig småningom med adeln eller att under förstäld list bereda nya ytterligheter. — Uti Skaraborgs och Elfsborgs län visar sig ibland folket någon oro; man börjar tala om härtig Fredrik, såsom genom sin resa bidragande därtill. Regeringen var samlad söndags förmiddag och äfven i dag måndagen. Likaledes var uti beredningen hemlig sammankomst utan protokoll, hvilka ovanligheter förebådade något särdeles. — Ifrån Karlskrona yrkade härtigen mera folk för flottans behof, och därom afgingo expresser till alla landshöfdingar. Man är därstädes sysselsatt med amiral Liljehorns process. Folket hade velat våldföra sig på honom, och utan amiralen grefve Wrangels försiktighet hade pöbeln förkortat rättegången. Ifrån Stockholm afsändes 300 man lifregementets dragoner, som i denna sena årstiden ej kunna i Finland något uträtta.

Augusti 11. Generalmajoren baron Klingspor hade föreslagit att låta finska hemmanen mot hö och hafre samt bakadt knallebröd utbyta deras bevillningsafgifter, samt att de indelta regementena, hvilka ej hålla beständig vargering, måtte åtaga sig den. Häröfver ville konungen höra beredningen, som därom öfverlade i största hemlighet och under protokollsförande af en ledamot. De ansågo detta stridande emot ständernas senaste beslut, emot regeringslagarna och emot ständernas garanti af riksskulden, som blefve en omöjlighet vid värkställandet, om icke intrader ingå till ständernas kontor, utan tagas af kronan in natura. Detta svar affärdades till konungen, man häpnade för denna äfventyrliga proposition såsom ledande till ändring uti bevillningen.

Grefve Munck återkom ifrån Karlskrona. Vid hans afresa voro där 3,700 sjuka, mycken vanskötsel och ett särdeles elände. Liljehorns sak agerades med all ifver, och följderna torde drabba de flera af den division, som Liljehorn kommenderade.

12 Augusti. General Toll, som på lång tid ej varit omtalad förordnas till kommendant uti Karlskrona, samt general Hermansson till att emottaga befälet i Skåne. Detta skedde

af hemliga krigsberedningen och på baron Armfelts tillstyrkan. Man var oviss, huru konungen skulle finna det, och man fruktade, att konungen skulle återkalla dessa ordres.

Ifrån Sandhamn inlopp berättelse, att man där sett en del af ryska flottan, men den loverade dit att vidare komma till Finska viken. I anseende till flottans behof af folk blefvo flera återstående regementen ditkommenderade, däribland 240 man af lifregementet. Äfven beslöts att ditsända Västgöta frikår, som var något orolig och väpnat sig mot danskarna, men nu skulle emottaga garnison i Göteborg och Västgöta kavalleri tjäna på flottan.

Ifrån Finland ankom en kurir, som endast hade bref till baron Armfelt. Dessas innehåll hölls väl ganska hemligt, men man erfor, att ryssarna till 1,000 man bemäktigat sig bron vid Wärelä samt gått öfver gränsen, där general Meyerfelt efter en liflig affär likväl drifvit dem tillbaka; man vet härom i dag inga partikulariteter.

Augusti 13. Vid Wärelä har Västmanlands regemente mycket lidit. Ryssarna hafva ej kunnat behålla bron på svenska sidan, men äro mästare af den del, som stöter till ryska gränsen. De senast afsända förstärkningarna under general Pollet och general Taube äro ankomna till Barösund, där baron Klingspor infunnit sig att befordra deras marsch till armén. Konungen skrifver föraktligt om baron Taube och synes ledsen vid honom samt önskar att kunna eloignera honom såsom för mycket förbunden med Fersiska huset. Om Liljehorn skrifver konungen till baron Armfelt, det konungen önskat, att härtigen ej förhastat sig med hans arresterande; att om han är brottslig, har det säkert sin grund uti egennytta, och hade konungen önskat sig förut hafva uppfylt hans begär, däraf konungen haft mera vinst. Man förmenar, att konungen tager med Liljehorn någon lindrig utväg, hvilket svårligen kan bestå med bibehållande af härtigens förtroende. Med de transporter, som ännu skola afgå, kommer baron Armfelt att följa.

Augusti 14. Gröna dragonerna ankomma att vidare aftåga till Finland. — Vid en öfver Stockholms stads allmänna byggnader gjord revision är funnet, att följande byggnader

kostat till denna dag:

Norra brobyggnaden	127,645 r.	38 sk 5 r.
Norra Slaktarhuset med omkringvarande bodar	70,802:	43,2
Kajen vid Arsenalen	5,453:	5,1
Kajen vid Rosenbad	4,707:	42,10
Kajen vid Myntet	900:	—
Södra Slaktarhuset	21,549:	40,10

Augusti 17. En kurir ifrån Karlskrona anlände med bref från härtigen till hemliga krigsberedningen, innehållande en skarp och allvarsam föreställning emot general Tolls utnämnande till kommendant i Karlskrona. Härtigen förklarar, att han ej vill [hafva] eller behöfver någon præceptor och att han fordrar genast återkallandet af orderna till general Toll; i annan händelse vore han nödsakad göra det beslut gällande, han anförtrott riksdrotset. Han hade äfven sändt riksdrotset sitt afskedsmemorial med anmodan att inlämna det uti regeringen genast, om ej förenämnda order blefvo kontramanderade. I anseende till detta vigorösa steg och till att undvika de följder, som härtigens reträtt kunde hafva med sig, sammanträdde genast beredningen samt återkallade de till Toll redan utfärdade orderna. Det blifver märkligt att se, huru konungen förhåller sig vid allt detta.

Den föregående natten anlände kammarjunkaren Möllersvärd express ifrån Finland. Han infor på stallet, förbjöd någon att nämna sig samt for genast till Drottningholm och grefve Munck. Man var i mycken inquiétude öfver denna beskickning, och yppades ändtligen, att grefve Munck blifvit befald att genast begifva sig till Finland. Man trodde, att honom var lämnadt öfverinseendet af krigskommissariatet. Detta väckte mycken uppmärksamhet. Man vet, att general Klingspor, som nu bestrider dessa ärenden, har konungens oinskränkta förtroende, att det icke kunde vara den förre angenämt [att hafva Klingspor] bredvid sig, mindre öfver sig. Man var således benägen att anse detta såsom en pretext att afhålla grefve Munck ifrån regeringen och residenset, där isynnerhet man vet, att polismästaren afmålat hans hastighet och obetänksamhet såsom föga gynnande för den nya administrationen.

Uti utredningen anmälde baron Armfelt konungens befallning att låta inköpa 15,000 fårskinnspälsar med äfven så många par sockor att nyttjas till innevarande års vinterkampanj.

Augusti 18. Afreste grefve Munck till Finland och förmodades nu, att konungen ville höra honom öfver tillståndet i Karlskrona samt härtigens uppförande. Konungen har befalt landshöfdingarna att höra vederbörande samt genom föreställningar förmå dem till vargeringars uppsättande. Detta emot knektekontraktet stridande [förslag] tros möta mycken svårighet och äfven på sina ställen själfva omöjligheten, där brist på folk och penningar sätter folket utur stånd att värkställa detsamma.

Augusti 20. Regeringen var sysselsatt med anstalterna till det Te Deum, som böndagen den 23 skall afsjungas: Härtiginnan och prinsessan voro ej nämnda i det bref, konungen skrifvit till regeringen härom; således blefvo de icke häller härom underrättade, men man lämnade till drottningen, om hon ville prevenera dem härom. Som rådet nu mera ej kunde föreställas, så beslöts att kalla alla här i staden varande rikets herrar, ehvad de varit uti rådet eller icke, efter deras fullmakters data; således kommer ej riksmarskalken efter vanligheten att anföra dem.

Uti regeringen hade general Zöge hemstält, om icke regeringen borde gå en corps i rådets ställe, men detta blef afslaget af de andra. Ingen visste någon ordning, och alla voro öfvertygade, att hvad de gjorde uti detta grannlaga ämne, skulle af konungen blifva illa ansedt.

General Siegeroth, som vid en kommendering kommit $^1/_4$ timme för sent, blef arresterad uti sitt tält på $^1/_2$ timme samt genast frigifven och af konungen själf mottagen. Generalen visade omöjligheten att förr kunna framkommit, men konungen ville däremot ådagalägga stränghet uti disciplinen.

Konungens missnöje emot prinsessorna fortfar. Han kallar sin syster uti ett bref till Armfelt la bougresse och i allmänhet brukar grofva ord. Han bannar polismästaren, som uti sina rapporter ej lämnat honom underrättelse om alla de personer, dem han misstänkte, ibland hvilka voro baron Axelson, öfverste Ankarsvärd, vice presidenten Fredenstjerna med flere. Konungen gifver sig mycken tid att

skrifva till enskilda personer såsom lagmännen Ahlman och Nordin, biskop Wallqvist samt egentligen poeten Leopold, med hvilken konungen är uti mycken brefväxling, och äro brefven särdeles lika dem, konung Fredrik af Preussen under sina lifsdagar skref till Jordan, Kegerling, D'Argens, d'Alembert och andra. Denne Leopold blef nu befald att med baron Armfelt begifva sig till Finland. Han var en uppblåst, egenkär och löjlig person, men ägde mycken kvickhet och ett lyckligt snille.

Konungen hade genom grefve Düben låtit tillsäga holländske ministern, att de holländska fartyg, som emot neutraliteten blifvit borttagna, skulle återställas; men vid värkställigheten däraf gör härtigen svårigheter och säger, att konungen blifvit förd bakom ljuset, att skeppen voro goda priser och att han ej aflämnar dem.

Efter den sista sjöaffären, som var obetydlig, hade härtigen begärt 3,000 man, men med en i dag ankommen express fordrar han 5,000 man samt förklarar sig ej gå ut, innan han fått dem.

Hemliga krigsberedningen får således ett nytt bekymmer, hälst hvarken mortalitetslistorna eller andra upplysningar kunna styrka orsaken till denna rekvisition. Man undrar allt mer och mer, hvad värkan detta kan hafva på förtroendet emellan konungen och härtigen. — Baron Armfelt, uti ett jämt penningebehof, söker att draga all möjlig fördel af sin ynnest hos konungen — gemenligen med åsidosättande af all grannlagenhet. Således hade han nyligen nyttjat en den rike Rosenschütz' fåfänga ärelystnad samt för 8,000 r. befordrat honom till major vid adelsfanan utan lön; men ej nog därmed: han lät genom någon annan inbilla honom, att konungen i behof af officerare vore nödsakad kommendera honom till Finland, en osanning den Rosenschütz så mycket mindre bort låta skrämma sig af, som, utom det adelsfanan ej var kommenderad, ägde Rosenschütz ingen misstanke af militäriska kunskaper, de där kunde förmå konungen att betjäna sig af honom. Icke dess mindre erlade han till baron Armfelt 1,666 r. 32 sk. att därmed ekipera en annan uti hans ställe.

En öfverste vid namn Silfversparre, som gått utur tjänsten, men lismare och nyttjad uti utredningskommissionen, sades nu vara utsedd till underståthållare, ett ämbete, som fordrar kunskaper samt erfarenhet och hvartill han är i allo måtto oskicklig.

Augusti 23. Te Deum blef sjunget uti alla kyrkor öfver hela riket i anseende till den seger, baron Stedingk vunnit den 21 juli och af hvilken seger man ej sett några följder. Härtiginnan och prinsessan blefvo tillsagda af drottningen att vara med henne uti Storkyrkan, som skedde. 128 kanonskott lossades uti tvänne omgångar. Efter middagen var hela hofvet på Ladugårdsgärdet jämte en stor mängd af folk att se Värmlands regemente samt Bohusläns dragoner och egentligen de 100 man kosacker, som, med pikar försedda, där kommenderades af baron Armfelt. Kosackerna voro lifregementets ryttare med hästar ifrån andra kavalleriregementen, ganska välklädda, mera för prakt än för nytta. Alla dessa regementen embarkera den 24. Man tror, att baron Armfelt i vägen söker till att fria Porkala.

Augusti 24. Aftågade ofvannämnda regementen. Ifrån Finland anlände en express. Tidningarna voro egentligen, att ryssarna inträngt vid Anjala, där general Platen nu kommenderade, men var sjuk, intagit våra batterier, uppbränt dem samt borttagit kanonerna och massakrerat en artilleriofficer med några man. Vid Werelä hade tillgått på samma sätt. Skärgårdsflottan fick ordres att attackera. Grefve Ehrensvärd hade förestält, att flottan därigenom kunde förlora sin fördelaktiga position, men det halp ej. Några skepp attackerade, men då prinsen af Nassau lät hissa öfver 40 segel i tanke att omgifva våra, drogo de sig i god ordning tillbaka, utan någon särdeles förlust, anseende ryssarna hafva förlorat mer; dock nödgades vår flotta ändra position,

Konungen har varit sjuk, men blifven åter frisk, var dock vid elakt lynne, och att döma af det bref, baron Armfelt fått, ansåg [denne] saken ganska elak. Detta bref var till dess innehåll särdeles märkvärdigt. Det angick Tollens utnämnande till kommando i Karlskrona. Konungen förevitar Armfelt att hafva befordrat detta, då det just var Armfelt, som allmänheten ansett endast kunna rödja Tolls inflytande

ur vägen. Konungen ville därutinnan mera se ett sätt hos Armfelt att hämnas med ädelmod än någon lättsinnighet eller ostadighet. Han ville ock låta blifva vid det, som gjordt var, dock med förbehåll, att däraf ej finge dragas någon anledning till att föra Toll åter uti affärerna. Konungen yttrar sig aldrig vilja se honom eller tillåta honom vistas där konungen eller kronprinsen är, tillskrifver honom 1786 års riksdag, detta kriget, rikets olycka, konungens egen ledsnad och kanske elakhet, hans förlust af sina vänner, som han aldrig återfår och de där aldrig kunna nalkas honom med gammalt förtroende, hans förlust af den gladaste och angenämaste societé m. m., som utgör Tollens värkliga målning.

Då konungen skref detta, kände han ej, hvad som skett på härtigens föreställning. Han gillar således säkert de kontraordres, som blifvit gifna, äfvensom han i ett bref till regeringen uti allmänna ordalag gillar allt, hvad regeringen gjort, samt varnar dem till försiktighet uti den berättelse, hvilken om krigstillfällena utgifves, så att hvad som skett till vår nackdel i det möjligaste undvikes att inflyta. Om konungen längre eller kortare tid vistas i Finland, är osäkert. Konungens ofvannämnda märkvärdiga bref innehöll ock slutligen, att konungen insåg och kände all faran af sitt tillstånd samt den utseende omöjligheten att motstå Rysslands makt; men han vore färdig att följa Karl XII:s efterdöme: att hädre våga allt än att gifva sig, innan alla medel voro förgäfves använda, och [om] han öfvervinnes af Semiramis' öfverlägsna styrka, skulle han dock stinga henne i hälen, där hon trampat honom, samt låta henne erfara sin förtviflan.

Augusti 25. Polske plenipotentiaire ministern Potocky ankom. Man hade i mannaminne och därutöfver ej sett något polskt sändebud i Sverige. Han och alla uti hans svit voro klädda uti polska dräkten. Han anlände sjöledes ifrån Danzig, och när hans skepp stött på grund vid Nyköpingsskären, ville lotsarna ej betjäna dem, af fruktan att de voro ryssar. Denna beskickning från Polen var vid den då påstående riksdagen beslutad i anseende till Polens emot Ryssland fattade tänkesätt och med hvilket en närmare förening med Sverige [var] mer öfverensstämmande.

Ifrån Finland erfor man med förundran, att krigsgärdens

utgörande in natura redan där var kungjord utan att afvakta allmänna beredningens utlåtande, hvilket, enligt hvad som förr är anmärkt, blifvit inhämtadt. Detta vittnar om den obetydlighet, konungen satte på denna beredning, äfvensom det ådagalägger, huruledes behofvet gick framför lagarna. Af lika beskaffenhet är den till samtliga landshöfdingarna afgångna befallningen att göra föreställningar om vargeringens utgörande, så att tvänne man utgöra en man. Uti Finland var redan 1775 denna dubbla vargering antagen, dock med vilkor, som sedermera ej blifvit hållet, att denna vargering skulle nyttjas till de värkliga regementenas komplettering vid afgång. Något sådant förbehåll blef nu ej gjordt, utan Kongl. Maj:t väntade sig ett frivilligt samtycke, som skulle förekomma nödvändigheten af en befallning. Emot indelningsvärket, knektekontraktet och alla därå grundade författningar kan väl en sådan befallning ej gifvas. Landshöfdingarna ingåfvo kungörelser härom. Allmogen kallades tillhopa, föreställningar göras och man får se, hvad värkningar de kunna hafva bredvid den tilltagande fattigdomen och dryga bevillningen.

Augusti 26. Baron Armfelt afreste på jakten Amadis och med honom poeten Leopold. De afgångna trupperna skola råkas i skärgården.

Augusti 29. Om natten återkom grefve Munck, hade regeringen tillsammans den 30, berättade allt stå väl till i Finland, dit han anländt den 23 om aftonen. Konungen hade varit ute och hemkommit kl. 10, då grefve Munck varit med honom till kl. 1 samt afrest måndags morgonen. Han berättade, att vid hans afresa hade en stark kanonad hållits emellan skärgårdsflottorna, hvaraf han ej afbidat utgången, ehuru baron Essen, som därifrån återkommit ifrån en höjd, där han betraktat händelsen, omtalat, det striden var ganska häftig. Grefve Munck medförde ett ganska kort bref ifrån konungen till riksdrotset, hvilket jag såg och var dateradt den 24 samt innehöll expressis verbis i detta ämne: Nu slåss skärgårdsflottorna som bäst. Grefve Munck afreste

Augusti 31 om morgonen till Karlskrona. Hans obeskrifligen hastiga vistande hos konungen, hans okunnighet

om den började sjöaffären och hans lika hastiga resa till Karlskrona väckte mycken uppmärksamhet. Man började misstänka, att affären misslyckats. I dag erfar man, att grefve Munck lämnat konungens ordres uti Åbo och Eckerön, att ingen post eller resande skulle utan konungens pass få färdas. Denna anstalt ökade bekymret och hitfördes af en resande, som med god vind gått direkt ifrån Åbo. Man befarade allt för vår skärgårdsflotta, som var 49 segel, då den ryska däremot var 89 segel, utom det 1,300 man felades uti vår besättning, som grefve Ehrensvärd begärt få låna af landtarméen, men konungen afslagit, äfvensom han genom den af grefve Ehrensvärd afstyrkta rekognosceringen gaf fienden fullständig kunskap om vår svaga belägenhet, så att officerarna, som sågo ställningen, ansågo vår flotta förlorad.

I dag ankommo 500 ryska fångar. De hade stigit ombord på finska båtar vid Ingo och föras till Haga.

September 1. En ankommen skeppare medförde tidning, att bataljen mellan skärgårdsflottorna den 24 uti början syntes fördelaktig för de svenske, som varit nära att äntra en rysk fregatt, men då ryssarna erfarit, att svenska elden minskades, hvaraf de slutit sig till brist på ammunition, så hafva de gjordt ett förnyadt anfall med den häftighet att vår flotta blifvit alldeles skingrad, en del tagen, en del förstörd och de öfriga retirerade under Svartholms fästning. Omständigheterna samt följden skola snart visa sig och närmare uppdagas. Denna olyckliga utgång tyckes, jämförd med grefve Muncks förbud för posten och resande, bestyrka, att han ej var okunnig härom, äfvensom han förmodligen lärer bringat härtigen några ordres i sammanhang härmed. Emellertid sysselsatte sig regeringen med anstalter till förekommande, att ej de å Fredrikshof fångne officerarna skulle vederfaras för mycken mänsklighet. Redan den 11 maj hade konungen utfärdat ordres, efter hvilka det tillhörde polismästaren att hafva den ekonomiska uppsikten öfver fångarna. I anledning häraf ville han taga befattning om deras bevakning äfven uti det, som rörde den militäriska detaljen, och då de vakthafvande lifregementsofficerarna ej ville tillåta sådant, uppkom emellan polismästaren och dem oenighet, hvarför han berättade i regeringen, att fångarna

tillätos mycken frihet, såsom att hafva kvinfolk hos sig, tala vid hvarandra, spela kort m. m., däraf deras flykt slutligen kunde blifva en följd. Grefve Beck-Fries och general Zöge trodde sig göra konungen ett nöje att underställa konungen, det dessa borde af polismästaren med stränghet behandlas, och utfärdade genast en författning, hvarigenom honom blef anbefaldt närmare tillsyn öfver fångarna än hittills.

September 2. Om morgonen ankom en kungl. hingstridare med konungens bref till regeringen af den 29 augusti ifrån Sveaborg. Det innehöll en berättelse om sjöbataljen emellan flottorna uti skärgården den 24 föregående. Berättelsen var skrifven med konungens egen hand, sådan som den är tryckt uti Dagligt Allehanda den 3 september, nog otydlig och synes författad uti brådska eller fruktan. Den lofvade en närmare beskrifning, men var i sig själf föga tillfredsställande samt i anseende till vår förlust ofullständig. Uti ett särskildt bref till riksdrotset yttrar sig konungen, att vår förlust ej var irreparabel, ehuru Högforsposten torde blifva svår att bibehålla; att konungen själf rest till Sveaborg och Lovisa att samla hvad folk man kunde umbära. Denna konungens resa till Sveaborg och skärgårdsflottans reträtt till Svartholm gaf saken ett äfventyrligt utseende och en orsak att befara en descente vid och omkring Högfors, som sätter arméen emellan tvänne eldar. Att konungen icke förrän den 29 lät kuriren afgå, var äfven besynnerligt. Man fick nu veta, att 6 skepp, de bästa seglarna, afgått från Karlskrona att befria Porkala. Om dessa framkomma utan att möta ryska flottan, så nödsakas ryssarna att lämna sistnämnda ort, då våra 21 galerer, som äro på denna sida jämte 10 af arméens flottas fartyg kunna komma fram till Lovisa samt förstärka den slagna flottan. Men hindras detta af de ryska flottorna, kan följden af bataljen blifva betydande, med mindre ryssarna värkligen så mycket lidit, att de ej kunna åstadkomma en landstigning. Emellertid är vår förlust ganska kännbar, flera käcka officerare slagne och fångne, ibland de senare en grand d'Espagne, M. Mac d'Onell, hvilken nyss anländt och gått såsom volontär. Samma dag erhöll regeringen en express ifrån vår minister i Köpenhamn v. Schlaff, som gaf den underrättelsen, att amiral Bruce, hvilken avisorna redan

omtalat vara utgången ifrån Kronstadt med några skepp uti en hemlig expedition, hade order att gå till Reval, förena sig där med flera skepp och intaga 12,000 man trupper samt med dem begifva sig uppför Bottniska viken, landstiga och taga vägen till Stockholm, därstädes mettre tout à feu et au sang, borttaga banken och därmed fara bort. Regeringen ansåg väl detta som en skrämsel, men samlades icke dess mindre att vidtaga några försvarsanstalter, ehuru nog inskränkta i anseende till det åtlöje, därmed konungen förliden höst ansåg de författningar, rådet vidtog uti en dylik anledning. Man fann äfven, att en öppen ort äfventyrade mera genom ett fruktlöst försvar än genom ett accord.

September 3. En kurir ifrån härtigen (grefve Mörner) anlände med berättelse, att härtigen den 10 eller 11 hujus utgår med flottan, sedan han nu ifrån åtskilliga orter fått förstärkning af folk, egentligen ifrån Kalmar och Kronobärgs län, samt något ifrån Öland och Gotland.

September 4. De med posten ifrån Finland nu ankomna brefven uppgifva vår förlust i den sista sjöaktionen till 23 fartyg, inberäknadt smärre och större; 21 äro öfriga vid Svartholm; flera hafva vi själfva nödgats bränna, på det de ej skulle komma uti fiendens händer. Af officerare hafva vi förlorat döde och fångne 40, samt soldaternas antal betydande. Redan den 26 hade ryska skärgårdsflottan åter visat sig vid Lovisa, så att följderna af denna olyckliga affären ej lära längre dröja. Konungen bor på Amphion till ankars vid Sveaborg. Man förmodar, att han hit ankommer vid första tillstötande motgång.

September 5. Regeringen aflät skrifvelse till öfverståthållaren, att i anseende till befarade fientligheter låta af borgerskapet samt stadens invånare armera så många, som tillgången till vapen medgifver. Dessa, hvaraf större delen skola nyttjas till kanoners skötande, böra vara färdiga vid första ordres att under general Sinclairs kommando undervisas samt sedan förläggas utanför staden på de ställen, hvilka till försvar kunna finnas tjänliga. I anseende härtill blef borgerskapet sammankalladt till den 7 hujus.

Husarregementet till 600 man skulle vid Kalmar embarkera till Finland, men grefve Adolf Lewenhaupt, som kom-

menderade dem, blef där underrättad om den förlorade sjöbataljen samt osäkerheten för transporten, hvarför han marscherade med dem till Stockholm. Konungens ordres inträffade här äfven, att husarerna skulle här förblifva till vakthållning hos honom öfver vintern, emedan dragonerna ej kunna återkomma ifrån Finland. Utom dessa husarer äro nu i Stockholm blott 300 man artilleri samt 200 man lifregemente, hvilka senare hålla vakten på Fredrikshof.

September 7. Var borgerskapet sammankalladt angående anstalterna till stadens försvar, och började med manskaps enrollerande samt i synnerhet att anskaffa 350 man, som skulle biträda vid artilleriet. Samma dag ankom ifrån Finland berättelse, att laboratorium, Ulriceborg kalladt, i Helsingfors sprungit i luften samt dödat en underofficer och 6 man, sårat flera och förstört alla fönster i hela staden. En myckenhet ammunition förlorades. Närmare detaljer om den sista sjöaffären inlupo äfven och gjorde den mera betydande. Prinsen af Nassau hade lämnat öfverstelöjtnanten von Rosenstein 3,000 rubel att utdelas ibland svenska fångarna, de där med mycken mänsklighet bemötas. Konungen väntades den 1 september till Kymenegård.

Regeringen, som fann, att de ryska fångarnas vistande härstädes kunde i händelse af fiendens ankomst befordra dess anslag, beordrade dessa fångars aftågande till Kristianstad samt andra fästningar. De skola afmarschera den 12 dennes under betäckning af härvarande lifregemente, som därefter får gå till sina boställen, och emottages vakthållningen vid Fredrikshof af husarerna.

September 8. Hvad man till en början väntat af sista sjöbataljen, inträffade i dag genom en ankommen kurir, som berättade, att arméen blifvit tvungen att retirera från Högfors den 1 september samt draga sig inom svenska gränsen till Abborfors. Den sedermera tryckta berättelsen, efter vanligheten ofullständig, innehåller blott, att denna reträtt var ett militäriskt mästerstycke, men gifver dementi åt den efter sjöbataljen gifna rapporten, som förmälde, att ryska galererna ej på lång tid kunde visa sig i anseende till den skada, de sades hafva lidit. Konungen hade gjort åtskilliga nominationer samt utdelat riddareorden. Man uppgaf vår förlust

ringa och ofullkomligt. Det anmärktes, att konungen ej gaf några belöningar åt skärgårdsflottans officerare, ehuru de enligt konungens eget intygande uppfört sig vid sjöbataljen med förundransvärd tapperhet, men detta tillskrefs konungens missnöje med grefve Ehrensvärd, hvilken konungen ville uttrötta och ledsna vid befälet, som då kunde uppdragas åt baron Rayalin, som var en gunstling.

Konungen hade den 1 september varit på vägen till Kymenegård, men då han erfor, hvad där förehades, kvarstannade han i Lovisa. Huruvida fienden passerar gränsen vid Abborfors eller kvarstannar, är osäkert. Emellertid utsprides i Stockholm de sanningslösaste rykten och mest ogrundade, att i Sverige äro oroliga hufvuden, hvilka hafva anslag å bane, som fordra konungens närvaro, en orsak, hvarigenom skäl till hans hemkomst kunna beredas; däremot säges, att generalerna i Finland förklarat sig ej kunna ansvara för krigets utgång, i händelse konungen reser därifrån. Sinnena äro upprörda och nedslagne; man föreställer sig svåra följder och den brydsammaste belägenhet.

September 10. Hofstallmästaren baron Essen hemkom oförmodadt. Som han varit konungen följaktig, sedan han reste ifrån Stockholm, samt bibehållen vid hans förtroende, så ansåg man detta vara ett förebud till konungens hemkomst, men baron Essen hade fått tillstånd att resa hem i anseende till sin hustrus barnsbörd. Han hade rest den 7 ifrån Lovisa och försäkrade, att då ännu ingen fråga var om konungens hemkomst, därtill han dock förmodade, att baron Armfelt skulle determinera konungen. Vid baron Essens afresa hade inga fientligheter efter reträtten ifrån Högfors förefallit. Denna reträtt hade dock varit äfventyrlig och besvärlig. Konungen är ganska glad och mera än man naturligtvis borde föreställa sig uti sådan sakernas ställning. Vid motgångar säger han, att det är väl och bör öppna ögonen på konungen af Preussen samt England. Han är nöjd att regera med oinskränkt makt och frågar ej efter utgången, ej häller efter hvad öde som kan träffa hufvudstaden. Hans intima societet är kammarjunkaren De Besche, öfverstelöjtnanten Jan Fredrik Aminoff och en kammarherre hos drottningen, grefve Hamilton, samt någon annan ung officer.

Uti detta sällskap förefalla händelser, hvilka arméen anser med åtlöje. Om middagarna äter konungen med 25 personer och är då mera konungslig. Ehuru baron Armfelt sökt att afhålla generalen baron Taube, hvars disgrace man ansett afgjord, har dock konungen bemött honom väl, samt tagit honom med sig vid flera tillfällen och äfven affärdat honom med orderna angående reträtten från Högfors. Men då baron Taube fått en kontusion öfver nacken och axlarna af en förbigående kanonkula, har konungen vid bordet ansett det såsom inbilladt. Grefve Munck har han, som ock skedde, varit ganska angelägen att återfärda till Sverige, men han har ej afrest, förrän konungen efter den förlorade sjöbataljen återkommit. Med arméens flotta är missnöjet sant, och då konungen velat belöna general Platen för reträtten samt denne undanbedt sig en slik belöning, innan arméens flottas officerare voro ihågkomna, har konungen sagt sig vilja belöna dem, om de ännu en gång gå ut. Generalen grefve Ehrensvärd har under bataljen distinguerat sig med allas beröm, gifvit ut nödiga ordres, farit omkring i en liten slup och äfventyrat allt. Till hans lycka hade han haft den försiktigheten att taga konungens skriftliga ordres så till attack som reträtt. Konungen ville ändå hafva honom ur vägen. Om de hemmavarande yttrar sig konungen, att riksdrotset hade intet hufvud och elakt hjärta; att riksrådet Karl Sparre var en flagorneur, qui ne sait jamais se respecter. Statssekreteraren Schröderheim hade godt hufvud, men honom felades mod. Kanslirådet Rosenstein trodde sig genom filosofi kunna mildra konungens karaktär, vore egenkär och blefve uti längden ledsam. Så afmålade han sina gamla vänner. Konungen beskyddar baron Stedingk emot kabaler, har äfven gifvit honom Wachtmeisterska regementet, med villkor att han skall öfvergifva franska tjänsten, hvilken konungen nu ej unnar honom.

Det bekräftar sig ej, att ryssarna gått ifrån Porkala, äfvensom ännu ej höres, att de 6 från Karlskrona med öfverste Fust utgångna skeppen framkommit.

General Kaulbars är för brott emot ordres dömd att arkebuseras. Uti krigsrätten presiderade grefve Hugo Hamilton. Det var märkvärdigt, att general Kaulbars göromål skulle

pröfvas af Hamilton. Den förre var af hela arméen erkänd för kunskaper och erfarenhet, och den senare tvärtom för okunnighet och brist på urskillning. Han ansågs för ett af de oskickligaste ämnen konungen kunnat välja, men hans släktskap med baron Klingspor var orsaken till den protektion han erhöll.

September 14. Ifrån Karlskrona ankom grefve Munck. Han var med flottan ganska missnöjd, och utan allt afseende på de sjukdomar samt oöfvervinnerliga hinder, som mötte vid flottans utgång, förklarade han allt sådant för motvilja, förräderi och konfusion. Man hade väl sagt, att flottan skulle utlöpa den 15, men grefve Munck ville ej sätta tro därtill. Den 8 september hade en kutter benämnd Örn förolyckats ej långt ifrån Karlskrona under svår storm. Af 70 mans besättning blef ingen bärgad. I dag berättas, att de 6 under öfverste Fusts befäl ifrån Karlskrona utlupna skeppen, som skulle befria Porkala, blifvit tagna af den ryska skeppsflottan, hvilken till 46 linjeskepp skulle synas i Östersjön. Huruvida denna tidning bekräftas, lärer snart visa sig och blifva af betydenhet. Emellertid sysselsättes den enfaldiga allmänheten med sanningslösa rykten, att draga dess uppmärksamhet ifrån krigshändelserna: såsom att grefve Fersen och baron De Geer samlat 10,000 man, med hvilka de äro ute en marche; att arméens flotta ej gjort sin skyldighet; att försänkningarna varit illa anlagda m. m. dylikt — allt hörande till det ifrån början af oroligheterna förda språk om förräderi och stämplingar. Man omtalar äfven möjligheten af en riksdag under instundande vinter, då man skall med biträde af det ännu entusiasmerade folket utöfva den hämnd på enskilda personer, hvilken under den sist öfverståndna riksdagen ej blef fullbordad. Det är [att] förmoda, att denna och flera gissningar måtte vara en följd af farhåga och bekymmer samt för detta usla landets räddning sakna värkställighet.

Regeringen beslöt, att anstalterna för Stockholms fösvar ej borde mycket påskyndas. Man ansåg faran ej nära för handen, därutinnan man styrktes af konungens tystnad, som icke svarat på den kurir, hvilken för närmare 14 dagar sedan i detta afseende till honom afskickades. Regeringen anmodade riksdrotset att underrätta öfverståthållaren härom,

hvilket intogs uti regeringens protokoll, ehuru intet skriftligt blef öfverståthållaren meddeladt.

Bref ifrån Finland af den 5 och 8 innehålla inga krigsnyheter; fienden avancerade ej. Mycken nedslagenhet syntes visa sig i arméen. Konungen allena var vid godt lynne. Förteckningen på de vid sjöbataljen förlorade gick till 48 officerare.

Det bestyrkes ej, att Fust med de 6 linjeskeppen äro förlorade, utan man berättar, att de framkommit till Vargö, men däremot att en myckenhet ryska skepp och fregatter synes samla sig vid Porkala. Man väntar af fiendens plan något betydligt företag och anser ej tystnaden naturlig. Man omtalar äfven, att hospitalerna skola flyttas från Lovisa till Tavastehus. Den 8 september skulle konungens sekret hållas i Lovisa af öfversten baron Fabian Wrede, generalmajoren baron Klingspor och grefve Sten Lejonhufvud. Detta sekret har således fallit mycket uti sitt anseende, emedan vården däraf alltid varit anförtrodd åt de mest betydande rådsherrarna.

Turkiska traktaten var ändtligen besluten; men subsidierna blefvo blott 250,000 piaster om året, otillräckliga för tvänne månaders krig, äfvensom turken icke förbundit sig att ej göra separat fred. Således är denna traktat obetydlig och ersätter ej i minsta måtto, hvad genom kriget förloras. Konungen i Preussen fortfar att ej vilja blanda sig i kriget, af betänklighet att icke upptända krigslågan uti Europa samt ådraga sig krig med kejsarinnan af Ryssland, som i den händelsen gjorde separat fred med turken, utom det att Danmark är alltid armeradt att göra diversion, i händelse de andra makterna bryta neutraliteten. Preussen uppmuntrar väl England att hitsända en flotta, men England vill ej värkställa sådant i fruktan för krig med Spanien. Således lära vi efter allt utseende blifva lämnade ensamma emot vår fiende.

September 17. Ankom ifrån Finland en express, som afgått ifrån Lovisa den 11 hujus, då inga förändringar ännu timat. Konungen var rest till Elime att utse tjänligt ställe för artilleriparken öfver vintern, och som konungen var öfvertygad, att intet fientligt för Stockholm var att befara, så befaldes

att de här började försvarsanstalterna skulle inställas. Konungen skrifver, att han af stora flottan hvarken detta eller förlidna året haft någon nytta; att bättre varit, om hon blifvit lämnad desarmerad, då konungen haft pengar i behåll.

Öfverste Fust har väl anländt till Vargö; men som flera ryska skepp samlat sig vid Porkala än han vågat angripa, så har han med oförrättadt ärende gått tillbaka.

Sedan skärgårdsfartygen vid Svartholmen blifvit åter satta uti stånd, befalde konungen, att grefve Ehrensvärd skulle såsom den 16 utlöpa med densamma att attackera den ryska flottan, men grefve Ehrensvärd förestälde omöjligheten däraf, med mindre denna flotta skulle alldeles förstöras. Konungen svarade, att om han ej kunde göra detta, så skulle baron Rayalin göra det. Häremot hade grefve Ehrensvärd ingenting att invända. Konungen lämnade honom stora korset af svärdsorden samt [order] till hemresa, och väntas han om några dagar. Hans adjutant major Cronstedt är äfven beordrad att resa till Stralsund och bygga kanonslupar. Det var ej skälet att uti Pommern bygga kanonslupar, men man ville vara Cronstedt kvitt, såsom grefve Ehrensvärd tillgifven. Utsikten för skärgårdsflottan mot en vida öfverlägsen styrka är således högst äfventyrlig.

Ifrån Karlskrona inlöpa flera tidningar, att flottan detta år ej vidare kan utlöpa.

General Hermansson erhöll ordres att afresa till Skåne och besiktiga fästningarna, en förrättning i denna tiden alldeles utan ändamål, men blott ett tillfälle att skilja general Hermansson ifrån krigsrätten öfver de finska officerarna, hvarest man fann sig tvungen af hans ömtålighet att intet emot lag företaga.

En afskedad öfverste vid fortifikationen vid namn Röök, redan ifrån pommerska kriget känd såsom projektmakare, hade på befallning instält sig vid arméen, var uti konungens societé och hördes mycket. Till de subalterna rådgifvarna räknades äfven kungl. sekreteraren Ehrenström, som förr tjänt vid militären och varit Sprengtportens intima vän. Arméen hade ej sedan april månad erhållit sin sold. Detta med reträtterna gjorde arméen och isynnerhet soldaten nedslagen. Öfver det förra var man desto mer förundrad, som

en del af de turkiska subsidierna värkligen anländt samt utredningskommissionen afsändt betydande och tillräckliga penningesummor. General Siegeroth förmenas komma hem jämte general Meyerfelt, och general Platen blifva den förste generalen och under honom general Pollet och grefve Hugo Hamilton. Man tror kampanjen vara slutad å vår sida, med mindre ryssarna göra några offensiva steg. Vid skärgårdsflottan anställdes belöningar: alla fänrikar blefvo löjtnanter och löjtnanterna riddare m. m.

September 19. General Taube ankom ifrån Finland med tillstånd att resa till Aachen och nyttja baden för den kontusion, han vid reträtten från Högfors undfick och hvaraf han var särdeles besvärad. Denna kontusion hade väl fått botas här hemma, om konungen varit angelägen att behålla honom. Baron Taube var ankommen med Leopold och hela sin renfort.

September 22. En den 12 från Lovisa afgången kurir medförde konungens bref, att hemliga krigsberedningen hädanefter upphörer, samt de dit hörande ärenden skötas af regeringen, där ingen annan militär finnes än general Zöge, som likväl aldrig är känd för krigsförtjänster. Man trodde likväl, att detta var en utväg att skilja general Sinclair, statssekreteraren Carlson och öfverste Ankarsvärd ifrån befattningen med krigsärenderna.

Baron Rayalin var på Lovisa torg dubbad till riddare af svärdsordens stora kors. Skärgårdsflottan var reparerad och man sade, att hon skulle gå till Perno och afhålla ryssarnas landstigning; men de bättre inseende trodde, att flottan under baron Rayalin skulle göra ett anfall på ryska eskadern. Penningebristen tilltager samt lägger uti alla ärenden de svåraste hinder. Regeringen, som kände dess oförmögenhet uti krigsärender, hade likväl antagit öfverste Ankarsvärd till dess generaladjutant.

September 25. Dels med posten, dels med resande ankom ofullständig berättelse, att ryssarna den 18 september med 19 linieskepp anländt till Barösund, uppbränt och borttagit de därvarande transportfartygen samt fregatten Sprengtporten och tvänne galerer, satt trupper i land och synas hafva något allvarsamt för ändamål. Denna tidning, ehuru man länge bort vänta den, uppväckte mycken uppmärksamhet.

General Kaulbars framhärdar att ej begära nåd, och man befarar, det konungen låter dödsdomen gå öfver honom i värkställighet. Som detta vore den första dom af det slaget, konungen låtit fullborda, så anser man det med fasa. Konungen har uti bref frågat revisionssekreteraren af Låstbom, om icke krigsrätten öfver general Kaulbars vore för lindrig, då han icke blifvit dömd till förlust af ära och gods. Ehuru bemälde Låstbom är för den strängare meningen, lärer det blifva svårt att gifva ett nöjaktigt svar, då något förrädiskt ej är anfördt emot Kaulbars, utan endast brott mot ordres.

September 28. Öfveramiralen grefve Ehrensvärd ankom. Tidningen om anfallet vid Barösund bekräftas genom en an kommen kurir vid namn Uggla i så måtto. att fienden demonterat ett batteri, skjutit galeren Värmland midt itu, jagat tvänne andra galerer inom en vik, men att fiendens rangskepp om 74 kanoner hade stannat på grund, som vid kurirens afgång ännu ej lossnat.

Baron Armfelts sist öfverförda trupper voro beordrade att vid Ingo och Ekenäs mota landstigningen.

Af favoriterna ville man veta, att konungens goda humör och glädje är förstäld, att han är mera ledsen än någonsin. Då baron Armfelt talat med konungen om fred, har han sagt, att den ej kunde fås med andra vilkor, än i händelse konungen genom stora framsteg kunde förmå kejsarinnan därtill, eller ock att hon bemäktigade sig Finland och sedermera skänkte det ädelmodigt åt nationen emot ombyte af regeringsformen.

Man börjar ånyo tala om den förliden höst supponerade abdikationen.

I dag afgingo från Stockholm 5 kanonslupar med besättning under en kapten Törnes befäl af 200 man hörande till Ehrenmalms frikår. Dessa 200 man voro uttagna ur fästningarna och fängelserna, samt de öfriga till krigstjänst trugade, lytta och odugliga. Som ingen annan uniform var färdig, erhöllo de pälsar och voro ohyggliga till utseende.

Oktober 5. Flera ankomna officerare jämte posten, som anländt, instämma om den tystnad, som råder vid arméen, där intet sedan reträtten från Högfors förefallit. Konungen, som för sitt enskilda tidsfördrif erhållit något ombyte genom

den dit ankomne poeten Leopold, har haft en lindrig opasslighet. Man anser detta års fälttåg slutadt och börjar öfvergifva farhågan för fientliga descenter eller försök på magasinerna, sedan fienden låtit fruktlöst förbigå de flera tillfällen han ägt att utföra sådant. Konungen förmenas hemkomma, då armén går uti vinterkvarter. Entusiasmen hos allmogen och det sämre folket är till konungens förmån lika. Soldaten omtalar med löje att hans sold innestår; officerarna lida allt af samma orsak, och ändå göra alla sin skyldighet och därutöfver. Vid ett samtal, som konungen haft angående vid förlidne riksdag förefallna händelser, har han yttrat sig varit därtill tvungen att afvända en lika revolution med den, som händt i Frankrike; att konungen vid 1786 års riksdag bort vidtaga samma utvägar med ständerna, om han ej då ägt för mycken moralité därtill. Hvad själfve grefve Fersen anginge, var det uti konungens regering något stort att hafva arresterat en man af hans betydenhet. Konungen ansåg honom ostridigt för en stor politiker och sade han: quel mal lui-ai-je fait? Il s'est ennuyé une dixaine de semaines et voilà tout. Il n'est pas moins grand; mais pour tous les autres operateurs à la Diète je les méprise souverainement du faîte de ma grandeur. De rykten, som genom polisen här utspridas till att underhålla folkets ifver och draga dess uppmärksamhet ifrån dess trängande nöd och elände, göra [sin] goda värkan. Despotismen synes taga en konsistens, som man ej kanske till alla delar smickrat sig af.

Uti Glückstadt i Holstein hafva ryssarna bygt flera små fartyg, och förmenas [de] vara ärnade att oroa vår västra skärgård samt hindra sillfångsten.

Oktober 6. Den ankomna finska posten medförde tidning, att baron Armfelt återtagit batteriet vid Elgsölandet eller Barösund. Detta infördes genast uti Dagligt Allehanda och alla tidningar. Man hade aldrig förr hört, att samma batteri var förloradt, utan tvärt om hade af en kornet Uggla en annons blifvit infördt i papperen, som skulle kväfva det rykte, hvilket härom var ankommet. Det passerade således för löjligt, att batteriets återtagande nu kungjordes. Vår förlust därvid var i anseende till det manskap, som nyttjades, nog betydlig.

Oktober 9. En express anlände från Karlskrona med berättelse att flottan skulle i dag utlöpa, om vinden ville sådant tillåta. Den sena årstiden gör detta utan allt ändamål, när därtill kommer, att skeppen ej äga fulla besättningar och att folket är vid sjöväsendet alldeles ovant. Liljehorn är dömd att arkebuseras. Konungen har lämnat till härtigen att pröfva domen — en politik, hvaraf följden torde decidera om Kaulbars öde, i händelse härtigen mot Liljehorn lät stränghet råda. Med sonen grefve Fabian Fersen har konungen skrifvit till grefve Axel Fersen, hvaröfver man var något förundrad, efter hvad som händt dem emellan. Man ville däraf taga sig någon anledning att förmoda, det konungen ville närma sig adeln, men detta hopp är säkert ännu förhastadt. Man omtalar en förestående riksdag såsom en möjlig sak blott i anseende till felande behof för krigets utförande, som preussiske ministern Borck säger att England enligt Listons instruktioner vill utdraga till 1792.

Oktober 10. Vid postens afgång var konungen sjuk, och medici ansågo hans ifrån hemorojder sig härledande opasslighet betydande. Emellertid hade ryssarna vid Werelä fått en förstärkning af 6 bataljoner garde. Det hade lyckats grefve Meyerfelt att svänga bron vid Werelä öfver på svenska sidan, men fiendens antal orsakade honom att härom rapportera till konungen. Ordres och kontraordres blefvo med vanligt ombyte utgifna. Konungen ansåg saken betydande och beslöt att oaktadt sin opasslighet resa själf till Werelä.

Prinsens af Nassau eskader hade man saknat, hvarför konungen befalde en rekognoscering, med hvilken man dock ej fick någon kunskap om Nassauska eskadern. Man förmodade, att den af storm blifvit indrifven i Fredrikshamnsviken.

Baron Rayalin gör vid skärgårdsflottan åtskilliga förändringar och är ej särdeles älskad. Man omtalar olika hans förhållande vid Barösundsaffären, och man berättar, att ryssarna återtagit batteriet vid Elgsö, som baron Armfelt intog.

Vid detta senare tillfälle uppgafs förlusten endast till 8 blesserade officerare, men 12 var deras rätta antal. Baron Armfelt hade fått en kontusion, däraf han mycket lidit, samt uti bref till

sina vänner förklarat missnöje öfver tillståndet och dispositionerna vid högkvarteret.

Oktober 17. Kejserlige ministern grefve Stadion afreste till sin mission i London. Hans efterträdare väntas oförtöfvadt. Ifrån Finland inhämtas, att konungen den 8 återkommit ifrån Werelä samt skulle 8 dagar därefter begifva sig till Borgå. Hans återkomst till Stockholm förmenas vara nära. Emellertid hade den 8 och 9 tvänne parlamentärer ankommit till konungen från prinsen af Nassau. Den förste hade obehindrat framrest ända till Svartholmen och därifrån utan alla precautioner genom kommendantens anstalt blifvit ledsagad till högkvarteret. Deras depescher höllos hemliga, och som sådana vänliga kommunikationer i detta kriget voro ovanliga, så ville man anse detta såsom förebud till fredliga tänkesätt. Af hvad man genom ministrarna kan erfara, är ställningen sådan, att kejsarinnan efter den vunna skärgårdsbataljen varit uti början ganska hög, men sedan prinsen af Nassau ankommit till Petersburg samt uti sin rapport om affären berättat, att den af honom kommenderade flottan blifvit ganska illa medfaren, att hon fordrade en långsam reparation, att svenska skärgårdsflottans artilleri ej var att förakta och att samma flotta erhållit förstärkning, så har kejsarinnan blifvit af elakt lynne, samt låtit förre härvarande ministern grefve Rasumoffsky ankomma till Petersburg med sin fru, ganska mycket distinguerat honom och uti öfverläggning med honom och Markoff låtit upplysa sig, att kreditsedlarna i Sverige genom de anstalter, man vidtagit till deras gällande, icke medfört den hastiga elaka värkan man väntat; att konungens uppförande emot adeln och armén bragt dem uti en förtviflad bravour, att man således af några inhemska oroligheter uti Sverige icke hade att vänta någon fördel. Därefter har den ryske ministren låtit den preussiske därvarande envoyén grefve von Goltz förstå, att kejsarinnan kunde vara benägen att höra fredspropositioner, om sådana blefvo gjorda, uti hvilket ämne kejsarinnan, sedan hon efter en öfverstånden opasslighet gifvit cour, äfven själf talat med Goltz, hvilken inberättat saken till preussiska hofvet. Emellertid hade ryske ministern funnit, att detta icke så mycket hastade, och beslutit att låta de på

ryska skärgårdsflottan varande trupperna debarkera och förstärka landtarmén samt inbryta uti Finland och taga vinterkvarter på svensk botten, hvarefter freden under vintern kunde med fördel beredas, efter hvilket beslut den preussiske ministern trott sig märka, att modet åter stigit, och väntar man nu att se värkställigheten däraf. Kejsarinnans fredliga benägenhet inser man mindre såsom en följd af hennes föregifna ledsnad vid kriget eller någon å vår sida befarad öfvervikt, än därutinnan att en betydande revolution synes förestå uti kejserliga Nederländerna, [så] att kejsaren, som ej vill förlora dem, kan blifva nödsakad göra fred med turken samt lämna Ryssland allena, då kriget med Sverige för det förra blefve af betydenhet. Konungen af Sverige åter önskar äfven freden af allt hjärta, men finner hos England köld att understödja densamma, hos Holland svaghet samt hos Preussen törhända benägenhet att låta kriget fortsättas, på det konungen af Preussen måtte utan att oroas af Ryssland kunna draga någon nytta af nederländska oroligheterna samt mot Moselströmmen utvidga sina gränser. Den ifrån Preussen till England och Holland afsända gesandten van Switen har i anseende till nordiska fredsvärket intet uträttat. England och Holland draga genom frakthandeln mycken fördel af kriget. Konungen af Sverige kan således ej af mediatörerna vänta något allvarsamt biträde, hvarföre han ock är betänkt att dem förutan göra sin fred själf, därtill man tror prinsen af Nassau nyttjas. De utländska befälhafvare, hvilka kejsarinnan nyttjar, hafva väckt svartsjuka emellan dem och de ryska officerarna samt uti sin mån bidragit till den svaghet, man erfarit uti de ryska operationerna. Skulle detta lyckas konungen, är det å ena sidan ett stort bevis på Rysslands svaghet, äfvensom det å den andra [bevisar], att få monarker, kanske ingen varit af lyckan så gynnad som konungen af Sverige, då man betraktar krigets orättmätighet, medlens ofullkomlighet, okunnigheten uti befälet och under allt detta en inom landet värkstäld revolution.

En ifrån Karlskrona anländ kurir berättar, att härtigen utgått med flottan den 14 oktober kl. 8 på morgonen. Hans destination och ordres äro hemliga. Generalkrigsrättens dom öfver de till Ryssland förlidet år rymda officerarne kungjordes.

Deras namn med uteslutandet af det adliga namnet anslås på kåken den 18 okt. Grefve Robert Rosen, hvilken vid början af kriget blef sänd till Konstantinopel, återkom med traktaten. Grefve Rosen hade rest till Marseille redan för 4 månader sedan att afbida depescherna ifrån Konstantinopel samt vinna tiden genom karantänens hållande; men sultanens död orsakade uppehållet.

Grefve Rosen reste genast till Finland.

Oktober 19. De ifrån prinsen af Nassau ankomna parlamentärerna [medförde] ej annat än, den förste: ett prinsens bref till konungen med klagan öfver de emot sanningen stridande berättelser, hvilka ifrån svenska sidan utgifvas angående bataljen vid Svensksund; samt den senare: blott enskilda bref ifrån de vid detta tillfälle fångna svenska officerarna. Konungen hade rest till Savolax med stort följe. Han passerade Anjala och Werelä, hvarest ryssarna läto uppbränna bryggorna öfver älfven. Däremot blifver det lika svårt för dem som för oss att passera gränsen. Konungen är sinnad passera vintern i Stockholm, bekymrad öfver förlusten af sin förra societet, samt omtalar en förlikning med Fersiska huset såsom angelägen, hvarefter hela den öfriga adeln nog skulle följa. Om någon förestående riksdag talas intet i Finland, men i Stockholm går ännu ett sådant rykte, och berättas äfven, att lagman Stenhoff hyrt samma hus, som förliden riksdag nyttjades till klubb.

Oktober 23. I anledning af den förlidne kampanjen var ingen orsak att vid konungens återkomst i residenset anställa någon högtidlighet. Icke dess mindre lät man öfverståthållaren känna, att det vore besynnerligt, om ej Stockholms borgerskap vid denna händelse utmärkte sig. De blefvo därför sammankallade och beslöto att göra ett frivilligt sammanskott till de uti det förlidna fälttåget blesserade, utan hinder att emottaga konungens person genom stadens militära kårer samt upplysa gatorna, där han framfor. Man afsände det härom hållna protokollet till konungen att afbida hans yttrande. Konungen var rest den 15 oktober till Savolax, hvarifrån han väntades till Borgå och så vidare till Stockholm. Men tiden är efter vanligheten osäker samt uppgifves af några till första dagarna i november och af andra åter

snarare. Emellertid är befälet öfver hela armén lämnadt till general Meyerfelt, och förlägges armén i vinterkvarter.

Oktober 27. Kammarherren Carlson passerade härigenom såsom kurir ifrån härtigen till konungen med den berättelsen, att sedan härtigen uthärdat en ganska svår storm, hvarvid hela flottan var nära att löpa på svenska vallen, samt ett skepp tagit sådan läck, att härtigen nödsakats låta det gå in uti Karlshamn, så har härtigen med hela flottan åter ingått uti Karlskrona, hvarförutan han medförde 1,500 sjuka. Detta var väl ej annat, än hvad hvarje tänkande förestält sig uti den sena årstiden, men de häftigt sinnade ville härutinnan finna afvoghet och motvilja, som man i alla de saker tror möta, där ej omöjligheter öfvervinnas.

November 2. Härtigen fordrar 315,000 r. till aflöning samt räkningars betalande och 60,000 r. till flottans aftackling. Detta orsakar mycket bekymmer, hälst svårigheten att sammanskaffa dessa medel är obeskriflig. Konungen var den 17 uti Borgå, där han sades förblifva uti 4 veckor. Genom en minister Alopæus har kejsarinnan värkligen vid preussiska hofvet låtit nämna fredsvilkor med Sverige, däraf första punkten var, att 1772 års regeringsform skulle vidtagas, ehuru hon förmenar, att 1720 års regeringsform vore för freden i Norden vida säkrare. Konungen vill likväl ej höra på några sådana förslag, och osäkert är, huruvida kejsarinnan numera är lika benägen, sedan turkiska kriget så olyckligen för turkarna aflöper. Om Preussen ej gör till dessas förmån en diversion, är turkiska riket hotadt med undergång, och äfven i det förra fallet anses ett allmänt krig uti Europa för oundvikligt.

Grefve Axel Fersen ankom till staden efter vanligheten denna tiden. Man hade omtalat, att pöbeln genom polisens tillställning skulle insultera honom, men sådant skedde ej. Växelkursen steg ovanligen, en följd af det släta mynt, som nu säljes med 4 pr. rabatt.

November 9. Ryska residenten Alopæus, som varit sänd till Berlin att omtala fredsnegociationerna, reser därifrån med oförrättade ärender. Man tror sig hafva att vänta en förestående kallsinnighet emellan de kejserliga hofven i anseende därtill, att kejsaren har så stora fördelar emot turken och

därvid ej skall så noga bevaka Rysslands intresse, men detta kommer ifrån preussiska sidan och kan vara misstänkt. Ifrån Finland berättas, att 6 ryska regementen fått ordres uppbryta ifrån gränsen och marschera till Petersburg, där en revolution skall vara å bane, men sådana rykten har vid denna tiden i flera år varit utspridda, men alltid förgäfves.

Uti Stockholm på grefve Muncks port är en paskill anslagen emot honom och regeringen, samt en dylik på fem ställen emot adeln, officerarne och armén, hvilka böra stenas eller af en nationell domstol dömas. Dessa nedrigheter, som blott utvisa en äreförgäten upphofsman och ingalunda en [allmän] ton, blifva sända till konungen med nog mycken anledning att tjänstefolket hos en rådman Dreyer varit däri medvetande.

November 11. Konungens återkomst är ännu osäker. Baron Armfelt med sin brigad beordras till öfversta delen af Savolax och Karelen att agera gemensamt med baron Stedingk. Man supponerar en vinterkampanj att kunna tvinga fienden till slut. Emellertid ökas allt mera och mera känslan af kriget. Kursen var nu 58 p. Riksgäldssedlar säljas med 5 pr. agio och penningbristen medför uti rörelsen en hotande förstörelse. Man inrättar ett diskontkontor med riksgäldssedlar i den afsikt att därigenom befordra deras kredit och omlopp, men äfven denna anstalt är förgäfves, då kursens stegring samt brist på bankomynt visa kreditsedlarnas ofullkomlighet, hälst de uti banken och andra publika kassor ej kunna mottagas, hvarigenom alla låntagare stanna i förlägenhet och egendomarna falla i vanpris. Emellertid tillökas betjäningen uti riksgäldskontoret, och inrättningen samt räkenskapsvärket göras lika som uti banken äfven med depositions- och förväxlingskontor, uti hvilket senare räntorna betalas ut med poletter på små summor, hvaraf en sorts skiljemynt skall uppkomma, men alla anstalterna äro stälda därhän att orsaka bankens undergång såsom den enda öfverlefvan af ständernas rättighet samt ett värk, hvaruti konungen icke äger någon med regeringsformen öfverensstämmande makt. Af den började finansoperationen blir äfven bankens undergång en naturlig följd, då intet mynt finnes att därstädes göra inbetalningar med. Bankosedlarna utgöra icke

silfver, som utskeppas, och bankens rörelse upphör; men hvad allmänt elände och fattigdom detta värkar, lärer ej länge dröja att visa sig.

November 13. Ankom middagstiden till Fredrikshof en skomakaregesäll, som sade sig vilja ihjälskjuta de fångna officerarna, sedan man fåfängt väntat, att domstolen skulle göra slut på dem. Man arresterade genast denne mannen, hvilken äfven var af drycker öfverlastad. Man visiterade honom och fann hos honom 8 skarpa patroner, men intet gevär. Rapport blef genast afgifven till grefve Adolf Lewenhaupt samt till öfverståthållaren; och som den arresterade dåren sagt, att 200 dylika innan kort skulle i samma ärende ankomma, så fick husarvakten order att uppsitta. Men ingen vidare oro visade sig. Karlen förhördes, bekände äfven, sedan ruset afgått, att ifrån den tiden förliden höst, då folket exalterades, hade skomakaregesällerna ansett sig göra konungen en tjänst, om de massakrerade dessa officerare med de flere, som ej voro konungen tillgifna. Hans husbonde och några flera gesäller förhördes, men gåfvo ingen annan upplysning, än att den arresterade hade alltid fört sådant tal, då han varit full, ehuru han dessemellan var af ett stilla väsende. Patronerna hade han köpt af en husar. Saken rapporterades till regeringen, och på dess utlåtande ankommer, om därvid vidare skall göras eller ej, hvarom rapport afgick till konungen.

Riksrådet grefve Oxenstierna blef entledigad från sin ministeriella befattning med utrikes ärendena, hvilka grefve Düben hädanefter ensam skall förestå.

November 14. Tidningarna från Finland innehålla, att armén gått uti vinterkvarter och [att] allt i öfrigt [är] tyst. Man hade trott, att baron Armfelt skulle kvarblifva i Finland öfver vintern, men han har fått tillstånd att fara hem och förmenas vara på vägen. Konungen tros ej resa innan början på nästa månad.

I anseende till den ostadighet, hvarmed befälet blifvit handhafdt, är man förundrad, att sakerna ej gått sämre. Konungen har emot adelns privilegier resolverat, att deras egendomar skola i Finland under varande krig deltaga lika i skjutsen med allmogen. Likaså har borgerskapets privilegier fått en

stöt därigenom, att konungen befallit finska soldater[s begäran att] sätta sig flera tillsammans och gemensamt idka handtvärk.

Konungen har med mycket nöje emottagit tidningen om Stockholms borgerskaps beslut att fira hans hemkomst med ett sammanskott till de blesserade. Han har ansett det skola göra uppmärksamhet i Europa.

Utländska tidningarna omtala ett fredsbrott emellan Preussen och Ryssland. Preussiska ministern baron Borck har äfven på kronprinsens cour berättat, att man innan kort skulle få se värkligheten af samma tidning. Uti sammanhang härmed har regeringen jämväl fått kunskap, att man rustade uti Danmark, och om det skulle inträffa, är kriget med Sverige oundvikligt för Danmark.

Stockholm är hotadt af spannmålsbrist. Den månatliga spannmålskonsumtionen är 14,000 t,; för det närvarande finnes ej mer än 10,000 t. samt med allt hvad man har utifrån att vänta 36,000 t., således blott $2^1/_2$ månaders behof. Man vidtager alla anstalter till förekommande af det onda, och har man anhållit, att all brännvinsbränning må inställas. Om det kunde värkställas på landet, vore det onda häfdt, men man tviflar, om konungen med ett bränvinnsförbud vill stöta allmogen.

November 16. Baron Armfelt och med honom flera officerare hemkommo ifrån armén, hvarest general Meyerfelt är ganska sjuk utaf vattensot uti bröstet, hvilket skall hindra konungens hemresa, som vill afbida utgången med grefve Meyerfelt, i afsikt att lämna befälet åt general Platen, det konungen å ena sidan själf skall åstunda, samt å den andra [lär] vara med arméns intresse i anseende till krigsoperationerna mera öfverensstämmande. Man arbetar att kunna draga general Klingspor ifrån generalintendentsämbetet, därvid han nog synbart riktar sig, samt sätta alla intendenskap på en och samma fot.

Af hvad man kunnat inhämta [af] baron Armfelt skall konungen vara ganska bekymrad öfver det allmännas ställning, gärna vilja återförena sig med adeln, men [att han] befarar, att den ej kan glömma hvad som händt i allmänhet samt i synnerhet vissa dess ledamöter. I anseende härtill och ehuru den fullkomligaste stillhet å adelns sida bort bringa konungen

på andra tankar, skall han dock vara sinnad att till förekommande af alla deras influence, som i förra regeringssättet varit aktiva, göra en förändring med alla slika ämbeten, Hvad mer häraf skall följa, utvisar snart tiden.

Uti utländska aviserna finnes infördt ett bref från prinsen af Nassau till konungen angående de å svenska sidan utgifna berättelserna om slaget vid Svensksund, dem prinsen uti hårda termer förklarar sanningslösa. Äfven är infördt ett konungens bref till prins Condé, därutinnan honom och hans familj tillbjudes en fristad uti Sverige under de franska oroligheterna. Man hade om detta senare brefvet aldrig förr hört talas i Sverige; det blef utan värkan.

November 18. Uti en ifrån Borgå under den 10 hujus aflåten skrifvelse hade konungen till öfverståthållaren förklarat dess nådiga välbehag öfver Stockholms borgerskaps den 24 oktober tagna beslut angående ett sammanskott till blesserade soldater, och fick borgerskapet i dag del däraf. Brefvet var på fransyska.

November 19. Ankom kejserlige ministern grefve Ludolph med sin grefvinna.

Ifrån Fredrikshofsarresten erfor man, att polismästaren uti ett enskildt samtal med häktade öfverstelöjtnanten Enehjelm tillbjudit honom konungens oinskränkta nåd, om han ville bekänna sammanhanget med en uti Finland förledne fälttåg supponerad konspiration emot konungens person; men Enehjelm har svarat, att han med en infamie aldrig ville köpa sitt lif, att han aldrig hört talas om en sådan konspiration och följaktligen aldrig kunde uppgifva något sådant. Ett ohyggligt sätt att söka tillfälle till en belönings utgifvande.

November 21. Konungen förordnar en kommission att uti Karlskrona besörja flottans utredning till nästa år, undersöka de nu förefallna missbruken samt befordra rättelsen. Ledamöterna äro grefve Munck, general Toll, amiralerna Nordenskiöld och Chapman; general Toll skulle äfven blifva intendent samt landshöfding Ehrenbill komma därifrån. Detta senare, hvilket synes bereda Toll en ny väg att bli använd, är baron Armfelts värk; men konungens vilja skall värkligen vara att ej se honom mera. Emellertid har konungen genom denna förändring intet afseende på härtigens nöje,

som ej annat kan än illa upptaga en administration, som är sammansatt af för honom obehagliga personer.

Det synes någon anledning att förmoda en förändring med finansministern, hvilken tros infalla uti januari månad. Det är möjligt, att en sådan ändring kan till någon del upphjälpa den alldeles förfallna krediten, och de, som förr klandrade baron Liljencrantz' ämbetsgöromål, önska nu inte högre, än att han varit bibehållen.

Ifrån konungen ankom ett till riksdrotset ställdt förségladt konvolut att öppna uti ordenskapitlet, som utsattes till måndagen den 23 hujus och innehåller förmodligen, hvad kors som skola utdelas. Man förmenade, att baron Munck får blå bandet, landshöfding Ugglas nordstjärnekommendörskorset, lagman Ahlman lilla nordstjärnan m. m., men man missräknade sig ty,

November 23 hölls kapitel, konvolutet öppnades och innehöll endast, att generalmajoren baron Klingspor fått gula bandet samt baron Fabian Wrede och en baron Friesendorff lilla svärdsorden.

Den uti Karlskrona upprättade kommissionen har allehanda myndighet, som om kungen själf vore närvarande. Grefve Munck njuter under förrättningen fältmarskalks traktamente och skall hålla bord. Som härtigen förlidne sommar, då regeringen uppdrog general Toll den förrättning, han då på härtigens begäran måste återlämna, ibland annat hade sändt riksdrotset ett afskedsmemorial att ingifva, ifall Toll blefve bibehållen, så väntar man nu värkställighet af hvad härtigen då syntes hafva beslutit. Därigenom är han skild ifrån flotten, hvars kommando lärer blifva uppdraget baron Rayalin, hvilken konungen redan i höst utsett därtill, men hans egen blygsamhet lade hinder uti vägen och orsakade mellan honom och konungen någon kallsinnighet, som snart förgick. Emellertid får härtigen ankomma helt tyst och stilla, hvaremot konungen blifver emottagen med illumination och samma glädjebetygelser som förlidet år, ehuru han uti i sitt i detta ämne aflåtna bref till öfverståthållaren synts undanbedja sig sådant, men hvaraf man tager så mycket som man anser vara värkligt allvar.

November 25. Ankom härtig Karl, Inga anstalter voro

gjorda till hans mottagande. Några pojkar ropade väl hurra på borggården, men blefvo af vakten utfösta. Härtigen förklarar sitt missnöje öfver den till Karlskrona beordnade komittén, likasom öfver anstalterna med flottan i allmänhet, klandrar äfven finansministerns göromål samt säger sig ej vidare vilja fortfara med befälet öfver flottan, utan sysselsätta sig med sitt regemente. Huruvida han förblifver vid detta beslut, när konungen kommer, lämnas därhän.

Härtig Fredrik hade begärt, att general Klingspors befattning med hans hushållning skulle upphöra, men konungen hade förordnat, att general Klingspor, eller den han förordnar, skulle fortfara. Öfver detta beklagar sig härtigen för baron Armfelt, sägande konungen hafva tillslutit för honom sitt broderliga hjärta, och om han skulle vara ett mål för konungens onåd, önskade han dock, att Västmanlands regemente icke måtte dela sådant, hvilket han dock erfarit, emedan regementet varit framför andra exponeradt samt äfven uti gaget vanlottadt, då detta regemente alltid har mer att fordra än de öfriga. Prinsen har ock sagt, att det vore baron Armfelt och de flere, som orsakade konungens tänkesätt emot prinsen.

Poletter utgifvas nu ifrån ständernas kontor ifrån 8 sk. till 2 r. under förevändning, att det vore betalta räntor på omsatta riksgäldsedlar och skulle lätta bristen på skiljemynt. Enskilda personer började äfven utdela valuta, ehuru förordningen af den 22 oktober 1766 sådant vid straff, som af falskmyntning åtföljer, förbjuder, men hvilken förordning fallit uti glömska.

Man var sysselsatt att införa en annan hushållning vid armén, och man beskylde general Klingspor att hafva riktat sig vid generalintendentsämbetet, hvarför man ville hafva honom ur vägen. Men det gula bandet, han erhöll vid sista ordenskapitlet, synes stärka hans kredit, och man tviflar, att planen emot honom kan lyckas. Växelkursens uppstigande fortfar. Under hand hotar man flera handlande, så för följderna däraf som de höga spannmålsprisen.

December 2. Om morgonen mellan klockan 2 och 3 ankom kungen uti en bondvagn. Borgarposten vid borggården ville neka honom infarten, hvilket han fann roligt. Han befalde, att han skulle väckas kl. 11 och gifva levée $1/2$ 1.

Klockan 11 anmäldes härtig Karl, som med konungen hade ett kort samtal. Genast därefter infann sig prinsessans förste stallmästare general Zöge, som anmälde prinsessans önskan att få uppvakta konungen, och under det han var i osäkerhet, hvad svar som skulle lämnas, instälde sig härtiginnans förste stallmästare general Duvall i samma ärende. Konungen, som först svarat general Zöge, att han ville litet orientera sig, att han skulle skicka svar m. m., lämnade dem nu båda det yttrandet, att prinsessorna voro välkomna klockan emot 2. Emellertid var äfven drottningen inne. Levéen var talrik. Konungen var nådig emot alla. Man utmärkte dem, han tilltalade, samt ämnet. Han hälsade på de under riksdagen agerande personerna, talade intet med statssekreterarne Ruuth och Schröderheim, men däremot med statssekreteraren Franc och biskop Wallqvist. Till denne senare sade han, att biskoparna i Frankrike nu torde vilja byta med biskoparna i Sverige. Men biskop Wallqvist hade då nog liten courtoisie för att svara, det biskopen i Växiö väl ville byta med en fransk biskop. Talade flera gånger med öfverståthållaren. De franska ärendena syntes särdeles occupera honom. Emot $^1/_2$2 anlände prinsessorna uti galleriet. Konungen gick genast in i sina rum. Spektaklet var anslaget: *Pierre le Cruel.* Inom 2 timmar blef tragedien *Electra* anslagen, så operan *Armide* och så åter *Electra*, som uppfördes. Staden hade illuminerat rådhuset och öfverståthållarens hus, hvilket senare konungen såg, då han for till spektaklet, hvarest vid hans ankomst mycket applåderades och ropades hurra. Om aftonen var supé uti pelarsalen, där blott hofven voro bjudna, jämte några få andra, ibland andra statssekreteraren Franc, hvilket ansågs betydande. Grefve Fersens döttrar, grefvinnorna Klinkowström och Adolf Piper, ehuru vakthafvande, föreburo sjukdom och blefvo borta. Baron Armfelt, som fann, att hofvet skulle blifva odrägligt genom den ledsnad, kallsinnigheten emellan kungl. familjen orsakade, hvilket ock på konungens sinnelag kunde hafva mycken värkan, hade beredt prinsessorna till det steg de gjorde, hvaraf skulle följa den vanliga familjesupén samt glömska af det framfarna, men konungen kunde ej hålla detta i hela sin vidd, utan iakttog lägenhet att säga härtiginnans hoffröken, fröken Strokirch,

åtskilliga hårda saker om damernas sätt att frondera, liknande dem vid »Les Dames de la Halle» i Paris, sade sig vänta dem till Haga, färdig att emottaga dem, därvid allusion gjordes på konungens i Frankrike intåg i Paris med mera sådant, lika oväntadt, som det betog fröken Strokirch all förmögenhet att svara. Med de öfriga var han efter vanligheten. I anledning af illuminationen sade han: Je suis honteux de votre attention,

Den skomakaregesäll, hvilken blifvit arresterad för sin galenskap på [Fredrikshof], släpptes på fri fot utan annat straff, anseende man hans uppförande vara en följd af dryckenskap.

Prinsessans kavaljer grefve Gustaf Stenbock, som förliden vår tog afsked från dragonerna, där han blifvit förbigången, blef förbjuden att visa sig vid hofvet, emedan en med det namnet, hvilken haft nog liten ära att taga afsked under ett krig, äfven hade för liten ära att få visa sig för kungen.

December 3. Engelska ministern Liston hade audiens. Vid levéen talade konungen mycket med grefve Fersen, men synes känna sig och sin makt samt var särdeles nöjd med den senare,

Finanserna bry honom och man tror ett ombyte förestå med ministern för det departementet. Dramatiskt spektakel om aftonen med bullersamma applaudissementer.

December 4. Polska envoyén grefve Potocki hade audiens. Konungen hade befalt åtskilliga att vara uppe till att öka hofvets glans, som äfven var så lysande det kunde. — Amiral Liljehorns process är sänd till närmare undersökning och han tillåtes att med en officer gå ut, äfvensom general Kaulbars fått samma frihet.

Härtig Fredrik ankom. Han lät begära tillstånd att tala med konungen, då en af kammarlakejerna svarat, att konungen i den händelse befalt, det man skulle säga, att han tagit medicin. Efter mycken väntan fick härtigen tala med honom emot middagen. Konungen låg denna natt på Haga, där husarerna fått de strängaste order, att ingen, eho han vara må, får nalkas, utan en konungens polett.

December den 5. Svensk akademi, den konungen en kort stund bevistade.

December 6. Kejserliga envoyén grefve Ludolph hade audiens. Därefter var cour och publik spisning, som man

ej sett sedan januari månad. Konungen undrade att finna härtig Karl uti full uniform, men han svarade, att om han aflade den, kunde folket tro honom hafva tagit afsked, hvilket uti dessa tider vore betänkligt.

Konungen yttrade sig om grefve Fersen uti nådiga ordalag. Han har visat skilnaden dem emellan, ville ej bedröfva hans ålderdom, utan innan kort ådagalägga, hvad estime han hyser för grefven, som genom sitt senare uppförande ej förtjänt annat. Man tror, att unge grefven blir öfverste kammarjunkare.

December 7. Bankofullmäktige öfverlämnade till konungen och den kungl. familjen [den medalj], som efter riksens ständers beslut är slagen öfver härtig Karl och segern vid Hogland. Om aftonen var operan *Armide* uppförd, där konungen efter vanligheten blef emottagen med applaudissements och hurrarop. Därefter var supé på operahuset, därtill voro bjudna sådana damer, som ej höra till de patriotiska samt uti konungens société hittills ej varit sedda. Supén var främmande och ledsam. Grefve Axel Fersen var befald, men ursäktade sig för opasslighet.

December 8. Konungen bevistade för första gången riksens allmänna ärenders beredning. Innan hans ankomst hade man uppläst ett ifrån Finland ankommet protokoll, hållet inför konungen öfver åtskilliga af beredningen honom underställda ärender af mindre betydenhet, såsom angående: ett ℔ ljus till beredningen; en pension af 12 r. för en kammardrängs enka, hvars man af olycka i konungens tjänst omkommit m. m. Det förra blef faststäldt till $1/2$ ℔ och den senare till 6 r. äfvensom allt det öfriga var ändradt till bevis att konungen med uppmärksamhet läst det.

December 9. Var konungen äfven i beredningen närvarande.

December 11. Svenska akademien hade sammankomst på börsen i konungens, drottningens och kronprinsens närvaro. Guvernören grefve Gyllenstolpe höll sitt inträde med ett loftal öfver grefve Höpken, som besvarades af akademiens dåvarande direktör, statssekreteraren Schröderheim. Båda talen voro mästerliga. Man förundrade sig öfver grefve Gyllenstolpes vältalighet och utförsgåfva. Uti målningen

igenkände man de principer, som mösspartiet fört och hvartill grefve Gyllenstolpe alltid var räknad. Då grefve Gyllenstolpe alltid var känd för kunskaper uti belles lettres, men ej af någon värklig erudition, så ville man ej tro, att han ensam författat talet, utan att prosten Nordin därvid varit behjälplig, hvarom likväl många tvistade.

Konungen sade, att talet var vackert, men för mycket akademiskt och icke efter nuvarande bruk beströdt med blomster. Uti grefvens tal var något, men uti direktörens svar intet enskildt smicker åt konungen. — På konungens befallning blef assemblée anslagen på börsen till söndagen den 13.

Man hade väntat betydande händelser vid konungens återkomst, men ännu hördes intet. En konselj uti krigsärender blef hållen med grefve Munck, baron Armfelt och öfverste Ankarsvärd, angående egentligen arméns flotta samt anstalter därmed till nästa år, och syntes afsikten vara att uppdraga [åt] Ankarsvärd att ställa allt sådant i ordning, dock icke att lämna honom befälet. Uti denna konselj var konungen vid elakt lynne. Sedan Ankarsvärd med de andra herrarna bortgått, blefvo de sistnämnda åter inkallade, då konungen tilltalade dem: »mina herrar, jag har på någon tid lämnat Eder mitt förtroende uti rikets ärender, och jag är nu ganska osäker, om jag däruti gjort väl eller illa. Jag erfar att I Eder emellan ären ovänner och jag vill därtill veta orsaken». Man föreställer sig nogsamt, att detta åstadkom förundran. Ändtligen svarade grefve Munck, att finansernas olyckliga belägenhet och de dagliga svårigheter, som möta dem, orsakade, att han icke alltid vore af samma tanke med baron Ruuth. Konungen yttrade sig då: »min käre Munck; I voren mig särdeles till nöjes, men sedan jag vid 1778 års riksdag lät sätta Eder uti bankodeputationen i afsikt att därmed ledsna min mor och min bror, samt I fingen ett insteg uti ärenderna, så hafven I förlorat hufvudet och nu har Ni blifvit alldeles galen. Min käre Armfelt åter; så länge du blott var sysselsatt med mina nöjen, var du älskvärd; men du vill äfven blanda dig i regeringen, du vill visa Europa, att du leder mig efter ditt tycke; intet annat har förmått dig att sätta Toll uti den i Karlskrona förordnade kommissionen, men jag däremot vill visa, att du bedragit dig, och att jag

regerar själf; hvad Eder, baron Ruuth, angår, så har jag erfarit, att I med Eder svärfader (grosshandlaren Wahrendorf) hafven intressen, som icke väl passa med mitt och rikets bästa. Att finanserna äro illa administrerade, det ser och har jag nogsamt sett. I hafven icke de kunskaper, som därtill fordras, och det bör väl ej förundra mig; ty hvarifrån skulle de kommit? Uti allmänhet vill jag säga Eder, att I uti nationen hafven hvarken aktning eller förtroende; I hafven blott min faveur, och när man vet sig ej hafva annat, så bör man hushålla därmed.» Uti detsamma gick konungen uti ett annat rum och slog igen dörren. Herrarna sågo på hvarandra förundrade samt trodde deras tid nu vara förbi. Grefve Munck gick hem, tog emot ingen, icke ens sina bästa vänner, och for samma natt till Karlskrona.

Sedan akademien var slutad, superade konungen hos kronprinsen, där baron Armfelt ej var emot all vana.

December 12. Tillbragte konungen dagen på Drottningholm, men baron Armfelt var icke med. Man började anse det, som händt fredagen, blifva betydande.

December 13. Söndagen assemblée. Öfverstekammarjunkaren grefve Stenbock var kommen ifrån Finland, och konungen befalde honom emottaga vakten, ehuru baron Armfelt börjat densamma, i anseende hvartill han skref en biljett till baron Fabian Wrede, som innehöll hans indifference uti det lynne konungen nu var, hvilken biljett lämnades baron Wrede uti konungens loge på franska spektaklet och lästes af konungen själf, som mycket skrattade. Man tror, att baron Armfelt nog känner, huru han bör skicka sig med monarken och att han väl bibehåller hans ynnest.

December 14. Tidning från Karlskrona, att fregatten Bellona af våda blifvit uppbränd. Skadan var desto mera betydande, som fregatten var en af de största, förhydd med koppar och så stor, att den legat i linjen. Härtig Karl yttrade sig på levéen: voilà une belle campagne, que nous avons faite! han sade äfven åt någon, som ej ansågs vara väl: Jag och Ni, vi äro af Ecclesia oppressa. General Hermansson, som återkommit ifrån besiktningen af fästningarna, blef åter beordrad att begifva sig till Skåne samt emottaga befälet efter general Toll.

Den förre hade fått order att låta till Finland afgå 12 fortifikationsofficerare, och emot vanan voro de nämnda uti orderna, hvilket vanligen plägar vara chefens sak, men öfverste Röök hade uppgifvit dem. Men som han någon tid varit utur tjänsten och ej kände regementet, så hände, det officerare voro nämnda, som dels icke funnos, dels voro orkeslösa och dels med kungl. permission vistades utrikes. En föreställning häremot blef därför nödvändig.

Konungens relation med polismästaren fortfor; han gaf dagliga rapporter och var äfven om morgnarna på Haga. Uti operans direktion bidrog han äfven att befordra sujetter till lydnad, hvilket ådrog honom direktionens afund.

December 15. Man spelte på Dramatiska teatern en pjäs, kapten Puff. Infall voro därutinnan, som kunde lämpas på polismästaren. Man applåderade och skrattade uti 11 minuter, oansedt han var närvarande. — Man tror sig märka, att konungen åter något närmare nalkas statssekreteraren Schröderheim. Om detta är värkligt eller blott en utväg att göra de missnöjda favoriterna något närmare bekymmer, kan man ej förutse. Visst är, att Schröderheims återinträdande i konungens nåd ej kan förenas med bibehållande af de nuvarande favoriterna. — Uti konungens enskilda lefnad ser man dagligen en major Morian och en löjtnant Stjernblad, okunniga och klena kräk. — Då konungen kom ifrån en promenad gående, ropade posten vid kansliet gevär, men konungen vinkade, att han ej ville hafva honnör, och frågade posten: hvad heter ni? Wessman. Ären I bror till den, som var riksdagsman? — Nej, men kusin. Då ären I af mina vänner; men hvad mitt trogna borgerskap bygger upp, rifva andra ned. Ett märkvärdigt yttrande, hvars betydelse är svårt att utreda.

December 19. Protokollet uti sista krigskonseljen hade blifvit fördt af protokollssekreteraren Lagerbring och justerades flera gånger af konungen. Det innehöll, att baron Rayalin skulle föredraga stora flottans ärender samt hafva säte uti krigs- och amiralitetskollegierna, öfverste Ankarsvärd föredraga arméns flottas ärender samt baron Armfelt arméns mål och under honom baron Otto Wrede, medan den förre reser till Finland; hvar och en skall vid ansvar besörja, att

operationerna med första vårdag kunna börjas, men som ingen af dem får utgifva några order, så skall sådant hvarje gång hos konungen anmälas. Baron Armfelts disgrace fortfar och synes ej, att man approcherar sig.

Uti finanskonseljen sutto grefvarna Wachtmeister och Beck-Fries, biskop Wallqvist, lagmännen Ahlman och Håkansson. Uti ett ämne angående bryggareämbetets rättighet att bränna brännvin, yttrade sig konungen, att ämbetets ansökan skulle bifallas, utan allt afseende på hvad skäl däremot kunde anföras, och då baron Ruuth nämnde, att bryggaren Abraham Westman med 1,500 r. blifvit förnöjd för en genom drankförsäljningen liden förlust, svarade konungen, det vore godt köp för en krona — anseendes Westmans uppförande före och under riksdagen hafva varit att anse såsom ett skäl, att kronan är ostörd. Men denne Westman var lika så oskicklig att kunna befordra ett så högt ändamål, som det är emot all historisk sanning, att något sådant någonsin var uti fråga.

December 21. Som ingenting särdeles blifvit gjordt sedan konungens hemkomst, anser man det vara en följd af finansernas tillstånd, uti hvilka konungen vill göra ändring. Man tror, att de skola förvaltas af en komitté, uti hvilken den preussiske ministern baron Borck skall sitta samt i anseende därtill först erhålla sin rappel ifrån Preussen och sedan blifva naturaliserad. Legationssekretereren Adlerberg ankom i går ifrån Konstantinopel. Med hans depescher har kungen synts nöjd.

December 22. Baron Armfelt på levéen. Kungen gör sin fred med honom, och han synes åter nöjd.

December 25. Julaftonen tillbragte konungen på Karlbärg uti sin vanliga karlsocietet. Om middagen hade han spisat med drottningen, kronprinsen och fru Manderström. Hela karlsocieteten fick efter vanligheten julklapp af honom.

December 27. Hos den preussiske ministern baron Borck finner konungen ridiculer. En kammarlakej, kallad Lasse, annars Hjortsberg, tillika antagen vid Dramatiska teatern, spelade baron Borck ganska skickligt uti konungens små societeter.

Konungen synes nöjd med den politiska ställningen i Europa. Kejsarens förlust af Nederländerna, sultanens beslut

att själf anföra sin armé, konungens i Preussen beslut att nästa vår börja krig emot Ryssland äro smickrande saker, hvilka likväl föga instämma med de anledningar, utrikes tidningarna i allmänhet synas gifva.

De engelska, preussiska och holländska ministrarna erhöllo noter att kommunicera sina hof, innehållande, det kungen vore benägen till fred, äskande, [att] mediatörerna ville befordra honom därtill, dock utan att göra någon sacrifice; att mediatörerna, i händelse sådana äskas, ville då kraftigt understödja honom samt gifva honom penningar till krigets utförande.

Uti handelsbodarna hade man sagt konungen, att mycket blifvit handladt till helgen, att folket hade penningar och genom kriget förtjänt ansenligt. Den smickrare, som emot egen öfvertygelse anfört sådant, blef trodd, då förhållandet beklagligen lärer vara annorlunda och [visas af] den öfver allt rådande fattigdomen — ett med ett besvärligt krig i det närmaste förenadt ondt.

December 31. Nyårsafton stor supé på slottet vid små bord samt därförinnan franskt spektakel, L'inconstant, på lilla teatern. Sällskapet åtskildes efter midnatt och föregående nyårsgratulationer, hvarförinnan äfven härtig Fredrik anlände ifrån Tullgarn samt blef med öppna armar af konungen emottagen.

Man tror, att franska spektaklet hädanefter ej blifver för allmänheten, därtill anledningen tages af det ringa antal åskådare, som bevistat detsamma. Men rätta skälet är, att, då på slottet alla skola bjudas, som få bevista detta spektakel, blifva äfven alla de af adeln uteslutna, hvilka nu ej visa sig på hofvet.

Således är detta år slutadt, i svenska häfder ett det märkligaste och hvarifrån man i anseende till det införda oinskränkta regeringssättet kan räkna ett nytt tidehvarf. Väderleken förtjänar ock att ihågkommas. Ännu nyårstiden hade ingen frost varit och ej annat än någon gång våt snö, som strax försvann. Jorden utan all kyla började grönska, och luften var sådan som vanligen i oktober månad.

ANDRA KAPITLET.

1790. Januari 3. Konungen hade ansett, att de damer, som ej visade sig på hofvet, [ej] voro efter hans hemkomst berättigade att gå på assembléen på börsen. Ibland dem var grefvinnan Lantingshausen, den konungen förr hade högaktat och nu regretterade. Hon var kusin till grosshandlaren Reimers hustru, med hvilken grefvinnan likväl i anseende till skillnaden i stånd ej umgicks. Konungen ville nyttja detta till att humiliera grefvinnan samt låta presentera sig för henne af fru Reimers. Man väntade att se detta i går värkställdt på assembléen, eller ock att konungen skulle tillsäga grefvinnan att afhålla sig därifrån med de flere damer, som voro i samma belägenhet; men fru Rejmers kom ej, och baron Armfelt påstod sig hafva undanröjt alltsammans, såsom tjänande att återuppelda adelns nog tryckta sinnen, hvilket konungen nogsamt kände, emedan han sade sig hafva tagit förstnämnda beslut för att poignardera la haute noblesse.

Januari 4. Ett lån af 2 millioner gulden säges förfallet uti februari, och man vet ingen utväg till betalning däraf, äfvensom man är ganska bekymrad om 30,000 r. förfallna räntor. — Konungen arbetar på Haga alla dagar uppå förändringar med administrationssättet samt kollegierna. Man tror en riksamiral blifva tillsatt. Statssekreteraren Schröderheim är af hans societet, men har uti affärerna ingen del. Han begär 9 månaders tjänstledighet, och därpå tör falla sådant bifall, att han förordnas till landshöfding i Stockholms län med vissa fördelar samt landshöfding Ugglas till statssekreterare. Vid förändringen äro revisionssekreteraren af Låstbom och expeditionssekreteraren Lagerbring behjälpliga.

Inom tre veckor väntar man värkställighet häraf, på det kungen skall erfara, att de hinna till något bestånd, innan hans afresa til Finland.

Många anledningar äro till befara, att turken gör särskild fred med de kejserliga hofven. Emellertid har konungen affärdat till Konstantinopel en tysk öfverste, som där uppvisat kreditiv i egenskap af svensk envoyé och kallat sig Brentano. Hans rätta namn var baron Hogenstein, en aventurier, som varit i kejserlig tjänst. Han hade med till Turkiet en fortifikationskapten Rosenblad och skulle de uti operationerna blifva turken behjälpliga. Äfven åtföljde denna beskickning en vid nämn Backon, som af elaka affärer och i synnerhet i Frankrike begångna skälmstycken var illa känd.

Januari 9. Utrikesposten innehåller fredsanledningar emellan de kejserliga makterna och Porten, men som detta emot vårt intresse var särdeles stridande, så har man all möda att uti våra dagpapper utesluta alla sådana tidningar, samt däremot införa dem, hvilka äro öfverensstämmande med det begrepp, man ville att allmänheten skulle hafva om den politiska ställningen,

Januari 11. Konungen bevistade första gången högsta rätten. Han var där en kort stund, lät underrätta sig om arbetssättet samt förklarade däröfver sitt välbehag.

Januari 12. Uti konungens närvaro i allmänna beredningen var en fråga före om förståendet af den till bondeståndets förmån under riksdagen utfärdade skatteköpsförordningen. Som ledamöterna voro af särskilda meningar, så skulle omröstas, då de ofrälse ledamöterna Håkansson, Elers, Ahlman och Wallqvist först yttade sig, hvarefter konungen, utan att afbida omröstningens fortsättande, förklarade sig bifalla de ofrälses yttrade tankar. Detta visade, att konungen fortfor uti adelns föraktande, som gjorde på dem en särdeles värkan. Under öfverläggningen märkte man, att konungen vederlade grefve Beck-Fries med särdeles hastighet.

Januari 13. Friherrinnan Montgomery, hustru till den på Fredrikshof fångne öfversten, fanns uti välsignadt tillstånd. Som hennes dygd var säker, visade detta, att en olydnad var begången emot konungens befallning, att ingen utan hans tillstånd fick nalkas de fångna herrarna. Man misstänker, att

ryttmästaren Tersmeden vid Lifregementet under sin vakt låtit fru Montgomery förklädd uti pigkläder besöka sin man. Denna saken skall handteras med allvar, och man är sinnad göra däraf en rättegång. Det blir besynnerligt att se, huru denna kan börjas, då mannen, som efter allt utseende borde vara den klagande parten, icke yrkar sin rätt.

Januari 15. Var första gången kammarkonselj. Statssekreteraren Schröderheim föredrog. Uti konseljen voro utom konungen, riksdrotset och biskop Wallqvist, lagmännen Ahlman och Håkansson. Ibland dessa nu aktiva personer förmärktes oenighet. Man bemödar sig att gifva konungen elakt begrepp om Håkansson, hvilken likväl så i anseende till kunskap som samvete är den drägligaste af dem. Han hade gjort justitiekanslerstjänsten vid undersökningen om Liljehorn uti Karlskrona, där Håkansson var borgmästare. Nu förmådde man konungen att i samma egenskap till undersökningens fortsättande konstituera lagman Ullner, borgmästare i Åbo, och hvarigenom Håkansson skulle särdeles mortifieras.

Engelske envoyén Liston hade till London afsändt en af sina domestiker med depescher, af hvilket tillfälle holländska, preussiska och danska ministrarna hade begagnat sig. Mannen hade inlagt depescherna med sina egna saker uti en kapp säck, den han vid afresan ifrån Södertelge flyttade ifrån en bondvagn till en annan, men efter en mils resa saknade han kappsäcken i Brandalsundsbacken. Han vände genast om, letade hela vägen förgäfves, lät äfven genom borgmästaren uti Telge samt kronobetjäningen foga alla anstalter att eftersöka kappsäcken, som blef borta. Man gör inga uträkningar, att någon politisk nyfikenhet orsakat denna händelse, [utan] tror, att någon behöfvande uppläst kappsäcken, borttagit kläderna med 30 dukater och några nipper samt uppbränt det öfriga. Det skall likväl visa sig, om något vidare kan ertappas. Emellertid är i synnerhet den holländske ministern brydd, som egentligen med mycken uppriktighet yttrat sig om ärendena och konungens föga benägenhet till fred.

Januari 16. Man börjar misstänka, att preussiske ministern kan hafva någon del uti den ofvannämnda kurirens händelser. Emellertid har konungen låtit tillsäga envoyén Liston, att man med allt allvar skall undersöka detta mål. Proto-

kollet uti rådstufvorätten i Södertelge är insändt till hofrätten, Det synes innehålla något, som kan göra kuriren misstänkt.

Konungen har låtit sig föreläsa ett riksgäldskontorets betänkande om tillståndet med riksgäldssedlarna samt den öfver hufvud varande olyckan, som finansernas belägenhet orsakar. Konungen yttrade sig, att det var grundligen och väl författadt, men att konungen för det närvarande ej såg någon hjälp.

Han vore färdig att uppoffra sina juveler och sitt silfver, om därmed något stode att uträtta; men det vore otillräckligt. Han har anledning förmoda fred i juli månad eller dessförinnan subsidier; men nu kunde han intet hjälpa.

Krigsrustningarna fortsättas, order gifvas, men pengar fela.

Grefve Munck har uti Karlskrona velat arrestera grefvarna Wrangel och Ehrensvärd, men ändtligen afstått därifrån. Administrationen går utan system, och man är tvehågsen om utgången.

Mademoiselle Charlotte Ekerman dog i dag. Hon igenfinnes tillförene såsom en avanturière, hvilken nu slutligen var mäträss hos holländske ministern van der Borch.

Januari 17. Publicerades en kungl. förordning angående att diskontkontoret lånar på fastigheter emot 5 proc. Detta var emot kontorets inrättning, men som alla inbetalningar därstädes skola ske uti specie mynt samt ingen i sådant afseende här kan våga upptaga lån, då speciemyntet dagligen blifver sällsyntare samt emot dryg agio måste sökas, så blifver man tvungen att vidtaga denna utväg, på det kontorets pengar ej må stå ofruktbara samt en ny utväg öppnas att belåna fastighet, utan att behöfva anlita bankens transportlån. Flera sådana kassor, hvilka närmare stå under konungen såsom Lappmarkens ecclesiastikfond, Drottninghusfonden, domkyrkokassor m. m. erhöllo befallning, att uti riksgäldskontoret insätta deras fonder, hvilka voro uti bankomynt. Behofvet föranlät denna författning, genom hvilken dessa kassor till deras bestånd rubbas, men de utrikes förfallna intressena skulle med speciemynt betalas, och ett på 2 millioner uti februari månad förfallet lån skall omsättas eller betalas. Brister detta, förmodar man, att Averhof &

von Scheven i Hamburg och Hasselgrenska huset i Amsterdam få en sådan känning, att deras bestånd blifver osäkert, hvarmed äfven flera handelshus kunna följa. De penningar, man för det närvarande erhåller af de uppräknade kassorna äro obetydliga. Man fruktar, att beslut vidtages om uppsägande af de kapital, samma kassor kunna hafva utestående emot inteckningar, [så att] possessionaterna däremot tvingas att låna i diskontokontoret — en beklaglig händelse, om den infaller, och hvarigenom alla egendomar förfalla uti vanpris. De stanna uti diskontokontorets, det är: kronans händer.

Januari 21. Nya förordningen om skatteköp utkom af trycket i dag, men är som en kungl. nåd emot bondeståndet daterad den 24, då den äfven skall publiceras. Man sluter däraf, att flera gracer skola utdelas, och omtalar man äfven en nåd för de å Fredrikshof fångna, men 8 officerare äro från Finland anlända efter krigsfiskalens rekvisition, och för dem har krigsrätten äfven begärt arrestrum.

Januari 22. Ofvannämnda 8 officerare blefvo presenterade på levéen, hvilket ej hindrar deras arresterande. Emot öfverste Hastfehr uppläste krigsfiskalen i dag dess påstående för öppna dörrar om lif, ära och gods.

Tidningarna från Finland äro bedröfvande. Armén plågas af ovanlig sjukdom och därmed följande mortalitet, hungersnöd och därmed förenade plågor. De aflägsna regementena, som för menföre och brist på hästar ej kunna proviantera, hafva uti bondgårdarna velat köpa sina förnödenheter, och då sådant blifvit vägradt, hafva de begått oordentligheter samt kommit med allmogen i slagsmål.

Grefve Munck regerar enväldigt i Karlskrona, anlägger förrådshus, till- och afsätter betjäning, brukar prygel med mera sådant. Han har begärt 500,000(?) r. att betala förra årets gäld, och 500,000 till innevarande års behof; i annat fall afsäger sig komittén allt ansvar. Grefve Munck vill alldeles retirera sig, men med bibehållande af 4,000 r. pension.

Ifrån Danmark äro tidningar, att kronprinsen, som man här nu vill anse rubbad till sina sinnen, förmått konseljen att bifalla, det ett läger för 12,000 man blifver uti Seland samladt och 12 rangskepp utrustas. Denna tidning har gjort desto mera uppmärksamhet, som man däruppå icke vore

beredd, utan beordrat alla trupper ifrån Skåne och den trakten. De medierande ministrarna hafva genast till Danmark affärdat en kurir, äfvensom den senast afgångna engelska kuriren medförde konungens enträgnaste påstående, att de medierande makterna måtte understödja honom med subsidier till 2 millioner hvardera. Med preussiska ministern baron Borck är någon kallsinnighet. Han är ej nöjd med konungens föga benägenhet till fred. Kejsarinnan hade förestält preussiska hofvet att icke i förtid börja krig och icke uppreta Polen, emedan hon kanske kunde göra en antaglig fredsproposition för Sverige, men konungen har med stolthet svarat däruppå, och [då] den preussiske ministern baron Borck ansett detta svar mera tjänande att afböja freden, har konungen efter ett långsamt samtal med honom sagt: Monsieur, vous êtes trop eloquent pour moi.

Ingen vet någon ordning för infallande kampanj. Penningbristen rönes allt mera och mera dagligen. Officerare äro afsända till Hamburg, Amsterdam och London att värfva matroser, men ingen anstalt var gjord om penningar, hvarför ändamålet ej vinnes.

Ifrån Finland har man äfven den bedröfliga tidning, att en pestliknande smitta synes visa sig vid ryska armén. Vår olycka vore därigenom fullkomlig.

Januari 24. Konungens födelsedag. Svenska akademien firade den efter vanligheten. På operahuset var maskeradbal för penningar, hofsorgen var aflagd och en viss högtidlighet iakttagen. Hofexpeditionen hade efter hofmarskalken Manderström varit obesatt; den lämnades nu åt kammarjunkaren De Besche, som kallas i fullmakten Troman, anseendes således kammarjunkare lika med drottningens kammarherrar, som åter hafva öfversterang.

Januari 28. Härtig Karls namnsdag firades med middag på Ulriksdal och därefter 3:ne franska pjäser uti confidencen: La femme [?] parti, Dom Jwan d'Armenie et la Vente dans le vin — alla tvetydiga och fria samt icke anständiga att spela för fruntimmer, som ej häller voro närvarande. Aftonen stor supé på slottet uti staden och äfven därefter ett fransyskt spektakel med divertissement.

Februari 2. Härtiginnan gaf en bal och hade själf förut bjudit grefve Jacob de la Gardie, baron Cederhjelm samt baron Louis de Geer, men härtigen utströk deras namn, då listan visades honom, och sade, att emedan de tagit afsked under kriget, kunde de ej admitteras till hans hof. Inga inkast af härtiginnan ville hjälpa. Härtigen tillade, att då han kunde tåla mortifikationer, vore dessa herrar ej för goda att fördraga dem.

Flera af den förnämare adelns damer hade ej sedan konungens hemkomst visat sig vid hofvet, ibland hvilka egentligen utmärktes grefvinnan Lantingshausen, som med mycket snille förenade mycket högmod. Hon och de flera hade bevistat assembléen på börsen samt spektaklen, och å det förra stället sett konungen, som icke låtsade blifva henne varse. Man hade väntat, att han då genast skulle låta tillsäga henne att afhålla sig därifrån, men baron Armfelt hade förekommit sådant, och konungen erkände själf sedan, att han en moment kunnat glömma sig till att hämnas på ett kvinnfolk, men efter närmare reflektion funnit det ej förtjäna hans vrede. Man trodde således, att det skulle blifva därvid, men i dag, då hon äfven var bjuden till härtiginnan, erfor man annat. Emot middagen blef polismästaren uppkallad till konungen, som tillstälde honom en order att därmed genast förfoga sig till grefvinnan. [Den] innehöll: att som grefvinnan Johanna Lantingshausen född Stockenström, hvilken tillförene varit hoffröken, underlåtit den skyldigheten, att uppvakta deras majestäter, hon äfven tillåtit sig propos om hans Maj:ts person, så vore hans Maj:t föranlåten förbjuda henne att sätta sin fot inom konungens hus eller visa sig på något ställe, där konungen eller den kungl. familjen eller någon af dem kunde vistas. Polismästaren instälde sig hos grefvinnan och tillade på befallning muntligen, att hon hade att tacka hans Maj:ts godhet för grefve Stockenström, hennes fader, det hon ej erfor ett allvarsammare prof af hans Maj:ts ressentiment; att en förvisning ifrån hofvet ej var något nytt, emedan sådant händt framlidne hofkanslern Dalin vid 1756 års riksdag samt grefvinnan Sara Löwen, som uti drottning Lovisa Ulrikas tid vid ett tillfälle instält sig på spektaklet, utan att efter en lång frånvaro förut hafva visat

sig vid hofvet, och af sådan grund äfven blef förbjuden att infinna sig där. Grefvinnan Lantingshausen lät polismästaren skrifva sitt svar, som flera gånger ändrades, men slutligen endast innehöll en förfrågan, om prinsessan, såsom ej boende inom slottet, var inbegripen under förbudet, äfvensom om grefvinnan fick bevista spektaklet. Han gaf konungen sin rapport och instälde sig med svaret kl. 6 om aftonen, då grefvinnan mottog honom i sin salong uti närvaro af mycket främmande, talade icke enskildt med honom, utan lät offentligen uppläsa svaret, som innehöll, att förbudet i anseende till prinsessan vore tydligt, och hvad spektaklen anginge, så må grefvinnan bevista dem; dock att hon ej sätter sig framför den kungl. familjen, utan är där incognito. Detta gör nu ämnet för allt samtal.

Februari 3. Alla människor af den höga rangen besökte grefvinnan Lantingshausen. Man var isynnerhet förundrad däröfver, att polismästaren nyttjades till beskickningen. Man misskände all relation emellan honom och hofvet samt de dit hörande personerna; man fann underligt, att grefvinnan Lantingshausen blef förvist, då flera damer voro i samma förseelse; man beklagade henne och lofvade henne ett rum i historien m. m. Sant är, att enligt etiketten uti alla tider ingen vid hofvet presenterad visat sig å några allmänna ställen, utan att förut hafva uppvaktat konungen vid couren, [och] att grefvinnan således hade felat emot denna etikett. Hon var grefve Axel Fersens vän och kunde aldrig förgäta hans fängelse. Hon kände mer än någon, hvartill hoflefnaden förbinder, men satte sig däröfver i afsikt att vinna en celebrité, den hon nu erhåller. Om konungen låtsat glömma henne, hade hon blifvit straffad på det ömmaste, men nu får han all tort och hon all äran. I dag har hon skrifvit afskedsbref till drottningen, härtiginnan och prinsessan. Med de senare var hon nära förenad, och de saknade henne mycket. Man befarar, att då gränsen en gång är öfverträdd, kan mera hända, och torde grefvinnan väl blifva relegerad till sin gård Glanshammar. Således hafva vi nu Lettres de cachet.

Öfveramiralen grefve Ehrensvärd har på begäran fått afsked med 600 r. pension samt sin lön till detta årets slut. Man lät införa i Dagligt Allehanda ett konungens bref till

den uti Karlskrona inrättade kommittén, som då det innehöll ett på deras egen uppgift grundadt ovanligt beröm, men därjämte förnedrande omdöme öfver de förra administratörerna, [var] för de senare ganska orätt, hälst de sådant icke förtjänt.

Ehrensvärd, Wrangel och Ehrenbill hade under penningebrist inskränkta instruktioner, hvaremot grefve Munck hade fullmakt att uti konungens namn göra, hvad han fann angeläget. Utgången skall nogsamt vittna om, hvad han och de flere kunnat åstadkomma.

Februari 4. En veckoskrift kallad Medborgaren, hvartill kungl. sekreteraren Haldin var auctor jämte K. F. Nordensköld, som egentligen sysselsatt sig med magnetism, Swedenborgianism samt dylik dårskap, hade nu börjat skrifva frihetsspråk och mycket ifra emot enväldet. Hans n:o 6 var ganska starkt. Skriften utgafs med kungl. privilegium, beviljadt af rådet 1788, då konungen var uti Finland. Den blef nu på konungens befallning förbjuden; men intet annat gjordt emot författaren.

Biskop Wallqvist blef illa sjuk. Man tror sjukan härröra af efforts för antiphysiken, hvaraf man har säkra prof, att hans vördighet är smittad.

Februari 5. Af trycket utkom en pjäs: Du péril de la balance de l'Europe. Att konungen var författaren, röjdes genast uti skrifsättet, och däraf gjorde man ingen hemlighet. Den innehöll blott starka uttryck emot Ryssland och kejsarinnan, många gånger sagda och åter sagda. I afton maskerad. Folket har fått i år en galenskap för det nöjet. Salen är alltid full, och för trenne år sedan kunde man ej förmå någon människa att gå dit. Riksgäldssedlarna hafva fallit till 4 $^1/_2$ pr. agio, hvartill man ej kan utleta annat skäl, än att behofvet af bankomynt till inteckningar för en kort stund är minskadt.

Tonen vid hofvet uti konungens enskilda societet är så gaillard och licencieux den någonsin kan vara. Man tror, att baron Armfelts faveur mer och mer aftager. Konungen delar sin tid mellan de mest riksvårdande [ärenden] och Dramatiska teatern. Han ifrar än emot en aktris och än emot en annan, bevistar repetitioner, ändrar och förbättrar samt rättfärdigar

ett af Leopold till honom skrifvet bref, som då det innehåller det mest förnedrande smicker, sätter honom öfver Guds varelse och omtalar hans lätthet att segra och komponera pjäser. Detta bref går uti afskrifter till författarens blygd, och äro flera satiriska skrifter äfven gångbara.

Februari 13. Genom den spanske ministern, herr Corral, den konungen nyttjat uti de politiska hemligheterna, hade konungen erhållit fredspropositioner ifrån kejsarinnan, som innehålla hennes benägenhet att emot vissa vilkor, hvilka sedermera skola uppgifvas, göra fred med honom, dock att först afgöres, att turkiska alliansen åsidosättes samt ingen mediation antages. Detta gör konungen mycket bekymrad, hälst penningebristen hotar krigsoperationerna med omöjlighet, och man ej vet om mediatörerna försträcka subsidier, hvaremot Preussen alltid yrkar Pommerns afträdande. Allt detta är vidt utseende, emedan en fred utan mediation ej kan blifva solid samt erhålles med de andra makternas missnöje, som har påföljder.

S. D. Konungen fortfar allt att låta dem känna sin onåd, hvilka under förliden riksdag icke voro af det rådande partiet. En assessor Lode uti Wasa hofrätt hade blifvit vist från riksdagen till sin tjänst. Han ägde mycken skicklighet samt hade uti frågan om vargeringens uppsättande uti Österbotten yrkat rothållarnas rättigheter. I dag låter konungen riksdrotset veta, att Lode skall flyttas ifrån Wasa till Jönköpings hofrätt, där en assessor Wallenberg begärt afsked. Riksdrotset föreställde, att Lode icke begärt detta, att han hade sitt hem uti Finland och att man lagligen ej kunde betaga honom sin tjänst, men förgäfves. Konungen förklarade honom för en intrigant, den han ej behöfde spara, han svor och försäkrade, att han skulle lära ämbetsmännen, hvad de voro honom skyldiga, eller skulle de erfara annat. Man ville likväl nu söka att afböja detta, såsom äfven stridande emot *säkerhetsakten*, där konungen blott förbehåller sig rätt till att afsätta tromän, men ej därunder, som ock skedde.

Februari 16. Fettisdagen maskeradbal på Operahuset. Rummet uppfyldt, att man knapt kunde röra sig. En mask utdelade karrikatyrer öfver preussiske baron Borck, ganska

väl gjorda, förestälde honom med en räf i stället för ordensstjärnan samt omgifven med åskviggar.

Spanska ministern Corral gifver sig nu aire att bereda freden, sedan mediatörerna ej kunna något uträtta.

Ifrån Finland inlopp underrättelsen, att öfversten vid Dalfrikåren Erik Tersmeden hastigt aflidit. Han hade gjort sig med denna frikår mycken möda och var ett föraktligt redskap vid förledet års ytterligheter. Ibland frikårerna är mycken mortalitet. Efter trenne dygns illamående dö gemenligen de angripna och begrafvas hundradetals. Soldaten, som sedan september månad ej fått några pengar, är reducerad till half portion proviant och hästarna till 5 ℔ hö.

Februari 20. Man omtalar, att baron Stjerneld blifvit förd från Karlsten till Wismar. Orsaken därtill tros vara, att han ej af danskarna måtte blifva frigifven, i händelse de infalla vid Marstrand, dels att han på tysk botten torde erhålla sin frihet med förbud att vistas inom riket. Men anledningen torde endast vara att hafva honom på ett mera aflägset ställe, skild ifrån släkt och vänner, som kunna intressera sig för honom. Hans halfbroder hofjunkaren Silfverstråle har varit på levéen och blifvit ganska väl bemött, som dock mera bevisar för Stjernelds flyttning än emot densamma, emedan man alltid skall taga sakerna tvärtom det de synas.

Utländska tidningarna innehålla osäkerhet uti både krigs- och fredsnegociationer. Ingen synes hafva tagit något visst beslut; men ingen anledning är, att vi blifva understödda med penningar.

De å Fredrikshof fångna officerarna hafva gifvit förklaring uppå krigsfiskalens emot dem gjorda påståenden, ibland hvilka Montgomerys förklaring egentligen är utmärkt af styrka och frimodighet. Konungen har ock därför varit ganska bekymrad.

Februari 21. Var cour och publik spisning samt säkerhetsaktens födelsedag. På couren voro ock för den orsaken endast 14 damer samt karlarnas antal tämligen ringa. Konungen var ock vid elakt lynne.

Februari 22. Konungen har erbjudit unga grefve Bunge, som i anseende till sitt giftermål med en grefvinna Creutz uti Holland ärft en stor förmögenhet, att blifva extra leda-

mot uti kanslikollegium, men han har svarat, att som han då borde svärja uppå säkerhetsakten, så kunde han ej emottaga det ämbetet. Han förmodade väl, att allt ginge lyckligt, så länge konungen lefde, ehvad säkerhetsakten vore eller ej, men han vore sin familj för mycket skyldig, att uti en så hufvudsaklig omständighet vika ifrån dess tänkesätt.

Uti Bettna socken och Södermanland har allmogen, anförd af en major Pfeiff, alldeles förklarat sig icke ingå uti vargeringens uppsättande, och ehuru kronobetjäningen gjort därom de allvarsammaste föreställningar, grundade uti konungens befallning, har allmogen dock blifvit vid sitt beslut samt ångrat den dag, de skilt sig ifrån adeln, hvilken ensamt kunnat försvara dem. Det blifver märkligt att se, hvad detta orsakar, om det kan biläggas eller efterföljes af flera, eller att konungen låter blifva [vid] saken.

Att få öfvertygelse, om någon rustning är på norska sidan, som omtalas, reser baron Armfelt till Värmland och Karlstad, å hvilket sistnämnda ställe rum för honom äro bestälda. Konungen har sett grefve Fredrik Horn. Konungen skref honom en biljett till af innehåll: att officeren, som ledsagade Eder ifrån Fredrikshof, lärer ej uppfylt min befallning att säga Eder min önskan att se Eder, eller ock hafven I trott, att vårt samtal uti fleres närvaro skulle blifva brydsamt. Detta behöfven I ej befara, då jag väntar herr grefven kl. 7 uti mina öfre rum. Jag kommer af det framfarna ej annat ihåg än de tjänster, herr grefven gjort mig och fäderneslandet. I anledning häraf har han sett konungen i dag. Han frågade om orsaken till sitt fängelse. Konungen svarade, att han varit nödsakad att göra det till att undvika en större olägenhet, som blifvit en nödvändig följd, om han på fri fot varit sig själf lämnad. Grefven begärde Almfelt och Stjerneld i frihet. Konungen sade: den förre har jag ansett som ett vilddjur, hvilket kunnat skada mig, den senares öde blifver aldrig någon fläck uti min historia; hans brott är onaturligt och konstateradt. Det är möjligt, att det ännu i min lifstid kan blifva lagdt uti dagen, men äfven efter min död skall det ej göra mig någon tort. Han är ej förd till Wismar. Mera blef ej afgjordt, och man får se, om grefven visar sig vid hofvet. — Det är förr anfördt, att konungen nämnt en

dess kammarlakej till löjtnant vid brandvakten. På föreställning hade fullmakten blifvit inhiberad, och i dag erhöll öfverståthållaren konungens bref, att han hädanefter ej ville befullmäktiga officerarna vid brandvakten, hvilken rättighet blifvit vid 1756 års riksdag lämnad till Adolf Fredrik, uti en tid då alla andra rättigheter blefvo honom betagna, en tid, den konungen samt de förnämsta af adeln med afsky böra sig påminna. Af ömhet om borgerskapets privilegier vill konungen anse dessa tjänster lika med de flere, som af städerna befullmäktigas, och därföre hädanefter förordna, att den, som får borgerskapets flesta röster, skall befullmäktigas.

Februari 23. Konungen har sagt någon vid sin heder, att Stjerneld ej är förd till Wismar, att anledningen därtill kommit däraf, att konungen [sändt ett bref] till presidenten baron Klinckowström om ett rum å förstnämnda ställe, där man kunde insätta en person, som troddes vara lagman Simmingsköld, som nu är på Königstein, men där ej längre kan få vistas.

Grefve Bunges vägrande har ej hulpit. Konungen har tagit den saken allvarsamt samt låtit honom veta, att antingen [måste han] emottaga det stället uti kanslikollegium samt beediga säkerhetsakten, eller blifva ansedd som criminel de lèse-majesté. Detta alternativ var intet skämt. Konungen var färdig att sätta grefve Bunge på Fredrikshof. Han var grefve, rik och besläktad med dem, som omgåfvo konungen; [och] om han aflade eden, torde han blifva hofkansler. Statssekreteraren Schröderheim blef uppdragen att bereda detta. Han besökte grefve Bunge tvänne gånger i dag, och han fann sig ändtligen däruti, anseende en tvungen ed obetydlig.

I dag nämnde konungen i beredningen trenne borgmästare uti Stockholm: rådmännen Schrickel, Lijdberg och Dreyer, tilläggandes vid den siste, att han belönade Dreyers förtjänster så emot konungen som [mot] hans fader: »Där Dreyer var 1762, var han 1772 och 1789. Jag vet man säger: han är bankrutt, men hvilken af Eder mina herrar är det ej? Att jag är öm om borgerskapets privilegier, har jag visat, samt gifvit dem mera än de haft. Nu nyligen [har jag] lämnat dem rättighet att tillsätta officerare vid brandvakten, men borgmästareämbeten äro af annan beskaffenhet; och har jag tillförene

nämnt utom förslag.» Det sista borgmästareämbetet var utan lön, men konungen förklarade, [att] skilnaden uti rådmans- och borgmästarlönerna skall tagas af justitiekollegii fond. Att nämna mera än en borgmästare af ett förslag, är redan emot författningarna, ehuru sådant skett tillförene med rådmanssysslor, men att nämna tre och däribland en, som ej står på förslag, har man förr aldrig sett. Hvad denne eller Dreyer angår, är han en okunnig och tilltagsen man; det första till en sällsynt grad. Därmed förenas en skamlös bankrutt, och en dylik som förestod. Med ett ord: den, som styrkt konungen härtill, har ej varit hans vän; och hvad borgerskapet härom skall säga, blir löjligt att se och höra. Då Dreyer blef nämnd, uppsteg grefve Beck-Fries och tackade konungen; han hade beredt detta för en man, som gjorde hans spelparti samt var skyldig honom penningar, dem han fåfängt inbillar sig genom denna fordran kunna återfå. Angående denna borgmästarenomination erhöll öfverståthållaren ett särskildt bref, som egentligen innehöll orsaken, hvarför Dreyer blifvit utnämnd. Samma dag blefvo assessorsfullmakter expedierade för statsfiskalerna Focker och Stålström, hvartill polismästaren dem rekommenderat såsom belöning för det biträde, de gjort vid dessa olyckliga tider. Dessa fullmakter daterades den 23 februari, men på polismästarens ytterligare insinuation blefvo de, ehuru redan af konungen underskrifna, ändrade, och datum rättadt till den 24 december nästlidet år.

Februari 26. Uti konselj beslöts att till kanslikollegium låta afgå bref med konungens förbud emot allt införande uti de svenska avisorna och dagbladen om hvad som tilldrager sig vid revolutionen i Frankrike. Anledningen, ehuru löjlig den var, blef tagen däraf, att franska hofvet kunde sådant illa upptaga. Uti de despotiska regeringarna, hvarunder Spanien, Portugal och Neapel suckar, har man redan sett sådana förbud, till och med att utländska avisors inkommande med posten är förbjudet. Detta senare återstår ännu för oss.

Mars 2. Grefve Bunge aflade eden såsom ledamot uti kanslikollegium och tog efter middagen afsked så ifrån denna förrättning som ifrån sin löjtnantsbeställning vid lifregementet. Man negocierar med honom om det förra. — Emellertid har grefven besvurit säkerhetsakten och det var allt konungen

ville. Grefve Bunge hade begärt denna kommission, utan att besinna eden; hans fader riksrådet grefve Bunge hade glömt denna skyldighet och styrkt sonen att begära det rum han erhöll. De hade nu att skylla sig självfva. Konungens enda mål är vunnit, och det är lika mycket, om grefve Bunge tager afsked eller ej.

Mars 3. Angående det uti Bettna uti Södermanland skedda vägrandet af vargeringars uppställande, skall en undersökning ske, som först var tillärnad uti orten genom en extra domare, men nu skall det blifva här vid hofrätten. Man skall egentligen instämma en major Pfeiff, som varit den, som varit ordförande vid sammankomsten, och med hvilken bönderna sig förenat.

Mars. 4 Baron Armfelt afreste till Värmland. Han skall uppmana invånarna till vargerings uppsättande samt inbilla dem, att ett anfall från Norge är att befara. Om hans afresa gingo åtskilliga rykten, hvaraf en del sade, att han i politiska ärender rest till England.

Mars 7. Med en ankommen kurir erhöll man tidning, att kejsaren den 20 februari genom döden afgått. Denna tidning syntes för hofpartiet ganska angenäm, men de främmande ministrarna vilja ej vidkännas, att detta kan för de svenska ärendena medföra någon fördelaktigare ändring.

Mars 8. Man säger, att konungen snart torde bortresa. Åtskilliga anstalter synas förebåda det; däribland, att instruktion för härtig Karl vid flottans kommenderande skyndsamligen uppsättes, ehuru tiden till betjäna sig af densamma ännu ej snart kan vara för handen. En del tror, att konungen reser till Berlin att fortskynda negociationerna, som gå nog långsamt. Den härvarande preussiske grefve Borck är blifven missnöjd, sedan han erfarit, det man gjort åtlöje af honom, och som han sagt, qu'on l'avait voué à l'indignation publique. Han trodde sig genom sitt uppförande vid Göteborg hafva gjort sig förtjänt af annan erkänsla.

Den uteblifvande vintern medförer för våra krigsrustningar mycken olägenhet och många hinder. Man tviflar, att våra kanonslupar och skärgårdsfartyg blifva färdiga till rättan tid. Man vet, att prinsen af Nassau gör stora rustningar, och man befarar, att han kommer förr uti sjön än vi.

De för någon tid sedan borttappade engelska depescherna äro med kappsäcken, hvaruti de lågo, igenfunna vid Brandalssundsbacken, ett stycke ifrån vägen. Dukaterna voro borttagna, men allt annat i behåll. Depescherna, alldeles orörda, återstäldes till sina ägare. Således var uti detta intet politiskt, men en enfaldig hade säkert upptagit kappsäcken, borttagit penningarna och lagt det andra åter; penningarna torde äfven snart röja denne usling.

Mars 10. Man tror, att baron Armfelt tagit vägen till Dalarna, där någon orolighet visat sig ibland allmogen, missnöjd därmed, att så många af Dalfrikåren dött under denna korta tiden, samt äfven i anseende till felande likvidation. Därifrån förmenas han resa genom Halland till Ystad och afbida konungen, som där inom kort torde inträffa att fara öfver till Pommern. Man vet, att tvänne fregatter äro beordrade ifrån Karlskrona, redan utgångna och tros vara destinerade att konvojera konungen, hälst man befarar, att fyra ryska fregatter kryssa uti Östersjön.

Uti Pommern äro landsständerna samlade. Konungen har begärt af dem en don gratuit af en million, men de hafva förklarat sig ej mera kunna åstadkomma än 60,000 r. Denna betydande skilnad kan konungen ej antaga och skall vara sinnad säga dem, att han, ifall summan ej utgår, blifver nödsakad pantsätta landet hos konungen af Preussen, till undvikande hvaraf de förmenas bekväma sig att utgifva summan. Att konungen då gör en resa till Berlin, anses troligt.

Baron Pfeiff, som talat för allmogen, då de uti Bettna nekade vargeringen, är instämd till hofrätten. Vid denna tiden lades halfva delen af Jönköpings stad i aska, och skedde stora sammanskott för dessa olycklige.

Landshöfdingen i Upsala, Ehrenbill, erhöll generalmajors fullmakt till upprättelse för den honom tillfogade skymfen genom det såväl uti svenska som utländska tidningar införda berömmet öfver den nuvarande kommitén uti Karlskrona på den förra kommiténs bekostnad, af hvilken Ehrenbill var ledamot.

Mars 15. Man börjar anse konungens tyska resa osäker. Ministrarna tro, att konungen genom svenska envoyén uti Berlin von Carisien låtit känna sig före härom hos grefve

Hertzberg, som svarat, att man ej hade tid emottaga konungen med den pomp, hans värdighet fordrade, samt afrådt hans ankomst. Grefve Hertzberg har äfven varnat den härvarande grefve Borck att med uppmärksamhet höra konungen, emedan von Carisien uti Berlin för annat tal än grefve Borck uti sina depescher. I allmänhet synes förtroendet emellan de medierande makterna mera af- än tilltaga. De senare tro sig hafva erfarit, att konungen söker fransk och spansk mediation, [samt] förmena, att snart ingen lärer uti sådan ställning vilja vara mediatör.

Baron Pfeiff var i dag angående Bettnasaken för hofrätten. Han nekade till allt, som fanns brottsligt uti rapporten emot honom, man åberopade vittnen, och de blefvo kallade till den 22 i denna månad. Emellertid gjordes intet påstående mot hans person.

Mars 18. Uti svenska akademien och i en stor myckenhet åhörares närvaro höll kyrkoherden Lehnberg tal öfver grefve Hermansson. Det var dråpligt och statssekreteraren Schröderheims svar ganska lyckligt.

Mars 19. Om konungens resa gissas ännu. Man vet, att livréerna putsas, broderade kläder göras åt honom, men ändamålet upptäckes icke. Emellertid fortfar kallsinnigheten med de medierande ministrarna. En af spanska ministerns domestiker är rest till Finland och förmodligen vidare till Ryssland. Negociationer äro efter all anledning å bane. Rekryteringen går långsamt, och man tviflar, att vi kunna tidigt blifva färdiga. Uti Ryssland har man gjort les derniers efforts. Allt detta gör en accommodement nödvändig.

Mars 20. Man omtalar tiden till konungens afresa, som var osäker, ehuru baron Armfelt återkommit i dag; däremot äro de utrikes tidningarna tillfredsställande. De medierande makterna lofva hvardera 1 million r. i subsidier eller 3 millioner tillsammans att soutenera innevarande års kampanj och hindra, att Ryssland icke skrifver lag för oss. Man väntar engelska öfversten Sidney Smith tillbaka med värkställigheten häraf. — Till Berlin är genom estafette från Petersburg kommen den tidning, att kejsarinnan icke längre kan emotstå sin kräfta i lifmodern, utan torde inom kort aflida. Af denna händelse väntar man sig goda följder,

emedan konungen af Preussen tror sig äga mer influence på storfursten till att bereda fred. Konungen i Sverige, hvars lycka är sällsynt, torde genom detta väntade dödsfall komma ifrån sina vidt utseende svårigheter. Uti kansliet arbetas ovanligt. Man har anledning tro, att konungen betjänar sig af någon utväg till [att] förmå armén besvärja säkerhetsakten, och man tviflar icke, att äfven detta låter sig göra. Konungens resa, som nu säges till Finland, väntas med otålighet.

Mars 22. Hofrätten lät arrestera öfverstelöjtnanten baron Pfeiff. Fyra vittnen hade instämt därutinnan, att han vid sockenstämman uti Bettna yttrat sig, det enligt regeringsformen samt knektekontraktet konungen ej ägde rättighet förordna vargering samt icke kunde påtruga allmogen densamma. Då han skulle förklara sig öfver advokatfiskalens påstående om arrest, så anförde han åtskilligt om säkerhetsakten och adelns därå felande bifall, hvilket lärer tjäna till att föröka hans olycka.

Mars 23. Baron Armfelt reser till Savolax att biträda baron Stedingk med goda råd vid befälet, hvaröfver den förre är högeligen förtörnad. Man vet, att ryssarna på den sidan draga mycken styrka tillsammans, och väntar man, att de angripa Stedingkska posteringen, oansedt isarna i den orten ligga kvar samt snön är 6 kvarter djup. Tidningarna ifrån Ryssland innehålla, att kejsarinnans vrede blifvit fördubblad, då hon fått läsa, *Du péril de la balance politique de l'Europe*, att hon befalt, det vår flotta, stränder och hufvudstaden skola brännas och förstöras, att det ej skall lämnas sten på sten; att hennes generaler skola vid deras hufvuden vara ansvariga för hennes hämd. Rekryteringen går långsamt. Kommitén i Karlskrona har skrifvit, att oaktadt all använd möda har ej flottan kunnat rekryteras till mer än $^1/_6$ del, samt föreslagit att till ersättning få det folk, som är ämnadt till arméns flotta, hvilken kan ros af bönder. Till denna sistnämnda flotta fela 1,000 man. Konungen har lämnat detta till öfverste Ankarsvärd, som har arméns flottas detaille, med befallning att svara därpå. Konungen synes nu ganska inquiet. Allt är färdigt till hans afresa. Alla

instruktioner äro skrifna, och man tror, att han reser i denna afton efter spektaklet.

Mars 24. Baron Armfelt afreste. Konungen har i går tagit afsked af åtskilliga. I afton förmenas han afresa. Andra mena åter icke före morgondagen i anseende till felande vind samt ett dramatiskt skådespel, *Slädpartiet*, som skall uppföras i morgon afton. Uti Savolax skall vara mycket missnöje ibland trupperna.

Baron Armfelt har innan sin afresa i dag varit hos baron Ruuth och bedt honom för allting sända penningar, emedan en revolt i annat fall vore att befara. Konungen vill ej själf komplimentera borgerskapet, utan låter det ske genom kronprinsen, som i sådant fall skall komma på rådhuset om måndagen den 29 hujus. Han skall då låta uppläsa ett till borgerskapet ställdt bref samt äfven själf tala något. Uti brefvet nämnes ej öfverståthållaren eller magistraten, en ovanlighet ibland flere.

Konungen har nämnt borgmästaren Dreyer till ledamot uti konvoy-kommissariatet utan att höra konvoy-kommissariatet, som efter författningarna skall välja till denna beställning.

Öfversten vid enkedrottningens regemente baron Pfeiff har blifvit kommendant uti Stralsund. Han skulle därigenom afhållas ifrån armén, där han väl gjort sin skyldighet, men angående kriget yttrat sig nog uppriktigt åt härtig Karl, som, ehuruväl han betalt detsamma med samma uppriktighet, likväl omtalt Pfeiffs yttrande för konungen, hvilken hållit Pfeiff räkning därför.

Mars 26. Sedan konungen bevistat spektaklen så å komiska som dramatiska teatrarna, så embarkerade han kl. 11 vid Skeppsholmen på jakten Amadis. Med honom voro öfversten grefve Adam Lewenhaupt, kammarjunkaren Möllersvärd, öfverstelöjtnant Morian, kungl. sekreteraren Ehrenström och lifmedikus Salomon. Han befalde, att om vinden vore mycket vidrig, skulle hans vagnar följande morgon komma till Blockhusudden. Detta skedde

Mars 27, då konungen återkom till Haga, men order voro gifna, att de af sviten skulle åter vara ombord i afton kl. 12. Man tror ej, att han reser för allvar förrän i morgon

söndagen, då, ehuru det är palmsöndag, den nya pjäsen *Slädpartiet* skall spelas på Dramatiska teatern. I dag är i Allehanda införd berättelsen om Roggersvik. I rapporten stod hvad ej blef tryckt, att husen uti staden blefvo antända och brunno, hvilket efterdöme blifver för Sverige kännbart. Härtig Karl sade konungen, att detta får dyrt betalas. Ryssarna hafva dragit sig från Kymene gård med kanoner och allt, utan att man vet orsaken.

Mars 28. Sedan konungen i går afton bevistat repetitionen af *Slädpartiet*, så superade han på Haga, lät hämta de af arkitekten Palmstedt författade planer och ritningar till ett nytt hus för Dramatiska teatern, som skulle uppbyggas på Indebetouska tomten, hvilken ännu ej är inköpt. Han betygade sitt nöje öfver planerna, men värkställigheten skulle anstå till en annan tid. Han ville låtsa att vara glad och tvingade sig till att skratta, men oro och inquietude framlyste därunder. Han syntes hafva mycket gråtit, kramade dem uti händerna, som voro omkring honom, steg hastigt upp och kastade sig i vagnen och for till jakten, som kl. 1 lyfte ankar och afseglade med tämligen god vind. På Haga superade grefve Oxenstierna, grefve Gyllenstolpe, Schröderheim och De Besche. På konungens befallning skulle den pjäsen *Slädpartiet* i dag ändå spelas. Han lämnade en egenhändigt skrifven ordning om hvad som skulle tagas uti akt vid kronprinsens besök på rådhuset, innehållande de minsta omständigheter, till och med att de nya livréerna skulle brukas samt hingstridarna ej hafva surtouter.

Kontributionssumman för Stockholms stad för 1789, hvartill uppbörden nu var slutad, besteg sig till 157,446 r. 35 sk. 6 rst. oberäknadt [?]procenterna, som särskildt innehållas.

Mars 29. Kronprinsen var på rådhuset. Protokollet för den dagen är tryckt och bör läsas i anseende till konungens bref, hvilket upplästes, ställdt till borgerskapet direkt. Prinsen hade en för sin ålder ovanligt contenance. Han talade utan affektation, rent och väl, blef något rörd vid öfverståthållarens tal. Tilloppet af folk var ovanligt och trängseln i salen ganska stor. Under konungens frånvaro var samma regering förordnad som förlidet år. Lagman Ahlman har tillstält en stor middagsmåltid på börsen den 3 april; listor

äro därtill utgifna, hvarå står, att ofrälse af alla stånd därtill admitteras. Man tillägger, att sådant är till att fira minnet af de 3 ståndens upphörda förtryck af det 4:de. Några entusiaster vilja den dagen utbetala penningar till gesällhärbärgena, hvaraf man befarar oordentligheter. Konungen har om detta blifvit prevenerad af borgmästaren Lijdberg, och man vill säga, att han därom sagt intet. Rätta orsaken är att fira säkerhetsakten den 3 april eller dagen, då den är daterad; flera sådana gästabud skola å andra orter i riket vara anstälda.

April 1. Utom lagman Ahlman äro vid den å börsen anstälda måltiden värdar lagman Ahnger, lagman Håkansson och borgmästare Lijdberg. De hafva begärt och erhållit öfverståthållarens tillstånd att illuminera börsen. Denna anstalt anses i allmänhet oförsiktig, men är grundad uti konungens bifall till därom gjord föreställning såsom en utväg att vänja folket vid säkerhetsakten samt underhålla den ton, att denna akt är af nationen önskad och dess bibehållande nationens åstundan, hvarigenom de ryska propositionerna om ändring uti konstitutionen skola vederläggas.

Dessa uti Hamburgska korrespondenten införda och till preussiska hofvet stälda fredspropositioner äro af Giörwell uti dess tidningar på svenska öfversatta.

Härtig Karl har fått konungens bref, att hans nyförvärfvade regemente skall beediga säkerhetsakten. I anseende därtill har öfverstelöjtnanten vid regementet och kaptenen vid gardet Karl Bonde begärt sitt afsked, men hvaruppå han ej fått svar. Man tror, att alla regementena fått sådana order, åtminstone de nyvärfvade kårerna.

April 4. Kalaset på börsen gårdagen gick med ordning och anständighet; intet föreföll om säkerhetsakt och privilegier. Intet sådant nämndes; de vanliga skålarna druckos och utom kungl. familjens samt staternas äfven riksdrotsets och öfverståthållarens. Lotsar berätta, att konungen anländt till Åbo. Armfelt var förut ankommen postvägen.

April 5. Kaptenen af Sillén, som förde konungens jakt Amadis, är återkommen. Kungen var anländ till Åbo, där han blott afbidat vagnens förspänning och så genast farit till Helsingfors.

April 10. Rådmansval till 3 förslag i Stockholm på illiterata klassen. Borgerskapet var mycket upprördt, och af rojalisterna erhöll gulddragaren Oldenburg ensam ett rum. Ifrån Finland höres intet, sedan konungen dit ankom.

Ifrån Karlskrona och kommittén är i dag en express ankommen med berättelse, att flottan ej kan gå ut i brist på penningar och på folk; där felas ännu 3,000 man uti besättningen. Regeringen har i dag gifvit härtigen order att den 15 resa till Karlskrona och skynda expedition, om möjligt är. I morgon den 11 afgå härifrån 30 större och smärre fartyg till arméns flotta med förstärkning af åtskilliga regementen.

Ifrån Västergötland förljudes, att ingen vargering godvilligt lämnas, och landshöfdingen har begärt lof till utskrifning, den allmogen sig underkastar.

April 11. Den kurir, spanske ministern afsändt till Petersburg och spanske därvarande envoyén Don Galvez, återkom. Genom denna hade konungen låtit åter insinuera om fångarnas utväxling och egentligen grefvarna Wachtmeister, dem konungen ville låta nyttja vid flottan. Man lät säga, att deras respektable fader och moder voro om dem ömt bekymrade. Kejsarinnan lät svara, att någon fråga om fångars utväxling ej kunde äga rum, men i händelse grefve Wachtmeister skedde en tillfredsställelse genom sina söners återfående, ville kejsarinnan skänka honom dem åter och dem deras frihet emot reversal att ej tjäna emot henne uti detta krig. De väntas således hem.

Den spanske kuriren hade sett stora rustningar i Petersburg och Finland: å förra stället tvänne nya 100-kanon skepp, och visste, att 6 bataljoner af ryska gardet marscherat till Savolax.

April 15. Härtigen afreste till Karlskrona. Med utrikes posten fick man veta, att kommunikationen emellan Helsingborg och Helsingör var afbruten den tid konungen reste till Finland, men åter öppnad, så snart man förmodade honom kunna vara öfver hafvet. Å danska sidan gjordes härå mycken uppmärksamhet.

April 16. Sedan vi hela vintern ej haft någon snö, föll i dag så mycket, att det i Stockholm blef fullt åkföre. Kölden

blef äfven besvärlig. Ifrån Djurgårdsvarfvet gick af stapeln en hemmema, kallad Styrbjörn.

April 17. Ifrån Finland spordes, att konungen den 9 hujus var uti St. Mickel. Det gissade anfallet på Pumala sund tros skola företagas om ej vintern hindrar, som där i landet är ganska sträng. Konungen skref ifrån St. Mickel följande bref till öfverståthållaren Sparre:

St. Michel ce 9 d'avril 1790.

Monsieur le Baron Sparre. J'ai réçu il y a deux jours à Heinola la lettre, que vous m'avez fait le plaisir de m'écrire et à laquelle était joint le protocole, tenu à l' hôtel de ville. J'ai été bien touché de la peine que vous vous êtes donné d'aller vous-même à l'hôtel de ville pour y recevoir mon fils, et je souhaits bien que ce fatigue ne nuise au retablissement de votre santé. C'était dans cette crainte, que je n'ai pas voulu que vous sortiez avant mon depart et que j'ai mieux aimé me priver du plaisir de vous voir que d'avoir à me reprocher, de vous avoir exposé à une rechute. Si j'avais trouvé une organe plus propre à transmettre ma reconnaissance pour la fidélité et la loyauté de ma bonne ville de Stockholm, je l'aurai certainement choisie. Mais j'ai cru que personne mieux que mon fils pourrait être interprète de mes sentiments pour cette ville, et ces expressions, si bien méritées, passantes par cette bouche innocente et pure, y donneraient encore plus d'expression. D'ailleurs ce premier acte publique de son adolescence doit lui inspirer un long souvenir de la fidélité de son peuple pour qu'un jour il se rapelle que son enfance en a été protégé et que ce lui serait une nouvelle obligation de le protéger à son tour. Je suis bien aise, qu'il s'est bien acquitté de sa commission. Je suis allé à Savolax pour voir le petit Stedingk et l'hiver. Le prince de Nassau est à Fredrikshamn occupé avec sa grande Armada, mais j'espère que la notre sera plutôt prête que la sienne. Les traveaux à Sveaborg vont beaucoup plus vite que printemps. Le Saimen porte des canons de 12 livres. Adieu mr. le Baron, j'éspère que la douceur du climat de Stockholm accélère le retablissement de votre santé, sur ce je prie Dieu.

Gustave.

Af detta bref skulle man tro, att konungen var särdeles väl med öfverståthållaren, men det var icke så. Den sista meningen är densamma. Konungen fortfor att göra honom i ämbetet alla humiliationer, däribland äfven kan räknas den vanliga, att kommando vid yppande eldsvådor eller annan oro är lämnadt till general Zöge. Om måndag den 19 skulle domen publiceras på Fredrikshof för öppna dörrar. Krigsrätten har begärt, att vakten den dagen skulle fördubblas.

April 19. Uti närvaro af en myckenhet sysslolöst folk publicerades domen på Fredrikshof. De fångna officerarna skickade sig allesammans med en anständig köld. General Armfelt kunde ej hålla sina tårar tillbaka och kapten von Törne ryckte fälttecknet af hatten samt stoppade det i fickan, när man uppläste det stället uti domen, som förklarar honom ovärdig till krigstjänst. Krigsrätten underrättade dem, att de hade att vända sig till konungen om nåd. Ingen svarade därtill mera än baron Hastfehr [, som sade sig] ej vara sinnad att söka nåd, utan anhöll endast om 2 eller 3 dagar, så vore han färdig att undergå sitt straff. Under hela sin lefnad har han visat så många kontradiktioner, att äfven detta blifver en däraf, och han med de öfriga begär säkert nåd.

April 21. Från Finland ankommo ryska fångar [och] öfverstelöjtnanten Toll med sin fru. Han hade afrest ifrån Åbo sjöledes den 19, då berättelse dit var ankommen om en den 15 vid St. Mickel förefallen affär, som till vår fördel skall utfallit och hvarom man nu gjort åtskilliga berättelser. Af ett bref från baron Armfelt den 14 vet man, att han den följande natten skulle med 1,500 man attackera ryssarna, som hela tiden oroat de svenska uti vinterkvarteren. Denna affär kan således i anseende till den ringa styrkan ej blifva betydande. Konungen har gifvit landshöfdingarna uti Finland befallning, att kronoutskylderna därstädes skola direkt aflämnas till kommissariatet och ej insättas uti riksgäldskontoret, öfver hvilken emot ständernas beslut stridande åtgärd och däraf förorsakade brist kontoret är särdeles bekymradt, som till sina förestående behof har alla tillgångar nödiga. Detta kontor hade äfven uti England genom envoyén baron v. Nolcken sökt upplåna 400,000 p. st. och afsändt sina obligationer samt för tvänne månader sedan fått af honom nöj-

aktigt svar om möjligheten af detta lån, men sedan den tiden har kontoret ej hört vidare däraf, hvarföre det befaras, att baron Nolken direkt remitterat penningarna till konungen.

Härtig Karl köpte åt sin mätress mademoiselle Slottsberg af bildhuggaren Masreliez det på Regeringsgatan belägna Sackiska huset för 10,500 r. Härtigen höll denna person med anstötligt öfverflöd. Han hade tillförene haft och lämnat henne åt andra tvänne gånger. Utom de 50,000 r., dem härtigen fick af ständerna, har han sedermera fått en lika summa för sin tillgifvenhet åt de nu rådande principerna.

April 22. Riksgäldskontoret kungjorde, att de förfallna kreditsedlarna nu inlösas. Man vet, att de hafva tillgångar att inlösa sådana sedlar till den 1 augusti, men sedermera blifver det brist, med mindre nya tillgångar yppas. Emellertid stiger agio på dessa sedlar och är nu 8 pr. Adjutanten grefve von Rosen ankom med berättelse om en vid St. Mickel förefallen affär, och är samma berättelse införd i Dagligt Allehanda för

April 23, där man fick tillfälle att utbreda sig öfver baron Armfelts mod och kunskaper.

April 28. Uti det hållna ordenskapitlet, som ingen af den kungl. familjen bevistade, öppnades konungens förseglade bref, hvilket endast innehöll, att svenska ministern i Warschau von Engeström blef riddare af nordstjärneorden.

Maj 1. Tidningarna ifrån Finland lofva, att innan kort något betydligare skall förefalla. Konungen skall själf anföra skärgårdsflottan. De svenska uniformerna äro honom tillskickade.

Vid intagandet af Kernakoskipasset hade dalkarlarna plundrat en by samt hvarken med löften eller hot kunnat förmås att strida — följden af en odisciplinerad trupp.

Maj 5. Officerarna vid armén hafva med ett särdeles missnöje erfarit, huru den 3 april firats uti städerna. Officerarna skola ock sig emellan öfverenskommit att förr lida allt, än att beediga säkerhetsakten. Man hade sagt konungen, att allt vore i beredskap uti Savolax; men han hade funnit det annorlunda. Efter affären vid Kernakoski hade man gjort ett misslyckadt försök å Pumala, hvarpå konungen rest

ned till hufvudarmén. — I dag omtalas, att konungen gjort en attack vid Keltis, som skall kostat honom 600 man, men detta fordrar bekräftelse.

Kommitténs förrättning i Karlskrona är nu upphörd, och general Toll har fått konungens bref, att han icke vidare behöfver hans tjänst som generaladjutant; att detta ämbete blir indraget, men general Toll behåller den lön han åtnjutit af 166 r. 32 sk. och återtager kommando i Skåne, hvaremot general Hermansson återkommer till Stockholm.

Maj 7. Ankom baron Hamilton såsom kurir med tidningen om den seger, konungen vunnit vid Walkiala. Berättelsen är tryckt för

Maj 8 och uppgifver efter vanligheten vår förlust mindre än den är, äfvensom den kontusion, konungen fått, hade såsom omärklig kanske till undvikande af löjliga reflexioner bort förtigas. Öfver detta, som ej annat var än en »affaire de poste», skall Te Deum sjungas den 9 eller i morgon. Hamilton berättade, att sedan grefve Wachtmeister blifvit blesserad, hade konungen värkligen ridit fram nära elden anseende en reträtt omöjlig samt ej annat att göra än segra eller bli tagen.

Saken har ock varit sådan, att om ryssarna blott $^1/_4$ timme uthärdadt striden samt känt manövern, hade konungen med sina varit tagen, emedan den provisionella färja, man nyttjat vid älfvens passerande, ej kunde tjäna vid reträtten och man inga hästar hade. Ryska arméns styrka skall endast varit 15,000 man ungt och oförfaret folk. Vid Walkiala antog konungen dekoration af svärdsordens stora kors, som inrättades vid början af kriget, och anses konungen sålunda hafva vunnit en del af sitt ändamål. — Man lät generalerna öfvertala honom därtill.

Vid Kernakoski hafva ryssarna sökt att attackera baron Armfelt, men blifvit repousserade, hvarom man väntar vidare berättelse. I allmänhet fortfara officerarna att slåss med förtviflan.

I dag hafva inländska tidningarna berättat, att de kejserliga intagit turkiska fästningen Orsova. Ehuru vi hafva små fördelar, synes dock — allt i sammanhang — som [om] freden

vore långt borta. Spanske ministern uti Petersburg affärdar till konungen kurirer, hvarigenom en slags negociation tros underhållas.

S. D. blef riksrådet Sparre andra gången opererad för sten, däraf han lidit flera månader. Man uttog en sten af 3-kantig form, stor som ett krikon. Han är 68 år gammal och hans vederfående osäkert.

En för detta legationssekreterare i Petersburg Ingman, som för åtskilliga nedriga streck och värkligt tjufveri måste rymma därifrån samt sedan under namn af Manderfelt uppehållit sig uti Norge, där han blef förmögen genom gifte med en grefve Rantzaus mätress, nyttjades nu såsom spion i Danmark och var i Värmland under baron Armfelts senare vistande därstädes samt erhöll af konungen landtråds karaktär.

Maj 9. Drottningen och hela hofvet i stor fiocchi afhörde Te Deum uti Storkyrkan. Kanonerna lossades och allt blef iakttaget, som kunde ske i händelse af en värkligt betydande seger, blott att underhålla folkets inbillning. Malheureux peuple comme on l'égare.

Maj 11. En kurir ankom från Finland till baron Ruuth, hvilken han hade den försiktigheten att dölja, samt nekade hans ankomst, hvaraf man sluter till elaka tidningar. Af särskilda bref ifrån Finland vet man, att vid Kernakoski blefvo tagna 60,000 rubel, men att ej gifva baron Ruuth anledning att räkna på denna pris blefvo endast 14,000 rubel uppgifna. Vid den attack, som i Dagbladen berättas af fienden gjord vid Kernakoski och [hvarom] baron Armfelts rapport icke innehåller någon detalj, utan i allmänna ordalag [berättar], att vi förlorat mycket folk, har Kronobärgs regemente ensamt lämnat 136 man.

Maj 12. En konungens lakej ankom express ifrån Finland. Ryssarna hafva inträngt vid Anjala. Man gör en hemlighet af rapporten, men man vet icke desto mindre, att våra magasiner därstädes blifvit tagna, våra trupper under Hamiltons befäl slagna, öfverste Svedenhjelm af enkedrottningen[s regemente] fången, att baron Biörnberg af samma regemente förlorat begge benen samt grefve Adam Cronstedt illa

blesserats. Närmare detaljer lära ej fela. Söndagen den 9 var konungen embarkerad på skärgårdsflottan, hvaraf man nu väntar sig allt. Öfverste af Donner har till belöning för sitt välförhållande uti Fredrikshofkrigsrätten erhållit den länge väntade landshöfdingsfullmakten uti Umeå, hvilket län han ackorderat af Stenhagen,

Maj 13. En kapten Gillberg kurir med berättelsen om de vid armén förefallande händelserna, som ofullständigt är uti allmänna papperen införda.

Maj 14. Kapten Gillberg erkände, att affären vid hans afresa ännu ej var afslutad vid Anjala och Kernakoski; man väntar med bekymmer följderna.

Konungens hastiga bortresa synes ej lofva det bästa. Han embarkerade på skärgårdsflottan den 9, ehuru hela flottan ej på långt när var samlad. Denna flotta är vida utöfver hvad man trott Sveriges förmåga kunna åstadkomma: 349 större och mindre fartyg, 913 officerare, 23,006 man, 3,048 kanoner ifrån 36- till 7-pundiga, samt 100 skott för hvarje kanon; men af denna mängd fartyg voro endast 145 uti Helsingfors ankomna den 9 maj. De öfriga äro uti Sveriges åtskilliga hamnar uppehållna, dels af motväder, dels af felande behof. Ifrån denna flotta väntar man nu betydande fördelar. Detta år är en alldeles ovanlig torka. I Saltsjön synas grund, dem ingen uti mannaminne sett, likaså [i] Mälaren; flera brunnar uti Stockholm äro uttorkade. För tio år sedan eller 1780 var det största vattenflöde uti mannaminne och nu den största torka.

I dag omtalas åter ett nederlag, som baron Armfelt lidit, hvilket fordrar bekräftelse. — Grefve Munck återkom i dag ifrån Karlskrona. Hans ton var alldeles lika som vid hans bortresa: han talade endast om sig själf och sina storvärk vid flottans utredning, klandrade däremot allt, som skett vid landtarmén, och ansåg nu sakerna vara uti den ställning, att antingen Ryssland inom några månader skall blifva krossadt eller ock Sverige en republik. Denna spådom lärer dock icke inträffa uti något hänseende, men liknar den statsmannens sätt att resonera, som gjort densamma.

Maj 16. Man föreställer sig händelserna uti Finland be-

dröfvande, hälst ingen kunskap nu därifrån kommit på tredje dygnet.

Maj 17. Ankom finska posten, som ej innehöll några märkliga krigstidningar.

För någon tid sedan hade baron Stjerneld blifvit flyttad ifrån Karlstens fästning till Varbärg samt gjort resan utan bevakning på sin paroll, hvaremot öfverste Almfelt blef under sträng bevakning flyttats från Varbärg till Karlsten. Af denna bevågenhet ville man sluta något till Stjernelds fördel.

Ifrån Walkiala hade konungen egenhändigt tillskrifvit honom samt efter den där erhållna segern tillsagt honom sin frihet. Uti likhet därmed voro äfven order gifna till kommendanten. Baron Stjerneld begaf sig genast på resan samt begaf sig till Stockholm. Man förlorar sig i gissningar om orsaken härtill. En del ville tro, att konungen härmed velat visa grefve Gyllenstolpe en nåd, med hvilkens dotter baron Stjerneld är förlofvad, men detta giftermål är alldeles emot grefve Gyllenstolpe, som uti det politiska är af helt andra tankar än sin dotter och Stjerneld. Han förde äfven ett bref till grefve Gyllenstolpe ifrån konungen, däruti kungen kallar Stjerneld *l'Enfant prodigue*, lofvar glömma det framfarna samt lyckönskar honom till giftermålet. Andra anse härutinnan ett steg att försona sig med den högre adeln, en följd till äfventyrs af de vidt utseende händelserna, som torde följa på kriget. Detta lärer ock vara den rätta drifefjädern uti en tid, då kriget föres med en dödande ifver å båda sidor och man ej vet, hvar segern kan stanna.

Kommersekollegium hade till förekommande af det ocker, som vissa handlande drefvo med riksgäldssedlarna, förordnat, att mäklarna skulle utsätta agio på dem uti de vanliga anslagen. Ehuru nyttig denna anstalt ock var för allmänheten, funno penningkarlarna uti den ej sin räkning, förestälde sådant baron Ruuth, som under förevändning, att kommersekollegii författning tjänade till att diskreditera riksgäldssedlarna, lät genom regeringen muntligen tillsäga presidenten, baron Liljencrantz, att inställa värkställigheten uti afvaktan af konungens decision. Den inträffade i går, ogillar allt, hvad kollegium gjort, samt befaller regeringen att låta för sig i dag

uppkalla baron Liljencrantz och gifva honom en allvarsam föreställning; hvilket skedde. Det var ej utan att en sådan händelse kostade på honom, men han ansåg bättre att gömma sin ifver till ett annat tillfälle, än blottställa sina skäl för omdöme af grefve Munck och baronerna Ruuth och Zöge.

Order kommo att utse kvarter för 400 man af Smålands kavalleri, som den 25 skola inträffa uti Stockholm till att biträda husarerna uti vakthållningen, men denna är ej trägnare, än att husarerna bekvämligen kunna sköta densamma. Tvänne skvadroner äro väl aftågade till Finland, som förut voro förlagda å Drottningholm; om de öfriga skola kvarblifva, behöfvas ej andra. Man befarar, att någon exekution af de å Fredrikshof dömda torde förestå, då man kanske icke tror sig kunna lita på husarerna.

Björneborgs regemente är bortgifvet till en öfverstelöjtnant Aminoff efter den å Fredrikshof fångne öfversten v. Otter.

De uti Ryssland fångna grefvarna Wachtmeister voro nu till Sverige återkomna och ryska brigadier Berger med löjtnant van der Vluit fingo afresa.

Maj 18. Öfverståthållaren opererades å nyo för sten, och uttogs en af [en] valnöts storlek. Så många stenar och så många operationer äro tillförene aldrig uti kirurgiska händelser omtalta. Ifrån härtigen ankom en kurir, att han Kristihimmelsfärdsdag slagits med ryska flottan vid Reval. Rapporten blifver tryckt i morgon, och oansedt vi ej skäligen kunna tillvälla oss en fullkomlig seger, då vi förlorat 2:ne skepp och tagit intet, säges likväl ryska flottan vara så illa tilltygad, att hon ej kan något uträtta, hvilket senare tiden skall utvisa. Emellertid hade planen varit att bränna upp ryska flottan inom bålvärken vid Reval, emedan man var säker, det hon ej utlupit. Härtigen nalkades således Reval med blott 12 skepp, men fann för sig 15 ryska skepp utlagda på linjen. Våra kunde på redden och uti det nuvarande ovanligen låga vattnet ej manövrera samt föga skada fienden. Konungen skall angripa Fredrikshamn till sjöss, som ej tros kunna ske utan en föregången batalj med skärgårdsflottan.

Maj 21. Ankom en löjtnant de Frese med berättelse om hvad sig tilldragit vid Fredrikshamn under konungens anfö-

rande den 18. Den berättelsen, som kuriren medbragte, blef utdelad uti borgare Corps de Gardet, hvarest genast pukor och trumpeter skallade, samt mycket blef drucket hela natten. Berättelsen i all korthet blef äfven tryckt i Dagbladen.

Maj 20. Det uppgafs, att 25 kanonslupar blifvit tagna samt 40 uppbrända, men enskilda bref uppgifva antalet till 20 inalles. Ryssarna hafva blifvit surprenerade, deras fartyg voro förtöjda och ej utredda i anseende till den längre vintern de haft, icke häller voro de bemannade, hvarför konungen på denna mängd fartyg ej fick mera än endast 3 officerare och 60 man. Fienden kunde ej skjuta, utan blott ifrån fästningen, så att företaget ej var vådligt, då allt detta skedde emot en oberedd fiende. De få af våra, som dödades, blefvo det af skott ifrån fästningen, hvilken dessa nalkades närmare än behöfdes. Emellertid ropar man om följden af denna ärorika seger, hvilken ej är mindre än en dylik vid Viborg, samt sedan hela ryska sjömaktens fördärf.

I dag ihjälsköt sig konungens lifknekt Russa, den konungen i anseende till hans långa och trogna tjänst kallade Stolpen. Han hade särdeles konungens förtroende och hand så om dyrbara saker som angelägna papper. Man befarar, att något dylikt kan vara försnilladt, som gifvit anledning till denna förtviflan, emedan mannen var af ett sundt och stilla väsende.

Maj 24. Grefve Gyllenstolpe ankom såsom kurir ifrån konungen med de vid Fredrikshamn tagna flaggorna, hvilka, då Te Deum skall afsjungas, skola uti triumf införas ifrån Haga, dit konungen befallt dem först föras.

Maj 25. Regeringen var tillhopa angående hvad som vid Te Deum skall iakttagas. Konungen hade med egen hand skrifvit ceremonielet härtill. Allt skall värkställas med möjlig högtidlighet, som ses af själfva ceremonielet, hvilket blef tryckt. Dagen till Te Deum blifver den 3 juni. Önskligt att dessförinnan ej måtte hända något, som vid Te Deum öfver Walkialasegern, hvilken firades här, då orten af ryssarna redan var återtagen. Med denna tröttande fåfänga är drottningen särdeles missnöjd, som ej häller har att hugna sig af särdeles attentioner. Hennes pager och livrébetjäning äro nästan utan kläder. Konungen har ock låtit henne veta,

att det är henne obetaget att tillbringa sommaren på Ulriksdal, men att hon af egna medel måste fylla skillnaden uti hushållskostnaden emot där och i staden — en oanständig sparsamhet, då konungen låter alla spektaklen fortfara samt uti sitt hof ej gör någon indragning. Drottningen var ock färdig att tillbringa hela sommaren uti staden, om ej kronprinsens tycke för landet och hälsa förmådde henne att ej följa sin böjelse.

Genom expeditionssekreteraren Strandberg, som är en slags favorit, har konungen låtit skrifva till riksdrotset, att han med missnöje erfarit, det man gjort svårigheter att införa uti inrikes avisan berättelsen om firandet af den 3 april så uti hufvudstaden som de andra städerna; att det första väl blifvit infördt, men att svårigheterna i anseende till de senare fortfara; att konungen ville, att kanslikollegium härom undersöker samt ställer den till ansvar, som orsakat dröjsmålet, vore det privilegiinnehafvaren, boktryckaren eller faktoren. Detta skedde för att humiliera riksdrotset, öfverståthållaren med de flera, som voro emot denna högtidlighet, men [som] konungen nu ej anser nödigt att menagera, då han tror sig hafva vind uti alla segel efter fördelen vid Fredrikshamn.

Maj 26. Berättelsen om Fredrikshamnska affären är införd i dagbladen, tydligt och begripligt författad, samt innehåller mindre antal priser än den första rapporten. Efter konungens befallning är ärkebiskopen efterskickad ifrån Upsala till att förrätta gudstjänsten vid Te Deum.

Maj 26. En ifrån Finland ankommen hingstridare hade bref ifrån konungen till drottningen, men enkilda bref till härtiginnan och flere. Konungen säger sig hafva tatonnerat fienden, men funnit hans position sådan, att konungen ej ännu velat göra allvar därmed. Enskilda bref berätta, att konungen låtit med lätta fartyg attackera varfvet samt batterierna vid Fredrikshamn, men blifvit repousserad, förlorat några kanonslupar, och [att] handen [därvid blifvit] skjuten af en kapten Wirgin, som är en käck officer. Därefter har konungen velat göra en landstigning vid Broby, men äfven där funnit goda batterier samt afstått från försöket och håller sig tills vidare stilla.

Maj 27. En kapten Christiernin ankom såsom kurir med några flaggor, som återstodo efter sista segern vid Fredrikshamn. Han berättar äfven, att general Pauli haft en affär vid Keltis, där vi förlorat flera officerare och mycket folk, men blifvit mästare af fältet, och att ryssarna dragit sig därifrån åter inom deras gränser. Christiernin erkände sig vara förbjuden tala om hvad vid Fredrikshamn sedan den 15 förefallit. Enligt pålitligt bref hafva 51 officerare sedan affären vid Walkiala blifvit dels döda, dels fångna, dels blesserade.

General Klingspor synes falla utur faveuren.

Juni 1. De ryska flaggorna infördes från Haga under betäckning af Smålands härvarande kavalleri. Polismästaren hade låtit tillsäga på alla handtvärkarevärkstäder, att lärpojkarne skulle tillåtas frihet den dagen till att följa flaggorna och ropa hurra. Dessa pojkar erhöllo af polisen en à två sk. En gevaldiger gick framför, som med sin käpp gaf tecken vid alla hurrarop. Polisbetjänter gingo på sidorna, och så följde fanorna med eskorten. Det eländiga ropet och de samlade pojkarna orsakade för denna högtidlighet en vämjelse äfven hos rojalisterna. Polismästaren var själf till häst. Ibland den äldre pöbeln förmärktes ingen särdeles benägenhet till glädje. Flaggorna uppstäldes på en balkong vid högvakten å slottet, där de under pojkarnas jämna stojande uthängde till följande dagen.

Uti natt har händt å Fredrikshof, att öfverstinnan von Otter blifvit insläppt till sin man klockan emot 12 samt farit dädan klockan emot 3. Ryttmästaren Silfversköld och en löjtnant Lindman voro på vakt. En å Fredrikshof varande spion berättade detta genast för polismästaren, som uti morgonstunden rapporterat saken för regeringen, och vid vaktens aflösning blefvo Silfversköld och Lindman arresterade. Man tror, att deras process göres med stränghet och de blifva kasserade. Är det å ena sidan djupet af nedrighet att använda alla medel och alla de tillfällen, då man kan göra människor olyckliga, så är det äfven å den andra högst oförsiktigt att gifva anledning till klagomål, då orsaken, som denna kunde vara för öfversten von Otter, är så litet tillfredsställande emot äfventyret.

Juni 3. Te Deum blef med all möjlig högtidlighet afsjunget uti Storkyrkan och de andra stadens kyrkor. Härtig Fredrik, som först lofvat komma, lät förmäla sig af sjukdom vara hindrad. Således skulle efter ceremonielet riksdrotset och den äldste närvarande excellensen föra drottningen. Denne var grefve Beck-Fries, men drottningen befallde, att grefve Fersen skulle föra henne, och ville ej tillåta grefve Beck-Fries denna ära. Man gjorde föreställningar, men fåfängt. Hon förblef vid sitt beslut. Grefve Beck-Fries ville fara bort, men man förmådde honom att blifva kvar och föra riksmarskalkstafven uti grefve Bondes frånvaro. Man får se, hvad anseende konungen gifver åt denna händelse. I allmänhet förblifver drottningen oförändrad vid sin karaktär att med afsky anse alla dem, som höra till det rådande systemet.

Juni 4. Brefven från Finland äro af den 29 maj och innehålla ifrån Borgå, att ryktet där var, att konungen begifvit sig till Viborgska skären uti förmodan att finna prinsens af Nassau därvarande flottilj af 60 segel ofärdiga samt förstöra dem.

Juni 5. Ankommo tidningar ifrån kungen, som vid Verolax låtit göra en landstigning och förstöra 15 kanoner. Konungen hade vid Picko pass 6 $^1/_2$ mil ifrån Borgå en fördelaktig ställning och afskar all kommunikation sjövägen emellan Viborg och Fredrikshamn.

Härtigen med stora flottan seglade viken uppföre emot Kronstadt och stationerade vid Seskär i afsikt att hindra Kronstadtska flottan utlöpa samt förena sig med den Revalska. Man väntar med otålighet utgången af en batalj, som förmenas ej kunna vara långt borta. Till lands förefalla endast smärre och obetydliga händelser.

Juni 9. Ännu höres intet betydande ifrån Finland. Vid tillfälle att en del af armén nalkades Kuopio, funnos magasinerna därstädes tomma. Trupperna blefvo oroliga och man befarade uppror, hälst äfven den därvarande allmogen sällade sig till dem. Icke utan mycken svårighet blefvo de tillfredsstälda. Man sköt skulden på landshöfding Carpelans felaktiga anstalter, och man befarade, att kungen skulle ställa honom till ansvar.

Riksdrotset har fått befallning att angående Liljehorns dom rådföra sig med Låstbom, Ahlman och Håkansson. Ehuru förnedrande detta var, värkstälde riksdrotset det genast. De tvänne sistnämnda ansågo domen väl grundad, men Låstbom var ej af den tanken. Han fann uti Liljehorns förhållande hvarken subordinationsbrott eller feghet eller förräderi; han ansåg det blott såsom ett missförstånd, hvilket med kortare eller längre suspension kan afplånas. Man tror, att detta äfven blifver konungens tanke, ehuru riksdrotset äfven förblef vid amiralitetsrättens dom, som dömer Liljehorn till döden.

Denna konsultation förblef en hemlighet, men var riksdrotset särdeles pinande, som likväl af kärlek till sina ämbetsinkomster, dem han kan umbära, är svag nog att fördraga detta och dylikt.

Juni 10. Man vet, att när konungen ankommit till Picko pass, har en terreur panique tagit honom, han ville gifva order att vända om, och man hade mycken svårighet att förekomma det. I detsamma hade till honom anländt en express ifrån spanske ministern Don Galvez, hvarefter han blifvit mer stillad. Man är okunnig om denna kurirs depescher och innehållet af dem kan ej vara annat än särdeles, sedan det är säkert, att konungen afslagit engelska hofvets anbud af 3:ne månaders stillestånd, hvilken tid konungen funnit för kort, samt velat hafva till 7 månader, hvaremot ryska hofvet förklarat sig nöjdt att antaga detta anbud.

Uti London är utgifven en eländig bok kallad Anecdotes of the Court of Sweden. Auctorn, den för någon tid sedan för skuld härifrån rymde bibliotekarien Ristell, har därutinnan sagt om hofvet och alla uti mer och mindre afstånd därfrån allt det usla, man får veta uti garderober och af drängar.

Juni 11. Med bref från Amphion till ankars vid Pyttilax nära Björkö berättas, att en batalj vore engagerad emellan vår stora flotta och den ifrån Kronstadt utlupna fientliga; att man hört kanonerna den 2 juni ifrån 2 om natten till klockan 6 om aftonen den 3 och att konungen ännu icke vid postens afgång haft någon tidning ifrån härtigen, hvaröfver man där var mycket bekymrad. Brefven från Borgå den 5 omtala ock,

att förenämda kanonad tydligen hörts dit samt att ännu den 4 kl. 5 om morgonen en kanonad åter hörts, som man velat tro på längre håll, hvilken varat till kl. 3 om aftonen uti lika okunnighet. En ifrån landtarmén ankommen express hade den 3 om aftonen passerat Helsingfors, där man äfven hört kanonaden och dit en ifrån härtigen ankommen express medfört order till baron Rayalin att genast sända härtigen alla vid Sveaborg varande galerer, otacklade sådana de i hastighet kunde afskickas, hvilka order voro gifna före bataljen. Man är här uti en allmän oro öfver denna tidning, uppå hvilken hela kriget kan bero. Bekymret uti Petersburg lärer ock härvid ej kunna förliknas, dit man hört hvarje skott. Af landtarmén vet man, att grefve Meyerfelt passerat Abborfors och hela Pyttisön utan motstånd, att ryssarna dragit sig ifrån Wiorikoski och i allmänhet lämnat sina gränser för att beskydda sjökusten.

Våra hittills vunna fördelar tillskrifvas det orätta begrepp, ryske ministern gjort sig om vår styrka. Markoff och de af ryska missionen, som varit i Sverige, hafva ansett omöjligt för oss att åstadkomma dylikt, samt underhållit kejsarinnans förakt för våra anstalter. Då tidning ankom till Petersburg angående vår skärgårdsflotta, kallade kejsarinnan en konselj, där Besborodko och Markoff ytterligare försäkrade henne, att beskrifningen vore öfverdrifven och ej till [att] frukta. Hon har då förklarat, att de skulle blifva henne ansvariga för utgången. Ett bref af Potemkin var äfven uppläst, som under föreställning af de olägenheter, kriget med Sverige medförer, önskar, att kejsarinnan vidtagit hans 1788 gifna råd: att göra fred med oss sur un pont d'or, som man handlar med barbareskerna. När man uti Petersburg sjöng Te Deum öfver härtigens misslyckade försök vid Reval, erhöll kejsarinnan tidningen om konungens lyckliga entreprise vid Fredrikshamn. Uti en då hållen konselj har hon uti allvarsamma termer gjort Besborodko och Markoff den hotelse, som här är anförd. Deras bekymmer öfver utgången af allt detta skall vara stort.

Juni 14. Ännu ingen tidning från konungen eller härtigen. Brefven, som med posten ankommo ifrån Lovisa och Borgå under den 8, innehålla inga säkra underrättelser. Rykten

voro där, dels att härtigen vunnit en seger, som syntes fabelaktig, andra åter, att han blifvit slagen samt konungen instängd. Uti båda fallen hade kurirer bort kunna anlända, med mindre de vid Svensksund af ryssarna blifvit borttagna, emedan man vet, att de satt sig i besittning af samma sund, sedan konungen icke befäst sig där, hvarför ock öfverstelöjtnant Stedingk med den under hans befäl härifrån afgångna eskadern tagit vägen utanför Aspön. Emellertid tilltager bekymret, oansedt man erfar, att konungen den 3 om aftonen ifrån sin eskader utsände en division att uppbringa tvänne redlösa skepp, dem man sett på afstånd utan att veta, om de voro ryska eller svenska.

Ifrån Armfelt höres, att han den 4 attackerat ryssarna vid Saivitaipal; att sådant skett emot hans öfvertygelse om deras styrka, men på konungens befallning; att tvänne hans divisioner ej framkommit, men [att] han attackerat, blifvit blesserad uti högra axeln af en muskötkula; hans adjutant, engelsmannen Paine, blesserad samt 26 officerare döda och blesserade och 80 man dödsskjutna, hvarefter han retirerat sig tillbaka till Kernakoski.

Juni 15 kl. 1/2 11 om aftonen ankom en stalldräng med den berättelse om bataljen, som ofullkomligt blef införd i dagbladen.

Juni 16. Men vidlyftigare komma ut i morgon. Kronstadska och revalska flottorna hafva förenat sig. Antalet af skepp, då vi räkna våra fregatter, är lika, men ryssarnas skepp vida större samt deras kanoner flera. Konungen har själf skrifvit till drotset, att han ämnar attackera Petersburg till lands och sjöss. Husarerna och dragonerna hafva skärmytslat 5 mil nära Petersburg. Ryssarna draga sig med sin styrka dit, men trupperna äro långt ifrån vid finska gränsen förlagda. Gardet har äfven stigit i land. Företaget är djärft. Fientliga flottan låg den 8:de 2 mil nära vår flotta, som blockerade Viborg, men torde i sin ordning åter blifva blockerad, allt ankommer på utgången af denna ställning. Konungen har befalt, att Te Deum skall sjungas, dock ej in fiocchi, om söndag. Drottningen skall endast vara uti Slottskapellet.

Juni 18. Enskilda bref från Lovisa berätta, att vår stora flotta blifvit uti batalj tämligen illa medtagen, ett skepp fått 15 grundskott och skeppet Gustaf III flera dylika. Härtigens position mellan Björkö och Torsari anses säker och fördelaktig, och ehuru ryska flottan låg därutanför mellan Björkö och Hogland, tviflade man, att hon attackerade vår flotta, med mindre konungens fortfarande landstigningsplan tvingade henne därtill. Emellertid hade härtigen ej mera än 30 skott på hvarje kanon; vattnet var äfven allt, och man sände en kutter till Svartholmen den 11 hujus att rekvirera dessa behof, som den 12 skulle afsändas; osäkert är, om den, ehuru under stark betäckning, kan komma fram.

Uti Petersburg skall blott vara 4,000 man, men mera trupper dragas ifrån gränsen, hvarför man tror, att konungens landstigning ej kan vara annat än oroande.

Ryssarna hafva vid Anjala farit grufligen fram, bränt trenne byar och vid en af dem en fru Löving med trenne andra kvinnfolk. Vid Anjala kyrka hafva de upptagit Wredeska familjegrafven och kastat liken på öppna kyrkogården.

Baron Armfelt har enligt sin rapport till konungen förlorat 300 man, 19 dödsskjutna och 10 blesserade officerare samt 4 kanoner, en ibland de största affärer, som förefallit till lands under detta krig.

Befälet efter baron Armfelt är lämnadt till baron Otto Wrede. Under allt detta berätta ministrarna här, att freden är närmare än man någonsin förmodat. Kejsar Leopold skall hafva därom med konungen af Preussen öfverenskommit samt — emot innehållet af Passarovitz-freden och 15,000 man preussiska trupper att återvinna Nederländerna — [lofvat] afstå till Preussen ett stycke af Galicien och sluta fred med turken. Leopold skall äfven skrifvit till kejsarinnan och sagt henne, att han ej vidare kunde fortsätta kriget, att han instält operationerna emot turken och att hon måtte göra fred eller blifva ensam krigande. Kejsarinnan har kort före affären vid Fredrikshamn tillbjudit konungen Nyslott med något af landet däromkring, men konungen har svarat sig ej kunna antaga detta emot sina allierades vilja. Däremot understödja England, Holland och Preussen med allt allvar freden uti Norden och vilja, att sakerna blifva såsom de voro före kri-

get, då de vilja gifva konungen några millioner subsidier att komma ifrån krigskostnaderna samt kunna lisa folket i bevillningarna. En kurir är äfven sänd till konungen med detta anbud samt förklaring, att om han ej antager detta och genast sluter stillestånd, så lämna de honom utan allt vidare biträde. Man tviflar således ej på värkställigheten häraf, med mindre en förefallen batalj uti Finska viken kan för den ena eller andra blifva mer eller mindre betydande samt någon däraf uppkommande hastig följd förändra de fredliga förslagen. Att konungen anser freden nära, upplyses äfven däraf, att han haft nog fåfänga att låta Svenska akademien känna, det hon vid tillfälle af fredsslut bör begära konungens staty att uppställa uti Akademien, att den skall göras utaf Sergel uti hvit marmor. Sergel är ock frågad om kostnaden, den han aktat till 10,000 r. Akademiens fond, som genom Dramatiska teatern redan är medtagen, skulle härigenom uti det mesta försvinna. Konungen skulle således betala en staty, hvilken begäres af någon af hans gunstlingar eller löntagande poeter: ett offer, tvunget af den, som gifver det, och litet smickrande för den, det tillkommer.

Juni 21. Tidningar ifrån Lovisa innehålla, att man ej ännu den 15 hört något förefalla hos konungen. Men passagen mellan honom och Lovisa var osäker. En af grefve Meyerfelt afsänd rapport om landtarméns tillstånd hade af fienden blifvit borttagen. Därför var man bekymrad, emedan denna rapport innehöll en noga beskrifning om arméns läge och tillstånd. Grefve Adolf Lewenhaupt affärdades ifrån Lovisa under stark betäckning, och de nu dit anlända skärgårdsfartygen ifrån Stralsund skulle användas att hålla passagen öppen.

Passkontoret är flyttadt ifrån Rantasalmi till Jockas 12 mil uti landet, hvaraf man ville sluta, att general Stedingk retirerat sig ditåt. Grefve Thure Rudensköld, kammarherre hos prinsessan och kapten, har blifvit borttagen af kosacker. Baron Armfelt skall komma hem för sin blessyr. Hans manöver vid Saivitaipal klandras mycket.

Konungen har lämnat ett förségladt bref att öppnas i morgon i ordenskapitlet; man vet det innehåller, att orden skall

tagas af general Armfelt och de flere, som undertecknat noten till kejsarinnan samt äro dömda att mista äran.

I dag ankom en kurir ifrån Karlskrona med berättelse, att en del af staden blifvit den 17 hujus af vådeld lagd i aska. Flera kronans hus hafva uppbrunnit, men varfvet och amiralitetet äro frälsade Man säger genast, att elden var antänd för att undvika redogörelse för räkenskaperna.

Juni 22, Uti kapitlet lästes konungens bref af innehåll, att domen öfver Armfelt, Hästesko, von Otter och Göran Sprengtporten vunnit laga kraft, att konungen ej ännu pröfvat deras ansökning om nåd; det han ej fann, att de såsom ifrån äran dömda kunde bära ordenstecken, och att dessa borde dem ifråntagas af den äldste närvarande serafimerkommendören, som är militär, samt tvänne kommendörer af svärdsorden. I sådant afseende begaf sig generalen grefve Fredrik Posse, presidenten grefve Horn, generalmajoren baron Ulrik Cederström med härolden, expeditionssekreteraren Franc, till Fredrikshof samt togo orden af de trenne förstnämnde. Hvad Sprengtporten vidkommer, lärer värkställigheten blifva svårare. Konungen hade trott, att [uttrycket] den äldste serafimerriddaren skulle inträffa på grefve Fersen, men han var till sin lycka redan bortrest den 4 i denna månad. Dessa vanhedrade herrar lära således ej hafva någon nåd att förvänta, utan förmenas, att Armfelt och v. Otter få evigt fängelse samt dödsdomen värkställes på Hästesko. Rykten om fred fortfara.

Juni 26. Brefven ifrån Lovisa af den 19 innehålla, att man sedan den 8 ej hört något ifrån konungen. De så väl härifrån som ifrån Finland till honom afgångna brefven äro vid Pikko pass sedan den 5 utan att komma längre. Grefve Adolf Lewenhaupt är ifrån sistnämnda ställe återvänd till Lovisa, emedan passagen till konungen å andra sidan om bemälda pass är af ryssarna couperad; således vet man ej, hvad hos konungen passerar eller hvad som skall förefalla. Till lands är intet af betydenhet. Ryssarna hafva lämnat emot Armfelts f. d. divisioner en liten kår och draga sin styrka mot Anjalatrakten. Grefve Meyerfelt har utan motstånd passerat till Broby, hvaraf följer, att den delen af ryska armén är marcherad till Petersburg, äfvensom man vet, att ifrån

Riga det marscherat 10,000 man, som skulle användas till kordong emot kurländska sidan.

Uti Lovisa var man sysselsatt med en dansk skeppare, som låtit sig bruka som spion för ryssarna, men blifvit ertappad.

Juni 28. Brefven ifrån Lovisa af den 22 förmäla, att ingen tidning då ännu varit ifrån konungen. Den ifrån Stralsund nu ankomna eskadern under major Cronstedts befäl hade väl passerat, men kunde ej komma längre än till Pikko pass.

Generalerna Meyerfelt, Klingspor, Ad. Lewenhaupt och Gustaf Wachtmeister hade hållit i Lovisa en konselj, men kunde icke fatta något beslut. Man vet, att fienden å landet hade anlagt batterier emot skärgårdsflottan att attackera henne med en croiserande eld, och som provianten vid den tiden borde vara all, så fruktade man, att om ej inom fyra dagar östlig vind inföll, som kunde befordra stora flottans reträtt, skulle samma flotta blifva alldeles förstörd. Bestörtningen syntes i alla deras ansikten, som hade en kännedom af ärenderna, men det sämre folket kände intet af faran. Det fordras nu, att konungens lycka ej öfvergifver honom, som under de äfventyrligaste och minst öfverlagda företaganden alltid bistått honom sedan början af hans regering. De härifrån till konungen med kurir afgångna brefven ligga alla vid Pikko pass och äfven däribland utländska depescher af mycken vikt. Grefve Meyerfelt har passerat Suttula samt fattat post vid Kymene gård. Man tror han är sinnad angripa Fredrikshamn och uti sådan händelse behålla hos sig den Cronstedtska eskadern att beskydda sin flank.

Baron Stjerneld var anländ till Lovisa samt åtnjöt mycken distinktion uti armén. Ryssarna synas vilja sammandraga sin styrka vid Werelä.

Juni 30. Utrikesposten innehåller, att sedan ryska kejsarinnan genom Potemkin tillbjudit turken en separat samt för den senare förmånlig fred, samt endast äskat Moldaus och Vallakiets independence under en främmande furste, så har konung Leopold tagit sig däraf anledning till afhandla med konungen af Preussen samt utsatt staden Reichenbach uti Schlesien till kongressens hållande och äfven underrättat kejsarinnan därom med begäran, det hon inom trenne veckor,

af hvilken tid elfva dagar i dag äro förlupna, ville utlåta sig, om hon vore benägen till att antaga fred eller ej, hälst uti annat fall det vore till förmoda, det Preussen vänder sin makt emot henne. Ifrån Berlin och Hamburg förmäles äfven, att ingen post ifrån Petersburg dit anländt den senaste postdagen och att man skrifvit ifrån Memel samt Mitau, det portarna uti Petersburg voro tillslutna samt ingen utsläpptes, hvaraf skulle följa antingen, att en revolution där förehades eller ock, att emot konungen af Sverige vore någon betydande entreprise å färde, den man ej ville hafva bekant. Emellertid hafva England, Holland och Preussen velat lämna konungen af Sverige 1 million hvardera, men som hans svar icke anländt uppå den proposition, [som] häraf blifvit gjord, så saknar äfven detta värkställighet; dock har grefve Borck tagit på sitt ansvar att utan detta svarets afbidande låta baron Ruuth draga 200,000 dukater, hvarmed början redan är gjord.

TREDJE KAPITLET.

Juli 1. En fiskal vid namn Kjellman ankom, hvilken rest ifrån Lovisa den 24 och berättar, att intet då ännu vore hördt ifrån konungen, att baron Klingspor den 22 afsändt till honom tvänne armerade fartyg, af hvilka det ena med stark vind passerat Fredrikshamn, oansedt det skjutits ifrån batterier, samt således förmodas hafva framkommit till konungen, men det andra fartyget återkommit till Lovisa, hvarest man med mycken oro väntade på utgången.

Baron Armfelt var flyttad till Tavastehus och så vidare till Åbo på hästbår, mindre sjuk af sin blessyr än däraf, att dalkarlarna under sin flykt trampat på honom.

Juli 2. Från Finland berätta brefven, att konungen funnit lägenhet med en rysk bonde skrifva till Meyerfelt samt general Klingspor af den 19 juni, att han vore vid god hälsa, intet sjukt vid armén, att konungen hade öfvervikten till lands och vore sinnad företaga något mera betydande, när vinden ville blifva gynnande. Denne bonde erhöll af krigskommissariatet 10 dukater.

General Meyerfelt har intagit Suttula och Kymene gård, samt hade tidning ankommit, att kejsarinnan, sedan hon ifrån Tsarskoje Selo till Petersburg ankommit och sig därstädes en dag uppehållit, vidare afrest till Moskva.

S. D. Anlände middagstiden en express från general Meyerfelt, som berättade det förstnämnda med tilläggning, det generalen intagit Högfors och därvid endast förlorat 7 man och att kungen med skärgårdsflottan vore på inre udden af Viborgska skären. Grefve Meyerfelt hade blott 1,400 man under sitt befäl. Detta allt är ännu ej något tillfredsställande.

Juli 3. Är föregående grefve Meyerfelts rapport införd uti tidningarna med uteslutande af kejsarinnans förmenta

resa till Moskva såsom ogrundad, emedan hon endast varit i Kronstadt och återkommit till Tsarskoje Selo. Man tror, att konungen skrifvit om sin plan att attackera Viborg i afsikt att därigenom gifva fienden en oriktig underrättelse, ifall budbärarna fallit uti fiendens händer, emedan det ej anses möjligt att belägra fästningen utan groft artilleri, som konungen ej har med sig.

Juli 5. Brefven från Lovisa af den 29 juni förmäla, att samma ovisshet om konungen och dess tillstånd där ännu rådde, att man med ängslan och otålighet väntade östanväder såsom ett hopp att kunna erhålla tidningar ifrån flottan.

Juli 8. Under den 3 var skrifvet från Lovisa, att bekymret därstädes öfver den fortfarande okunnigheten dagligen tilltaga. Öfverstelöjtnanten Cronstedt med den från Stralsund afgångna skärgårdsflottan jämte trenne tillkomna fregatter och några mindre fartyg skulle försöka att framtränga till konungen, men vid Pikko pass hade mött honom det motstånd, att han ansett försöket fruktlöst samt dragit sig med sin flotta till Svensksund. Östanvädret hade blåst några dagar med storm, att kanonsluparna ej kunnat hålla sjön, och ingen från konungens flotta utkommit.

Öfversten baron Fabian Wrede, som erhållit befälet efter baron Armfelt samt hade sin station med sina trupper i Öfre Karelen, hade, ehuru utan order, dragit sig därifrån närmare nedåt landet i brist på proviant och allt hvad som fordras till truppernas underhåll. De kommenderande generalernas belägenhet är desto mer brydsam, som konungen har redan vid sin ankomst till Finland tagit kommando en chef, hvarför generalerna funno sig utan order.

I dag har anländt ifrån Petersburg en fransk handlande, som med ett engelskt skepp gjort resan ifrån den 2 juli. Han berättar sig den 3 juli hafva uti Finska viken hört en kanonad samt på ett afstånd sett en eldstråle uppstiga liksom af ett uti luften sprunget skepp. Som äfven andra rykten vilja förmäla om ett sådant kanonerande, så fruktar man, att något förefallit, som ej till vår fördel måtte aflupit, emedan i det fallet tidning härom kunnat vara ankommen.

Juli 10. I dag ankom ett den 4 uti Helsingfors af en handelsbetjänt vid namn Erasmus till härvarande lotsinspek-

toren Björk skrifvet och genast utspridt bref, som innehöll, att då hade stora flottan, 36 segel stark, inlupit till Sveaborg, att man ifrån bärgen vid Helsingfors räknade skeppen, samt sett en pris göras — förmodligen ett ryskt skepp — att östanvädret blåst sedan 1 juli och att man alla dagar hört kanonerande; vidare att posten varit sluten, då flottan inlupit, men att Erasmus icke mindre förmått postmästaren att emottaga brefvet. Härvid märkes, att detta bref, som jag sett in originali, ej hade postnummer, att finska posten hit anlände torsdagen den 8, att ingen annan skrifvit denna tidning, som Björk icke förrän i dag omtalat, att ej postmästaren uti Helsingfors till härvarande postkontor nämnt därom och ändtligen, att ingen kurir ännu i dag anländt med en så betydande tidning, hvilka alla omständigheter göra berättelsen osäker, ehuru det väl kan vara möjligt, att härtigen med ett starkt östanväder slagit sig igenom och att äfven konungen med skärgårdsflottan dragit sig vid det tillfället tillbaka till Svensksund; då hade denna stora entreprise varit un coup d'épée donné dans l'eau.

Juli 12. Ändtligen ankom posten af den 6 ifrån Lovisa, som befästade föregående berättelse med följande omständigheter: att sedan provianten den 4 var all samt trupperna redan ifrån den 23 juni varit på halfva portioner, så beslöt konungen att reträtten skulle ske à tout prix. I sådant afseende anställdes den 3 en fausse attaque åt sidan af Kronstadt att draga ditåt fiendens uppmärksamhet och under tiden kunna retirera ostörd. Denna attack varade uti 7 timmar, men hade ej den åsyftade värkan. Den 3 om morgonen med god östlig [vind] började härtigen retirera med stora flottan, åtföljd af skärgårdseskadern. De ryska skeppen lågo i tvänne linjer, dem våra nödgades passera samt emottaga skott såsom ifrån batterier. Detta varade till klockan 11 om aftonen, då härtigen med det öfriga af stora flottan inlopp uti Sveaborg, samt konungen med behållningen af skärgårdsflottan uti Svensksund. Vi förlorade 8 linjeskepp, 2 fregatter och 9 kuttrar, 7 galerer samt 60 kanonslupar. På galererna blefvo fångna 1,000 man af gardet med alla officerare utom öfverste Cederström samt några få af de yngre, som kommo undan. Af linjeskeppen blefvo tvänne uppbrända, och folket

kastade sig ömsom uti lågorna, ömsom uti hafvet. De andra skeppen stötte på grund och blefvo tagna, då de skulle akta sig [för de] ifrån vår flotta utsända brännare, som icke gingo fort nog åt de ryska skeppen. En af galererna sjönk.

Konungen var på galeren Seraphim, men då skotten riktades ditåt och galeren var nära att sjunka, så gick konungen på en slup samt lät ro sig under betäckning af Amphion nära landet, då en kanonkula borttog den andra man ifrån konungen. Man rodde än närmare landet, men fick en salfva af jägare. Man rodde allt hvad möjligt var och kom till jakten Colding, där konungen steg ombord samt under rök och mörker kom undan. Amphion och Seraphim hade flera gånger strukit, men fienden gaf sig ej tid att taga dem. Med konungen voro på slupen general Pollet, grefve Adam Lewenhaupt, en page Tigerstedt och några betjänter. Pliktliggaren hade konungens livré och konungen [hade] sina vanliga ordnar på rocken samt kungl. flaggan på slupen. Svenska förlusten är obotlig, ehuru man ock uppgifver den ryska till ganska stor, på hvilken uppgift vi ej kunna lita. Under vistandet i Viborgska viken hafva åtskilliga smärre expeditioner förefallit, dem egentligen engelske kaptenen sir Sidney Smith utfört, alltid med förlust å svenska sidan. Man hade gifvit inloppen och sunden svenska namn såsom Trångsund, Kungshamn m. m. då man var alldeles stängd ifrån Sverige samt den öfriga världen på 4 veckor. Konungen hade esomoftast sändt parlamentärer till ryska flottan af mindre betydliga anledningar, men i afsikt att uppspana något, därvid fienden slutligen ledsnat samt afvisat sir Sidney, som till slut förde en parlamentär, som skulle begära avisorna. Ryssarna hade ock ansett oss så uti fällan, att de sagt åt neutrala skeppare, som berättade det, att svenskarna aldrig skulle komma ut. Det är äfven ett undervärk, att så många undkommo.

Sedan bataljen var slutad, hade hela sjön varit full af flytande armar, ben och kroppar. Grefve Meyerfelt hade från Högfors farit till konungen, funnit honom ganska munter och vid godt lynne samt färdig att med resten af flottan och hvad som under Cronstedts befäl anländt från Stralsund åter gå ut till att attackera prinsen af Nassau, hvilken med 60 segel nu skall vara utgången från Viborg. Ingen kurir

är ankommen ännu om denna saken, hvilken man lärer till den enfaldiga allmänhetens uppbyggelse göra så lindrig man kan, till dess att allt blifver i grund förstördt.

S. D. Klockan 7 om aftonen ankom en härtigens kurir, baron Kurck, hvilkens till regeringen stälda rapport innehåller, hvad i anseende till stora flottan är äfven förmäldt. Förlusten af besättningar är uppgifven till 5,000 man och 90 officerare. Vid skärgårdsflottan, som vid reträtten förföljdes af Nassaus från Viborg utgångna flotta, gick allt under retirerandet uti största oordning. Kanonslupar och mindre fartyg blefvo af de fientliga stora skeppen öfverseglade, och hvad som ej kunde frälsas, fördränkt. Förskräckelsen var allmän och obeskriflig. Uppgiften af officerare är för liten, emedan enligt rullorna de tagna skeppen hade 32 blott af amiralitetet; man samlar flera.

Man citerar efter konungen, att han sagt, när han ankom till Björkö: Il est glorieux de faire trembler l'Impératrice sur son throne et de donner la paix à l'Europe et à l'Asie. Vid ett annat tillfälle, då man trodde sig vara blockerad, sade konungen: on n'est jamais blocqué, quand on ne croit pas l'être.

Juli 15. En från Reval ankommen skeppare medför åtskilliga bref ifrån våra fångna officerare; våra skepp äro därstädes införda. Samma skeppare berättar sig hafva hört en kanonad med skärgårdsflottan den 9; och som man vet, att konungen skrifvit med Smith till härtigen ifrån Svensksund: J'ai fait beaucoup de perte, mais j'attend le Prince de Nassau à pied ferme, så tror man, att något lärer dem emellan förefallit.

Tvänne bref af Lovisa den 10 berätta, att konungen den 9 blifvit attackerad af prinsen af Nassau, men vunnit öfver honom en fullkomlig seger. Emedan ingen kurir anländt, finner detta rykte någon svårighet, hälst bref ifrån Svensksund af den 6 innehålla, att konungen ensam emot alla officerares råd beslutit att behålla den positionen, då likväl man befarat att äfven där blifva blockerad, sedan man sett Nassau samla sin styrka uti Fredrikshamnsviken. Ändtligen emot aftonen anländer baron Stjernblad såsom kurir och berättar, att prinsen af Nassau attackerat konungen den 9; att konungen ansett allt förloradt samt befalt upp-

bränna transportfartygen; att vinden vändt sig och konungen fått fördelen af vinden emot Nassau, tagit 44 segel 2,000 man och 110 officerare. Nassau skall med plats räddat sig. Det är fasligt att inom 6 dagar hafva levererat så blodiga bataljer.

Juli 17. Den af baron Stjernblad medförda rapporten är tryckt uti dagbladen, som först blefvo utgifna kl. 3 efter middagen. Segern var utan motsägelse ganska betydande och bléf det ännu mera, sedan en i dag ankommen stalldräng Westin medförde ytterligare tidningar till regeringen, att efter baron Stjernblads afgång hade ännu tvänne galerer blifvit inbragta, samt 2,000 fångar, så att dessas antal nu utgjorde 4,000 fångar. Konungens bref till regeringen är skrifvet med den ton af högmod, som denna seger kunnat gifva. Han stödjer mycket därpå, att den 9 juli — den dagen, då kejsarinnan för 28 år sedan besteg tronen — varit ämnad att förstöra konungen samt hans flotta, men utgången hade ej svarat emot ändamålet. Konungen anser sin seger såsom den största, hvilken sjökrigshistorien omtalar, han var lika med konung Karl XII efter bataljen vid Narva uti den författning, att fångarnas antal vida öfverträffade hans egna truppers antal, men han hade instängt de förra på en ö och hoppades kunna hålla ordning på dem. Han befalde, att Te Deum skulle högtidligen firas den 22 juli på drottningens dag, då äfven väl alla troféer skola vara hitkomna. Konungen har äfven skrifvit till öfverkammarherren grefve Posse om alla de anstalter, hvilka vid Te Deum skola iakttagas, såsom att couren skall vara uti stora galleriet, galadräkten brukas m. m.; äfven hade konungen med egen hand skrifvit annonsen, som [om] Te Deum skall införas i allmänna bladen. Märkligt är, att prinsen af Nassau uppoffrat den under hans befäl varande flottan åt sin fåfänga och okunnighet, den förra att fira kejsarinnans högtidsdag, och den senare att emot alla uti hans flotta varande officerares råd attackera konungen uti dess fördelaktiga ställning, samt där vinden låg på landet.

Konungen, som ansåg, efter hvad den 3 juli händt, sin belägenhet förtviflad, hade äfven, efter hvad man sagt, emot alla officerares råd beslutit att börja striden med Nassau,

men då man såg honom ankomma uti afsikt att angripa, förmådde man konungen att åtminstone vänta honom. Han blef väl emottagen af den under öfverstelöjtnant Cronstedts befäl varande skärgårdsflottan, som ej varit med uti derouten vid Viborg, samt hade friska trupper. Ryssarna blefvo drifna på land och kommo uti oordning, af hvilket allt våra drogo fördel, och bataljen blef, som sagdt är, slutad till vår fördel. Ibland fångna officerare var en myckenhet engelsmän, som förbannade prinsens af Nassau envishet och anstalter. Han hade attackerat konungen med 150 segel. Hvad som vi ej togo, kom undan. De priser, vi gjorde, äro ganska illa medfarna och få af dem kunna nyttjas. Kejsarinnans och konungens enskilda bitterhet och deras [ömsesidiga] högmod kosta floder af blod. Konungen har tillåtit flera af de förnäma ryska fångna officerarne att fara hem och väntar sig samma attention tillbaka, egentligen hvad angår grefvarne Löwenhjelm och Rudensköld, som voro vid gardet och blifvit tagna. Öfverstelöjtnant Cronstedt kallar konungen uti sitt bref till regeringen, sin »flaggkapten». Han har ock fört befälet under konungen, som vid detta tillfälle ej vågat sin person, utan ifrån ett nästgränsande bärg sett striden samt gifvit order. Denne Cronstedt var en kunnig och erfaren militär, en lärling och en vän af generalamiral Trolle och öfverste Ankarsvärd samt tillförne ej tåld af konungen, som ansåg honom som en patriot, men vid detta som vid flera tillfällen har konungen erfarit, att ära och mandom höra den rätta patriotismen till.

Folket i Stockholm, nedslaget af förra förlusten, som ej genom denna ersättes, blef nu af medgången lika uppblåst samt glömde, att något var förloradt. Detta folket var nu alldeles utan förstånd och urskillning samt liknade sina styresmän, hade ingen gräns för högmod uti medgången och ingen för nedslagenhet uti motgången. Följderna af dessa inom så få dagar å båda sidor gifna bataljer blifva nu att afbida. Man befarar, att konungen, intagen af sin plan mot Petersburg, åter begifver sig till Viborgska viken, samt gör sin seger onyttig. Härtigen kan med stora flottan icke på länge utlöpa, knapt detta året. Uti sådan ställning vore det rådligast att dagtinga om fred, medan ännu någon styrka

finnes uti riket; men i det stället talas om anstalter till nästa års fälttåg. Emellertid anses skärgården nu fredad, och regeringen har återkallat de order, som voro gifna till densammas bevarande, däribland äfven om uppsättning af vargering uti södra provinserna. Vid den sista kurirens afgång hade 9 ryska fregatter synts utanför Svensksund, och konungen beordrat öfverstelöjtnant Rosensvärd att med en division af flottan attackera dessa. En kanonad skall vara börjad, hvaraf man ej vet utgången.

Juli 19. Vid den sista bataljen hade konungen på ett bärg åsett densamma. Man visste, att om sunnanvädret skulle fortfara, så attackerade Nassau. Man ansåg konungens ställning förtviflad. Han hade sändt alla sina saker i land att kunna transporteras till Lovisa samt befalt grefve Meyerfelt att hafva allt färdigt till reträtt, i händelse bataljen förlorades. Början hade för oss varit ganska elak. Efter 2:ne timmar förlorade vi 33 segel, större och mindre fartyg, samt 600 man, men vinden vände sig till vår fördel, och Nassaus skepp drefvos på grund, hvaraf följden blef sådan som man vet. Det berättades, att Nassau vore illa blesserad. Konungen sände till honom sin fältskär att förbinda samt [anhöll att man skulle] lämna honom åter utan rançon, men det svarades kort, att han ej vore blesserad. Ibland de fångne var äfven prinsens af Nassau sekreterare, en vid namn Möller, som med ryska beskickningen varit länge i Stockholm, en liderlig person utan alla seder, men ganska väl hemma i svenska språket. Konungen sände honom till Petersburg med proposition att utbyta de fångna gardesofficerarna emot ryska officerare. De senare hade berättat, att som Nassau var säker att vinna bataljen, så voro äfven order gifna, att efter bataljens slut trupper skulle sättas i land vid Suttula att coupera grefve Meyerfelt, samt andra trupper på galerer afsändas till Lovisa och Borgå att uppbränna dessa städer. Den ifrån Finland ankomna relationen om hvad sig tilldragit sedan den 9 juni var först korrigerad in margine af kungl. sekreteraren Ehrenström och sedan af konungen med egen hand. Man anmärkte, att de korrigerade ställena voro alldeles olika med själfva texten — således har man icke mycken sanning att vänta däraf.

Juli 21. Kaptenen vid artilleriet, Pollet, ankom med troféerna, som blefvo införda af Smålands kavalleri ifrån Haga. Polisen hade efter vanligheten föranstaltat, att pojkar voro samlade vid norra tullen, som under polisbetjäningens anförande följde troféerna och ropade hurra. Detta fortfor inpå dagen, då komedianten De Broen sällade sig till folket, gaf dem brännvin och vin samt anförde dem omkring gatorna, under beständigt skrikande. Vid den förnäma adelns hus, såsom vid De Geers, Fersens, Duvalls, Lantingshausens med fleres ropades: svenske ryssar, hvilket rop denna tiden var packets vanliga härskri. Flera personer blefvo insulterade på gatorna samt på borggården. När härtig Fredrik gick utför Kyrkobrinken, frågade pojkarna, om man ej borde hurra för ryske generalen. Tvänne borgare blefvo af De Broen slagna. Polismästaren, som tillstält detta, men befarade äfventyrliga utbrott, begaf sig ut att skingra folket. Hans bemödande var fåfängt, och då han ville häkta De Broen, hotade folket att taga honom fri. Ändtligen mot natten skildes folket, men för morgondagen, då Te Deum skall firas, befarade man större ytterligheter. Borgerskapet, som med nöje såg allt sådant, då det hotade adeln eller andra personer, blef uppväckt utur deras dvala, när deras medlemmar äfven angrepos. De besvärade sig öfver polisens åtgärder och ville själfva förekomma oordentligheterna,

Juli 23. Firades Te Deum. Till bevarande af den allmänna säkerheten förordnade öfverståthållaren åtskilligt. Borgarvakten fördubblades. Piketer och patruller utgingo, samt ordningen blef någorlunda bibehållen. På Strömsborg hade en källarmästare på operahuset anstält illumination och fyrvärkeri m. m., hvilket drog folket åt den sidan af Röda bodarna, där de hurrade och skreko sent inpå natten, men ingen enskild blef den dagen ofredad. Åtskilliga personer, såsom pojkar, gesäller och stadsvakter, blefvo anklagade och dels straffade, dels till böter fälda för deras uppförande gårdagen, då de ej hörsammat varningar. Detta packet ansåg väl oväntadt, att först af polismästaren erhålla några styfver och uppmuntras till oordning och sedan straffas eller böta, det senare vida utöfver hvad de erhållit, men detta måste ske till borgerskapets tillfredsställelse. Anfö-

raren De Broen blef ej af någon actor officiosus tilltalad, men instämd af en bryggare Dubois och en kryddkrämare Walin, som han öfverfallit, den förre inom konungens borg, hvilket, efter den helgd samma rum tillförne åtföljt, var urbota, men nu lärer ganska lindrigt aflöpa, hälst konungen själf skulle ganska illa upptaga, om lagens stränghet emot De Broen utöfvades.

Kapten Pollet sade sig af konungen hafva hört, att konungen af Preussen låtit en armé marschera till Kurland. Preussiske härvarande envoyén grefve Borck har äfven visat depescher, som innehöllo, att en preussisk armé marscherat till Memel, att guvernören i Riga begärt förstärkning till sin garnison och fått svar, det tvänne regementen skulle marschera från Ukraine, att dessa demonstrationer skulle förmodligen bekväma kejsarinnan att antaga förmånliga fredsvilkor för Sverige, men de öfriga ministrarna tviflade alldeles på möjligheten häraf och tro aldraminst, att Preussen söker krig med båda kejserliga hofven för Sveriges skull.

Emellertid har konungen af Sverige sedan den sist erhållna segern svarat de medierande hofven uti en ton, som visade föga benägenhet till fred och mycken öfvertygelse, att Ryssland ej skulle kunna uthärda emot hans makt. De, som man anser för honom mest tillgifna, fasa för hans förtviflade beslut och följderna däraf.

En hannoveranare Cazal, major uti svensk tjänst och förut nämnd, ankom från Finland och var af konungen sänd såsom kurir till konungen af Preussen. Han berättade, att vid reträtten hade konungen legat på botten af slupen, som förde honom tillika med de flere, hvilka voro på samma slup och ibland dem äfven Cazal, att konungens pavillon var tagen ifrån Seraphim och äfven nedlagd uti slupen. Då konungen ankom till jakten Colding, förföljdes han af ryska fregatten Venus, [och] hade blott några minuters försprång. Konungen hade redan låtit sammanlägga sina angelägna papper vidhäftade med en kula att kastas uti vattnet, och en person stod färdig att stryka flaggan; men fregatten Venus erhöll tvänne signaler ifrån amiral Tschitschakoff att förena sig med den ryska flottan och måste lyda den andra signalen och lämna konungen tillika med 7 andra fartyg och däribland

Seraphim samt Amphion, hvilka redan strukit flaggorna, men hissade dem åter samt kommo undan. Slupen med 4 sluproddare uti konungens livré samt konungens pavillon, som den å slupen kommenderande officeren Ankarkrona ej upptog på Colding, föllo uti ryssarnas händer, sedan slupen af stark sjögång blef lösslagen ifrån jakten. Att konungen således undslapp, var en synnerlig försynens skickelse, men förlusten af hans pavillon var honom mera kännbar än allt, han under reträtten lidit.

Öfversten De Frese samt baron Rayalin, som tillförne varit hörda uti sjöärenderna, voro nu fallna. Den förre hade ansett sakerna alldeles förtviflade och med flera officerare rådt att innan sista bataljen uppbränna skärgårdsfartygen samt frälsa allt folket, hvaremot Cronstedt opponerat sig.

Öfverste Otto Wrede synes äfven falla lika med major Morian, hvilken konungen förevitat, att han ej fick Fredrikshamn efter senaste uppfordrandet, då Morian lämnat kommendanten 6 timmars betänketid, hvarunder tvänne regementen dit inmarscherat. — Konungen har återsändt en fången brigadier vid namn Denison, hvilken var blesserad uti hufvudet, yrade jämt och därunder sade: qu'on menage la personne du roi, qu'on le prend vivant, hvilket man ledsnade att höra.

Under denna tiden erhöll konungen af en engelsk lord till skänks ett fartyg, bygt med tvänne kölar, samt i öfrigt af en särdeles konstruktion. Det låg på strömmen uti Stockholm och beundrades af alla, kunde uti lugnt väder eller motvind föras med hjul, som drefvo det tämligen fort.

Juli 27. Vice landshöfdingen baron Carpelan, som ibland flere äfven anförde en frikår, skulle med 1,500 man af den angripa Davidstad och hade med sig 50 lifregementets dragoner. De stötte på 500 man reguliert infanteri, vid hvars första salfvor frikåren kastade gevären och sprungo samt lämnade ryttarna, som blefvo med 3 deras officerare, Adlersparre, Silfverstolpe och af Sillén tagna till fånga. Det syntes, som kungl. sekreteraren Ehrenström äfven vore nära att falla uti onåd. Man började tala högt om hans nedrighet. Tidning var äfven inlupen, att kejsarinnan ifrån turkiska sidan dragit 10,000 man, hvilka vid början af denna månad

passerat Moskva, och att hon förstärkt sin skärgårdsflotta med 80 segel. En nya skärgårdsbatalj väntas oförtöfvadt.

Amiralen Liljehorn och general Kaulbars fingo nåd, förlorade sina ämbeten, men fingo behålla sina löner. Uti Liljehorns resolution infördes, att han erhöll den i anseende till segern vid Svensksund samt uti betraktande af de stora tjänster, han gjort konungen och riket, men uti Kaulbars resolution infördes endast det förra skälet. — Konungen har ifrån rättegångens början låtit dessa herrar åtföljas, anseende Liljehorn tillhöra sig, men Kaulbars till oppositionen. Den förre är en förhatad niding och den senare en aktad och älskad man.

Sedan bristen på skiljemynt högeligen tilltagit, så utgaf nu riksgäldsdirektionen depositionsattester på 12 sk., 24 sk. och 1 r., hvarigenom direktionen äfven fördelaktigt realiserar sina sedlar, då dessa attester löpa utan intresse. — Konungen förordnade äfven, att krigskommissariatets valutor skulle emottagas uti finska kronouppbörden. Utredningskommissionen betalde sina skulder med sedlar stälda på längre och kortare terminer. Landet uppfyldes med pappersmynt och fattigdomen tilltog dagligen. Intet karaktäriserar säkrare konung Gustaf III:s lynne och stolthet, än att han kort före blockaden vid Björkö erbjöd sin mediation åt England och Spanien uti de tvistigheter, som uppkommit emellan dessa riken. Ministrarna hafva sagt mig detta, som uti annat fall skulle anses otroligt, och konungens anbud lämnades obesvaradt såsom med Sveriges nuvarande ställning och obetydlighet svårligen att förena.

Juli 30. De uti Svensksund fångna ryske officerarne ankomma mer och mer till Stockholm. Konungen har själf sagt sig veta, att ryska skärgårdsflottan efter sista bataljen blifvit förstärkt med 60 segel, och väntar man dagligen tidning om en ny batalj. Berättelsen om det Te Deum, hos konungen blifvit afsjunget, tryckes i morgon. Den distinktionen är särdeles lönande, som blifvit tillagd skärgårdsflottans officerare: att bära lika skärp med gardet — fåfängan upphör aldrig att förfölja oss, ehuru vår ställning blifver allt sämre och sämre.

Augusti 2. Gårdagen den 1 publicerades, att riksgäldssedlar ej vidare emottagas uti sjötullen, som skall betalas med specie, samt att riksgäldskontoret på 6 månader ej

betalar dessa sedlar. Agio steg genast till 15 pc. och lärer blifva dagligen högre; alla varor stego uti proportion, dyrheten tilltog med eländet och penningebristen. Ifrån Finland höres emellertid ännu intet, blott att baron Armfelt bibehåller sig i faveur, till bevis hvaraf anföres att han blifvit generalmajor och riddare af stora korset.

Genom polisen lät man utsprida, att fred vore nära och att man skulle hålla en kongress i Åbo. Härmed skall folket uppehållas uti hoppet, men efter alla utländska tidningar är detta långt borta. Konungen har ock befalt, att stora flottan skall gå ut ifrån Sveaborg inom kort, uti förmodan att ryska stora flottan lämnat sina besättningar till skärgårdsflottan samt således ej är oss öfvermäktig.

Augusti 3. Ankommo 104 vid Svensksund fångna officerare, och i morgon anländer ett större antal; ibland de förra var en pop samt några engelsmän. Dessa få blifva i Stockholm, men ryssarna skola till landsstäderna. Operationen med riksgäldssedlarna sättes på ständernas räkning och är första steget till en generalbankrutt.

Augusti 4. Öfverstelöjtnant Rosenstein, som sedan Svensksundsbataljen 1789 varit fången i Ryssland, återkom emot sin gifna paroll samt afreste genast till Finland. Han hade varit ganska väl bemött uti Petersburg samt bott uti prinsens af Nassau hus. Man ansåg i allmänhet, att kejsarinnan var af sina generaler och amiraler illa betjänt; ingen kombination var uti deras operationer, och intet nyttigt förstodo de att draga af sina fördelar, hvartill största beviset är, att de ej oroade våra kuster eller hindrade kommunikationen mellan Sverige och Finland, oansedt de nu därtill hafva ett obehindradt tillfälle. Mycken jalousie är äfven emellan dem och prinsen af Nassau såsom utlänning. Brist på folk och moyens att bygga skepp felas ej uti Petersburg. De förra låter kejsarinnan komma in efter behag, men [de äro] oöfvade bönder, som uti saknad af skickliga officerare föga kunna gagna. Ifrån Cuban har hon låtit en armé komma, men hvilken i anseende till vägens längd ej kan anlända till finska gränsen förrän mot hösten. Hennes behof af fred är stort i anseende till penningbristen, ehuru denna plåga äfven är henne mindre kännbar än hos oss, som ännu ej äro alldeles vana vid despotismen.

Göran Sprengtporten är ännu ganska illa sjuk af sina blessyrer och i öfrigt föraktad likasom alla de öfriga svenska officerare, som rymt till Ryssland.

Furst Potemkin har tjänat Sverige mer än någon annan man genom de svårigheter, han gjort att sända af de under hans befäl varande trupper till Finland. Utan en ganska öfverlägsen styrka kunna ryssarna i Finland ingenting uträtta, där konungens aktivitet, biträdd af skickliga officerare, gifver fienden fullt att göra. De ryska officerarne af de lägre graderna äro folk utan seder och uppfostran. Då konungen efter sista bataljen lät gifva en aftonmåltid åt 100 af dem, stal en en silfvertallrik och en annan en värja. Uti Lovisa kyrka, där de voro förlagda, bortstulo de fattigbössan och orenade kyrkan på djuriskt sätt.

Augusti 6. Finska brefven innehålla, att konungen den 29 juli rest till Anjala i afsikt att låta attackera den därstädes förskansade fienden. Man hade äfven vid postens afgång den 30 hört en stor kanonad ifrån Anjala.

S. D. Skulle grefve Meyerfelt attackera fienden närmare Fredrikshamn, och då man ansåg vår af 250 segel bestående skärgårdsflotta för oöfvervinnerlig, så förmodade man äfven, att en batalj skulle emot ryska flottan snart förestå, hvarom man nu dagligen väntar tidningar. Emellertid hade i anledning af de senaste belöningarna mycken oenighet uppkommit ibland skärgårdsflottans officerare och konungen, [som] under förevändning af hälsans behof låtit till Helsingfors förvisa öfverstarna Stedingk och Törning samt öfverstelöjtnant Danckwardt.

Man börjar under allt detta omtala ett stillestånd på trenne månader såsom varande under arbete.

Aktören De Broen, som den 21 juli anförde pöbeln under dess utsväfningar, blef af en fänrik Hammarlund, den han förolämpat, instämd till polisen och sedan till slottsrätten. General Zöge med flera vittnade uti målet, och De Broen blef i dag arresterad. Man afbidar att se, huru kungen upptager detta, och befarar, att kungen på lagens bekostnad blandar sig i målet, som slottsrätten likväl på gjord invändning visat ifrån sig till slutlig pröfning i borgrätten.

Augusti 7. Konungens härvarande gunstling, kammarjunkaren De Besche afreser till Finland. Att döma af flera honom undfallna utlåtelser skulle man förmoda, det konungen torde ankomma till hufvudstaden, hvilket likväl i närvarande omständigheter är obegripligt.

Augusti 9. Finska brefven förmäla, att den förut berättade kanonaden vid Anjala var ogrundad, och att det synes, som komme armén att förhålla sig defensiv. Konungen vistades ännu den 2 augusti på Anjala, och var till Svensksund ankommen en rysk parlamentär, en baron Stackelberg, som medförde depescher stälda till konungen, hvarom man affärdat bud till Anjala. Detta anses af betydenhet. Den härvarande engelske ministern tror sig veta, att konungen efter bataljen vid Svensksund tillbjudit kejsarinnan fred uti ett bref till grefve Osterman; att Stackelbergs medförda depescher kunna innehålla svar därpå, och att konungen kan vara benägen att ingå fred med Ryssland utan att afbida de medierande makternas vidare yttrande, som anse detta uti politiskt afseende [vara det] mest skadliga, konungen kunde företaga sig. Emellertid fortfar ryktet allt mer och mer om konungens hitkomst. Hans resvagn är afsänd till Grisslehamn och man städar uti rummen på Haga samt slottet uti staden, och utan att freden vore hardt nära, kan han väl ej lämna armén denna årstiden.

Härtiginnan och prinsessan hade tvänne gånger varit på Svartsjö och jagat, sedan den sistnämnda trenne gånger skrifvit till konungen och begärt tillstånd, men ej fått svar. Grefve Munck, som är ståthållare öfver Svartsjö, tog illa, att prinsessorna tillbringat tvänne nätter där utan att hafva tillsagt honom därom, hvarför han i går begaf sig till Svartsjö slott, tog alla nycklarna ifrån därvarande åldfrun och suspenderade henne ifrån tjänsten, emedan hon öppnat rummen utan hans lof och om hvilket allt han rapporterar konungen. Denna åldfru var hustru till en konungens kammartjänare Griberg, som tjänt honom många år, gjort alla hans resor och förr ägt förtroende, ehuru konungen nu på någon tid icke frågat efter honom. Prinsessorna blefvo indignerade öfver detta grefve Muncks förhållande och förbundo sig att gifva fru Griberg ett underhåll, svarande emot hennes för-

lust, hälst man ej tviflade, att ju konungen skulle gilla hvad grefve Munck gjort. Det är emellertid högsta grad af ovilja, då konungens egna syskon skall förnekas att tillbringa en eller tvänne dagar i konungens lustgårdar, aldrahälst, då hvarken han eller någon annan bebor dem eller däraf har någon olägenhet.

Öfverståthållaren erhöll bref ifrån regeringen, att han skulle underrätta *den här i staden kommenderande generalen* Zöge så väl om de redan ankomna ryska officerarnas antal och vistande som de hädanefter ankommande. Detta var i alla afseenden olämpligt: dels kommenderar Zöge endast de här förlagda 400 smålänningarne, dels är det under öfverståthållarens värdighet att rapportera någon annan än konungen, såsom hans instruktion äfven innehåller. Han beslöt ej lyda detta brefvet och afbida ett iteratum, med mindre regeringens ledamöter kunde förmås att känna obehörigheten häraf.

Augusti 10. Ankommo åter något öfver 100 fångna ryska officerare, och augusti 11 blefvo de förra gången ankomna officerarne afsända till småstäderna. Polismästaren bemötte dem med hårdhet och ohöflighet, lät hämta dem med vakt, då de anhöllo om uppskof till morgondagen i anseende till deras här gjorda beställningar af kläder och annat. Trenne af dessa officerare, hvilka mera uppriktigt yttrade sig, förblefvo äfven uti stadsvakten. Ibland de flera omständigheter, som höra till närvarande tid, är äfven det, att polisen sysselsätter sig med de fångna officerarnes emottagande och afsändande, då så uti Ryssland som alla andra länder det är guvernörens sak att genom sina adjutanter bestyra sådant, men som utrustningen till kriget jämte alla riksdagsoperationerna gingo genom polisen, så är ej underligt, att äfven denna delen där förvaltas.

Augusti 13. Hvad som kan ihopsamlas af de ifrån finska gränsen ankommande brefven, är, att emellan kommenderande ryske generalen grefve Soltikoff samt konungen är öfverenskommet muntligen om inställandet af fientligheterna och att general Igelström med baron Armfelt skulle sammanträda till öfverläggande om möjligheten af fred. I sådant afseende blefvo förposterna å ömse sidor indragna vid Werelä, samt

blotta vedetter utstälda. Man uppslog ett stort tält vid denna ort, det samma som nyttjades 1743, då preliminärerna till Åbofreden tecknades, och ett mindre tält för general Igelström.

Den 2 augusti möttes Armfelt och Igelström, då blott civiliteter föreföllo. Den 3 augusti åtskildes de mindre nöjda med hvarandra, den 5 augusti var utsatt till det tredje mötet, men general Igelström infann sig icke, hvarför general Armfelt sände honom sin adjutant Staël, hvilken Igelström muntligen svarade, att som det ej syntes vara allvar med propositionerna, så gjorde man bättre att afbryta dem.

Den 6 augusti. Erhöll konungen genom Sidney Smith tidning, att prinsen af Nassau kl. 2 om morgonen attackerat våra förposter vid Svensksund, bestående af kanonslupar, kanonerat dem till kl. 6, då de med förlust af några man dragit sig genom försänkningarna. Man räknade då prinsens af Nassau flotta till 220 segel på en linje samt 70 på en annan och väntade attack stundligen. Trenne örlogsfartyg beskyddade honom äfven på afstånd. Vädret var ganska lugnt. Man har således att afbida vidare tidning, och hade konungen genast begifvit sig till skärgårdsflottan, sedan han underrättat grefve Soltikoff om hvad Nassau gjort, då Soltikoff svarat, att han väl låtit tillsäga Nassau att innehålla med fientligheterna, men hade fått det svar, att Nassau toge sina order omedelbarligen af kejsarinnan och gjorde ej afseende på de öfverläggningar, som å landssidan kunna förefalla. Vid Svensksund hade man tillfångatagit en fortifikationsofficer, som äfventyrat sig med 6 man för nära svenska posteringarna i afsikt att rekognoscera. Denne officer, som syntes vara en stadig karl, hade berättat, att kejsarinnan gjort enskild fred med Porten och att 14,000 man af den emot turken varande armén blifvit kommenderade till Finland samt att 3,000 däraf redan vore mellan Viborg och Fredrikshamn. Hvad pålitlighet man kan gifva denna berättelse, lämnas därhän.

Man börjar, i synnerhet i Frankrike, att anse Englands och Preussens allians hafva större ändamål för afseende än man förmodat, och tror afsikten vara att draga fördel af Frankrikes närvarande ställning samt att icke gifva mer

uppmärksamhet åt de nordiska oroligheterna, än som erfordras till förekommande, att de ej blifva hindrande vid utförandet af en större plan.

Augusti 16. Ifrån Finland innehålla brefven bekräftelse om freden. Sedan Igelström lämnat det svar, som härofvan är anfördt, har baron Armfelt skrifvit till honom och begärt för vänskaps skull ett samtal, det Igelström beviljat den 7. Underhandlingarna hade då och den 8 så fortsatts, att man kommit öfverens om 5 punkter af 7; de två felande skulle af kejsarinnan decideras. Igelström hade äfven skänkt Armfelt ett präktigt tält, och i allmänhet ville man säga, att baron Armfelt för denna saken får mycket ryska pengar. Den 9 var äfven en kurir ankommen till Svensksund med depescher till konungen, som förmodades innehålla svar om de felande punkterna. Konungen var återkommen ifrån Svensksund till Werelä den 9 samt prinsen af Nassau med sin flotta ingången uti Fredrikshamnsviken. Dessa fredspunkter äro ännu ganska hemliga, men man tror sig veta, att kungen begär hvarken ny gräns, penningar eller länder, men endast att kejsarinnan ej skall blanda sig uti våra inhemska ärender samt emottaga konungens mediation med turken; kejsarinnan åter, att freden skall göras utan all mediation, blott emellan henne och konungen, hvilket härvarande engelska och preussiska ministrar anse såsom det största onda, då konungen utan all garanti ingår freden. Man vill äfven säga, att konungen till nationens tillfredsställande vid en efter freden infallande riksdag gifver säkerhetsakten åter, emot det ständerna åtaga sig gälden, som genom det senare fälttåget vuxit sju millioner, men detta finner mycken svårighet att blifva trodt. Denna sannolikhet af fred, som så hastigt inträffat, gör en allmän förundran och liknar uti sin hastighet ej annat än detta krigets lika så hastiga som obetänksamma början.

I anseende till omöjligheten att förse landet med speciemynt har riksgäldskontoret föreslagit baron Ruuth att ändra myntets skrot och korn — ett för allmänna krediten ännu mera störtande steg.

August 18. Från Werelä ankom en kurir med bref till regeringen, som ej kommunicerades någon. Han hade äfven

uttrycklig befallning att ej emottaga något enskildt bref utom ett enda till baron Essens fru, som konungen med sitt eget sigill förseglat. Man utspridde likväl, att allt har afseende på den annalkande freden, och att konungen är uti Stockholm, innan man förmodar.

Underståthållaren baron Axelsson är döende efter en långsam sjukdom. Mig är förtrodt, att kammarjunkaren De Besche är utsedd till hans efterträdare, ett val som ej har annan svårighet än omöjligheten att utan sken af kunskaper eller minsta anledning till lagklokhet kunna förestå ett så viktigt kall.

Augusti 19. Klockan 2 vid middagstiden afsomnade underståthållaren baron Axelsson, född den 14 dec. 1729. Utan härkomst hade han bragt sig upp till detta höga ämbete och lemnade sina tvänne döttrar en ansenlig egendom, den han genom arf med sin aflidna fru, presidenten Gerdeschiölds dotter, samt god hushållning förvärfvat.

Augusti 20. Efter den sist ankomne kuriren börjar man anse, att konungen ej förr afgör freden, än hans till Berlin afsände kurir Cazal återkommer, hvarför man tror, att Preussens garanti är begärd. Alla ryska officerare, som blifvit fångna, hafva nu fått tillåtelse att emot deras paroll resa hem, hvilket vidare bekräftar fredsdispositionerna.

Åtskilliga af dessa officerare blefvo i dag presenterade för drottningen, och de första afresa i morgon, men flera hafva ej tillgång på respengar, utan nödgas här kvarblifva. Till konungen är en kurir afrest med 8,000 dukater, som emot betalning togos utur banken, samt 50,000 r:s värde uti bijoux, hvilket allt styrker fredsryktena, emedan detta skall vid afslutandet till vederbörande nyttjas. Finska posten, som i dag bort komma, uteblef, hvaraf man sluter, att den är uppehållen i anseende till konungens förväntade återkomst.

Augusti 22. En kurir anlände mot aftonen, som begaf sig till riksdrotset, hvilken vistades på landet å sin egendom Ballunda nära Fittja, men

Augusti 23 fick man veta, att kuriren medbragte konungens yttrande öfver en del af de å Fredrikshof fångna finska herrarna: general Armfelt erhöll nåd för lifvet, men skulle under anständig bevakning föras till Malmöhus fästning

att tillbringa sina dagar. Öfverste Hastfehr likaledes nåd för lifvet, men skall föras till sin hemort, att under bevakning där förvaras i sin lifstid. Öfverstarna Montgomery och grefve Leyonstedt hade besvärat sig, och konungen hade ej ännu haft tillfälle att pröfva deras besvär, men dödsdomen skall värkställas öfver öfverstarna Hästesko och v. Otter samt öfverstelöjtnanterna Klingspor, Enehjelm och von Kothen. Detta skall ske skyndsammeligen på Ladugårdlandstorget under betäckning af borgarvakten. Uti brefvet till regeringen skrifver konungen: *Min konstituerade regering*, hvilket anmärkes såsom något särdeles, emedan han alltid i sådant fall nyttjat ordet in plurali af *vår*. Uti förtroende är mig sagdt, att dödsdomen endast öfvergår Hästesko, men att de öfriga få nåd på afrättsplatsen inom spetsgården; dock erhålla de ej kunskap härom förrän dagen före exekutionen, och skola de emellertid bereda sig till döden samt sedan föras till åtskilliga fästningar för deras lifstid. Uti detta är en grymhet, äfvensom den ovisshet är sådan, hvaruti Montgomery och Leyonstedt jämte Gadolin och de flere lämnas. Hästesko är den, som ensam af alla kunnat vara determinerad att förgripa sig på konungens person. Han var af ett häftigt och mjältsjukt temperament samt ibland annat sade konungen vid Fredrikshamn, att orsaken, hvarför konungen befaller samt undersåtar lyda, är grundad uti ett kontrakt; att konungen brutit det, och att undersåtarne således ej äro därvid bundna. Han skall nu uppoffras. Konungens bref innehöll äfven, att under beredelsetiden skall polismästaren Liljensparre ensam få tala med de dömda, hvilket hitintills icke varit tillåtet utan uti närvaro af vakthafvande officeren. Han skall då uti deras olyckliga tillstånd utleta af dem, hvad de om andra möjligen kunna hafva att bekänna.

Den utsikten är för framtiden faslig, då konungen kunnat vidtaga den stränghet att uti sådant fall döma till döden. Han hade tillförne aldrig underskrifvit någon dödsdom; nu voro de alla af honom undertecknade och daterade uti Werelä samt här kontrasignerade af revisionssekreteraren Låstbom. Efter middagen begaf sig polismästaren med slottsfogden lagman Gripenstråle till Fredrikshof att förkunna dödsdomarne samt utsätta exekutionsdagen till den 28 augusti. Alla

utom Enehjelm ansågo tiden för kort och begärde, att den måtte förlängas, hvilket ändtligen beviljades till den 1 september. Öfverste von Otter hade aldrig väntat så mycken onåd, föll uti vanmakt samt måste taga pulver och droppar. Öfverste Hästesko var mera karlavulen, begärde dock i början 3 veckor att försona sig med Gud, den han förtörnat samt skiftade därunder ansiktsfärg. Öfverstelöjtnant Klingspor var svagast, kröp på gofvet, [bad] lagmannen med polismästaren om nåd och förskoning. Öfverstelöjtnant von Kothen skickade sig med köld och undergifvenhet, beklagade sin hustrus och sina barns öde, men ej sitt eget öde, med ett ord: förhöll sig som en hjälte. Enehjelm med mycken ståndaktighet var lika nöjd i anseende till tiden förr eller senare och sade att han sedan 1772 alltid föreställt sig döden — ett yttrande, som var mindre välbetänkt, emedan däraf drogs den slutsatsen, som ansåge han personlig säkerhet ifrån den tiden förlorad.

Den i Stockholm varande bödeln hade ej förrättat någon exekution; sådana voro ock den tiden sällsynta Man efterskref fyra bödlar ifrån Upsala, Vesterås, Örebro och Nyköping, uti osäkerhet att finna någon skicklig.

Finska posten var ännu uppehållen vid Ekerön, och de tvänne sista ifrån Sverige afgående uppehöllos i Grisslehamn. Alla resande blefvo äfven å dessa orter uppehållna. Detta gifver anledning till åtskilliga gissningar om orsaken till dessa posters kvarhållande, då vinden är gynnande och konungens kurirer obehindradt framkomma. Man tror, att sådant har afseende på fredsarbetet samt att hindra andra kunskaper åt ministrarna än konungen åstundar; andra åter förmoda, att uti Finland arbetas på säkerhetsaktens beedigande, men detta skall tiden visa.

Då de benådade föras till fästningarna, skall Klingspor tillåtas att få rymma. Konungen skref till baron Ruuth, det han skulle hafva uppmärksamheten på riksdrotset och öfverståthållaren, att de ej genom deras vanliga godhet uppsköte exekutionen af domen så länge, att det blefve en autodafé vid hans återkomst.

På fångarnes enständiga begäran kunde man ej utsätta exekutionsdagen före den 1 september, och affärdades en

extra post till konungen i afton med rapport därom. Man förmodar, att konungen, ehuru tilläfventyrs på hemresa, torde ställa resan så, att han ej anländer förrän efter den 1 september.

Augusti 24. Den förlidne natt kl. 12 anlände kammarjunkaren Möllersvärd, kurir från konungen med freden. Han medförde ett särdeles nådigt bref, enskildt från konungen till öfverståthållaren samt dessutom ett ämbetsbref att uppläsas på rådhuset. Ändamålet var att befordra Möllersvärd till en gåfva af magistraten och staden, den han ock erhöll med 500 dukater uti guld samt en emaljerad gulddosa af 170 r:s värde. Dessutom erhöll han presenter af drottningen och härtiginnan och prinsessan. Då Möllersvärd emottogs på rådhuset, förmärktes ingen glädje hos borgerskapet, som dels var okunnigt om fredsvilkoren och dels såg de tillfällen försvunna, genom hvilka de å kronans och medborgares bekostnad kunnat under kriget förtjäna pängar. Själfva fredsinstrumentet lämnades till riksrådet grefve Düben, som ej nämnde något om innehållet, hvilket till konungens ankomst är förvaradt. Han förmodas anlända omkring den 2 september, uppehåller sig först på Haga, samt [skall] dagen efter hålla sitt intåg i staden ridande, då han först begifver sig till storkyrkan och därifrån till rådhuset samt vidare till slottet. Mycken ceremoni skall härvid iakttagas och hela staden illumineras, men längre fram låter konungen fira freden högtidligen, då vidare fêter skola anställas. — Uti allmänhet gjorde detta ej den sensation, man bort föreställa sig. Kejsarinnan hade utdelat dyrbara presenter. Baron Armfelt fick 3,000 dukater sp. samt juveler för 8,000 r. Andreasorden blef honom tillbjuden, men som han ägde förut den danska orden, så undanbad han sig den förra. Kejsarinnan lät då säga, att som hon kände konungens af Sverige sätt att belöna, förmodade hon väl, det baron Armfelt erhölle svenska blå bandet, hvarefter hon ville åter tillbjuda honom det ryska. Ehrenström, som kontrasignerat freden, fick 2,000 dukater och alla svenska öfverstar, som kommenderade vid Werelä, fingo presenter. Konungen lät uppköpa alla de dyrbarheter, man uti Stockholm kunde erhålla, emedan juvelerare ej med sådant voro försedda. Engelska och preussiska ministrarna

äro ganska missnöjda och anse denna freden utan deras hofs garanti för Sveriges olycka, men man tror, att konungens list och politik, hvilken varit honom så gynnande, äfven hjälper honom uti detta fallet. Om fredsvillkoren gissas åtskilligt: alla förena sig däruti, att den hemlighet, man håller om dem, är största beviset på deras obetydlighet.

Konungen har skrifvit ett långt bref till kronprinsen, innehållande politiska reflexioner öfver freden, mycket beröm öfver kejsarinnan samt uppmuntran till kronprinsen att väl bemöta ryska härvarande officerare.

Fredstraktaten innehåller endast obetydliga ämnen angående en allmän amnesti, fångars utbyte, saluterande mellan skeppsflottor eller krigsskepp, gränsens reglerande uti vänlighet m. m. Lyckan för konungen består däruti att hafva kunnat erhålla någon fred, då han i brist på penningar omöjligen var i stånd att fortsätta kriget. Uti traktaten äro Nystadtska och Åbofreden ej nämnda, hvaraf konungen sluter, att de äro upphäfda och således Rysslands garanti af 1720 års regeringsform försvunnen, men å andra sidan kan sägas, att eftersom dessa traktater uti den senare icke äro tydligen upphäfda, så subsistera de, hvilken ömsom politik framdeles kan blifva ett tvisteämne. Konungen skrifver till kronprinsen, att han hoppas blifva mediatör emellan Ryssland och Porten samt gifva fred åt österlandet. Detta är åter grundadt uti ett officielt bref, skrifvet af grefve Osterman, som på kejsarinnans befallning gifver till känna, att hon är sinnad att göra fred med turken, utan att nämna vidare.

I allmänhet visas ingen utmärkt glädje öfver freden, man är flat att finna det intet tillfallit riket, man saknar flera tusen människor och man ser sig omgifven af ännu fler olyckliga, riket fördjupadt uti obotlig skuld, flere slags pappersmynt i stället för det hårda och gångbara, med ett ord: riket på brädden af undergång. Därtill kommer den å Ladugårdlandstorget förestående exekutionen, hvars ohygglighet förkväfver all fägnad. Man fortfar att bereda dem alla till döden, och de äro i fullkomlig okunnighet om den förväntade nåden. Klingspor är förtviflad. Han har ej fått nåd, men får tillstånd att rymma. Hans bror generalmajoren

Klingspor har blifvit general en chef i Finland, med de rättigheter generalguvernörsämbetet tillförne åtföljt.

Konungen har förklarat, att det Te Deum, som vid hans ankomst uti Storkyrkan afsjunges, ej hindrar det högtidliga firandet af freden, som framdeles öfver hela riket skall företagas.

Den 28 augusti. Förliden natt kl. 12 anlände konungen till Ulriksdal. Drottningen var redan insomnad, men han gick in till henne och uppehöll sig [där] en kort stund. Alla uti hofvet uppväcktes och han förblef där till inemot 4 samt tog någon förfriskning. Därifrån skref han ett ovanligen långt och nådigt bref till öfverståthållaren, innehållande, att han eftermiddagen ville hålla sitt intåg uti staden, eskorterad af borgerskapets kavalleri, gå uti Storkyrkan och efter där förrättad andakt begifva sig till rådhuset; detta intåg skulle ske till häst. Följande dagen skulle blifva offentligt Te Deum, cour vid hofvet, gala etc. och ceremonierna därmed slutade. I följd häraf blefvo alla anstalter vidtagna, och sedan allt var tillreds, ankom en konungens förfrågan, om intåget vore möjligt; i annat fall ville han uppskjuta det till måndagen den 30. Man svarade, att allt vore färdigt, men om Hans Maj:t befalde, skulle återbud skickas till måndagen. Han uppehöll sig således lördagen på Haga, emottog besök af dem, som vanligen pläga uppvakta honom, visade statssekreteraren Schröderheim och kanslirådet Rosenstein mycken nåd, emottog öfversten Ankarsvärd väl, men ej utmärkt. Grefve Munck, baron Ruuth samt general Zöge blefvo särdeles väl bemötta. Härtiginnan var på Ängsö hos grefvinnan Piper, men eftersändes med kurir. Prinsessan infann sig på Haga. Deras contenance emot hvarandra var i början tvungen, men hon promenerade med honom i parken, fick kollation där och ingenting ovanligt förmärktes. Han talade med alla om kriget och freden, gjorde sig i båda fallen mycken gloire, isynnerhet af den senare, påstod, att man därpå arbetat sedan den 22 april, att kejsarinnan åstundat den mera än han, att utom kejsarinnan ingen annan uti ryska kabinettet haft kunskap därom än Bedborodko, berömde kejsarinnans mod och hennes procedé, ansåg mediatörerna med förakt, hade ensam börjat kriget och ensam slutat det. De härvarande ministrar-

nas uppförande fann han äfven svagt, ehuru förnämsta felet låg hos deras principaler. Enskildt talade han med någon om de här hemma förefallna händelserna, fann farhågan öfver De Broens oväsende löjlig; hade önskat, att Karl De Geers fönster blifvit utslagna, emedan han gifvit konsert efter reträtten ifrån Viborg samt uti sällskap på Liljeholmen druckit med flere, och däribland prins Fredrik, kejsarinnans skål — tvänne nedriga, af polisen uppdiktade osanningar, emedan Karl De Geer den tiden ej var i staden och i alla fall mycket för försiktig att tillåta sig en sådan galenskap. Om de på Fredrikshof dömda, hvilkas exekution nu i anseende till högtidligheterna blef uppskjuten uti åtta dagar, yttrade han sig, att de fyra fingo nåd, men att Hästesko måste med sitt lif umgälla sitt brott, att hans hustru och barn knäfallit för honom i Finland, men han kunde ej villfara deras bön. Grefve Munck, kusin till Hästesko, hade äfven förgäfves begärt nåd för honom; talade föraktligt om öfverståthållaren, den han ansåg gammal och orkeslös, ehuru han vanligen nådigt bemötte honom, därmed han ville fortfara, ogillade alldeles det giftermål, som den tiden omtalades emellan öfverståthållaren och en rik fröken Berkner, hvilken konungen aldrig kunnat tåla, allra minst nu, då öfverståthållaren genom detta giftermål kunde komma uti independance. Var missnöjd, att grefve Düben ej låtit trycka traktaten, hvilken är på svenska sidan undertecknad uti baron Armfelts tält, som äfven gifvit de ryska generalerna den första måltiden, hvaraf allt skulle bevisas, att freden vore kungens otvungna värk med mera sådant, som allt visade, att han var sig lik, inquiet och inkonsekvent. Syntes vara nöjd med grefve Fersens uppförande. Sysselsatte sig i öfrigt med anstalterna till sitt intåg och högtidligheterna af Te Deum. Aftonen kl. emot 10 anlände han, endast åtföljd af sin kammarlakej Hjortsberg till Bellevue, där öfverståthållaren med grefvinnan Höpken bodde, fann dem allena, var af regn ganska våt, hade gått en lång väg uti mörkret, var malpropre i hög grad. Han uppehöll sig där en timme, stående uti yttre rummet, där han inkom, var ovanligen glad och nådig emot dem, talade blott om freden och anekdoter med kejsarinnan i anseende till den ställningen, då svenska flottan var nära Kronstadt, betygade sitt

missnöje öfver härtig Karl och dennes flotta, förklarade den onyttig uti våra farvatten, äfvensom han ansåg den ej hafva gjort sin skyldighet, allra minst vid första bataljen under ryska vallen emot Tschitschakoff, frågade efter sina bekanta damer, isynnerhet grefvinnan Meyerfelt, hvars man var blifven fältmarskalk, disponerade vidare om sitt intåg och bortgick allena uti mörkret, därvid Hjortsberg, som skulle klifva öfver ett plank, föll och stötte sig illa i hufvudet.

Augusti 29. Konungen vistades på Drottningholm, dit hela hofvet flyttar om tisdag. I morgon sker intåget och om tisdag Te Deum, då rikshärolden, landshöfdingen Ugglas, skall utblåsa freden och troféerna föras till arsenalen, under det hofsången sjunges. Aftonen operan Gustaf Vasa och illumination. Han har bjudit öfverståthållaren att förestå riksmarskalksämbetet, om grefve Bonde ej till staden inkommer. Konungen var emot aftonen på Biskopsudden hos prinsessan, där han såg härtig Fredrik, som äfven före middagen varit på Haga. Konungen visade honom all vänlighet och syntes, som intet ledsamt var dem emellan, men de, som kände konungen väl, ansågo det vara förställning och trodde, att konungen emot härtig Fredrik och prinsessorna bibehöll alltid kallsinnighet,

Augusti 30. Konungen höll sitt intåg efter middagen, var i kyrkan och sedermera på rådhuset; akter och protokoller äro tryckta. Uti konungens svit blef man varse en turkisk page, den konungen fått vid bataljen i Svensksund och hvilken förut varit i prinsens af Nassau tjänst samt nu af konungen omfattad med mycken nåd. De föregående dagarna hade öfverståthållaren användt alla talande medel att förmå borgerskapet att vid konungens ankomst göra något, som skulle föreviga minnet däraf. Med mycken svårighet förmådde man dem att bifalla uppbyggandet af en stadsport vid norra tullen, som genom emblemer och basrelief skulle föreställa segrarna och freden. Konungen var äfven förekommen härom, men i dag på morgonstunden lät han komma bildhuggaren Sergel, den han befalde att gifva ritning till en obelisk af granit, som skulle uppresas af staden till minne af konungens erkänsla. Åt Sergel hade han äfven sagt, att den föreslagna stadsporten ej vore tillräcklig, att han

häldre önskade en staty af marmor, som Sergel å borgerskapets bekostnad skulle göra, och att Sergel skulle låta öfverståthållaren känna detta, som ock skedde i dag. Borgerskapet blef härom vid tullen, där det skulle emottaga konungen, vidtaladt. Man sade dem den orimligheten, att statyn ej skulle kosta mera än porten, och de biföllo alternativet med hvad vidare som hos kungen anmäldes och tryckt är. På rådhuset talte icke konungen med sin vanliga färdighet, nyttjade ofta samma ord samt talade sedermera med borgmästarna Ekerman och Lijdberg, dem han sade, att han ej tagit länder, men försatt riket i självständighet genom upphäfvande af Åbo- och Nystadtska frederna. Man visade honom dessein till den föreslagna stadsporten, nu uti staty förvandlad, han fann desseinen vacker, men sade, utan allvar, att därmed borde uppskjutas till efter hans död. Om aftonen var oförmodadt cour. Man anmärkte, att han litet talade med preussiske grefven Borck, men däremot mycket med engelske ministern.

Grefve Munck är kusin med den olycklige öfverste Hästesko och uppfödt barn med honom. Man har förmått Munck att röras till medlidande och tala för honom. Mycken anledning är nu, att äfven Hästesko benådas till lifvet.

September 1. Hölls högtidligt Te Deum uti Storkyrkan samt utblåstes freden af rikshärolden Ugglas, äfvensom troféerna flyttades ifrån Storkyrkan. Publik spisning, cour och operan Gustaf Vasa samt därefter illumination öfver hela staden, den konungen med hofvet beskåg. Kl. emot 2 for konungen till Drottningholm.

September 2. Drottningen med kronprinsen flyttade till Drottningholm. Prinsessorna äro ditbjudna. Spektaklen börja efter vanligheten. General Stedingk är afsänd till Ryssland, att komplimentera öfver freden, och generalen baron Taube skall därstädes blifva värklig ambassadör.

Konungen har nu ändrat sig i anseende till statyn, den han finner af marmor blifva för förgänglig och vill hafva den af brons, en omöjlighet för Stockholms stad,

Stora förändringar skola nu med alla ämbeten företagas, flera statssekreterare förordnas och efter hans yttrande sådana händelser inom en månad förefalla, som skola sätta hela

Sverige uti förundran. Han fortfor att med all vanlig höflighet bemöta öfverståthållaren.

September 3. Baron Armfelt hemkom ifrån Finland ganska sjuklig och afmattad. Konungen erhöll en kurir ifrån kejsarinnan, en gardesofficer Lamorie. Han medförde ett kejsarinnans egenhändiga komplimentbref öfver freden, författadt uti de vänskapsfullaste termer. Man är nu sysselsatt med fångarnas utväxling och affärdande. När galererna ankomma ifrån Finland, skall konungen göra ett intåg sjövägen, då en ny högtidlighet förefaller. Man omtalar äfven en möjlighet, att kronprinsen skall förmälas med en rysk prinsessa.

Vid de förändringar, som förefalla, skall krigskollegium och till äfventyrs amiralitetskollegium upphäfvas. Trenne statssekreterare blifva för krigsärendena. Uti finansärendena skall det blifva en kommitté af flera ledamöter. Angående möjligheten af gäldens betalande har konungen haft de besynnerligaste infall, såsom att alldeles icke betala de i Finland utgifna Fahnehjelmska sedlarna, utan förklara dem ogilla enligt förordningen, som förbjuder att gifva kungl. familjen kredit.

September 5 var första couren på Drottningholm.

September 6. Aktören De Broen fick nåd af konungen, sedan nedre borgrätten i går dömt honom till 28 dagars fängelse vid vatten och bröd samt afbön åt hofauditören. De Broen entledigades i dag utur arresten.

September 7. Hölls baron Stjernelds bröllop med fröken Gyldenstolpe på Karlbärg. Konungen var där, ganska glad och munter. Flera talade med honom om nåd för öfverste Hästesko, som i morgen skall exekveras. Riksrådet grefve Oxenstierna gjorde sig mycken möda, grefve Munck äfvenså, Leopold har skrifvit ett bref (poem) i samma ämne, starkt, väl och tillika smickrande författadt. Man gjorde sig ännu hopp, då konungen for ifrån bröllopet.

September 8. Gårdags afton hade polismästaren varit hos öfverste Hästesko att ytterligare förmå honom till bekänna, om ej enligt Hastfehrs 1788 gjorda, nedriga uppgift en komplott varit emot konungens person, däruti äfven personer ifrån Sverige voro inblandade? Hästesko har då svarat, hvad han förr på sådana insinuationer yttrat sig, att det var en

uppdiktad osanning, det han inför Gud, hvars ansikte han snart tänkte skåda, nu bedyrade, och till yttersta bevis framgaf han ett ifrån Hastfehr vid hans afresa till grefve Bondes egendom skrifvet bref, därutinnan han under de heligaste förbindelser återkallar allt hvad han inför konungen sagt och uppdiktat om en förment komplott och konspiration mot hans person, [och däri han] beklagar sitt öde att ej med sitt lif få umgälla sitt brott, då Hästesko nu till äfventyrs skulle dö för de misstankar, Hastfehr kastat på honom, med mera. Detta bref afsände polismästaren genast till konungen och hoppades, att efter denna uppgift nåden skulle komma, men förgäfves. Borgerskapet samlades kl. 8 om morgonen på Ladugårdslandstorget; en otalig mängd med folk infann sig, taken togos af de kringstående husen, loger voro bygda, man betalte fönstren med 5 r. Kl. 9 anlände Hästesko, sedan han sökt utdraga tiden uti det längsta och ej förr begifvit sig ifrån Fredrikshof, än man sagt honom, att konungen vore bortrest och allt hopp om nåd förgäfves. När han kom inom spetsgården såg han sig omkring, men tog sitt beslut, gjorde en kort bön, tog af sig rocken, den han lämnade sin dräng, drog en mössa på sig, lät binda för ögonen, och sedan han knapt lagt ned hufvudet, blef det uti en oförliknelig hastighet afhugget.

Hans kropp togs af 8 närvarande bödelsknektar och lades i en vanlig svart poliskista, insattes uti spruthuset samt nedgräfdes emot aftonen uti Ladugårdslandskyrkogården afsides utan jordfästning. Sedan Hästesko var afrättad, infördes uti spetsgården, v. Otter, Enehjelm och v. Kothen. För dem upplästes konungens nåd, som innehöll, att den mellankommit för särdeles bevekande skäl; att v. Otter skulle föras under lindrig bevakning till Växjö, Enehjelm till Varbärg och von Kothen till Landskrona på behaglig tid. v. Otter affördes genast från torget under betäckning till Nyboda backe, där hans fru väntade honom, och en underofficer ledsagade dem. Enehjelm och v. Kothen återfördes till Fredrikshof. — Om aftonen märkte man, att supén på Drottningholm var trist samt konungen tyst och orolig. Man befarar, att konungen låter exekvera domen på öfverste Montgomery, som skall arkebuseras.

Öfver nåden visade pöbeln ingen glädje, tvärtom; en vakthafvande järnbärare slog sönder sitt gevär och sade sig efter en sådan benådning icke vilja tjäna mera. Ibland de åskådande märkte man riksrådet Beck-Fries, honom till ringa heder. Allt bättre folk och vältänkande rördes till medlidande och önskade, att detta måtte blifva det sista sorgespelet.

Konungen vill mönstra borgerskapet, hvartill man gör anstalter. Baron Nolcken, som före kriget var minister i Petersburg, går i samma egenskap till Wien.

September 9. Den afrättade Hästeskos betjänt infann sig hos polismästaren och anhöll att få sin aflidne husbondes sabel, den betjänten berättade, att husbonden hade befalt honom föra till Hästeskos unge son och lämna till honom med den tillsägelse, att aldrig glömma sin fader och hans öde, så länge han hade detta svärdet, samt veta, hvad det betydde; men sabeln blef ej återstäld. — Konungen bevistade Dramatiska spektaklet denna afton, syntes ganska glad och tillbringade natten uti staden, där Låstbom och Liljensparre hade företräde. Enehjelm och von Kothen blefvo i dag till fästningarna afförda.

September 10. En jägare hos österrikiske ministern grefve Ludolph, vid namn Olander, hade ofredat och slagit en stallbetjänt hos prinsessan; Olander blef genast skild ifrån grefve Ludolphs tjänst och saken upptagen i slottsrätten, som, emedan det är urbota mål att förgripa sig på konungens livré, dömde Olander förlidne gårdag till 28 dygns vatten och bröd, hvilken dom i dag blef lämnad till slottskansliets värkställighet. Konungen lät genom grefve Düben befalla, att saken skulle underställas konungen. Detta var underligt och oväntadt uti ett mål, där ingen klagande part sökte ändring uti domen samt slottsrätten dessutom är en öfverrätt; men det blef mindre oväntadt, då man fick höra, att denne Olander tjänat hos ryske förr härvarande ministern grefve Rasumoffsky och haft något förtroende, och förmodar man genom honom få upplysning, egentligen hvad angår de personer, med hvilka Rasumoffsky här lefvat och man vill fälla, såsom Karl De Geer med flere. Det är det första exem-

pel att konungen ifrån en domstol infordrat ett mål, därtill ingen part gifvit anledning.

Montgomery och Leyonstedt hafva efter Hästeskos olycka blifvit mycket slagna. Den förre har i dag begärt presten Tolleson till sig.

September [11]. Ifrån Upsala akademi hade anländt en deputation att lyckönska konungen till freden. Denna deputation hade i dag företräde på Drottningholm. Ifrån Upsala stad och borgerskap ankommo deputerade uti samma ärende, äfvensom dylika deputationer ifrån alla städer väntas. — Konungen hade de förflutna dagarna varit inquiet, synts icke veta, hvad han ville, talat med flera om Hästeskos olycka och sagt, att han var skyldig sina efterträdare på svenska tronen att straffa honom, hvars brott var oerhördt. Men det [är] umgäldt och fordrade därför ej vidare att omtalas. Konunhar ock tillagt åt någon: J'ai par la mort de Hästesko mis le sçeau à tous ces malheurs, hvaraf man vill sluta, att ingen vidare blodsutgjutelse skall ske. Baron Fabian Wrede och hans grefvinna hafva anlagt sorg efter Hästesko, med hvilken de på långt håll äro besläktade. Man hade trott, att konungen skulle taga sådant illa, men man har ej hört däraf. Grefve Munck har ej sedermera visat sig uti konungens societet, utan hållit sig inom sina rum samt talat ganska starkt emot det, som händt Hästesko, och påstått, att konungen lofvat att skona hans lif, och då konungen ej hållit detta löfte, har grefve Munck förklarat sig vara sinnad nedlägga sina ämbeten samt skilja sig ifrån hofvet. Baron Armfelt hade äfven gjort sig allt hopp om Hästeskos lif. Ibland de högre favoriterna finner man ingen, som icke önskat, att konungens nåd öfvervägt hans stränghet, och ehuru konungen den tiden egentligen regerade själf egenvilligt, utan att låta regera eller styra sig af någon, hafva likväl revisionssekreteraren Låstbom och polismästaren Liljensparre dels underhållit och dels genom oroande och uppdiktade berättelser styrkt honom i detta beslut. Så länge konungen hör dessa män, är intet godt att vänta. Han har begynt att betjäna sig af dem, då hans själ, plågad af misstankar, behöft den föda, som fås af skvaller och spioner. Han har nyttjat dem under de förbigångna oroliga tiderna,

och de, som veta, att hela deras varelse beror därpå, att konungen ej genom lugn och stillhet blifver öfvertygad om deras skadlighet och onytta, försumma intet tillfälle att göra sig och sina tjänster angelägna.

Konungen har inrättat sin kammarkonselj för måndagarna samt där kallat statssekreterarna E. Schröderheim, baron Ruuth och Franc med uteslutande af *ofrälse*, som är märkligt. Likaledes [har han] flyttat allmänna beredningens sammanträden ifrån tisdagen till torsdagen, då konungen vill vara uti staden och bevista dem. På de förestående ändringarna tros, att lagman Nordin skall arbeta, som är hitkallad.

Baron Armfelts hälsa fortfar att vara svag.

September 12. Emot aftonen ankom härtig Karl med fregatten Camilla och landsteg nedanför Logården, där en myckenhet folk var samladt, som af en naturlig drift och utan någon polisens åtgärd ropade hurra. Härtiginnan emottog sin gemål vid slottet. Härtigen hade ett allvarsamt utseende och hälsade ej på det församlade folket.

September 13. Var härtigen på Drottningholm. Han mottogs kallt liksom de kavaljerer, som voro med honom. Härtigens förord till belöningar för krigsförtjänster voro lämnade utan afseende. Härtigens regemente eller det så kallade storamiralens regemente var uti Helsingfors genast reduceradt, oansedt det var försäkradt vid krigets början, då samma regemente blef upprättadt, att det äfven efter freden skulle blifva bestående. Däremot bibehålles ännu Sandelska, Ehrenmalmska och Tornerhjelmska kårerna, hvilka voro af sammanrafsadt folk och aldrig sett fienden, då storamiralens regemente gjort kriget i tvänne kampagner på flottan. Åt denna reduktion var härtigen ganska känslofull. Äfven nämnda frikårer skola komma till Stockholm jämte lifkosacker och dragoner samt hvad öfrigt är af gardet och en bataljon af enkedrottningens regemente. Af gardet äro 8 kompanier reducerade och ett ofrälse garde skall upprättas.

September 14. Blef baron Klingspor flyttad ifrån Fredrikshof till Danviks dårhus, sedan han så väl spelt sin roll, som vore han ifrån förståndet, att man befarar det han värkligen så blifver. Hans flykt ifrån dårhuset skall framdeles beredas.

September 15. Uti en finanskonselj, där äfven biskop Wallqvist med Elers och Ahlman voro, blef efter baron Ruuths uppgift afgjordt, att tullarna åter skola sättas under arrende, då man ej vet någon annan möjlighet till att få penningar samt genom denna operation kan få 1 million uti prenumeration. Tulldirektionen skall således försvinna; men detta ändrades sedermera.

En finanskommitté tros blifva inrättad, där baron Ruuth skall blifva en ledamot, men riksrådet Liljencrantz presidera. Att förnöja baron Ruuth med något skall han erhålla survivance på öfverståthållareämbetet. Underståthållareämbetet begäres förgäfves af expeditionssekreteraren Lagerbring.

Grefve Munck skall erhålla blåa bandet, men begär ett års permission och lärer sedan resa utomlands, då kammarjunkaren De Besche skall förestå ståthållareämbetet på Drottningholm. — Grefve Muncks process med kammarrevisionen är afgjord och de erhålla skrapa på båda sidor.

Härtig Karl skall med något förlikas. Han skall erhålla en kaptenlöjtnants vakt lika med konungen, få egna drabanter och dylik fåfänga. Man gör sig allt hopp, att Montgomerys lif blifver skonadt och det i följd af den beskickning, han 1788 efter härtig Karls befallning åtog sig till Petersburg och hvarunder något skall ha förlupit, som ännu är en hemlighet, men torde uppdagas.

September 16. Spisade konungen på Bellevue hos öfverståthållaren. I dag har äfven de å Fredrikshof fångna officerarnes öde blifvit afgjordt. Man börjar nu allmänt omtala de med kollegier och ämbetsvärk förestående förändringarna.

September 17. Att börja föreningen med härtig Karl lät man tillreda rum på Drottningholm för hans mätress mamsell Slottsberg, dit hon nu flyttade till ringa nöje för härtiginnan, som likväl satte sig öfver denna oanständighet.

September 18. Utflyttade härtigen med härtiginnan till Drottningholm, men härtig Fredrik är ej ditbjuden. Samma dag expedierades konungens nådedomar öfver alla på Fredrikshof fångna herrar jämte sergeanten Segerstorm. De förra äro dels degraderade, dels insatta på vatten och bröd, dels åter frigifna för den blotta arresten. Gadolin är ensam landsförvist. — Montgomery och Leyonstedt hafva äfven

fått deras domar insända till dem förseglade i arresten. De innehålla afslag på deras besvär samt stadfästelse af krigsrättens domar. Uti utslaget öfver Montgomery yttrar sig konungen, att han under hela rättegången samt själfva besvären visat en fortfarande upprorsanda. De hafva vägen ännu öppen att begära nåd, ehuru man befarar ännu, egentligen hvad Montgomery angår, att det är förgäfves, emedan kungen skall emot honom vara ganska vred och ännu ej vilja höra talas om nåden. Han är ej dömd ifrån äran. Icke dess mindre är ett särskildt ordenskapitel kalladt till den 22 uti denna månad, då man förmenar konungens order ankomma att taga orden af Montgomery. Denna fortfarande stränghet blifver allt mer och mer bekymrande. De förestående ändringarna i administrationen tros infalla nästa vecka. Kammarkollegium och kammarrevisionen skola reformeras.

September 22. Orden blef tagen af den vid Vasa hofrätt för afvog sköld emot fäderneslandet dömde major Tigerstedt, hvilken skall hängas. Hastfehr har fått tillstånd att vistas hvar han vill, men ej närmare Stockholm än 10 mil. v. Otter har äfven fått tillstånd att vistas hos sin släkt utan bevakning.

Belöningar skola innan kort utdelas, då general Zöge och baron Ruuth icke blifva förbigångna.

Till statssekreterare uti krigsärender inkallas en vice landshöfding Willebrand uti Åbo, som knapt kan skrifva sitt namn, men är egennyttig till en skamlös höjd. Uti militären göras stora förändringar. Till underståthållare skall en ofrälse man tagas. Man omtalar egentligen lagmännen Håkansson eller Ahlman.

September 28. Sedan konungen faststält att mönstra borgerskapet, och dag därtill blifvit utsatt till den 30 i denna månad, så höll öfverståthållaren i dag en generalexercis med dem på Adolf Fredriks torg. Konungen har flera dagar genomsett den ordning, som vid detta tillfället skall iakttagas, därvid han själf gjort flera rättelser och ändringar. Han synes mycket nöjd med anstalterna, dem jag nu ej antecknar, emedan allt hvad till denna högtidlighet hörer blifver

tryckt. Så i anledning häraf som af den tillärnade statyen är öfverståthållaren nu ganska väl [hos konungen, som] öfverhopar honom med nåd.

Öfverstekammarjunkaren baron Taube är hemkommen ifrån Spa, men ännu ganska sjuklig, att man ej vet, huruvida han kan emottaga beskickningen till Petersburg. Emellan honom och baron Armfelt råder ännu gammal rivalitet. Konungen har varit hos baron Taube öfver tvänne timmar. Han har funnit konungen ganska sträng uti sitt väsende och var mycket bekymrad däröfver samt befarade däraf ledsamma följder.

Vid generalmönstringen är statssekreteraren Schröderheim förordnad till generalmönstringskommissarie, hvilket bort tillhöra statssekreteraren vid krigsärenderna, Carlson; men som denne fått permission och man är föga bevågen att nyttja honom, så blef han förbigången. Konungen gifver vid detta tillfälle borgerskapet fördubbling af bankoafgiften, som skall användas till statyen. Åtskilliga medaljer blifva utdelade åt dem, som servera och uppassa konungen.

September 30. Borgerskapets generalmönstring gick för sig på sätt tryckta berättelsen utvisar. Borgerskapet sparade vid måltiden i börsen ingen kostnad. Allt tillgick med största profusion och prakt samt kostade 3,801 r. 20 sk. 7 rs. utom några mindre betydliga presenter till orkestern. Konungen var glad och nöjd öfver all höfvan. Han beviljade en af öfverståthållaren förut gjord ansökning, att börsafgiften måtte fördubblas, samt gaf öfverståthållaren expeditionen på börsen. Han gaf äfven stadens sekreterare utan ansökning och fritt för alla afgifter expeditionssekreterarefullmakt. Om aftonen var operan Gustaf Vasa, hvaröfver danske ministern grefve Reventlow mycket bekymrades, emedan han påstod, att ibland vilkoren, hvarföre baron Armfelt fick elefanterorden, var äfven det, att denna opera ej skulle uppföras. Grefve Reventlow besvärade sig för baron Ruuth, sedan han ej råkat baron Armfelt, men fick till svar, att om danska hofvet häraf ansåg sig hafva anledning till besvär, så hade man å svenska sidan mycket större anledningar till klagomål.

Konungen kallas uti Europa Gustave l'Intrépide. Han har uti Europa nu vunnit ett anseende att kunna företaga omöjliga

saker och gå i land med dem, han är äfven däraf ganska hög i sitt sinne, talar med alla hof utan någon förställning, undfaller ingen och synes endast hafva aktning för spanska hofvet. Man tror, han ännu är omtänkt på stora saker, och man vill ej anse en rupture med Danmark såsom ogörlig.

FJÄRDE KAPITLET.

Oktober 4. Hvad man länge väntat, har i dag inträffat. Uti en på Drottningholm hållen konselj har baron Ruuth efter förut erhållen tillsägelse begärt presidentsämbetet uti kammarkollegium, som honom beviljades och hvarmed hans administration af finansärenderna upphör. Han får utom presidentlönen äfven behålla statssekreterarelönen, hvaraf följer, att ingen statssekreterare blifver i finansärender; äfven blifver baron Ruuth ståthållare på Drottningholm efter grefve Munck, hvarför han äfven får lön, så att hans hela inkomst blifver 4,000. r. Han är häröfver ganska bekymrad. Finansadministrationen blef anbjuden för lån- och växeloperationer åt generalkonsul Peyron, för inhämska ärender åt kammarrådet Lagerheim och för Statskontoret åt statskommissarien Ekman. Dessa skulle arbeta under konungen omedelbarligen. Baron Ruuth behåller äfven sitt rum i allmänna beredningen. Således är det stora triumviratet af general Toll, baron Ruuth och grefve Munck skingradt. *Den förste* får ej komma å den ort kungen är. *Den andre* har ett högt, men obetydligt ämbete, och *den siste* går ifrån allt sammans. Konungen synes följa samma system som 1772, då han genast efter revolutionen skilde dem ifrån sig, som bidragit därtill, hvilket nu sker med dessa herrar, hvilka beredt eller åtminstone understödt händelserna vid 1789 års riksdag samt trott sig ensamma styra kungen.

Polismästaren är missnöjd, att han ej blifver underståthållare, säger sig själf med äfventyr af sitt lif tjänt konungen och nu endast njuta otacksamhet.

Oktober 6. Fortfors med föredragningen så, att vice landshöfdingen Willebrand blef statssekreterare för landtarmén samt öfverste Cronstedt för flottan. Statssekreteraren Carl-

son skall behålla alla fullmakter och boställssaker; de andra tvänne skola äfven hafva säte uti allmänna beredningen. Generalkonsul Peyron med kammarrådet Lagerheim äro där jämväl förordnade, den förre med 1,000 rs. lön af Statskontoret. Hvad honom angår ett löjligt förtroende, emedan han icke alls förstår svenska språket, är katolik samt icke äger om Sverige de allmännaste notiserna. Öfverste Ankarsvärd blef landshöfding i Kalmar med 2,000 r. lön, till dess landshöfdingen Rappe aflider, som har tjänstefrihet med flera löner. Äfven erhöll grefve Munck afsked ifrån ståthållarämbetet på Drottningholm och ett års permission ifrån presidentsämbetet i kammarrevisionen samt tillstånd att resa bort, hvilket dock ej lärer värkställas innan januari månad. Han är ganska upprörd öfver sin händelse och hade aldrig förestält sig möjligheten af en disgrace. Konungen är brydd för honom. De talas ej mera vid, och gå hvarandra förbi med förstäld vänlighet. Lagman Nordin har gifvit landshöfdingen Duriez 10,000 r. hvarför han lämnat landshöfdingämbetet i Göteborg åt landshöfdingen i Falun baron Beck-Fries, hvaremot Nordin blifvit landshöfding å sistnämnda ställe.

General Sinclair skall nödgas lämna artilleriet, som baron Armfelt äfven skall hafva, och man skall förmå fältmarskalken Scheffer att lämna Skaraborgs regemente, som general Sinclair skall få, hvarå han mycket förlorar.

Artilleriet skall kommenderas af brigadchefer, dem konungen tillsätter, och då man röjt något tvifvelsmål i anseende till ancienniteter, sade konungen, att sådana frågor icke kunna äga rum, emedan man skall lyda dem, han gifver rättighet befalla.

En öfverste Brunow vid Savolax regemente hade ej skickat sig till nöjes under kriget, dock icke så att man kunde få sak med honom. Nu blef han utan vidare process entledigad ifrån öfverstebeställningen samt fick uppbära blott lönen i fyra år, oaktadt han köpt sin tjänst.

Oktober 7. Härtig Karls födelsedag firades på Drottningholm med en fête inom hofvet. Härtigen fick ett ganska grant bref med inrättandet af en drabantkår för honom, därvid en grefve Robert Rosen blef kaptenlöjtnant, samt 24 drabanter, som voro underofficerare vid kavalleriregementena och behöllo

deras indelningar. Exempel togs af kung Fredrik den store i Preussen, hvilken gjort detsamma efter 7-åriga kriget för sin bror prins Henrik.

Oktober 9. Slöto kommitterade öfver börsen kontrakt med statybildhuggaren Sergel för 10,000 r., om formen och modellen af konungens staty. Det är ännu icke afgjordt, hvar den skall stå, men man omtalar storkyrkans nedrifvande såsom lämplig att få en emplacement. Konungen har därtill infordrat nödiga upplysningar,

Oktober 12. Man hade på en tid alldeles förlorat de olyckliga Montgomery och [Leyonstedt]. Nu befalde konungen, att revisionssekreteraren Låstbom skulle taga gula bandet af Montgomery, men Låstbom förestälde, att Montgomery ej vore dömd att mista äran och således icke kunde förlora riddareorden. Detta understöddes af riksdrotset, men konungen svarade Låstbom, att honom endast tillhörde värkställa konungens befallning, utan att göra föreställning, och åt drotset sade han, att krigslagfarenheten ej var hans sak, och att konungen ville hafva det så. Detta hade bort föredragas uti ordenskapitlet; men som konungen väntade med allt skäl, att kapitlet ej skulle finna enligt med lag att skilja Montgomery från riddarevärdigheten, så blef det åsidosatt, och i dag begaf sig Låstbom till Fredrikshof samt återtog af Montgomery ordenstecknet. Ehuru hårdt detta synes vara, hoppas man ändå, att lifvet å Montgomery och Leyonstedt blifver skonadt.

S. d. expedierades konstitutorialet för lagman Håkansson att förestå statssekreterareämbetet uti handels- och finansärendena uti baron Ruuths ställe, till dess statssekreterareämbetet blifver besatt. Kammarrådet Lagerheim hade afsagt sig, och det hade ej varit allvar med hans kallande, emedan biskop Wallqvist, som hemligen var själen i finansoperationerna, från början utsett Håkansson till förste man och äfven arbetat Ruuth utur vägen. Peyron och Ekman skola biträda, den förre under redo och ansvar för kungen, men dock [med skyldighet] att öfverlägga med Håkanson. Instruktionen för dem är i det närmaste sådan, som instruktionen alltid varit för statssekreteraren vid dessa ärender, men innehålla till slut, att konungen väntar af dem skyndsamt ett betänkande angående finansvärkets upp-

hjälpande och iordningsättande. Detta blifver nu, hvad som skall decidera om rikets väl och bestånd. De bygga sin förnämsta princip uppå hushållning och indragning af allmänna kostnader, men konungen har yttrat sig, att han för sina undersåtars väl vågat sitt lif, och de borde göra alla sacrificer och han inga; han vore ej sinnad neka sig något. Således slår denna delen af grunderna fel.

Oktober 13. Konungen står fast i sitt beslut, att Storkyrkan skall nedrifvas och uppbyggas, där gamla komediehuset står. Detta skall innan kort värkställas, ehuru djärft sådant företagande synes, då tillräckliga medel därtill ej kunna gifvas.

När gardet skall emottaga vakten af borgerskapet, är konungen sinnad nedkomma på paraden och ytterligare tacka borgerskapet samt den dagen lägga grunden till obelisken och låta borgerskapets ryttmästare därvid äfven lägga handen. Sedan skall magistraten med borgerskapets äldste och samtliga officerare spisa på slottet samt om aftonen blifva bjudna på Dramatiska teatern, då Borgersmännen skola spelas. Konungen är äfven då sinnad att inflytta från Drottningholm, där konungens dyra hofhållning är besvärande för de nya finanserna. Alla de af borgerskapets officerare, som vid måltiden på börsen uppassade, skola få guldmedalj, om lagman Håkansson kan åstadkomma de därtill erforderliga 486 dukater.

Kanslikollegium skall undergå en total förändring utom justitierevisionen och kammarexpeditionen i anseende till konungens förtroende för cheferna därvid.

Oktober 15. Öfverste Tranefelt samt öfverstelöjtnanterna baron Funck och Friesendorff, hvilka för affären emot danskarna vid Kvistrum 1788 blifvit af krigsrätten dömda till suspension på längre och kortare tid, hafva nu af konungen fått dom att alldeles mista tjänsterna. Bohusläns dragonregemente efter Tranefelt är lämnadt åt generalmajoren grefve Gustaf Wachtmeister och öfverstelöjtnantsbeställningen efter baron Friesendorff till en baron Lilja, som vid riksdagen var en partigängare. Man säger, att öfverste Montgomery skall flyttas till Barthelemy uti landsflykt.

De dagligen till Vaxholm anländande galererna och kanon-

sluparna med de från Finland återkomna trupperna skola alla vänta, till dess kungen med galererna håller intåg. Man förestälde, att trupperna borde här i staden få rasta, men det var fåfängt. Kungen ville ej sådant tillåta, utan i samma stund de debarkera, skola de afmarschera och få sina kvarter utom staden. Dessa regementen voro Västmanlands, När-kes, Värmlands, Upplands samt Skaraborgs regementen, å hvilkas tänkesätt man med en öfverflödig försiktighet ej var säker.

Oktober 21. Sedan 13 galerer och kanonslupar till ett betydligare antal anländt till Nyckelviken, så for konungen i dag ut till dem och införde dem till staden emot aftonen kl. 1/2 till 6, då det redan var mörkt, att man knappast kunde se dem utan blott höra skotten, som ifrån alla fartygen blefvo lossade till emot 1,000; flera fönster i staden blefvo skadade och egentligen ledo operahuset och Pechlinska huset, emedan galererna gingo upp ända till kajen vid operan. Trupperna af landtregementena blefvo genast debarkerade och aftågade utom staden, men gardet och enkedrottningens regemente förblefvo på fartygen till följande morgon.

Konungen har låtit taga gula bandet af baron Hastfehr på samma sätt som skett med Montgomery.

Oktober 22. Debarkerade de här i staden förlagda garnisonsregementena, och i morgon skall borgerskapet aflämna vakten till gardet, därvid de tillärnade högtidligheterna nu mera ej synas förefalla, som äro upptagna under den 13, emedan konungen i dag återrest till Drottningholm utan att något förljudits.

Oktober 23. Emottog gardet af borgerskapet stadens vakthållning. S. d. undfingo öfversten Montgomery och öfverstelöjtnant grefve Leyonstedt deras slutliga dom med förskoning till lifvet samt förvisning till S:t Barthelemy för deras lifstid. De skola fara om några dagar landsvägen till Göteborg och sedan därifrån på ett Ostindiska kompaniets skepp. Montgomery lämnar sin hustru med 6 barn, hvilka emottagas af svärfadern kommerserådet baron Cederhjelm. De benådade anse detta värre än döden, men all föreställning är fåfäng.

Konungen hade till legationssekreterare i Warschau nämnt

en kanslist i kansliet vid namn Casström. Denne afreste och ankom till Warschau, hvarest mötte honom ett konungens bref till envoyén von Engeström med befallning att åter begifva sig till Stockholm, där en annan destination väntade honom. Han anlände hit, instälde sig hos statssekreteraren Franc med förfrågan, hvart han skulle sig begifva, då statssekreteraren Franc upptog utur sin portfölj en af borgmästaren Zellinger uti Eksjö till konungen insänd rapport, innehållande 12 anklagelsepunkter öfver yttranden, dem Casström skall fällt till Zellinger angående tillståndet uti Finland vid armén. Casström passerade Eksjö medio juni och hade då sagt Zellinger, att konungen var blockerad vid Viborg, men rapporten innehöll, att Casström berättat angående reträtten samt bataljen vid Svensksund, som tilldrog sig en månad efteråt. Detta skulle således röja osanningen af berättelsen, men det hjälpte inte. Casström blef tillsagd att inställa sig vid sin förra tjänstgöring i kansliet. Denne Casström sades hafva skrifvit ett satiriskt ode öfver lagman Nordin och dess broder prosten. Zellinger var en gunstling af lagman Nordin, och genom denna plan hade man nu mättat sin hämndgirighet. Casström fick likväl, sedan han justifierat sig, resa tillbaka till Warschau.

Baron Armfelt började gifva audienser såsom de franska ministrarna förr gjort; hans sekreterare stod bredvid och emottog bref och ansökningar. Detta var nu i början anstötligt.

Oktober 25. Ändtligen anlände ryske generalmajoren van der Pahlen att aflägga lyckönskning till freden. Han tog sitt kvarter på Engelska källaren bredvid Riddarhustorget.

Oktober 29. Blef advokatfiskalen i kommersekollegiet lagman Ahlman förordnad till underståthållare. Hvarje man styrkes nu i den öfvertygelsen, att konungen numera gjorde mindre afseende på polismästaren, som framför allt önskat sig detta ämbete.

S. d. blefvo instruktioner utfärdade för tvänne nya statssekreterare uti krigsärenden, landshöfding Willebrand samt öfverste Cronstedt, hvilka tillika med statssekreteraren Carlson skulle förestå dessa göromål. Denna instruktion innehåller, att uti alla sådana [mål], där dessa chefer äro af lika tankar

framlägges expeditionen till konungens underskrift, men äro de af skiljaktiga meningar, så underställes saken konungen, dock hvad viktigare mål angår, förblifver vid det senare i alla fall. Willebrand är utan all uppfostran, utan någon kunskap, kan illa stafva, ännu mindre skrifva, men skall vara full af intriger, slug, slipprig samt egennyttig.

Oktober 30. Hade Baron van der Pahlen sin audiens på Drottningholm. De ryska köpmän, som före kriget på grund af Stolbowafreden varit uti Stockholm och idkat handel, återkommo vid denna tiden i tanke att därmed fortfara, men konungen förklarade, att alla äldre freder genom den sist slutna förfallit och att om detta ämne skall på grund af 7:e artikeln uti sista freden särskildt negocieras. Baron Pahlen åter förmenar, att de äldre frederna, såsom genom den sista ej uttryckligen upphäfna, subsistera. Således synes redan det skiljaktiga begrepp om fredens förstånd uppkommit, som man väntat sig. I dag affördes öfverste Montgomery och grefve Leyonstedt till Göteborg att vidare afsändas till S:t Barthelemy, där de skola åtnjuta dagtraktamente af 32 sk.(?) om dagen, som i anseende till ortens dyrhet är alldeles otillräckligt för deras underhåll. Man hoppas, att Montgomery skall i Göteborg få nåd och med de flera vistas uti Sverige, ehuru därtill är föga anledning.

November 1. Var kronprinsens födelsedag, som å Drottningholm firades med bal och spektakel.

November 2. Konungen hade skrifvit åtskilliga frågor till öfverste Montgomery angående Anjalakonfederationen samt beskickningarna till Ryssland, dem hade han alla besvarat uti de mest underdåniga termer samt egentligen yrkat därpå, att ingen komplott varit emot konungen eller något förstånd med svenska herrar. Denna skrift, den konungen icke ville af polismästaren emottaga, utan till honom återstält, finnes icke dess mindre i afskrift, hvaröfver man sig förundrar. Konungen, som ändtligen vill finna uti de finska oroligheterna någon delaktighet af grefve Fersen och baron De Geer, hvilket skulle upplysas, om man återfinge en till Ryssland 1788 afrest ryttmästare vid namn Ellmén, har låtit majoren vid husarerna Voigtländer resa till Petersburg under förevändning att återfordra sitt vid reträtten från Viborg förlorade

ekipage, men rätteligen i afsikt att förmå Ellmén att återkomma; men då Voigtländer ankom till Fredrikshamn, blef honom ej tillåtet att resa vidare, emedan ryska regementen voro i anmarsch emot Preussen och man ansåg denne Voigtländer för en misstänkt person.

November 3. Öfverstelöjtnant Pfeiff, som länge sedan var dömd af hofrätten för brottsligt uppförande i Södermanland vid uppsättandet af vargeringen, var nu äfven dömd af högsta domstolen till döden, men erhöll konungens benådning till lifvet och skulle på behaglig tid föras till en fästning. Konungen infordrade högsta rättens utlåtande öfver Pfeiffs ansökning om nåd, hvarmed äfven högsta rätten inkom och anförde alla skäl till beviljande af nåd, men föreslog intet sätt därtill. Konungen var härmed nöjd och yttrade sig, att om högsta rätten vågat till att föreslå ett benådningssätt, skulle detta hafva kostat Pfeiffs lif, emedan benådningen endast hörde konungen till. Pfeiff skulle afsändas till S:t Barthelemy, men man bekvämade sig ändtligen att låta honom föras till en fästning, samt utlät sig, att det på Pfeiffs uppförande skulle ankomma, att detta fängelse endast varade några månader.

November 5. Prinsessan infördes ifrån Drottningholm till staden sjuk af en växt på ryggen, som gått till bulnad. Konungen har uti flera år haft en sådan växt, blef häröfver orolig, besökte prinsessan två gånger om dagen samt såg med egen förnöjelse, att händelsen ej var farlig. Personer, hvilka dagligen umgås med konungen, ville märka uti hans uppförande något ovanligt underligt, som var dem bekymrande.

Den 13 i denna månaden skall magistraten med borgerskapets äldste samt officerare få middagsmåltid på slottet uti rikssalen och därefter blifva bjudna på spektaklet.

November 8. Det är nu anledning, att sistnämnda högtid ej kommer att äga rum, emedan tilltagande ombytlighet låter känna sig uti de minsta saker.

Riksrådet grefve Düben har vid tilltagande sjuklighet begärt få nedlägga sin ministeriella befattning med de främmande sändebuden. Konungen har antagit detta, men ingen efterträdare är nämnd. Då konungen underrättade baron

Armfelt om grefve Dübens afsked, sade konungen därjämte sitt bekymmer att ej kunna lägga detta ämbete till de flere, baron Armfelt redan hade, emedan hans aftagande hälsa kunde däraf mycket lida — ett förtroende, som var baron Armfelt oväntadt, emedan han i sig själf ej högre önskat än grefve Dübens succession. Man anmärkte äfven, att sedan Cronstedt och Willebrand såsom statssekreterare aflagt eden uti konungens händer, han sagt dem, det han ej ville känna någon emellan honom och dem, att de skulle veta sig allena tjäna honom och att äldre förbindelser såsom orsaken till deras befordran skulle anses försvunna, hvarmed han mente, att Willebrand, som baron Armfelt ditsatt, icke skulle misskänna sig. Konungen har äfven sagt baron Ruuth, att han fruktade, det baron Armfelt skulle vilja taga ett sådant välde, som grefve Munck fåfängt sökt, men att konungen vore sinnad förekomma detta genom att jämt hålla Armfelt uti behof och nödvändighet af hans nåd. Man ville af detta sluta, att Armfelts grace icke är så oinskränkt eller så säker.

I dag har till utredningskommissionen kommit konungens bref, att kommissionens med denna månad förfallna förskrifningar icke skola på ett år betalas hvarken till kapital eller ränta — en för allmänna krediten högst äfventyrlig författning. De kommissionssedlar, som hittills lupit med 25 proc. ränta, lära falla till intet. Ett allmänt elände tilltager uti penningväsendet. Officerares innestående gage och traktamenten blifva betalda med utredningskommissionens sedlar på 4 år; likaså arméns entreprenörer och alla andra å kredit bestridda utgifter utan afseende på de starkaste förbindelser. Uti denna penningebristen synes ingen värkan af den nya administrationen.

November 13. Inflyttade drottningen ifrån Drottningholm i anseende till en henne åkommen opasslighet af döfhet. Hon hade underrättat konungen om detta sitt beslut, då han för några dagar sedan svarat, att han vore sinnad själf innan kort flytta till staden, hvarför hon bekvämade sig till att vänta. Men den 11 sistlidne hade konungen efter öfverläggning med grefve Munck ifrån staden skrifvit till drottningen ett allvarsamt bref, därutinnan han förklarar henne, att hon för denna gången väl må flytta till staden, men

hädanefter taga sig till vara att inom hofvet göra andra ordningar än dem, konungen själf bestämmer. Drottningen, som häröfver blef ganska förtörnad, lät dels genom grefve Gyldenstolpe tala vid konungen, dels själf om gårdagsaftonen explicerade sig med honom, därvid hon ensam talade med mycken häftighet, som vid dylika tillfällen ej var henne ovanligt. Följden blef, att hon i dag inflyttade, men när konungen och härtiginnan inkomma, vet man icke. De tros med mycken anledning att blifva på Drottningholm öfver julhelgen.

November 19. Ändtligen blifver måltiden för borgerskapet i morgon på operahuset, som till den ändan är ganska prydligt inrättadt. Öfverståthållaren, som nu var sjuk, blef bjuden genom öfverceremonimästaren, men magistraten och borgerskapet blefvo tillsagde genom underståthållaren Ahlman på rådhuset. Biljetter blefvo utdelade till de fruntimmer, som vilja ifrån logerna åskåda spisningen, hvilket åtskilliga af det bättre borgerskapet ansågo anstötligt. Äfvenledes blefvo de tillsagda att infinna sig på Dramatiska spektaklet, där en pjäs kallad *Födelsedagen* skulle såsom analog till detta tillfälle uppföras; men här fingo de köpa sig biljetter själfva, emedan konungen icke ville bestå den kostnaden, hvilket gör, att få af borgerskapet lära sig där infinna.

November 20. Fêten på operahuset var ganska anständig. Platåerna föreställande Adolf Fredriks torg mönstringsdagen, och dessutom åtskilliga emblemer med deviser. Allt gick ganska ordentligt. Teatern var med tak försedd samt väggarna med gobelinstapeter, allt mycket väl ekläreradt samt husets yttre arkitektur med lampor illuminerad. Under desserten nedkom konungen, som med kronprinsen och deras kavaljerer samt ryske generalen van der Pahlen gick omkring hela bordet, som var serveradt som en hästsko, talade med dem, han kände, och visade mycken nåd. Skålarna druckos under hurrarop och allt var slutadt kl. 6. Pjäsen, som spelas i afton, är en kritik på grefvinnan Lantingshausen, som har den svagheten att ej vilja vidkännas sin borgerliga släkt, emedan hennes moder är en köpmansdotter vid namn Bedoire, — ett mindre värdigt sätt att hämnas på denna grefvinna.

November 22. Var ordensdagen. Serafimerriddare blefvo: riksrådet grefve Oxenstierna, baron Armfelt, grefve Munck och general Platen jämte en utländsk riddare, hvilken icke nämnes, innan han erhåller sitt hofs tillstånd. Detta var ryske generalen Igelström, som slutade freden. Landshöfding af Ugglas blef kommendör af nordstjärneorden, oansedt hans tid att vara härold ännu ej tilländagått. De flere voro alla sådana, som för deras förtjänster skulle belönas, men ingen ofrälse man blef ihågkommen, då man ej därför kan anse ett hofrättsråd uti Åbo von Glau, som är tysk adelsman. Hofvet inflyttade i dag ifrån Drottningholm, ehuru konungen torde åter dit fara och uppehålla sig några dagar. Han är sinnad att tillbringa vintern på Haga och icke särdeles [hågad att] admittera damerna till sin societet, som i synnerhet fortfara att vara missnöjda med honom.

Frankrikes garanti af Vestfaliska freden börjar man i Tyskland att anse mindre betydande, sedan franska revolutionen försatt detta rike på brädden af sin undergång. Man vill däremot göra ett förbund af alla tyska furstar till att garantera denna fred och härutinnan äfven intaga konungen af Sverige, hvaröfver konungen är särdeles hugsvalad. Det är ock fråga uti Tyskland om den nionde kurfurstevärdighetens inrättande till Hessen-Cassels förmån, men kungen af Sverige visar ingen benägenhet att åstunda denna ära såsom härtig af Pommern.

November 25. Hade kejserliga ministern grefve Ludolph publik audiens att notificera kejsarens upphöjelse. Härom hade särskilda kavaljerer afgått ifrån kejsaren till alla hof uti Europa utom Sverige och Danmark. Konungen visade missnöje däröfver och befalde statssekreteraren, som skulle svara för drottningen, att låta uti sitt svar inflyta något tvetydigt. Konungen, som hade känt kejsaren personligen uti Toscana, hade väntat sig af honom att distingueras framför konungen af Danmark, men kejserliga hofvet svarar, att konungen ej haft något sändebud vid kejsarvalet; att kejsaren endast notificerat sitt väljande till de hof, med hvilka han är besläktad eller allierad, hvilket ingendera inträffar på Sverige och Danmark, samt ändtligen att på samma sätt tillgått, när nu aflidne kejsar Josef blef vald till romersk konung.

I går gaf statssekreteraren Franc (som äfven var blifven kommendör af nordstjärneorden) middagsmåltid uti ministerhuset på Blasieholmen åt de främmande ministrarna. Franc bebor ej detta hus, och på korten stod, att de främmande inviterades att spisa hos Franc »à l'hotel des affaires étrangères», hvilket ministrarna ansågo såsom liknande ett värdshus.

November 27. Ifrån de främmande ministrarna underrättas man om hvad som passerar i anseende till främmande makter. Genast efter fredsslutet har konungen skrifvit till dess envoyé Heidenstam uti Konstantinopel, att han skulle föreställa Divan, att konungen slutade freden med kejsarinnan endast i afseende på Portens väl, emedan en af fredsartiklarna var, att konungen skulle blifva mediatör emellan Ryssland och Porten samt besittningarna lämnas in status quo före kriget. Att konungen icke utan en ännu större fördel slutat freden, om han ej funnit sig bedragen i hoppet om det understöd, han väntat af sin allierade, kungen i Preussen, hvilken på intet sätt varit honom behjälplig, hvarken med makt eller penningar, att kejsarinnan gifvit konungen 5 millioner rubel uti krigsomkostnader samt betalar honom dessutom 500,000 rubel årligen. Detta har Porten kommunicerat preussiske ministern Knobelsdorf, hvilken förklarat allt för osanning, begärt en sammankomst med Heidenstam, som blifvit utsatt, men ifrån hvilken Heidenstam ursäktade sig af sjukdom. Knobelsdorf har då afsändt en express till Berlin med dessa tidningar, där man upptäckt, att konungen, sedan han vid Werelä förgäfves begärt utvidga sina gränser, då yrkat den ersättning uti pengar, som här är nämnd, men hvilket blef lika fruktlöst. Preussiska hofvet har häraf gjort väsende, hälst konungen tillbjudit kejsarinnan att emot den begärda summan alliera sig med Ryssland och Danmark samt attackera Preussen. Att komma ifrån detta har konungen förklarat, att Heidenstam öfverträdt sina instruktioner samt lofvat rapellera honom.

Till spanska hofvet har konungen gjort en ouverture att gemensamt med detta hof samt konungen af Sardinien vilja befordra en kontrarevolution uti Frankrike; att konungen hade 20,000 man, dem han nästa vårdag ville afsända till att debarkera uti Rouen eller Hâvre. Alla dessa förslag af

en inquiétude, som aldrig kan stillas, medföra ingen annan följd uti kabinetterna än ett allmänt misstroende till kungen, men kungens ministrar hålla honom uti den öfvertygelsen, att all uppmärksamhet är ständ på honom, och i ett visst afseende hafva de rätt.

Magistraten och borgerskapet skola genom deputerade tacka konungen för måltiden på operan. Vid det tillfället anhåller magistraten om hans porträtt samt tillstånd att låta slå en medalj öfver kronprinsens besök på rådhuset. Härom är konungen i dag underrättad och anser båda propositionerna med nöje.

December 1. Blef konungens bref expedieradt under den 12 november, angående att den franska lutherska gudstjänsten skall indragas samt det därtill nyttjade huset blifva användt till auktionskammare, hvilket hus åter skall lämnas till Kungl. Maj:ts disposition. Detta senare var med en stadens egendom nog fritt hushålladt och gjorde uppmärksamhet, ehuru man nogsamt visste, att gamla auktionshuset var utsedt till finsk kyrka, då finska kyrkan i anseende till den stora planen med storkyrkan skulle nedrifvas.

December 4. Ifrån Ryssland har baron Armfelt såsom ett ytterligare bevis af kejsarinnans nöje öfver freden erhållit Andreasorden. Han förenade således de tre nordiska hofvens blå band, en händelse, som för någon enskild man aldrig inträffat. Med allt detta påstå medici, att han är behäftad med vattusot och således ej kan lefva länge. Han må då säga med maréchal de Saxe: Mon âge a eté beau mais court.

Man återsåg nu i Stockholm en för flera år sedan förrymd legationssekreterare vid namn Ingman, som ändrade sitt namn, kallade sig Manderfelt och uppehållit sig uti Danmark och Norge, å hvilket senare ställe han äktat en mätress af en grefve af Laurvig, med hvilken förmögenhet tillföll honom. 1788 gjorde han baron Armfelt tjänster under danska oroligheterna, fick af konungen landtråds karaktär, hade sedermera uppehållit sig i Danmark och låtit nyttja sig till espionage. Hvad vidare skall blifva af honom, får tiden utvisa. Då han nödgades fara ifrån Ryssland, hade han förspelt och förskingrat åtskilliga presenter, dem konungen anförtrott

honom, hvilket med flere försök af samma egenskap blifver svårt att glömma.

Vid baron Armfelts dubbning hade konungen låtit sätta Andreasorden uppå sig samt visade åtskilliga uti konseljrummet inkallade serafimerriddare och ibland dem grefve Fersen kejsarinnans bref till konungen angående den till Armfelt gifna orden, hvilket bref var uppfyldt med de starkaste vänskapsbetygelser och den utmärktaste aktning för Armfelt. Uti ordenskapitlet var grefve Fersen kansler, och det föll särdeles att se honom officiera vid det tillfälle, då landshöfdingen af Nordin antogs till riddare, då man erinrar sig, att det var Nordin, som skrifvit *säkerhetsakten* samt med allt skäl förmenas hafva haft förtroendet om grefve Fersens och de öfrigas arresterande.

December [5]. Lät konungen en bataljon af ofrälse gardet eller det så kallade andra gardet aflägga tro- och huldhetseden på Drottningholm, hvarefter konungen framför detta regemente dubbade till riddare af svärdsorden öfverste Ehrenroth. S. d. utnämndes baron Taube till ambassadör vid ryska hofvet, och var generallöjtnanten Igelström af kejsarinnan utnämnd till ambassadör härstädes. Man tror likväl, att baron Taube aldrig reser till Ryssland, utan att baron Stedingk framdeles torde blifva ambassadör, hälst kejsarinnan vid alla tillfällen förklarar sitt nöje öfver honom.

December 8. Baron Armfelt söker att köpa sig egendom och är uti afhandling om Nynäs för 60,000 r.; denna förmögenhet är en följd af freden vid Werelä. — De ifrån Finland hemkomna trupperna hafva medfört en epidemisk sjukdom, som är smittosam och dödar mycket folk.

Konungens bref är ankommet till krigskollegium om nya gardet, som kallas andra gardet, men har ej samma rättigheter med det gamla gardet, utan är det yngsta regementet i armén. Chefen är obeständig. [Det] tages därtill någon af armén, som har förtroende, på det man må vid första missnöje kunna [afskeda honom]. Ingen major, utan en så kallad brigadadjutant, en kapten, en premier- och en sekondlöjtnant samt en fänrik vid hvarje kompani. [Gardet] skall, som det förmenas, tillhöra vakten den 12, som sedermera uppsköts till den 16.

December 13. Direktören för hofekonomien Haak, som tillförne varit ganska väl med kungen, hade nu misshagat honom, utan att man vet hvarför. Det blef förordnadt, att han skulle såsom assessor taga säte uti kommerskollegium utan lön samt direktörssysslan gifvas åt köksmästaren Griel, en fransos, som under kriget funnit utväg att göra sig väl känd. Flere sökte använda deras kredit för Haak att åtminstone få någon lön, men allt ännu förgäfves.

I dag blef magistraten och borgerskapet tillåtet att tacka konungen för middagen på operahuset, därvid de utbådo sig konungens och kronprinsens porträtt äfvensom tillstånd att låta slå kronprinsens medalj till åminnelse af hans besök på rådhuset den 29 mars detta år. Detta allt beviljades, men i stället för sitt porträtt lofvade konungen gifva staden sin byst i marmor, som förr tillhört aflidne riksrådet Creutz, samt hvilken konungen varit sinnad att gifva riddarhuset under 1786 års riksdag, men den ridderskapet och adeln ej då fanns förtjäna.

December 15. Öfverståthållaren riksrådet Sparres sjukdom tilltager och man anser föga hopp om hans vederfående. Konungen visade sig bekymrad i anseende till svårigheten att finna en successor, sände en page att fråga om tillståndet med befallning, att pagen skulle värkligen se den sjuke.

Den under den 4 hujus nämnde Manderfelts lyckoprojekter hade ingen framgång, utan han återreser med oförrättade ärender.

Nya gardets ankomst är i anseende till felande beklädning ännu uppskjuten. Det är märkligt, att konungen själf sagt, det han inrättat det till en motvikt emot gamla gardet samt de missnöjda i landet, och icke desto mindre började dess tjänstgöring med sådana order, som visa den skillnad, man gör emellan dem och gamla gardet, såsom att drottningen alltid skall hafva en kapten af gamla gardet, att den kapten, som är på vakt af nya gardet, endast får gifva rapporter på levéen, men sedan uppehålla sig på corps de gardet, att subalternofficerare, som äro vakthafvande hos kronprinsen, ej få gå in uti rummet, utan skola uppehålla sig i drabantsalen m. m. Ehuru dessa officerare äro af ingen härkomst och till större delen utan uppfostran, kunna de dock ej hafva annat än

känsla för sådana inrättningar, hvarför deras tillgifvenhet ej länge lärer blifva pålitlig. Att konungens höghet ej tillåter honom att anse detta ofrälse regemente lika med det adliga gardet, är ej oväntadt, likasom han ångrar de våldsamma steg vid 1789 års riksdag, genom hvilka han skilt sig ifrån sin societet samt i vissa afseenden förgiftat sina dagar. Men äfven dessa steg skyller han nu, ehuru ogrundadt, på hufvudmännen för ofrälse stånden, som han påstår hafva vågat att äska af honom ett sådant bevis på hans avoghet emot adeln. Men ehuru tilltagsne dessa hufvudmän voro, hade de aldrig vågat ett sådant försök.

December 23. Östgöta kavalleriregementes indragning är faststäld, och i det stället skall det blifva ett infanteriregemente samt augmentsräntorna tillfalla kronan. Detsamma förestår vid lifregementet samt de andra kavalleriregementena utom de skånska, som skola bibehållas. Detta gör en stark värkan på indelningsvärket.

December 28. Konungen tillbragte julaftonen och helgdagarna på Haga. Öfverståthållarens sjukdom tilltager, och konungens utlåtelser om honom äro ibland tvetydiga, ibland tillfredsställande. Af förtalare är konungen underrättad, att öfverståthållaren förskingrat allmänna medel, till hvilket senare ingen anledning är, och som stannar för kalumniatörens räkning.

December 29. Afled hans excellens riksrådet Düben efter en långsam vattusot.

FEMTE KAPITLET.

1791. Januari 1. Dog statssekreteraren Schröderheims hustru, född Anna von Stapelmohr, en händelse i sig själf ej af mycken betydenhet, om den icke förtjänte att ihågkommas såsom ett värkligt prof af ett kärleksoffer. Hon hade ifrån början af sitt giftermål varit af ett flyktigt och ostadigt sinne, haft många älskare, dem hennes man hade fördragit, men uti senaste åren fattat en gränslös kärlek för en kgl. sekreterare Seele, en ung karl utan kunskaper eller godt uppförande, men ett särdeles vackert utseende. Hon blef hafvande. Hennes man ville ej erkänna barnet. Hon uthärdade de mest frätande förebråelser. Hon skulle uti sitt eget hus föda, som skedde, men i hemlighet. Barnet fördes till barnhuset. Hon vårdades ej under sjukdomen med den grannlagenhet, ett sådant tillstånd fordrade. Hon fick nya anledningar att störa sitt sinnes ro, och hon dog, föga sörjd af någon, emedan hon ej gjort sig vänner, men hennes frånfälle gaf orsak att om hennes man fälla vidriga omdömen.

Januari 15. Afled preussiska general-kommissarien eller preussiska sändebudet grefve Borck kl. 8 om aftonen af en astmakonvulsion, den han sig genom förkylning hade ådragit. Konungen förklarade sig sakna honom, oaktadt den politiska ställningen emellan Sverige och Preussen ej var sådan, som när grefve Borck 1788 anlände till Göteborg. Konungen ansåg honom äga stora kunskaper samt vara af en stor resurs uti societeten, men alla andra, som lefde med honom, funno honom odräglig, i anseende till dess beständiga talande om den decision, hvarmed han afgjorde alla saker. Han sjuknade häftigt trettondagsafton på Haga, men ville ej låta föra

sig till staden förrän vanliga tiden om natten. Han kallade ingen läkare, och när generaldirektören Akrel tillkom, så bemötte han honom med ohöflighet samt dog gående, då andtäppan angrep honom. Han hade beredt en fest för kungens dag den 24, då en äreport skulle uppbyggas framför grefve Borcks hus samt illumineras och vin rinna, men som hans enka nu ej kan befatta sig härmed, så sägs, att baron Armfelt köpt anstalten och låtit fullända densamma.

Januari 14. Baron Armfelt hade låtit anställa en picknick på Börsen för 450 personer, där man såg för första gången damerna i brokiga kläder och karlarna i frackar.

Januari 16. Uti Stockholm erfar man en olägenhet af kriget, som man hittills icke har känt. Staden var besvärad af röfvare, och på en tid af fjorton dagar har ingen natt förbigått utan våldsamheter. Åtskilliga blefvo gripna och voro dels reducerade soldater och trosskuskar, dels ryssar, som blifvit anvärfda vid nya gardet i brist på annat folk. Dessa voro öfver 100 och satte detta garde uti elakt anseende. I dag har underståthållaren anmält detta hos konungen, och kraftiga anstalter skola nu vidtagas till att hämma ett sådant, allmänna säkerheten rörande missbruk. Man öfverföll åkande, inbröt sig genom murar till magasiner uti stadsgården, mördade kvinnfolk m. m., oerhörda saker uti en stad, som var utmärkt för ordning och sedighet.

Ifrån Göteborg fick man veta, att öfversten Montgomery och grefve Leyonstedt blifvit emellan jul och nyåret affärdade till S:t Barthelemy uppå ett med sill lastadt fartyg. Den förre hade varit med podager och en annan sjukdom så besvärad, att man befarar, det han aflider på vägen, men den senare vid god hälsa och godt lynne.

I dag är förordningen af den 10 hujus publicerad angående riksgäldskontorets oförmögenhet att betala sina skulder.

Januari 24. Baron Armfelt hade köpt ärestoden af grefve Borcks enka, [och den] blef uppsatt emellan slottsflyglarna på yttre borggården samt illuminerad. Målaren Deprèz hade gjort ritningen och målat transparangerna. Baron Armfelt gaf äfven en bal masqué uppå börsen uti båda våningarna för 1,500 personer, men här i landet [har man] ej sett en particulier gifva fest åt konungen.

På operan spelades af dramatiska truppen ett drama, kalladt *Kristina*, det konungen för någon tid sedan skrifvit och då uppfördes af societeten på Gripsholm.

Europas politiska ställning fordrar mycken uppmärksamhet. Ryssarna hafva emot turken stora fördelar, dem konungen synes med nöje erfara, samt vara benägen att ingå alliance med Ryssland till Preussens skada, men finansernas bedröfliga ställning lärer vara länge borgen för Sveriges inaktivitet.

Januari 28. Konungen firade härtig Karls dag på Ulriksdal i [sin] karlsocieté och uppfördes äfven en fars, men härtigen var frånvarande, opasslig, äfven vid den påföljande maskeraden på bollhuset.

Januari 31. Man tror, att statssekreteraren Willebrand snart lärer blifva entledigad ifrån sin beställning, emedan man hos honom saknar den rådighet, som fordras till stora planer. Med kavalleriernas reducering är man sysselsatt, och att döma af de täta kurirer, som färdas emellan Petersburg och Stockholm, torde något märkvärdigt förestå i vår. Emellertid säges, att konungen vid den tiden reser utomlands, hvilket man tror blott vara till att afhålla folkets uppmärksamhet ifrån det märkliga.

Februari 1. Ifrån Norge sades, att den tillförne uti svensk tjänst varande öfversten Sidney Smith, som sades hemresa, om oroligheter visade sig emellan England och Spanien, jämte en major Du Cordieu, hvilken erhöll för någon tid sedan konungens pass att resa till S:t Barthelemy för att därigenom undvika ansvar för sina härvarande kreditorer, hafva uti Gustavia sökt uppresa folket till att påstå självständighet lika med de amerikanska staterna. Man tillägger, att svenske konsuln Martinau äfven är inblandad uti den saken och att Smith samt Du Cordieu blifvit arresterade,

Engelske härvarande ministern Liston har talat om denna arrestering med danske ministern grefve Reventlow, hvilken svarade, att det ej vore underligt, om man häktade och till gränsen förde en person, som hållit seditiösa propos.

Man har funnit konungen dessa dagar tankfull, och man är benägen att tro, att detta har sitt ursprung ifrån kabinettet.

Det tros, att ryske generalen Igelström är på vägen. Hans

ekipage kommer landvägen ifrån Hamburg, och tulldirektionen har fått order, att låta det passera. Han söker ett hus af 84 rum, 100 domestiker och 13 spann hästar. Han ärnar endast uppehålla sig här 4 månader, inom hvilken tid de återstående gränstvisterna skola vara afgjorda. Som baron Taube ej gör några anstalter till att fara till Ryssland, hvilket hans hälsa ej häller tillåter, så har man fallit på den tanken, att baron Armfelt torde på kort tid blifva ditsänd.

Februari 3. Af trycket är utkommet en pjäs, kallad *Allmänna magasinet*, innehållande utdrag utur Tacitus, Montesquieu och flera auktorer angående politiska händelser. Noter voro bifogade, som kunde lämpas till våra förbigångna och närvarande äfventyr. Auktorerna voro kungl. sekreteraren Nordenskjöld och sekreteraren Halldin. Sedan pjäsen blifvit anmäld af biskop Wallqvist såsom anstötlig, så erhöll statssekreteraren Schröderheim befallning att hos bokhandlaren Holmberg förbjuda den till försäljning. De följder, upplysningen medfört uti Frankrike, orsakade, att kungen fann, det man med all uppmärksamhet borde följa hvad här af trycket utkommer.

Februari 6. England har begärt af kungen icke allenast fri passage till Östersjön samt inträde för dess flotta uti svenska hamnar, utan äfven att Sverige skulle deltaga med England, Preussen, Polen, Turkiet och Danmark till att stäcka Rysslands makt, i hvilket afseende England lofvar stora subsidier, till och med 4 millioner pund sterling. Detta sätter konungen i bekymmer och ännu mera baron Armfelt, som är ryska partiet tillgifven. Kejsarinnan har ännu ej bjudit något. Man tror, att en kurir är afsänd angående engelska propositionen, och omtalar man nu, att baron Armfelt fått 100,000 rubel för det han förmått konungen att sluta fred. Detta skall allt närmare upplysas.

Februari 13. I dag, tjugu år sedan konungen tillträdde regeringen, var, ehuru söndag, levée. All enskild sorg [var] aflagd, och konungen begaf sig till slottskapellet i procession af hofvet, arméns flottas officerare samt dem af landtarmén, som bevistat bataljen 1790 vid Fredrikshamn och Svensksund. Biskop Wallqvist predikade smicker. Efter gudstjänstens slut talade konungen ifrån den midt framför altaret uti koret upp-

satta tronen. Hans tal var ej städadt, men oberedt. Man anmärkte egentligen den utlåtelsen, att om krigets låga åter skulle utbrista, väntade han sig af officerarna samma mod och trohet, som nu tillskyndar dem belöning. Rikshärolden uppropade officerarna efter deras rang och bataljernas data, då konungen hängde om halsen på alla chefer en medaljong fastsatt med guldsnodd, som förestälde ett ryskt fartyg, som strukit flagg och hvarpå en svensk skyddsängel trampar. Omkring datum af händelsen jämte skeppens antal, som togos, och nederst ett ankare; formen oval som det inre af vasaorden. En lika medaljong att bära i knapphålet lämnade konungen åt officerarna, och påstod ceremonien till kl. 4, då han åter begaf sig utur kyrkan. Om aftonen var kur. Ministrarna voro icke bjudna, emedan det icke hade varit någon fest att gifva det ryska sändebudet.

Rykten om krig fortfara på mångahanda sätt. Kurirer gå och komma ovanligen. Man omtalar äfven regementenas marscherande. Under allt detta vilja många påstå, att konungen hälst blifver neutral, om man betalar honom därför å någondera sidan.

Den häck, som formerades vid processionen till kyrkan, var till höger af gamla gardet och till vänster af det nya, med hvilkets senare officerare man börjar blifva mera belåten, sedan de visa benägenhet till ett anständigt uppförande.

Februari 17. Genom en särskild beredning är afgjordt, att alla generalkrigsrätter upphöra och i stället inrättas en så kallad krigshofrätt, hvarest ledamöterna blifva ambulatoriska.

Det till infanteri förvandlade östgöta kavalleri kallas lifgrenadierer och få sin egen öfverste, förre majoren Jernfeltz.

Det säges med visshet af ministrarna, att konungen af kejsarinnan äskat 2 millioner rubel samt gränsreglering efter Weręläfreden och hennes tillstånd att förvärfva polska kronan; att hon lofvat det sista och att reglera gränsen, när hon får fred med turken, samt erbjudit 200,000 rubel årliga subsidier. Däremot bjuder England mycket penningar på en gång, och det säges, att baron Armfelt den 13 hujus fått 20,000 guinéer, emedan man vill märka, att han lämnat det ryska intresset.

Februari 22. Ifrån Ryssland äro tvänne kurirer återkomna, den ena till ryska sändebudet general Pahlen, den andre till kungen. Den senare var en hingstridare vid stallet, som gjort en förundransvärdt hastig resa. Konungen har låtit gifva honom 100 rdr.

Februari 24. I går afton superade konungen med baron Armfelt och statssekreteraren Franc, och åtskildes de ej förrän emot 3 om morgonen i anledning af de ankomna kurirerna. Man säger, att kejsarinnan förklarat, att hon anser som en krigsdeklaration, om konungen lämnar engelska skepp inträde i svenska hamnar, att hon däremot vill antaga konungens mediation emellan sig och Porten, hvilket senare hon väl kan lofva, emedan efter all anledning [fred] dem emellan är slutad, innan kungen kan göra sin mediation värkande.

Februari 26. Kurir är afgången från engelske ministern, som sagts innehålla konungens svar om en fullkomlig neutralitet, i händelse krig skall utbrista emellan England, Ryssland och Preussen. I sådant fall få vi ej pengar å någondera sidan, och omtalas mera än förr konungens resa till Spaa i anseende till hans aftagna hälsa.

Befordringarna vid armén gå orättvisligen. En grefve Klas Sparre säges blifva öfverste vid Skaraborgs regemente, ehuru han tillförne aldrig tjänt, och kammarjunkaren De Besche, som aldrig gjort någon tjänst under kriget, förmodas blifva öfverste vid Enkedrottningens regemente. Man omtalar äfven, att vissa personer, såsom grefvarna Wachtmeister och Munck, skola upphöjas till furstar.

Februari 27. Kuren, som till i dag var annonserad, blef efter middagen afsagd i anseende till konungens opasslighet. Drottningen hade genast sändt sin kammarherre till Haga att underrätta sig om tillståndet, men han fann konungen sofvande och återkom.

Februari 28. Konungen mår bättre och inväntas till operan Gustaf Vasa.

I dag förmiddagen for drottningen till Haga med en statsdam, som lämnades uti yttre rummet, då drottningen ensam gick oanmäld in till konungen, hvilken blef helt stum af ett så oväntadt besök. Hos konungen var inne kammarjunka-

ren Möllersvärd, hvilken genast ville gå ut, men kungen hade den obetänksamheten att säga: restez, hvaröfver drottningen sedermera lät märka sin förundran. Man glömde att framsätta stol för drottningen, till dess hon själf tog [en sådan] samt makade den åt sängen. Hon tog konungen flera gånger uti handen, fann rummen fuktiga, bad honom ej längre ligga där utan flytta, emedan hans hälsa äfventyrades. Hon berömde Haga, som hon, hvad paviljongerna angick, ej förr sett, hvaraf konungen tog sig anledning att betyga sin åstundan att se henne där hädanefter, och ehuru hon sade sig ej förr vilja taga rummen i ögonsikte, än då sådant kunde ske i hans sällskap, proponerade han, om ej baron Wrede kunde få visa henne dem. Drottningen tog däraf anledning att lämna konungen och omfamnade honom flera gånger, beledsagades sedan af Wrede uti de öfra rummen, hvarvid han öppnade ett litet rum af förseende, där kammarlakejen Hjortsberg sof naken. Drottningen gick baklänges och sade till Wrede, att det syntes, som han ej var väl hemma uti huset, emedan detta rum ej kunde tillhöra konungen utan någon af garderoben.

Mars 1. Statssekreteraren Willebrand hade lämnat sitt afskedsmemorial till statssekreteraren Schröderheim, som vägrat emottaga det, emedan Willebrand kunde lämna det i konungens egna händer. Willebrand gaf det då åt expeditionssekreteraren Lagerbring, hvilken föredrog memorialet för konungen, men han återgaf detsamma och lät Lagerbring säga Willebrand, att konungen ej kunde bifalla afskedet. Man tror, att detta endast är en utväg att uppehålla Willebrand, under det en annan statssekreterare utses, emedan man är säker, att baron Armfelt är missnöjd med Willebrand, hvilken äfven saknar all skicklighet. Men han är i full föresats att blifva vid afskedsansökningen, hälst han äfven själf inser, det han icke är till statssekreterareämbetet vuxen.

Mars. 2. Det säges, att prins Hessenstein nedlagt alla sina ämbeten och att generalen baron Taube skall succedera honom uti pommerska generalguvernementet, hvarigenom kungen blifver fri ifrån baron Taube, vid hvilken han ledsnat. Den åt Taube ämnade ambassaden till Ryssland förfaller dymedelst, och baron Stedingk torde efter kejsarinnans åstundan blifva någon tid ambassadör.

Mars 4. För några veckor sedan förlorade konungen sin klocka, då han for till maskeraden. Man ville i allmänhet och särdeles vid hofvet ej tro det, utan förmente, att klockan blifvit hemligen bortgifven, ehuru konungen lät lysa efter henne. I dag har en jude skaffat klockan tillrätta. Till honom hade en konungens löpare Smedberg velat sälja henne. Han hade upptagit och dolt klockan, den kungen tappat, då han stigit utur vagnen.

Mars 7. Man menar, att fältmarskalken Meyerfelt skall blifva generalguvernör i Pommern och baron Armfelt få Östgöta infanteri efter prins Hessenstein. Genom förändring med Östgöta kavalleri är det förra regementet ganska stort. I dag har statssekreteraren Willebrand haft en audiens, hvaraf slutet blef, att Willebrand tills vidare ej yrkar på sitt afsked. Han kom ifrån konungen med gråtande ögon.

Mars 10. Ankom preussiske ministern baron Brockhausen, en ung man och gunstling af preussiske statsministern grefve Hertzberg samt således ej välkommen här i landet.

Mars 11. Dog statssekreteraren och öfverpostdirektören Benzelstjerna till konungens fägnad samt statssekreteraren Francs hugnad, som hade survivance på tjänsten. Benzelstjerna lämnar sina arfvingar en förmögenhet af 17 t:r guld.

Konungens resa till Spa anses som en afgjord sak. Man vill ibland annat tro, att kejsarinnan gifvit honom det rådet, på det han skulle undvika alla politiska insinuationer ifrån de allierade makterna. — Konungen förbjuder alla svenskar att taga tjänst uti Frankrike och utmärker vid alla tillfällen sin fasa för franska riksdagen och revolutionen.

Mars 12, Preussiske ministern har sin publika audiens. Han har redan haft enskildt företräde hos konungen.

Mars 21. Redan i flera år har statssekreteraren Schröderheim haft af konungen 2,400 r. om året utom sin lön. Med utbetalningen häraf har det gått oordentligt. Då Schröderheim nu såsom enkling tog sig anledning att begära, det konungen ville gifva honom 1,200 r. årligen samt 3 års besparad hofkanslerslön, hvilket ämbete han förrättat samt hvilken lön konungen lofvat honom för att därmed rangera sina affärer. Men konungen lät genom Håkansson svara, att Schröderheim hädanefter hade till att undfå 800 r. årligen samt

intet af hofkanslerslönen. Uti annat namn hade konungen en inteckning i Schröderheims hus på 5,000 r. banco dem han begärt få betala med riksgäldssedlar, men konungen svarade baron Ruuth, som anmälde detta, att agio emellan banko- och riksgäldssedlar nu var 15 p. och torde stiga, hvarför kungen ej kunde med förlust låta inlösa sin fordran. Icke dess mindre fortfar konungen att lefva med Schröderheim; men undvek allt samtal om hans egna angelägenheter.

Mars 22. Konungen har äskat af fältmarskalken grefve Meyerfelt, att han skulle besvära säkerhetsakten, emedan han, sedan denna akt utkom, blifvit general och äfven fältmarskalk. Men grefve Meyerfelt har vägrat eden och förklarat sig hällre nedlägga sina ämbeten, men konungen svarat, att det senare ej hindrade edens afläggande, som borde föregå, och hvarifrån konungen ej afstod, utan ansåg vägrandet såsom crimen lesæ majestatis. Konungen sade äfven åt grefve Meyerfelts svåger riksrådet baron Fredrik Sparre, att konungen skulle handla med grefve Meyerfelt såsom en högmålsförbrytare. Ja, han skulle låta pöbeln ofreda hans hus m. m. I sådan ställning är för grefve Meyerfelt ej annat än svärja och sedan taga afsked, hvilket är hans beslut, ehuru sådant för hans enskilda hushållning blifver högst besvärande, då han är öfverhopad med gäld. Man tror, att hans heder och ära vore sårad genom edens frivilliga afläggande, den han påstår, att kungen hade bort fordra af honom framför armén, som han kommenderade.

Mars 27. Grefve Meyerfelt uppsände eden skriftligen till krigskollegium samt ingaf sitt afskedsmemorial.

Mars 28. Grefve Meyerfelts afsked beviljades. Närkes och Värmlands regemente blef gifvet åt baron Armfelt, hvaremot baron Fabian Wrede erhöll Nylands infanteri. Han hade förut Upplands regemente, hvilket fadern general Wrede lämnat honom med lettre de retenue att återfå af kungen, om sonen före fadern skulle afgå. Sonen baron Wrede tror sig hafva upptäckt, att konungen vore sinnad att nämna general Wrede samt grefve Fredrik Horn till fältmarskalkar och därigenom tvinga dem att aflägga ed på säkerhetsakten. Uti osäkerhet öfver hvad beslut general Wrede kan taga, önskar sonen att vara ifrån regementet.

I dag är afgjordt, att amiralitetskollegium indrages och blifver en byrå under krigsministern. Vid denna byrå behållas de civila ämbetsmännen, de militära indragas. Regementsofficerareboställen vid de indelta kavalleriregementena skola säljas till fri och egen egendom. Detta är emot regeringsformen, som helgar indelningsvärket, men säkerhetsaktens första § undanrödjer allt sådant.

Mars 29. Uti en i dag hållen kammarkonselj är fastställdt, att Riddarholmskyrkan skall förvandlas till en rotunda, Storkyrkan nedrifvas [att gifva] rum för obelisken och amiralitetskollegium jämte kammarrevisionshuset nedrifvas till att utvidga Riddarholmskyrkans plan. Komedihus skall blifva af den nuvarande gamla Komedien jämte Indebetouska huset. Detta låter värkställa sig och aflöper med mindre kostnad än det förra förslaget. Det var en hemlighet, hvar dessa penningar skulle tagas, som detta fordrade, men jag har fått veta, att härtill är anslagen konvojkommissariatets fond: 4 tunnor guld årligen, sedan kommissariatet blifvit numera upphäfdt och fonden ställd under statskontoret.

April 3. Firades åminnelsen af säkerhetsakten på samma sätt som förlidet år genom en anställd måltid på börsen, därtill konungen befalt underståthållaren, att alla excellenser samt civila och militära chefer skulle bjudas, hvarutinnan [denna fest] skilde [sig] ifrån förra årets, då endast ofrälse voro närvarande. Allt tillgick med anständighet. Själfva händelsen som firades blef ej satt i fråga.

April 4. Man är uppmärksam öfver de hastiga order, som voro gifna att utreda Amphion och Amadis. Man tror ock, [att] konungen reser till Petersburg och tager kronprinsen med sig. Detta synes orimligt, men är ej utan anledning. Den för några år sedan inrättade Société étrangère af de främmande ministrarna och hvartill svenskar såsom membres honoraires blefvo upptagna, blef nu upphäfd af ministrarna. Kungen [har] begärt detta och önskat så vida ändring, att en ung grefve Bunge jämte baron Fabian Wrede och en grefve Frölich, försedda med fullmakter af 20 svenskar, skulle begära, att de svenske måtte få del uti direktion af societeten, därifrån de enligt tryckta regler voro uteslutna. Ministrarna, som insågo olägenheten däraf, upphäfde societeten alldeles. En föregången händelse

med grefve Frölich, som emot reglerna spelt jeu d'hazard, hade gifvit anledning till ett missförstånd emellan honom och spanske ministern Corral, hvarå sedermera ofvannämnda påstående följde. Les membres honoraires voro öfver 120 och således ganska många, som ej deltogo i detta oanständiga uppförande. Man hade sagt konungen, att de handlande voro sinnade att inrätta en sådan klubb, och konungen lät förmärka sin åstundan, att öfverståthållaren måtte förekomma sådant. Så långt sträckte sig försiktigheten denna tiden. Societeten kontinuerade sedermera.

April 6. Blef öfverståthållaren riksrådet Sparre tredje gången opererad för sten vid 68 års ålder, en synnerlig kirurgisk händelse.

Kungen, som tager en synnerlig del i de franska riksdagsaffärerna, säger sig veta, att prinsen af Condé har 16,000 man samlade till att börja en kontrarevolution, att marskalk de Broglie är med honom och att detta gör mycket väsende uti Frankrike, men tidningen förmäler ej ett enda ord om sådant, och en samling af 16,000 man kan ej möjligen vara en hemlighet. Man nödsakas således tvifla på denna politiska nyhet. Kommer Condé i spetsen för en armé, så ser konungen gärna, att svenska volontärer där taga tjänst, och torde han efter all anledning gifva Condé hjälptrupper.

April 8. Utkom konungens förordning om krigshofrätten, hvarigenom alla generalkrigsrätter försvinna och upphöra ifrån denna dag alla fora privilegiata för armén uti civila mål. Förordningen är daterad den 14 mars, men hofrätten tager först sin början den 16 maj.

April 13. Konungen, som fått nedriga och osanna berättelser om kostnaden för transporten af Gustaf Adolfs staty till Norrmalmstorg, tog däraf anledning att yppa för riksrådet Fredr. Sparre sitt bekymmer öfver de byggnader, som äro under öfverståthållarens inseende samt uti hans nuvarande sjukliga tillstånd sakna nödig tillsyn. Man hade sagt konungen, att ofvannämnda transport, upptagen till 6,000 r. endast var värd 2,400 r. och att öfverståthållaren, öfverintendenten baron Adelcrantz jämte slottskamreraren Sahlström delat det öfriga. Konungen lät riksrådet Fredrik Sparre förstå, att han ville förordna någon annan till att öfverse

byggnaderna under öfverståthållarens sjukdom, om sådant kunde ske utan hans förolämpande. Saken är alldeles osann hvad vagnen angår, ty därvid har öfverståthållaren ej lagt handen, och arbetet med dess appartinentier är i det närmaste värdt en summa af 6,000 r. Men konungens kärlek till ombyte är rätta grunden, hvarför han äfven önskade se öfverståthållareämbetet i andra händer. Öfverståthållaren tog sitt beslut och

April 14 begärde han, för första gången [under] 18 års tjänst uti detta ämbete, permission på 4 månader, den konungen biföll, sedan han först spelat komedi med riksrådet Fredrik Sparre och statssekreteraren Schröderheim. Konungens uppförande blifver allt mer och mer särdeles: ingen benägenhet att följa ärendena eller afgöra något, och hvad som sker, decideras hastigt, despotiskt samt obetänksamt. Allt skvaller är välkommet äfven om de obetydligaste personer. Af de rådande favoriterna synes nu lagman Håkansson vara den första, och uppå hans ogrundade tillstyrkan har konungen fastställt, att staden skall bygga bron emellan slottet och kungl. stallet, oafsedt [att] denna bro var med slottshjälpen börjad samt materialierna därtill färdiga med samma medel. Sveriges administration är bedröflig.

April 20. Till Marocko var en fregatt kommenderad under öfversten Rosensteins befäl med de vanliga presenterna. Allt var uti ordning och fregatten segelfärdig, då konungens kontraorder ankommo, att fregatten ej på trenne veckor skulle afsegla, utan afbida vidare order. Man slöt häraf åtskilligt, jämfördt med konungens utlåtelser. Man trodde, att han ville undvika att låta sin fregatt salutera franska nationalflaggan, i händelse ett franskt krigsskepp kunde mötas i sjön, och att kejsaren uti Marocko tillfredsställes med ursäkt af konungens behof af sin fregatt och officerare, då så krigiska anstalter synas förestå uti Östersjön, sedan England beslutit ditsända en flotta.

April 21. Försattes allmänheten uti mycken oro, då konungens order ankommo om arméns flottas utrustande, hvarmed i dag gjordes början och konungen äfven emot aftonen infann sig vid galererna. Af dessa utredas 15 samt alla kanonslupar. En allmän tystnad om ändamålet gifver endast

tillfälle till gissningar. En kurir är i dag afgången till Petersburg med serafimerorden för general Igelström. En del tror, att konungen gifver kejsarinnan hjälptrupper emot Preussen, en del åter, att han antager Englands anbud och förklarar Ryssland krig, en del åter, att dessa anstalter äro blotta demonstrationer till bibehållande af sin värdighet. Man vill veta, att 50,000 pund sterling äro för baron Armfelt deponerade, om han förmår konungen att antaga de engelska propositionerna, utom de enorma summor konungen bjudas. Utsikterna af allt detta äro högst bekymrande.

April 26. Ehuruväl krigsrustningarna fortfara, sättas likväl därutinnan ej det allvar som 1788. Ingen var bekymrad öfver ett förestående fälttåg, och de handlande hafva äfven fått försäkran, att något sådant icke är till att befara, hvarför de fortfara med sina rörelser.

April 28. Ordensdagen höll konungen ett vanligt tal vid dubbningen, utbredde sig egentligen öfver baron Armfelts förtjänster, talade äfven mycket öfver general Platen, samt förbigick lindrigt de öfriga. Ingen ny riddare nämndes, ehuru ledighet var i alla ordnar. Ceremonimästaren Hausswolff blef rikshärold och efter honom kungl. sekreteraren Ehrenström ordenshärold vid serafimerorden för att därigenom belöna hans förtjänster vid fredsslutet.

Maj 2. Det synes allt mer och mer, hvad välde lagman Håkansson vinner öfver konungens förtroende. Han inblandar sig uti alla ärender, ehvad de höra till finansen eller ej och allt med särdeles framgång. Han blifver uppblåst och högmodig samt besinnar ej, att hans fall är lika lätt med hans upphöjelse. Han är son till den vid flera riksdagar så namnkunnige bondetalmannen Olof Håkansson; han är en domare af vanlig skicklighet och hans insikter såsom statsman äro äfven så oväntade som osynliga.

Maj 3. Den 16 skall den nya hofrätten installeras, hvarefter man anser konungens resa till Aachen såsom en afgjord sak.

Revisionssekreteraren Låstbom arbetar nu på en ny ordning för stora kansliet, som innan dess lärer komma i ljuset, äfvensom en förestående förändring med kammarrevisionen lärer vara nära.

Maj 5. Genom prins Potemkins åtgärd har Igelströms utnämnande till ambassadör blifvit förändrad, och i hans ställe en grefve Stackelberg utnämnd, densamme som varit rysk ambassadör uti Polen under de förra polska oroligheterna. Man tror, att han icke genast antager ambassadörs titel. Han väntas med otålighet, emedan konungen ogärna vill resa, innan han anländer, hvilket förmenas ske i början af denna månad.

Maj 6. Öfverståthållarens permission var ännu ej expedierad, därtill orsaken är, att grefve Munck, som nu ej omtalar sin resa, önskar att blifva vikarie, hvilket baron Armfelt åter söker att förekomma, emedan han ej vill, det grefve Munck uti konungens frånvaro skall innehafva ett sådant ämbete. Öfverståthållaren har, ehuru sjuk, föreslagit konungen att låta uppföra konung Gustaf Adolfs staty den 29 maj, som är konungens namnsdag, men uti ett nådigt handbref af

Maj 7 undanbad konungen sig det och önskade, att sådant kunde ske den 15 maj, som är drottningens och prinsessans namnsdag och samma dag då för ett år sedan affären vid Fredrikshamn blef vunnen. Detta värkställes.

Kronprinsen har sedan den 1 maj vistats på Haga, där hans informator ej oftare får utkomma, än då det är fult väder. Konungen vill allt småningom undanrödja den vördsamma kärlek, kronprinsen hafver för drottningen, sin moder. Grefve Gyldenstolpe har äfven vågat, fast förgäfves, härom göra konungen föreställning.

Statssekreteraren Schröderheim hade på konungens befallning öfversatt och till våra tider rättat en fransk pjes *L'officieux*, som på Dramatiska teatern uppfördes under namn af Fjäsken. Denna pjäs vann allmänhetens utmärktaste bifall; och det var märkligt, att konungen såg detta med missnöje, i fruktan att de af honom skrifna pjeserna ej blefvo lika ansedda. Det undföll honom vissa uttryck, som nog styrkte detta. O svaghet!

Konungen är mera än någonsin uti armarne på Låstbom och Håkansson, af alla, som omgifvit honom, de våldsammaste.

På resan till Aachen skola följa baron Taube, grefve Klas Horn, grefve Adolf Lewenhaupt samt lifpagen Möllersvärd.

Uti ett förtroligt samtal med kammarlakejen Hjortsberg, som äfven är [med på] resan, har konungen beklagat sig öfver dessa reskamrater och i allmänhet öfver den ledsnad, som råder omkring honom, sedan hans hof, som förr var så lysande, genom senare tidens händelser så mycket förlorat. Man tror, att behofvet för hälsan har minsta delen uti konungens resa, utan att skälet därtill egentligen är att öfverlägga med prinsen af Condé om de fransyska affärerna, hvilka särdeles äro [för] konungen bekymrande.

Maj 10 började att framföra statyn, hvarmed fortsättes alla dagar. De mekaniska anstalterna voro märkvärdiga. Slottsbyggarne Kirstein och Robsam arbetade därå efter kontrakt för 6,000 r., vagnen, hvarpå statyn fördes, var högre än tredje våningen af husen på Drottninggatan. Statyn vägde 160 skeppund och vagnen 40 skeppund. Vid hörnet af Karduansmakargränden och Drottninggatan, som har källare 9 alnar under gatan, [*här är en mening uteglömd*], hvilken för säkerhetens skull blef förhindrad. Konungen besåg detta arbete som oftast, och tilloppet af folk var stort.

Det synes, som konungen tröttnade vid grefve Munck. Uti operahuset den 9 brydde konungen honom föraktligt för hans uppskjutna resa. Man tror ej, att grefve Munck kommer uti regeringen, ej häller Beck-Fries och Zöge. En särskild kommitté skall tillsättas för de utrikes ärenderna under konungens frånvaro. Det synes äfven, som skulle Håkansson få en statssekreterarefullmakt, hvarigenom detta ämbete vidare blifver förnedradt. En kommitté är förordnad att undersöka grefve Muncks förslag om kammarrevisionens indragning, hvarmed grefve Munck är ganska missnöjd, emedan han velat hafva kammarrevisionen genast upphäfd.

Maj 15. Klockan middagstiden uppsattes Gustaf Adolfs staty. Konungen var med kronprinsen på operahuset och gick sedermera uppå ställningen, hvarefter han återfor till Haga. Ifrån Skeppsholmen blefvo lossade 256 skott. Statyn kostar sådan den nu är 140,000 r. Redan vid 1761 års riksdag blef denna staty fastställd af ständerna på grefve Fersens proposition. Bildhuggaren L'archevesque gjorde modellen och formen och direktör Meyer gjutningen. Reparationen och ciseleringen skedde under bildhuggaren Sergels uppseende

af ciselören Adams. Till statyens inauguration skulle väljas någon dag, märklig i Gustaf Adolfs historia.

Maj 17. Ankom ryske sändebudet grefve Stackelberg.

Maj 18 var han hela dagen hos konungen på Haga och

Maj 20 blef han jämte sin son presenterad på couren. Grefve Stackelberg är emellan 50 och 60 år, ganska högsint och förbehållsam, synes ej lämna sig åt någon och antager icke ännu någon titel. Det säges, att han önskar svar på tvänne punkter, hvilkas innehåll äro hemligheter, och om dessa svar ej utfalla efter önskan, torde han genast resa tillbaka. Konungens fartyg äro gångna till Dalarö, dit konungen reser landvägen, som det förmodas i afton, hälst hästarne voro bestälda och allt i ordning; men nu är resan uppskjuten och ännu intet afgjordt om regeringen. Man tror, att kronprinsen skall där blifva ledamot jämte hans guvernör grefve Gyldenstolpe; åtminstone är sådant baron Armfelts förslag, som därigenom vill vinna barnet, hvilket han icke särdeles sysselsatt sig med, då han var dess menin. Konungen säges vara benägen härtill för att afhålla prinsen ifrån drottningen samt hafva ett skäl, hvarför härtig Karl ej sättes uti regeringen, ehuru konungen ej utan en viss svartsjuka betraktar kronprinsen. Under konungens frånvaro lärer prinsen blifva på Haga, hvarom konungen ej förr lämnar drottningen underrättelse än i ögonblicket, då han tager afsked af henne och reser, hvarigenom han undviker vidare föreställning. Konungen har låtit göra sig kors till svarta örnen, däraf man sluter, att han äfven torde fara till Berlin.

Maj 21. Utnämnde konungen ledamöterna i regeringen under sin frånvaro. Desse voro: kronprinsen, grefve Wachtmeister, grefve Bonde, grefve Oxenstierna, baron Armfelt, baron Ruuth, statssekreteraren Franc, samt dem till biträde lagman Håkansson. Den sistes namn blifver ej infördt uti kungörelsen, och han underskrifver ej expeditionerna, men har icke dess mindre rättighet att rösta. Den särskilda instruktionen för regeringen var skrifven af Håkansson i likhet med äldre instruktioner vid slika tillfällen, utom hvad vissa formaliteter i anseende till kronprinsen angår. Denne, ehuru ej 13 år, har redogörande makt med de öfriga. Protokollet föres uti alla mål af expeditionssekreteraren Lagerbring.

Uti instruktionen hade konungen med egen hand anfördt namnen på regenterna samt gifvit åtskilliga rättelser. Regeringen hade ej annat att göra än expediera högsta rättens och beredningens beslut. Det öfriga är endast formaliteter, såsom angående underskrifter samt ordningen vid sammankomsterna. Kronprinsen sitter på en karmstol till höger om konungens stol under [tron]himmeln. De öfriga ledamöterna på taburetter, men Håkansson på ett säte nederst midt för bordet. Vidlyftigt är afhandladt, huru förhållas skall vid uppror och orolighet uti landet, och sist har konungen sträckt sin uppmärksamhet till den händelsen, att någon af kungl. familjen i hans frånvaro genom döden afginge. Då skall en sådan skyndsammeligen utan mycken ståt begrafvas vid dagsljuset, och *spektaklet upphöra till dagen efter begrafningen.* Kronprinsens guvernör grefve Gyldenstolpe, som emot all förmodan är utesluten ifrån regeringen, har förfrågat sig om åtskilligt och fått skriftliga order: att [kronprinsen] såsom varande i regeringen skall bo på Haga och får ej fara med drottningen till Ulriksdal, men om hon flyttade till Drottningholm, så får han vara följaktlig. Detta senare har likväl konungen så föranstaltat, att det icke kunde hända. Prinsen får bjuda grefve Stackelberg och von Pahlen, men i allmänhet får ingen annan spisa med honom än den, som kan spisa med konungen. Prinsen skall gifva cour, och då han vill kan regeringen hållas i kiosken på Haga, ehuru vanliga stället är audiensrummet på slottet. Att en tîtrerad borgmästare i Karlskrona, sådan som Håkansson, med de mediocraste talanger skall vara en åttondedel af Sveriges styrelse, är en vanheder för nationen och ej mindre för konungen, som till en lika del af en sådan representeras. Konungens resa var utsatt till i dag; alla, som skola resa med honom, äro redan afreste till Dalarö, men som fartygen för motvind ej kunnat ännu dit ankomma, så är resan uppskjuten.

Maj 22. Konungen är ännu kvar, har i dag haft sällskap på Haga till middag och kväll samt ensam varit på Drottningholm. Där bygges nu en grotta, hvartill marmor för 10,000 r. är förskrifven från Italien, en paviljong för prinsessan samt en salong till fêter, hvilken skall vara färdig

till konungens återkomst. På Haga göres en katarakt, som kostar mycket pengar.

Grefve Munck har begärt, att hans bror, som är menin hos kronprinsen, skulle få resa med honom, hvilket han förmodat, att konungen ej skulle bevilja, men konungen, som [vill] undanrödja allt, hvarigenom grefve Munck skulle få anledning att uppskjuta resan, har genast bifallit hans begäran. Icke dess mindre tror man ej, att resan värkställes. Han har yttrat sig att vilja resa till Ryssland, men konungen har afrådt honom därifrån och sagt, att konungen ännu ville vara vän af kejsarinnan.

Maj 24. Sedan konungen bevistat spektaklet på Dramatiska teatern, så afreste han kl. $^1/_2$ 10 till Dalarö landvägen. Till middagen var konungen på Haga. Af dem där varit tog konungen afsked, sedan spanske ministern Corral haft audiens hos honom. Kronprinsen grät bitterligen, och man kunde ej trösta honom. Det är osäkert, om konungen var sinnad att se drottningen före sin afresa, men på spektaklet lät drottningen säga honom, att hon önskade taga afsked af honom. Hon infann sig hos hos honom, då spektaklet var allt, men hela besöket varade 3 minuter. Han hade då sagt drottningen, att kronprinsen skulle bo på Haga, att han som ledamot af regeringen ej kunde så ofta som vanligen se drottningen. Hon har varit högeligen förtörnad och mycket rörd. Hon sade ock konungen slutligen: Je me vengerai, Monsieur, je vous en donne ma parole sacrée. Stora ord, men med drottningens förmåga utan betydelse. Det konungen sade henne, var drottningen ej oväntadt, emedan hon genom grefve Oxenstierna fick på konungens befallning i går veta detsamma. Hon hade då ämnat sig till operan, men på det konungen icke där skulle få tillfälle att tala med henne samt hon ej kunna svara, återsände hon sina vagnar och blef hemma.

Maj 25. Konungen hade anländt vid midnatten till Dalarö, där superat samt gått ombord på Amadis och sviten på jakten Esplendian, emedan Amphion ej var framkommen. Emot morgonen och som vinden var vidrig hade de bogserat Amadis till sjöss. På Amphion var hans bagage och provisioner, dem han nu svårligen kan råka. Uti Aachen vistas

nu en stor del af den missnöjda franska adeln, men där är äfven den namnkunnige Göran Sprengtporten. Det blifver märkligt att se, om denne dröjer kvar eller reser undan kungen.

Juni 10. Den andre i denna månad hade konungen kommit till Rostock, där grefve Adolf Lewenhaupt sjuknat och blifvit förd till Stralsund. Konungens vagnar voro ej ankomna, hvarför han köpte sig en vagn att fortsätta resan.

Juni 15. Konungen har varit hos härtigen af Mecklenburg, antagit sitt vanliga inkognito under namn af grefve till Haga, fortsatt resan till Braunschweig och så vidare till Aachen. Här hemma hörs intet, utan allt är ganska stilla. En bön läses uti kyrkorna för konungens resa, och att han må återvinna hälsan, som illa passar med innehållet af tidningarna, hvilka förmäla, att han allestädes befunnit sig i högönsklig välmåga.

Man omtalar det tidiga förstånd kronprinsen röjer och som skall visa sig vid de tillfällen, då regeringsärender förefalla, men detta får sättas på smickrets vanliga räkning.

Juni 21. Riksrådet öfverståthållarens sjukdom tilltager mer och mer; hans lifs slut synes nära för handen. Man anser baron Armfelt vara utsedd till hans efterträdare. Anledning tror man sig ock finna däruti, att han redan med allt allvar opererar uti ett i Stockholm förestående borgmästareval, därtill han på magistratens samt stadsbetjäntes bekostnad och emot borgerskapets vilja vill hafva en lagman Ullner, som är ledamot uti högsta rätten, var en betydande man vid sista riksdagen såsom ledamot af borgarståndet och är borgmästare i Åbo. Man förer operationen i konungens namn och är mycken anledning, att borgerskapet genom trug och lock låter förleda sig till denna orättvisa, ehuru vida bättre vore att låta konungen nämna honom utom förslag samt göra ett nytt intrång i deras privilegier. Han skall vara ett talmansämne, i händelse man behöfver en riksdag.

Juni 28. Om aftonen kl. 38 minuter till 8 afled riksrådet och öfverståthållaren friherre Karl Sparre. Han var född den 6 december 1723. Hans lefnadslopp är märkvärdigt och ibland de märkvärdigaste, som detta tidehvarf kan förete.

Han var en man af stora egenskaper, driftig, rådig, oförtruten och arbetsam. Ifrån ungdomen var han van att sysselsätta sig, hade under partitiderna alltid följt det fransyska systemet samt varit en hufvudman därför. Han ägde kunskap om allmänna ärender och mycken skicklighet att sköta dem. Han vårdade öfverståthållareämbetet med en hittills alldeles okänd drift. Han har däraf lämnat så många vedermälen, att så länge Stockholm står, dör ej hans namn. Med dessa stora och sällsynta egenskaper förenade han hufvudsakliga fel och svagheter. Till de senare höra hans benägenhet att vara i konungens ynnest, den han ofta på bekostnad af sin egen öfvertygelse sökte bibehålla, men ändock i senaste åren, särdeles sedan kriget 1788 allt mer och mer förlorade. Af öfvertygelse att kunna göra väl, hade han tillförne mycken regeringssjuka, inrättade af sådant skäl polisen uti Stockholm, som blef ett despotismens redskap och tillskyndade honom, dess instiftare, de mest tärande sorger. Han hade en särdeles svaghet för könet och kunde uti sin senare ålder ej emotstå en sådan böjelse; detta hade uti alla tider upptagit hans lediga stunder och orsakat honom utgifter, öfverstigande hans villkor. Han hade alltid varit gäldbunden samt sökt under sin öfverståthållaretid och blifvit använd på de ställen, där allmänna medel förvaltas; mycket af dem var äfven ställdt under hans enskilda vård och disposition. I hopp att aldrig falla uti konungens onåd, att kunna få decharger, när han begärde dem, höll han med penningeärender ingen redighet. Han lämnade således sitt bo uti största oreda, och skulle konungen, som nu är frånvarande, revendiquera hvad af allmänna medel ej med rediga kvittenser finnes vara styrkt, så få hans enskilda borgenärer till en summa af 25,000 r. litet eller intet. Hans kvarlåtenskap består af egendomen Bellevue vid Roslagstull, hvilken kostat honom öfver 14,000 r., samt af en ansenlig och sällsynt mobilier. Öfver honom talar statssekreteraren Schröderheim uti vetenskapsakademien. Öfverståthållaren blef den 1 juni med all stillhet begrafven uti Riddarholmskyrkan samt Wachtmeisterska grafven.

Juni 29. Affärdades till konungen en beridare, som äfven skulle föra tidningen om öfverståthållarens död. Man hade trott, att kungen skulle efterlämnat sig några order i före-

nämnda händelse, men intet sådant förordnande blef funnet, utan regeringen fastställde, hvad som var nödigt i anseende till titulaturen, och ämbetet förrättades af underståthållaren. Det synes, som grefve Munck, men baron Armfelt i synnerhet, åstunda öfverståthållareämbetet, hvilket en del tror, att konungen aldrig lämnar någon med de rättigheter, riksrådet Sparre innehaft det, utan häldre låter ämbetet någon tid stå ledigt.

Juli 5. Ankom tidning, att öfverhofstallmästaren grefve Adolf Lewenhaupt dött i Stralsund, sedan hans sjukdom hindrat honom att forsätta resan med konungen. Samma post medförde äfven underrättelse, att konungen af Frankrike samt den kungl. familjen därstädes lyckligen flytt från Paris, hvaröfver härvarande politiska despoter betygade en särdeles glädje, men

Juli 8 anlände berättelsen, att denna kungl. familj blifvit vid Varennes kvarhållen och till Paris återförd, som åter här väckte mycken nedslagenhet. Med detsamma ankommo konungens order, att hans jakter ofördröjligen skulle infinna sig vid Rostock, emedan han vore betänkt på sin hemresa. Detta ansåg man illa öfverlagdt, emedan denna hastiga hemresa skulle för hela Europa ådagalägga konungens [delaktighet] uti den franska kontrarevolutionens planer, hvarom uti Paris offentligen talades och de mest anstötliga berättelser trycktes, äfvensom detta konungens sinnelag emot Frankrike ofta förekom uti öfverläggningarna uti Assemblée nationale.

Juli 18. Öfverståthållaren riksrådet Sparre hade lämnat sitt bo uti mycken oordning. Allmänna medel under hans disposition voro förskingrade, flera anledningar visade sig, att kungen där kunde göra sig fordringar. Man afbidade med oro kungens yttrande, som man befarade ej kunde blifva fördelaktigt, sedan man förmärkt, att härtig Karl önskade erhålla Bellevue och man borde förmoda, att kungen understödde detta i allt hvad möjligt är.

Juli 30. Hela tiden var man ej sysselsatt med annat än betraktelser öfver de i Frankrike misslyckade anstalterna till konungens flykt samt hans olyckliga ertappande. Det blef allt mer och mer uppdagadt, att konungen af Sverige tog en nära del uti de franska affärerna samt äfven var underrättad och medvetande af den misslyckade planen. Konun-

gens bref till sin ambassadör Staël i Paris blef tryckt i alla aviser. Man omtalade en liga emellan alla makter emot Frankrike, och konungens hemkomst, att sätta allt detta uti ordning, syntes nära. Man visste, att konungen den 25 rest från Aachen och skulle hasta sin hemresa med all skyndsamhet.

Augusti 2. Någon gaf anledning att besinna, det såväl Sveriges inhemska ställning som uppmärksamheten uti Europa fordrade, att något borde göras vid konungens hemkomst, som visade folkets glädje uppriktig eller supponerad. Detta sades åt baron Armfelt, som ännu icke hade eftersinnat angelägenheten· häraf; man fann det genast, och borgerskapet sammankallades på rådhuset att härom öfverlägga. De blefvo ej på minsta sätt förekomna om ärendet, emedan man då med säkerhet hade kunnat vänta, att det skulle undandragit sig allt och undanskylla sig med en i värket ej så ogrundad oförmögenhet; därtill äfven kom deras allt mer och mer tilltagande öfvertygelse, att hvad som sker ej var det bästa. Emellertid ankom kungen, gynnad af vinden, augusti 3 kl. $^1/_2$ 1, blef den dagen i staden, bevistade franska spektaklet och talade aldrig om annat än om de franska affärerna Den franska generalen markis de Bouillé, som skulle befordra konungens af Frankrike flykt, var blifven generallöjtnant uti svensk tjänst. Man förtrodde konungen, att borgerskapet var sinnadt förvara de händelser, som nu timat, med en medalj samt gifva en maskeradbal i Kungsträdgården. Konungen fann båda delarna behagliga, men ännu visste borgerskapet intet. De sammankallades den

Augusti 4 och fingo underståthållaren Ahlmans proposition om det förenämnda. Emot vanligheten begärde de att särskildt sig emellan öfverlägga. Vid deras enskilda öfverläggning var endast fråga om att afslå alltsammans, men ingen vågade framföra en sådan utlåtelse, hvarför underståthållarens proposition blef bifallen, dock med strängaste förbehåll att all hushållning därvid iakttages, och skulle en deputation anmäla detta hos konungen.

Augusti 5. Genom baron Armfelt fick man veta, att konungen ville, det hans deltagande uti de franska affärerna skulle lätt nämnas i det talet, som å borgerskapets vägnar

skulle hållas den 7, äfvensom att däruti ej förtiges konungens förening med de ofrälse stånden. Detta blef ganska grannlaga, och man anmodade statssekreteraren Schröderheim att författa talet, emedan man ej kunde förlita sig på justitieborgmästaren Ekermans ensamma skicklighet.

Augusti 6. Konungen lät begära konceptet till ofvannämnda tal, som man lämnade genom expeditionssekreteraren Hochschild, på det konungen måtte vara beredd att svara därpå.

Augusti 7 hade dessa deputerade företräde på Drottningholm. Talet gjorde mycken uppmärksamhet. Konungen besvarade det ganska nådigt, och vid vissa uttryck föllo tårarna honom utur ögonen. Svenska akademien lyckönskade konungen, och talade grefve Oxenstierna samt Stockholms konsistorium, anfördt af ärkebiskopen von Troil. Alla talen innehöllo något om de franska affärerna, men intet så tydligen som borgerskapets. Konungen sade ock, att det jämte Svenska akademiens tal skulle tryckas för dess innehåll, men presterskapets för anständigheten.

Till Drottningholm var utflyttad madame de S:t Priest, gift med förre krigsministern i Frankrike markis de S:t Priest, som för någon kort tid sedan afrest till Petersburg för att söka inblanda Ryssland uti den franska kontrarevolutionen.

Konungen syntes åter benägen att vilja förena sig med adeln och i sådant afseende sökte genom prinsessan att få grefve Brahe åter till hofvet samt genom hofstallmästaren baron von Essen att vinna baron Karl De Geer.

Konungen nämnde i dag en hofmarskalk hos drottningen och fyra grefvar till kammarherrar, ibland dem en grefve De la Gardie, kavaljer hos härtig Fredrik och hvilken man förmodade taga sig däraf anledning att undanbedja sig denna kungliga nåd, hvari man dock bedrog sig.

August 8. Den 6 i denna månad hade riksmarskalken grefve Bonde dött på sin landtegendom. Att utnämna honom en efterträdare syntes särdeles bekymra konungen. Man tror, att han därtill utser landshöfdingen i Västerås grefve Ulrik De la Gardie, icke af någon bevågenhet för honom, emedan konungen ej någonsin funnit grefve De la Gardie

efter sitt lynne, men i anseende till det stora namn han bär. Det anses äfven säkert, att en prins af Mecklenburg skall hitkomma och förordnas till riksstallmästare. Grefve Munck och baron Essen, som hafva rum i grefve Pehrs hus, äro tillsagda att flytta, hvaröfver den förre, ehuru han såsom president uti kammarrevisionen ej har någon rätt till boställe, är ganska upprörd. Han synes falla allt mer och mer, sedan han erhållit allt hvad man kan få här i landet. Han är ej befald att bo på Drottningholm samt har därstädes inga rum.

Augusti 9. Baron Armfelt har erhållit de rummen på Drottningholm, som grefve Munck innehaft samt äro de största och bäst möblerade, där han kan emottaga ministrarna, och tror man, att han blir förordnad till rikskansler. Därjämte har han sagt mig, att konungen torde konstituera honom till öfverståthållare, hvilket ämbete kommer att undergå en förändring, sedan konungen efter lagman Håkanssons tanke funnit poliskammaren öfverskrida sina rättigheter och polismästaren Liljensparre i synnerhet gripit för vida omkring sig samt, då han numera är konungen onyttig, fallit uti indifference. Man samlar alla upplysningar man kan att gifva dessa saker annat utseende. Liljensparre blifver väl för anständighetens skull ej uti saknad af nödig bärgning. Den rättvisa, som försynen kanske emot honom utöfvar, torde nu likväl taga sin början, då han genom sin nedrighet varit ett redskap till alla de ohyggligheter, vi dessa senare tider öfverlefvat.

Augusti 10. Härtig Karl vill äga Bellevue och konungen samtycker därtill, men vill, att härtigen skall hafva konungen förbindelse därför. I sådant afseende gör konungen de fordringar gällande, dem han uti aflidne öfverståthållarens bo äger ostridiga till en summa öfver 10,000 r. samt låter falla de anledningar, som kunna [leda] till ännu större anmärkningar, och blifver på det sättet vid Bellevue, då de andra borgenärerna erhålla den lösa egendomen, han ägde uti staden, till delning sig emellan. Konungen, som erkänt de tjänster öfverståthållaren gjort honom, yttrade sig härvid, att man skall förvara hans minne, hvarför konungen ej ville tillåta någon vidare undersökning uti hans bo.

Augusti 15. Grefve De la Gardie var ankommen ifrån Västerås och hade företräde hos kungen samt undanbad sig alldeles riksmarskalksämbetet och förebar, att hans aftagna hälsa samt hans tillstånd i öfrigt ej tillät honom att emottaga detsamma. Han var farbroder till baron Armfelt, och som baron Armfelt gifvit detta misslyckade förslag, så var det för honom en ledsam händelse. I allmänhet började konungen själf finna en brist på personer, dem han kunde använda uti de högre ämbetena. Folk af skicklighet, som kunde finna sin bärgning utan tjänst, drogo sig undan. Kungen är sinnad att lämna de utrikes affärerna till general Taube, men ej nämna honom till president i kansliet, hvilket ämbete ej mera skall tillsättas.

Statssekreteraren Franc blifver för gammal och utarbetad att kunna förestå dessa ärenden — han [skall] ansvara [för] och bibehålla direktionen öfver posterna, men att i hans ställe arbeta under baron Taube, därtill har konungen ej funnit någon, sedan förre envoyén vid saxiska hofvet baron Celsing undanbedt sig och envoyén vid hofvet i Berlin von Carisien äfven förklarat sig icke kunna emottaga detta ämbete.

Prins Hessenstein har ändtligen tagit afsked, hvilket väl fägnade konungen, men orsakade honom ändå en liten förargelse genom Hessensteins sätt att förklara, att, som han hade mer än han behöfde, han därför väl kunde umbära sina ämbeten. Konungen bespar 10,000 r. pommerska courant genom prinsens reträtt, emedan han ej lärer förordna någon generalguvernör, utan låta det ämbetet förvaltas af den uti Pommern kommenderande generalen, därtill man förmenar general Platen vara utsedd.

Sedan grefve Bonde aflidit samt prins Hessenstein nedlagt sina ämbeten, så är riksdrotset grefve Wachtmeister det enda riksråd öfrigt, sedan de flesta af dem 1789 blefvo entledigade. Konungen har beslutit att äfven licentiera grefve Wachtmeister ifrån rådsämbetet och således om möjligt är alldeles utplåna minnet af denna kår.

Åbo akademi lät man känna, att den till sin kansler borde begära baron Armfelt, hvarigenom folket skulle vänjas, att man äfven till sådana ämbeten kunde taga andra höga ämbetsmän, sedan [rådsämbetena] upphört.

Augusti 21. Gaf borgerskapet maskeradbal uti Kungsträdgården, hvilken var eklärerad med lampor, orangeriet inredt till salong samt ganska väl illumineradt. Festen var särdeles vacker och väderleken mycket gynnande, men nödvändigheten att fylla trädgården med mycket folk gjorde, att man måste insläppa en mängd af det sämre slaget, som med den öfriga prakten ej väl öfverensstämde. Konungen var ganska nöjd och förklarade sitt särdeles nådiga välbehag. Baron Armfelt tog sig af besväret, var omaskerad och sysselsatt, som gaf allmänheten anledning att påstå, att han redan var nämnd till öfverståthållare. Kungen uppehöll sig uti trädgården till kl. $^1/_2$ 5 om morgonen.

Augusti 23. Konungen fortfar att taga allt mera och mera del uti de franska ärendena. Uti en i dag hållen finanskonselj har han gifvit markis de Bouillé 2,500 r. pension, hans son 500 r. och en adjutant Rodez 333 r. 16 sk. Denna prodigalité gifver anledning att tro, det han måtte erhållit främmande pengar, ehuru de nödvändiga behofven ej bestridas. Man tror sig veta, att konungen med den ifrån Paris till Aachen ankomna kungl. sekreteraren Silfversparre erhållit drottningens af Frankrike juveler, som skola blifvit nedsatta i Hamburgerbanken. Konungen talar beständigt om nyttan och nödvändigheten för Sverige att understödja en fransk kontrarevolution samt gör värkställigheten däraf ganska lätt.

Augusti 25. Uti en hemlig konselj, där endast statssekreteraren Schröderheim med lagman Håkansson voro närvarande, fastståldes en ny instruktion för öfverståthållaren, genom hvilken instruktion polisinrättningen återföres till sin första enfald samt ställes under kontroll af justitiekanslersämbetet. Slottskansliet återbekommer handläggningen vid alla öfverståthållareämbetets göromål, och stadens kollegier återfå vissa förlorade rättigheter, men öfverståthållareämbetet, som genom denna förändring förlorar mycket af den betydenhet, det ägt uti riksrådet Sparres tid, kommer hädanefter icke att befatta sig med kungl. slottet; därtill förordnas en särskild så kallad befallningsman, som blifver kammarjunkaren De Besche. Slottskansliet skall erhålla ett annat namn och slottsfogden kallas fogat, ett gammalt svenskt ord, som betyder fogde. Polismästaren, hvars influence genom allt

detta förfaller och hvilken, då äfven redo skall göras för böterna, blifver betagen all möjlighet att särskildt något förtjäna, skall likväl tillfredsställas, så att han ej finge någon billig anledning till klagomål eller att hans nitiska uppförande vid riksdagen kunde sägas vara obelönt. Honom tilldelades därför 1,700 r:s årlig lön, 500 r. pension för hans hustru, ifall han aflider före henne, och denna pension [blir] reversibel till hans dotter, ifall hon är oförsörjd, till 250 r. Hans son förordnades till adjunkt vid Åbo akademi. Man hade väntat, att baron Armfelt skulle vid detta tillfälle blifva nämnd till öfverståthållare, men sådant skedde icke, utan konungen yttrade sig fast mera, att ryktet om baron Armfelts utnämnande vore ledsamt, att konungen ännu icke tagit sitt beslut och att det vore olägenheter, med hvilken man toge.

Man börjar således till att tvifla, om detta är baron Armfelt ämnadt. Lagman Håkansson tyckes vara den man, hvilkens råd konungen följer uti alla mål. Han förestälde konungen, att magistratens förklaring uti frågan om statsfiskalens besvär öfver det den 29 juni hållna borgmästarevalet i Stockholm samt den illiterate rådman Beves antagande ibland de sökande, vore grundad på sådana skäl, att den ej kunde annat än blifva bifallen i beredningen, att därför bättre vore, det konungen ej afbidade denna förklarings inkommande ifrån öfverståthållarämbetet, utan återfordrade remissen samt ändrade förslaget så, att Beve förklaras obehörig att komma ibland de fem och Ullner i hans ställe ditföres samt vidare [uppföres] på förslaget framför Wallin; att Ullner nämnes till borgmästare och Wallin samt rådman Flodin, hvilken senare på förslaget bibehålles, erhålla borgmästarefullmakter, att borgmästaren och rådmannen Risberg, som på förslaget föres på första rummet, blifver ledamot i tulldirektionen efter statssekreteraren Schröderheim, som flyttar till nummerlotteridirektionen. Allt detta har konungen i dag bifallit och därjämte yttrat sig, att baron Armfelt och Håkansson surprenerat honom med löfte för Ullner, att denne, som var borgmästare i Åbo, sålt sina egendomar därstädes, och att successionen efter honom äfven var reglerad, att konungen väl visste sig härigenom göra Stockholms borgerskap ett särdeles missnöje, men att sådant numera ej kunde förekommas.

Hela denna sak har till sitt underliga sammanhang svårligen sin like. Enfaldighet i anläggningen, brott mot alla befordringslagar och oordentlighet i värkställigheten täfla här med hvarandra. Till ledamot i nummerlotteridirektionen blef äfven kammarrådet Stockenström utnämnd att därmed tillfredsställa hans söner, som voro väl hos konungen och af hvilka den yngste skall blifva lifpage. Konungen gaf Stockenström och polismästaren likväl det vitsord, att deras egennytta hade inga gränser och att de stulo hvad de öfverkommo. Till den senares humiliation hörer äfven det, att rapporter om espionage skola lämnas till en man, hvilken kungen uppdrager förtroendet.

Augusti 31. Var borgerskapet sammankalladt att höra den nya instruktionen för öfverståthållaren, hvarigenom poliskammaren i synnerhet försättes uti en inskränktare ämbetsutöfning. Borgerskapet syntes särdeles nöjdt med denna förändring, hälst de undgingo det ok, hvarunder de legat uti poliskammaren, där de väl fått handräckning, men med mycken kostnad och dryg räkning. Detta, som ankom vid samma tillfälle som lagman Ullners utnämning, skulle tillfredsställa borgerskapet, äfvensom konungen i dag förordnade borgmästaren Wallin att vara ledamot uti högsta rätten, hvarigenom man skulle se, att konungen ej gör afseende på oppositionen, till hvilken Wallin hört, ehuru han var en stilla man och i politiska saker till sina kunskaper ganska inskränkt. Detta var en trait de politique af Håkanssons och Ahlmans snillen.

Grefve Barck, som varit ute att söka penningelån, återkom och förde med sig ett kejserligt statsråd grefve de Nanny. Om negociationen att erhålla en millions lån lyckats, vet man ej, men vid hofvet tviflas därpå.

September 2. Konungen besåg Ladugårdslandskyrkan inkognito, föreslog åtskilliga ändringar samt lofvade att understödja kyrkobyggnaden, spisade sedan middag hos statssekreteraren Schröderheim med grefvinnorna Oxenstjerna, Gyldenstolpe och Ekeblad samt kammarjunkaren De Besche; hade äfven förmiddagen besett öfverståthållarens mobilier. Baron Armfelt var ej med till middagen, och konungen syntes vara alldeles ifrån att nämna honom till öfverståthållare, ehuru

högeligen Armfelt sådant önskade. Baron Taubes upphöjelse och hans befattning med utrikes affärerna synes ej bebåda något fördelaktigt för baron Armfelts faveur. Också har konungen yttrat, att han genom baron Armfelts utnämnande skulle upplifva allt det, som hos öfverståthållaren Sparre ej dugde, utan att finna hans goda egenskaper. Baron Armfelts benägenhet till depenser, hans gaspillage, hans lätthet i sakers behandlande skulle öka konungens bekymmer. Han kunde således ej nämna honom till öfverståthållare, utan ville lämna ämbetet vakant samt i händelse af en förestående utrikes resa då konstituera någon därtill, som vore hans vän. Man menar, att detta kan blifva general Klingspor och att grefve Munck kunde efterträda honom uti generalguvernementet i Finland, att därigenom slippa honom härifrån staden, men detta senare synes förenadt med många svårigheter i anseende till grefve Muncks så särdeles underliga egenskaper.

Konungens förlägenhet vid riksmarskalksämbetet fortfar. Hans förtroende med statssekreteraren Schröderheim synes särdeles bekymra baron Armfelt och de honom tillgifna, hvilka frukta Schröderheims influence och befara, att han skall skada baron Armfelt, som vid sin uppgång gjort den förre mycken otjänst, men ännu synes detta konungens förhållande endast vara en följd af gammal vänskap och ej medföra någon betydenhet uti ärendenas skötsel.

September 4. Konungen har underrättat riksdrotset om sitt beslut att entlediga honom från riksrådsämbetet, hvilket han med all vanlig kallsinnighet emottagit och i detta som i allt annat underkastat sig konungens nådiga välbehag. Enär detta nu är expedieradt, så finnes ej mera något riksråd i Sverige, oansedt själfva säkerhetsakten gifver anledning att de skola bibehållas, änskönt deras antal på konungen skulle ankomma.

Grefve Munck har begärt att få byta med presidenten von Post i Åbo Hofrätt. Men grefvens nuvarande lynne, hans nyligen köpta stora egendomar i Finland samt hans vidlyftiga släktskap därstädes, förenadt med hans oförsiktiga utlåtelser, synas lägga hinder i vägen, oansedt man gärna såge honom eloignerad.

Ryske grefve Stackelberg har i dag varit inne hos konun-

gen öfver en timme. Han har berättat, det freden vore sluten emellan Ryssland och Porten, hvarförutan konungen själf sagt, att han af Stackelberg erhållit sådan kejsarinnans yttrande om de franska affärerna, som konungen själf önskat, men Stackelberg och Pahlen fortfara att säga åt andra, att kejsarinnan ej är disponerad att sända sina trupper emot Frankrike. Emellertid tilltager ryktet om vår rustning allt mer och mer; man tror, att nästa utrikes post skall decidera sakerna närmare, om och hvart konungen reser, emedan man förmenar sig hafva någon anledning, att en resa förestår.

September 6. Konungen har afslagit tjänstbytet mellan grefve Munck och presidenten von Post, hvaröfver den förre är i yttersta vrede. Hans utlåtelser äro de mest oförsiktiga i anseende till de förbindelser, han förmenar, att kungen är honom skyldig. Om han fortfar med sådant tal, måste hans olycka däraf blifva en oundviklig följd. Hans obetänkta ifver och hetta gifva honom mycken likhet med den numera aflidne generalen Sprengtporten. Grefve Munck begär nu öfverståthållarämbetet icke i afsikt att vilja hafva det, utan för att genom flere ansökningar förmå konungen att återkalla afslaget uppå presidentbytet och bifalla detsam[ma].

Grefve Stackelberg hade sagt konungen, att sedan kejsarinnan slutit fred med turken, såge [hon] hälst, att Europa blefve i stillhet. Det vore hennes tanke, att kejsaren och Preussen ensamma blandade sig uti de franska affärerna samt beredde sig den ersättning de kunde, hvaremot Preussen kunde bevilja kejsarinnan några fördelar å den polska sidan och hon cedera konungen af Sverige något af öknarna ikring Nyslott, därmed hans ära var tillfredsstäld, och [hvarmed han] kunde säga sig hafva fått länder genom kriget. Hon ville i sådant afseende emottaga en svensk ambassad att reglera gränserna emellan båda rikena. Detta tror man nog ingår i baron Taubes afsikter, som därigenom får tillfälle att emottaga denna ambassad och uppbära de betydliga gratifikationer, som därmed följa, samt sedermera emottaga riksmarskalksämbetet, hvartill man nu tror honom utsedd. Han älskar mycket att samla penningar, är en egoist och ser endast på sitt eget bästa.

Man omtalar en riksdag, den finansernas tilltagande elände skall göra nödvändig. Endast utredningens obligationer och

Fahnehjelmssedlar äro löpande för 9 millioner, och man har efter Håkansson många anledningar att tro, det afsikten är att sammanslå banken med riksgäldskontoret, samt genom uppoffrandet af den enda tillgång, riket ännu äger, sätta det utur stånd att någonsin resa sig utur sin lägervall. Biskop Wallquist förer redan denna plan uti sitt stift, och riksdagen förmenas blifva uti Åbo, där svenska adeln svårligen kan infinna sig och lägga något hinder i vägen.

September 12. Baron Armfelt var tillbakakommen ifrån lifregementsmönstringen, där han med mycken stränghet förfarit emot adeln, som ansågs vara uti opposition, men däremot bespart den rustande allmogen på ett utmärkt sätt.

Uti en enskild konversation har konungen talt om olägenheten af det dubbla myntet samt bankens onytta för riket uti det skick den nu är, äfven om riksdagar, men ständernas insättande på ett annat sätt än det hittills kända samt adelns förändring genom en annan klassifikation. Detta gifver allt anledning att befara en riksdag, men icke desto mindre fortfar man att frukta deltagandet uti de franska oroligheterna, hvarom baron Taube på sin parole försäkrat grefvinnan Karl Piper, att om hittills okända hinder möta vid truppernas marscherande i denna höst, kan man med säkerhet föreställa sig, att de första vårdag skola aftåga.

September 19. Inmarscherade 4 skvadroner af Lifregementet, anförda af härtig Karl. De kampera på Ladugårdsgärdet och skola mönstras den 30 hujus. Kungen såg dem vid Haga, sedan vid observatorium och sist vid Norrmalmstorg. Uti konungens svit voro alla härvarande generaler, generaladjutanter samt gamla gardets officerare jämte dragonerna. Ryske generalen Pahlen red äfven uti sviten och åt honom sade konungen: »Monsieur de Pahlen, encore, si c'était notre entré à Paris.» Sedermera gafs middagsmåltid på Haga åt hela sviten.

Denna kortege liknade den, som konungen hade 1788 före kriget, då regementena kommo till Stockholm, och får man många anledningar att anse vårt deltagande uti de fransyska affärerna, som vore det hart nära; man vill äfven säga, att penningar till detta behof skola innan kort ankomma ifrån Spanien.

Om aftonen bevistade konungen spektaklet af tragedien *Penelope*, författad af grefve Karl Johan [*skall vara:* Gustaf Fredrik] Gyllenborg och där konungen är målad uti Ulysses person med de mest smickrande färger.

September 26. En fransysk general M. d'Escars var ankommen ifrån de franska prinsarna. Det synes allt mer och mer som i höst intet kan företagas emot Frankrike, men vid hofvet visar sig mycken inquietude. Man befarar general Tolls återkomst och med honom baron Armfelts fall. Man tror ock general Toll understödja detta jämte expeditionssekreteraren Lagerbring, hvilken sedermera alltid varit Tollen tillgifven, ehuru han vetat att tillvinna sig Armfelts förtroende uti dessa senare tider, hvilket han på ett nedrigt sätt missbrukat. Denna liga skall äfven vunnit biskop Wallquist på sin sida. Meningen är att förändra hela administrationen och under general Tolls anförande framdraga helt nytt folk. Grefve Munck och hans vänner samt baron Ruuth äro äfven uti denna plan. Man söker visa kungen, att den med poliskammaren gjorda ändringen endast haft för afseende till att minska hans makt, och konungens misstänksamma sinne synes lämna uppmärksamhet däråt. Kungen har haft en explikation med baron Armfelt, som synts vara ganska vänlig, men af hvilken baron Armfelt ej vetat att nog begagna sig till att erhålla en fullkomlig upplysning om rätta sammanhanget med sina fienders anslag. Kungen är tankfull och vid elakt lynne, man vet ännu ej, om ovädret är förbi, oansedt hans åt Armfelt gifna försäkran, att Tollen ej skall återkomma, hvarpå man dock ej litar. Alla Armfelts gunstlingar, Håkansson och Ahlman isynnerhet, darra som löf. Uti detta lynne reser konungen till Upsala den 3 oktober och skall återkomma den 5. Han föregifver, att han endast vill se, huru den därvarande byggnaden lider, men man befarar, att något annat härunder kan vara förborgadt. Biskoparna Wallquist och Lindblom samla underskrifter uti deras stift af borgare, prester och bönder angående nödvändigheten att banken understödjer riksgäldskontoret.

September 29. På en tid af fjorton dagar har man trott sig märka, att kronprinsen varit vid elakt lynne samt benägen till mjältsjuka. Sedan söndagen har detta tilltagit mer

och mer: han gråter, har en egarement i ögonen och mycken tystnad. Man befarar däraf de bedröfligaste följder. Han säger, att alla göra narr af honom, att prinsessorna hälsa på honom samt vända sig bort och skratta, att karlarna buga sig för honom, men nyttja honom till åtlöje. Man bemödar sig förgäfves att upptäcka orsaken. Han är högmodig och förbehållsam. Ingen är ikring honom, till hvilken han kan hafva förtroende. Grefve Gyldenstolpe har reprimanderat honom uti flera personers närvaro. Detta har äfven bidragit att humiliera honom, som af sin öfvervaro i regeringen under konungens utrikes resa fått högre tankar om sin person, än hans år kunna tillåta. Hvad skall väl blifva af detta?

Konungen af Frankrike har antagit konstitutionen. Man tror, att en allmän amnesti blifver proklamerad, hvarigenom kontrarevolutionen förfaller, hvilket hos oss ej är behagligt, men baron Armfelt, som varit emot vårt deltagande uti de franska affärerna, vinner härigenom mycken styrka.

September 30. Konungen hade gifvit Stockholms stad sin byst af hvit marmor, gjord i Paris efter Sergels gips af franske bildhuggaren Houdon för framlidne grefve Creutz' räkning och efter hans död tillfallen konungen, som vid 1786 års riksdag varit sinnad att låta uppsätta denna byst på Riddarhuset, men hvilket förslag ej kom till värkställighet i anseende till adelns uppförande denna riksdag. Denna byst hade i går blifvit uppsatt under en röd sammetshimmel, den staden låtit göra, och kostade 1,850 r. Till höger om bysten är kronprinsens porträtt, måladt af Kraft och likaledes skänkt till staden af konungen. I dag invigdes dessa gåfvor, och höll statssekreteraren Schröderheim därvid ett tal. Hela akten är tryckt.

S. d. var generalexercis på Ladugårdsgärdet med Lifregementet, den konungen i största prakt bevistade med hela hofvet. Kronprinsen var till häst för första gången, men syntes ännu vid lika elakt lynne. I går afton voro med konungen på Haga statssekreteraren Schröderheim, baron Essen och kanslirådet Rosenstein. Man talade om prinsens tillstånd, och konungen ansåg det såsom en evenement, hvilken man ej kan veta, om den vore konungen fördelaktig eller icke. Skulle prinsens mjältsjuka tilltaga, vore åtminstone

säkert, att drottningen däraf hade en frätande sorg; i öfrigt höll han före, att man lämnar denna saken åt sig själf, utan att bekymra sig vidare därom. De närvarande, som ej utan rörelse kunde åhöra denna kallsinnighet, funno sig alldeles rådlösa.

Oktober 4. Ifrån Ryssland ankomna depescher skola vara efter konungens önskan, hvad fredsvärket angår, men beträffande kejsarinnans deltagande uti de franska ärendena, så synes hon däruppå ännu vilja besinna sig.

Emellan konungen och Armfelt förefalla explikationer, och ännu är ej den kallsinnighet undanröjd, som synts börjats.

Bankrevision var började den 1 i denna månad, men ingen af adelns fullmäktige var vid kuren förliden söndag och endast en af borgerskapets, däremot fem af presterskapets.

Oktober 7. Gaf konungen déjeuner på Bellevue, och vid samma tillfälle lämnade [han] åt härtig Karl ett gåfvobref på denna egendom uti sin lifstid, emot det att han skulle erlägga intresse uppå de uti egendomen intecknade 9,000 r. Denna gåfva är således ganska dyrköpt. Om aftonen var spektakel och stor supé på Drottningholm att fira härtigens födelsedag. En prolog blef gifven till hans ära.

Oktober 8. Var prinsessans födelsedag, som äfven firades på Drottningholm med spektakel och bal.

Ifrån ambassadören baron Stael von Holstein har konungen fått en kurir vid namn Signeul, som är ambassadörens privata sekreterare och hade inga andra depescher än en kort, att honom var uppdraget att muntligen afgifva sin berättelse, som innehöll, det drottningen af Frankrike, sedan hon förmått konungen att underskrifva konstitutionen ansett bäst att genom uppfyllandet af densamma återvinna den aktning hos folket hon förlorat; att hon med erkänsla af konungens uti Sverige vänskap för henne endast önskade, det han ej vidare ville blanda sig med de franska angelägenheterna, emedan hon fruktade, det all främmande åtgärd mera skulle skada hennes sak samt hon, om en kontrarevolution skulle lyckas hennes svåger, blefve försatt uti förbindelser, som kunde vara henne odrägliga. Hon hoppades däremot kunna få använda sin kredit hos l'assemblée nationale, att konungen af Sverige kunde sluta en traktat med Frankrike och äfven

erhålla subsidier. Allt detta har varit konungen svårt att höra, hälst denne Signeul talade rent ut, och hade ibland annat sagt, att franska principerna voro så smittande, att konungens af Sverige armé lätteligen blefve desertörer, om den fördes [öfver] svenska gränsen.

Innan tidningen var kommen till Petersburg, att konungen af Frankrike antagit konstitutionen, hade kejsarinnan befalt sin ambassadör i Paris att lämna Frankrike och begifva sig till de franska prinsarna. Konungen af Sverige förtröt högeligen, det han ej lika fort vidtagit denna anstalt, som numer jämte allt annat hörande till en kontrarevolution synes för sent, och lärer väl Frankrike få vara i ro.

Kronprinsen synes återfå sitt goda lynne, och farhågan i i anseende till honom [är] tills vidare försvunnen. — Konungens resa till Upsala, som blifvit uppskjuten, lärer i dessa dagar skola värkställas, ehuru man ej vet dagen. Franske generalen d'Escars skall vara följaktig, och ryske generalen Pahlen, som nu är vid bruken, skall äfven där inträffa. Man säger, att riksrådet De Geer torde erhålla något af de lediga ämbeten, om hvilka ryktet nu åter tystnat.

Oktober 11. I dag reste konungen till Upsala och skall återkomma i morgon natt. Med honom voro kronprinsen, grefve Gyldenstolpe, franske generalen d'Escars, baron Hamilton, general Mörner, kavaljeren baron Mörner, baron Palmfelt och kanslirådet Rosenstein. Grefve Munck synes blifva allt mer och mer upprörd, så att man fruktar, han torde tvinga konungen till ytterligheter mot sig. Ibland annat har grefven i dag med sin käpp slagit kammarrevisionsrådet Planck, som kom att rekommendera sig hos honom till erhållande af en ledig lön, men förut vändt sig med sin ansökan till lagman Håkansson. Denne Planck har besvärat sig hos riksdrotset; men som saken passerat mellan fyra ögon lärer det väl blifva därvid. Riksdrotsets kredit hos konungen lärer allt mer och mer falla.

Oktober 12. Återkom konungen från Upsala efter 4 timmars resa. Härtig Karl återlämnade Bellevue, förklarade sig ej kunna emottaga det mot de vilkor, konungen erbjudit honom detsamma. Man vet nu icke, hvad konungen är sinnad härom förordna.

Oktober 17. Länge har konungen med grefve Stackelberg arbetat på grunderna till den traktat, som i anledning af den i Werelä afslutna freden skall upprättas emellan Ryssland och Sverige. Ändtligen är så vida hunnet, att de om dessa grunder blifvit ense, och för en syns skull skola konferenser hållas hos riksdrotset under konungens himmel, som där är uppsatt. På ryska sidan äro kommissarierna grefve Stackelberg och general Pahlen och på svenska sidan äro riksdrotset, baron Taube, baron Armfelt, statssekreterarna Franc och Cronstedt samt lagman Håkansson. Protokollet förs af expeditionssekreteraren Lagerbring. Man förundrar sig, att antalet af konungens kommissarier är så talrikt och isynnerhet att ibland dem finna Håkansson, som ej kan tala ett ord fransyska, äfvensom riksdrotset och Cronstedt föga känna det språket. Konungen har bjudit mycket att få Nyslott, som ej lärer bifallas, men subsidier lärer han förmodligen erhålla.

Oktober 19. Blef traktaten med Ryssland underskrifven af kommissarierna på Drottningholm, då grannlaga frågor voro om fåtöljer och säten med mera. Hvad den innehåller är ännu en hemlighet; men att Sverige får subsidier och däremot förbinder sig att bistå Ryssland emot Preussen, om det behöfves, anses säkert, äfvensom att konungen skall utdela gracer, då ratifikationerna utväxlas emellan de båda krönta hufvuden. När vilkoren blifva bekanta, får man närmare analysera saken.

Oktober 20. Man vill säga med någon visshet, att Ryssland gifver Sverige subsidier 19 tunnor guld, hvaremot Sverige förbinder sig att hålla 12,000 man hjälptrupper kejsarinnan tillhanda samt 6 krigsskepp, ifall hon skulle reklamera vår hjälp. Danmark har äfven accederat till traktaten, och grefve Stackelberg, som vid det tillfället [uppvist] sitt ambassadörskreditiv, har äfven underskrifvit på Danmarks vägnar. Således äro vi nu sålda till ryssen och blifna mössor, hvilket konungen från barndomen ansett med afsky och förakt, men hvartill Frankrikes lägervall och konungens penningebehof nu föranlåtit honom. Ratifikationerna kunna väntas uti november månad. Då skall grefve Stackelberg hålla ett ambassadörsintåg, som man uti Sverige ej sett sedan konung Karl XI:s tid, då han erhöll strumpebandsorden.

När traktaten underskrefs på Drottningholm hade man glömt att därom prevenera officialiter ryske legationssekreteraren. Han ankom ej och utan honom kunde intet göras. Man nödgades affärda bud efter honom, då han anlände klockan 10 om aftonen.

Det tjugofemte året af konungens giftermål inföll i år, men konungen är icke sinnad att vid det tillfället göra några fêter, utan uppskjuter med dem till fredsratifikationerna. Af de anländande subsidierna får riket ingen annan nytta, än att konungen torde vara sinnad att med dessa inlösa de så kallade Fahnehjelms sedlar, dem konungen anser för sina. Det öfriga går till konungens enskilda behof på samma sätt som de förra franska subsidierna gjort i hans tid. Skulle Ryssland få krig med Preussen, som åter har till vänta bistånd från England, så få vi dyrt köpa de subsidier vi erhålla.

Oktober 26. Det anses som en afgjord sak, att riksdag snart förestår, och tros, att cirkulärerna redan äro underskrifna.

November 1. Kronprinsens födelsedag firades på Drottningholm med bal och spektakel. Rikssalen inredes, att grefve Stackelberg vid sin högtidliga audience där skall kunna emottagas. Om riksdagen har konungen yttrat sig, att sådant låge ännu på viktskålen och kunde väl hända efter jul, ehuru intet visst ännu vore decideradt.

November 5 började vintern i Stockholm med otäck köld, mycket snö och åkföre. Hofvet är ännu boende på Drottningholm, och talas ej om någon inflyttning, som icke torde ske förrän vid slutet af månaden. Allt är i öfrigt tyst. De franska ärenderna sysselsätta ännu konungens uppmärksamhet, som ej kan få ifrån sitt hufvud att nästa år göra en kontrarevolution i Frankrike.

S. D. Baron Klingspor, hvilken sedan Hästeskos aflifvande blifvit förvarad på Danviks hospital under förevändning att vara rörd till sina sinnen, for i dag därifrån med sin broders general Klingspors kommissionär och tog vägen till Helsingör. Man kastade hans hatt uti sjön att inbilla folket, det han drunknat; han är en nedrigt sinnad människa, som för att frälsa sitt lif belackade Hästesko, och är jämte polismästaren orsaken till den förres död.

November 21. Uti ordenskapitlet blef baron Ruuth sera-

fimerriddare och majoren grefve Wachtmeister kommendör af vasaorden med stora korset samt baron Wrede af Anjala kommendör af vasaorden.

Man fortfar att anse riksdagen för en afgjord sak, men stället ännu ovisst. Kuriren, som från Petersburg skulle återbringa ratifikationerna å freden, väntas ännu och tror man, att kungen ej lämnar de franska affärerna utan uppmärksamhet, hälst i tysthet en nederlagsplats göres i Göteborg för sådana regementens behof, som nästa år kunna nyttjas emot Frankrike.

Konungen har låtit till härvarande franske chargé d'affaires Gaussen ouppbrutet återställa konungens af Frankrike bref om konstitutionens antagande. Deyen af Algier har förklarat Sverige krig, hvilket för vår handel blifver af ledsamma följder.

November 24. Uti en förliden gårdag hållen konselj på Drottningholm i närvaro af baronerna Taube och Armfelt, riksdrotset, lagman Håkansson och underståthållaren Ahlman, har Håkansson uti ett ingifvet memorial visat nödvändigheten af en riksdag, hvilket baron Armfelt understödt, men baron Taube vederlagt, riksdrotset efter vanligheten sagt intet, samt Ahlman utstält till längre fram, konungen hört med inquietude och slutat kl. $^1/_2$ 8 utan att decidera något, men syntes till bifallande föga benägen. Det är en sammansättning af Armfelt, landshöfding Nordin och lagman Håkansson att förmå konungen till riksdag. Nordin har äfven genom handelsman Walley i Gefle låtit uppteckna alla rum att utröna, huruvida ständerna där kunna rymmas, hvilket orsakar, att landshöfdingen därstädes grefve Cronstedt afsändt en kurir till kungen med förfrågan, om icke hans ämbetsåtgärd uti slikt ändamål vore nödig, hvilket konungen tagit illa samt i svar till grefve Cronstedt desavouerat riksdagsryktet och sagt, att landshöfdingen med sitt ämbetes myndighet borde uti Gefle förekomma slika anstalter. Emellertid är det obegripligt, huru man vågat sådant utan konungens medvetande. Kammarkollegium har fått order, att uti baron Ruuths titlar skall hädanefter införas hans egendomar såsom friherre till N. N. och herre till N. N. med mera, Man tror, att sådant är en försmak af riksskattmästareämbetet.

och skulle man ännu öfvertala konungen till riksdag, så anses baron Ruuth designerad till landtmarskalk.

December 1. Ankom hofvet till staden ifrån Drottningholm, och konungen tog sitt boningsställe på Haga. Som konungen fortfar att ej vilja emottaga franska chargé d'affaires Gaussens depescher, så har denne fått order att resa härifrån utan att taga afsked, och afreser inom några dagar, om ej nästa post medför andra tidningar för honom.

Personer, som äro ikring konungen, påstå, att riksdagen är fastständ och kallelsen redan afgången till Finland; då däremot andra lika beskaffade med lika säkerhet påstå, att ännu intet är decideradt. Denna osäkerhet förefaller alla besynnerlig. Konungen tror sig emellertid veta, att man vill, det adeln skall afsäga sig hvad af dess privilegier ännu kan återstå samt därigenom undanrödja all anledning till missnöje med de andra stånden; men äfven denna fransyska princip, så nyttig den kunde vara för riket, är konungen ganska vidrig, som finner den stridande emot sin vanliga princip: *Divide et impera.*

December 7. Sedan kuriren från Petersburg ankommit med ratifikationerna af freden, så skedde utväxlingen i dag hos riksdrotset, som uti present erhöll en briljanterad gulddosa om 6,000 r. Baron Armfelt och baron Taube lika dosor med porträtter, statssekreteraren Franc lika samt dessutom 2,000 dukater, lagman Håkansson 6,000 r. och dosa med kejsarinnans chiffre, statssekreteraren Cronstedt och expeditionssekreteraren Lagerbring hvardera 2,000 r. samt presidentsexpeditionen 2,000 r. Innehållet af traktaten till hela dess vidd är ännu ej bekant.

Om riksdagen fortfar man att tala med ömsom visshet. Sedan kejsarinnan mottagit konungens af Frankrike bref med underrättelsen om den antagna konstitutionen, så har konungen äfven beslutit att emottaga detsamma. Ingendera erkänner därför samma konstitution, utan fortfar alltid att uti Frankrike vilja understödja en kontrarevolution. Om grefve Stackelbergs erkännande som rysk ambassadör och hans intåg i den egenskap höres ännu intet.

December 19. Ännu fortfara olika rykten om den förestående riksdagen. Att handelsman Walley ifrån Gefle varit

här och lastat ett fartyg med åtskilliga öfverflödsvaror att afsända till Gefle i händelse af en förestående riksdag, bevisar mycket, då man vet, att denne mannen är mycket i förtroende med de rådande, och man skulle tro, att han icke utan auktoritet skulle äfventyra denna kostnad. Flera af dem, som egentligen böra veta, hvad som förehafves, anse riksdagen lika så deciderad som i anseende till behofvet oundviklig. Man vill äfven veta, att konungen skall umgås med projekt till en ny konstitution uti någon likhet med den engelska, hvilket vid riksdagen till ett hastigt bifall skall föreläggas samt hvarigenom konungen behåller alla sina prerogativer, men afstår administrationen af finansvärket till ständerna eller folkets deputerade, som jämt skola sitta uti tvänne kamrar, ifrån hvilken stund riksdagar för evigt äro afskaffade, hvilket tiden skall upplysa.

December 20. Man hade trott, att konungen i går skulle underskrifva riksdagskallelsen, hvilken af Håkansson är uppsatt, men det blef ännu uppskjutet, som man förmodar till i dag. Konungen går ogärna på den saken och skall hafva en utväg att åtminstone en kort tid ännu kunna upprätthålla riket utan ständernas kallelse. Emellertid anse de rådande riksdagen för afgjord och gå hemligen uti författning om beredningen däraf. Den skall vara utsatt till den 1 februari uti Gefle, och landshöfdingen därstädes grefve Cronstedt skall emellertid afhållas därifrån samt i det afseendet sändas till Pommern att bevista någon kommission om ekonomiska mål, hvarom order till honom tros vara afgångna.

Konungen har i händelse af riksdag proponerat landtmarskalksstafven åt baron Ruuth, baron Taube och baron Klingspor, af hvilka de tvänne senare undanbedt sig, men den förste synes benägen att emottaga densamma, ehuru det ej skall vara honom, utan baron Armfelt ämnadt. Uti riksdagskallelsen skall stå, att inga ämbetsmän utan konungens befallning få infinna sig vid riksdagen. Den förflutna tiden har landshöfdingen Nordin och han broder prosten arbetat med konungen om nätterna. Den förre har utvärkat flera medaljer till utdelande i Dalarna att där upprätthålla den goda benägenhet den orten visat.

December 21. Landshöfdingen grefve Cronstedt har an-

ländt ifrån Gefle och i dag vid levéen tackat konungen för beskickningen till Stralsund, [men] beklagat, att han, som alldeles okunnig i tyska språket och ej särdeles hemma uti räkenskaper, icke kunde svara emot konungens förtroende; men skulle icke desto mindre resa. Detta är en pretext att afhålla honom ifrån länet under riksdagen, hvilket landshöfding Nordin skall förestå. I dag har konungen talat med riksdrotset och sagt honom, att riksdagen är afgjord samt äfven nämnt därom till andra. Man tror, att dagen är den 1 februari.

December 29. Ändtligen synes riksdagskallelsen, daterad den 8 i denna månad, till den 23 januari uti Gefle; ganska kort och innehåller intet annat än de allmännaste ordasätt. Alla, som kallade äro, kunna ej vid denna riksdag infinna sig i anseende till den korta tiden. Ifrån vissa provinser hinner ingen komma. Man tror, att härtig Karl skall föra befälet i Stockholm och under honom baron Taube eller baron Klingspor; äfven förmenas, att underståthållaren Ahlman skall blifva bondeståndets sekreterare. Konungen tager med sig allt hvad till prakt och ceremoni fordras, och förmenas, att Dalregementet och Helsingarne skola hålla vakt i Gefle och inga regementen ifrån Stockholm dit beordras till garnison. Adeln begifver sig till riksdagen så många som kunna, äfven de, som 1789 voro å Fredrikshof fängslade, dels att för nationen visa, att de icke voro orsaken till oredan, dels att åtminstone vara närvarande, om deras rättigheter sättas i fråga och dem aftagas. Ryktet är emellertid allmänt, att proposition kunde göras om säterifrihetens upphörande samt jords lika taxering — en fråga, hvaraf nyttan för landet är ostridig, om sådana rättigheter icke existerade, men hvilka nu icke kunna fråntagas dess ägare utan en våldsam medfart, hälst då Kronan icke är i stånd att hålla ägaren genom annan ersättning skadeslös.

Emellan Stockholm och Petersburg gå ständiga kurirer. Kejsarinnan skall gifvit den härvarande grefve Stackelberg lof att säga, det hon vore färdig att låta sina trupper marschera till att understödja konungens sak, i händelse ständerna ville sätta något emot hans makt stridande i fråga. Det är å ena sidan möjligt, att sådant i tysthet utsprides

till att pröfva modet hos de få, som kunna vara till någon opposition benägna, men å andra sidan kan det vara ganska möjligt, att hon följer samma politik som uti Frankrike och understödjer konungamakten, hälst hvad Sverige angår hon därigenom vinner sitt hufvudändamål, som är landets förstörande, då hon genom konungens oinskränkta makt, förenad med den senast slutna alliansen, kan inleda honom uti krig med Preussen, ifall hennes politiska afsikter icke tillåta den med Preussens bifall uti Polen gjorda konstitutionens bibehållande, och ett krig skulle för Sverige bereda dess undergång.

Denna riksdag skiljes från de föregående därutinnan, att dessa kommo alldeles oförmodadt, då däremot denna varit tvänne månader ömsom ansedd som afgjord och ömsom uppskjuten; att finansernas reglerande göra honom nödvändig. Det medgifva de styrande, och lagman Håkansson, som är den mest betydande af dem, anser detta behof icke för någon hemlighet.

SJÄTTE KAPITLET.

1792. Januari 3. Reste konungen ensam med baron Essen inkognito till Gefle; ligger i natt i Elfkarleby.

Januari 5. Återkom konungen kl. 4 om morgonen till Haga, sedan han tvänne timmar uppehållit sig i Gefle, samt funnit slottet och staden ganska trånga till sitt behof och byggnaderna ej mycket avancerade. På borggården uppfördes ett hus af trä till rikssal, och vid gästgifvaregården bygges ett hus för bondeståndet.

Januari 7. Valen till riksdagen fortskyndas i orterna; på flera ställen äro män af oppositionen valda. I Stockholm har prestvalet så utfallit och enahanda anledning är för borgarevalet. Kostnaden för riksdagen i Gefle blir ganska betydande: flera bord skola hållas och inga medel sparas, äfvensom all stränghet och försiktighet iakttages. Polisbetjänter ditförordas med mera, och stadsfiskalen i Stockholm assessor Ståhlström är ditrest att förestå polismästareämbetet.

Januari 11. Hölls riksdagsmansvalet i Stockholm, då borgmästaren Wallin, rådmännen Alegren och Reimers, grosshandlarna Asplund och Berger, fabrikören Ström, kramhandlanden Castén, garfvareålderman Johan Westin samt bagareålderman Floor och bryggaren Abraham Vestman, den förre genom lottning med stenhuggaren Blom och karduansmakare Floor blefvo valde, alla af oppositionen utom Wallin och Westman. Wallin såsom ledamot af högsta rätten ansågs tillhöra rojalisterna. Af dessa sistnämnda voro Blom och Ytterdahl; men då lotten utföll till Floors förmån, ropade det till myckenhet församlade borgerskapet bravo uti flera omgångar. Detta val hade kostat penningar, och man vet, att rådman Oldenburg erhållit 3,000 r. och Westman 4,000 r. att disponera, men förgäfves. Det är märkligt, huru entusiasmen för ko-

nungen fallit hos borgerskapet, och därtill har riksdagens utsättande i Gefle bidragit mera än något annat.

Januari 13. Regalierna uppfördes till Gefle af kammarråderna Stockenström och Wetterstedt, eskorterade af 100 dragoner, dem major Uggla anförde.

Dräkten för riksämbetena är fastställd. Den består uti en cramoisie sammetskappa med hermeliner samt en moiréklädning à la Bourgogne. Grefve Oxenstierna skall förestå riksmarskalksämbetet. Af gamla gardet kommenderas 400 man, och 200 af det hvita. Baron Cederström, såsom chef för det förra, har kallat fältväblarna och talat med dem om det manskap, som skall medfölja. Konungen gifver hvarje underofficer 10 r., hvarje soldat 2 r. drickspenningar samt 1 skjorta, 1 par strumpor och 1 par skor, portioner som uti fält och 1 sk. om dagen, hvartill kompanicheferna lägga 1 sk. Befälet är lämnadt åt sådana officerare, på hvars ungdom och oskuld man kan lita, och befallning är gifven, att regementets ammunitionskista med laddade patroner skall medfölja. Således har man försäkrat sig om garnisonen; och utom denna hafva redan 200 helsingar infunnit sig i Gefle. Dessa allvarsamma anstalter förebåda antingen farhåga för en farlig opposition eller också synnerliga propositioner, att man utan tvång ej ser sig kunna få dem igenom. Man har äfven samlat ett utlåtande af baron Armfelt, att oppositionen ej förr slutar, än man låter 2 eller 3 hufvuden dansa. Adeln har länge genom ett inkonsekvent uppförande gifvit anledning till det moln, som 1789 års riksdag sammandrog sig öfver deras hufvuden, men att med oväldighet tala, blef adeln den riksdagen hårdare bemött, än dess uppförande då efter regeringslagarna förtjänade. Sedermera hafva de, som beklagat sig, väl icke sökt att återvinna konungens nåd, men icke häller genom någon oförsiktighet gifvit orsak att tro, [att] de underhöllo eller började faktionen. Konungens parti uti de ofrälse stånden är denna riksdag förmodligen lika så oförnuftig som den förra, och adeln lärer ej vara nog obetänksam att uti en sådan ställning blottställa sig för de ledsamma följder, som ifrån en fåfäng opposition äro oskiljaktiga. Hvartill tjänar då, att genom anstalter, som förebåda våldsamhet, uppväcka farhåga och föreställningar om ett med despotismen förenadt ok? Är det ej vida bättre

att loyalement gå till väga och låta nationen med hela Europa se, att hvad som vinnes har skett med ständernas otvungna bifall. Men detta instämmer ej med dem, som omgifva konungen och hvilka icke kunna göra sig nog oumbärliga, utan att tillika föreställa konungen svårigheter, som blott i deras inbillning existera. Baron Ruuth blifver landtmarskalk och baron Armfelt generaladjutant och befälhafvare öfver trupperna.

Januari 17, Afmarscherade de till Gefle kommenderade 400 man af gamla gardet samt 200 man af nya gardet. Adeln fortfar uti sin föresats att [icke] genom någon fruktlös opposition gifva anledning till ytterligheter. Grefve Brahe är öfverenskommen med baron Karl de Geer samt grefve Klas Lewenhaupt, grefve Brahes svåger, att gå på den första levéen i Gefle och således göra första steget till förlikning, om man så må kalla det. De vänta då, hvad konungen visar dem genom sitt bemötande, och synas vända all deras styrka emot baron Armfelt, hvilken anses såsom hufvudman för den nu styrande ligan. De hafva baron Taube på deras sida, hvilken hvad Armfelt angår har samma afsikt. Skulle detta lyckas, därtill någon anledning nu synes visa sig, så får man se alla de nu rådande favoriterna som en rök försvinna och andra åter uppkomma. Konungen sysselsätter sig nu åter med amaranterordens upplifvande, hvilken han före 1786 års riksdag utarbetade, att endast gifva åt födseln, men som adelns föga benägenhet vid den riksdagen hindrade att värkställa, och hvilket mycket skulle strida emot de principer, konungen sedan 1778 synts fatta.

Att hindra grefve Muncks resa till Gefle äro order gifna till alla presidenter att icke utan konungens tillstånd begifva sig till riksdagen. Grefve Munck har begärt detta tillstånd, men ej fått något svar. Upprörd af ett alldeles obändigt sinne har han ingifvit sitt afskedsmemorial till drotset samt en särskild skrift, därutinnan han begär att blifva insatt på Fredrikshof, därifrån han ville bevisa, att baron Armfelt, lagman Håkansson med flere voro förrädare, hvilka därefter i hans ställe borde fängslas. Detta, som mera liknar en galenskap än något annat, låter man falla och nedtystar.

Underståthållaren i Stockholm Ahlman skall blifva bondeståndets sekreterare; att i hans ställe förestå underståthållare-

ämbetet, därtill är förordnad en lagman Stockenberg, ledamot uti högsta rätten, ganska litet känd och af de medelmåttigaste egenskaper — en ny humiliation för polismästaren Liljensparre, som uti denne Stockenberg åter skall finna en förman. Liljensparre vågade att häröfver beklaga sig för konungen, men blef afvist med en allvarsam uppsyn och en skarp föreställning.

Januari 18. Baron Armfelt afreste i dag att antaga befälet öfver trupperna uti Gefle. Fyra adjutanter har han med sig och ibland dem en baron Lilje och en major Steuch, föraktliga personer. Ingenting är så starkt, som icke nu i Paris skrifves om konungen af Sverige. En där utkommande tidning, kallad Le Moniteur, innehåller om honom ett det strängaste omdöme.

Januari 19. På konungens oförmodade befallning blef i går maskerad på Operahuset, den ganska få personer besökte.

Januari 20. Förmiddagen for kronprinsen med dess svit till Gefle, där han förmodligen skall hyllas och hvarför mantel och krona för honom äro medtagna. Efter middagen for konungen, tagande vägen åt Sala att komma förbi Gefle, till landshöfdingen af Nordins egendom Forsbacka, där konungen får tillbringa söndagen samt måndags morgon inkomma till Gefle att gifva levé. Ibland gardets kommenderingar voro äfven beordrade 24 skarpskyttar med deras studsare, hvilk' skola göra ståndsdrabants tjänst inom slottet, och hvarföre flaiser eller ståndsdrabantsuniformer äro gjorda för tvänne underofficerare. Alla dessa anstalter bebåda en farhåga, som är ohygglig och hvarföre de, som foro ifrån Stockholm till riksdagen, togo ett ömt afsked, såsom hade de farit till krig. Att adelns privilegier i anseende till de exklusiva rättigheter att besitta säterier torde komma uti fråga, därtill är mycken anledning.

Januari 21. Generalen baron Klingspor var högste befälhafvare uti Stockholm under konungens frånvaro. Hans instruktion innehåller, att polismästaren skall rapportera till honom och att öfverståthållarens kansli ej får meddela något pass utan föregående anmälan till generalen.

Af det under den 17 hujus upptagna memorial, som grefve Munck ingifvit, har följt, att en öfverste, baron Armfelt, som

tillförene länge tjänt i Frankrike, men hitkom under kriget, tagit sig anledning att försvara generalen baron Armfelts sak samt utmanat grefve Munck. Denne, ehuru öfversittare, har föga mod att blottställa sig för envigeskamp samt anmälde saken hos konungen med förfrågan, om icke blåa bandet förbjöd honom att slåss med en af mindre rang? Konungen svarade: att som kung kunde han ej svara på denna fråga, men som riddare skulle han vara färdig att aflägga sin riddarliga prydnad, om en riddare genom feghet vanvördade orden. I anseende härtill kunde grefve Munck icke afslå baron Armfelts anbud och använde första dagen eller den 19 att afgöra om värjornas lika längd. Den 20 möttes stridsmännen uti Humlegården. Med grefven var öfverste Jägerhorn med en annan och med baron Armfelt major Gedda och en baron von Ungern. Man samtalade och fann, att öfversten baron Armfelt till sin person ej var förolämpad af grefven, hvilken förklarade baronen för en hederlig man samt önskade vara hans vän; därnäst nekade grefven enständigt, att han nämnt baron Armfelt uti någon skrift på ett anstötligt sätt, utan ansåg äfven honom för en hederlig man och ville därför jämväl lefva som vän, samt vara färdig att explicera sig med honom, om något missförstånd dem emellan förefallit. Således då allt å grefvens sida var undanröjdt, kunde ingen vidare strid äga rum, utan grefven och baron Armfelt famntogo hvarandra samt lofvade lefva i förtrolighet. Därifrån begaf sig grefven till generalen baron Klingspor, den han i sammanhang med flere förolämpat, gjorde honom sina ursäkter och förbehöll sig hans vänskap. Kammarrevisionsrådet Fahnehjelm, hvilken grefven hos sig snart sagdt lagt händer uppå, infann sig hos general Klingspor, och grefven gjorde äfven fred med honom. Nu återstod endast hans förlikning med statssekreteraren Schröderheim, den grefven stött för bröstet och ohöfligt bemött uti den förres rum, men han befinner sig nu vara rest till Gefle. Som man vardt af grefvens så utan all liknelse inkonsekventa karaktär öfvertygad, att ingen blodsutgjutelse skulle förefalla, så vill man tro, att generalen baron Armfelt [gör] allt detta för att sysselsätta grefven, hvilken gifvit sin fullmakt åt konungen att låta hvilken han behagar sitta för grefve Muncks ätt på Riddarhuset.

Att rättfärdiga alla de anstalter, konungen vidtagit vid riksdagen till säkerhet för sin person, säga favoriterna vid hofvet i hemlighet, att konungen ifrån en främmande makt blifvit underrättad, det uti Sverige skulle vara en konspiration emot hans person. Däremot hafva etthundrade konungen tillgifna förbundit sig att med uppoffrande af deras lif försvara hans. Detta är uppdiktadt inom hofvet att gifva ett anseende af behof åt de onödiga försiktighetsanstalter man vidtagit. Det är lätt att inse, att en konspiration af så brottslig beskaffenhet icke kunde vara emellan flera, då hoppet om en belöning snart skulle uppmana en förrädare, mindre att någon till ett utrikes hof skulle förtrott en så ohyggelig plan, då i närvarande ställning intet hof har intresse uti utförandet däraf och det bemötande, Ryssland gjorde konfederationen vid Anjala, nog bör varna hvarje man att där eller på annat ställe söka ett understöd emot konungamamakten. Det är ej utan att flera personer gifvas, hvilka anse sig förfördelade af konungen och skulle önska friheten åter; men äfven dessa hafva så mycken ära, att konungen skulle kunna anförtro sig åt hvilken af dem han ville med samma trygghet som midt ibland alla sina satelliter. En régicide är i Sverige en oerhörd sak, aldrig ifrån folkets sida begången eller ens beskyld och i allmänhet hörer man ej här begås det man kallar les crimes courageux.

Hofvet fourneras härifrån dagligen med tvänne stora vagnar som gå och komma. Man sänder till Gefle allt hvad af matvaror nämnas kan till och med det minsta, emedan intet finnes uti orten. På gästgifvaregården stå jämt 16 hästar till detta behof, och skjutsen kostar hvar dag 28 r. Öfver detta föres särskild kostnadsräkning, och hofhållningen uti Gefle för en månad har debiterats därföre Griel till 40,000 r. Hvad onödig kostnad att vinna ett ändamål, som man kunnat erhålla för intet, och uti en tid, då riket minst har att slösa!

Januari 22. Konungen hade i går anländt till landshöfdingen af Nordins bruk Forsbacka och höll i dag sitt intåg uti Gefle med mycken ceremoni. Nordin haranguerade honom vid tullen, men blef brydd och kom af sig. Konungen gaf cour uti Gefle om aftonen, där åtskilliga af adeln infunno sig, som

ej sedan 1789 varit vid hofvet, såsom riksrådet Bunge, general Ehrensvärd, baronerna Karl Wrangel, Mannerheim och Sture samt riddarhussekreteraren Bungencrona, hvilken senare 1789 var arresterad. Couren varade länge och konungen syntes ganska nådig.

Januari 23. Var levé; riksdagen utblåstes, grefve Brahe var på levéen, hans uppförande värdigt, ädelt utan affektation, hastade ej in bland de första, utan som han stod, presenterades af grefve Posse, hvarom han tillsagt dagen förut. Någon sinnesrörelse syntes hos konungen och honom; på hälsningarna [*något ord synes uteglömt*] anständigt på båda sidor. Konungen frågade sitt vanliga: »hur står det till? Ni har blifvit fet min grefve.» »Ja, E. M. jag har varit på landet så mycket.» Konungen gjorde en tur och kom tillbaka för att säga grefven ett ord; därefter nämndes baron Ruuth till landtmarskalk. Under talet hade konungen gråten i ögonen och med honom flere af de omkringstående. När konungen anmodade grefve Brahe att föra baron Ruuth till adeln, taltes konungen och Brahen åter vänligen vid. Ärkebiskopen blef nämnd till talman för presteståndet. På alla vägar till Gefle ligga fullt med vakter, till hvilka de resande rapportera sig. Gefle borgerskap gör vakt. Åtskilliga usla och vanhedrade adelsmän såsom Marquard, Flygarell, Unge med flera hafva infunnit sig uti Gefle i afsikt att få sitt uppehälle, men blifvit afvista. Detta är ändtligen väl, ehuru de adjutanter, baron Armfelt behållit, ej äro mycket bättre. Konungens tal torde kanske blifva tryckt, men uti osäkerheten vill jag afskrifva det.

»Sedan jag nu låtit riksdagen utblåsas, är min första omsorg att för ridderskapet och adeln utse landtmarskalk, värdig mitt förtroende och värdig det stånd, han skall anföra. Mitt val har nu fäst sig vid en man, hvars rena nit och tillgifvenhet för mig och mitt fäderneslands själfständighet i de brydsammaste omständigheter och i det mest grannlaga ämbete ej svikit, och hvilken genom dess ståndaktighet under de bekymmersammaste tider lindrat mina bekymmer, och jag smickrar mig att genom detta val gifva ridderskapet och adeln ett prof af min aktning, då det faller på en af deras medlemmar, som med en ädel börd förenar en *utmärkt för-*

mögenhet. Jag utnämner därföre till landtmarskalk presidenten m. m. friherre Eric Ruuth, och hvilken jag nu kallar att aflägga landtmarskalkseden.

Gode herre och landtmarskalk, jag öfverlämnar Eder denna staf att den föra med det nit, jag känner Eder hysa för mig, för rikets, för Edert stånds väl. Lysande areställen åtföljas af dryga bekymmer, men ståndaktighet, mod och värdighet öfvervinna svårigheter, och äran att hafva väl gjort belönar mödan. Sådant är det kall, jag pålägger Eder i dag och till hvilkets utförande jag önskar Eder den Högstes mäktiga nåd och välsignelse, förblifvande Eder med all Kungl. Nåd väl bevågen.»

Märkligt är, att konungen yttrat sig åt drotset och Håkansson, att han desto mera kunde förlita sig på baron Ruuth, som han ännu ej anhållit om någon decharge för sin finansförvaltning.

Baron Ruuths svar och hans öfriga tal äro skrifna af statssekreteraren Schröderheim.

Januari 25. En välberyktad jude vid namn Aron Isak hade rest till Finland att använda 30,000 Fanehjelms sedlar, dem han då i Stockholm agioterat; men dessa sedlar befunnos falska och juden blef arresterad. Under rättegången skall han sagt sig hafva fått dessa sedlar här af grefve Munck, hvilken äfven skall erkänna det och ej lärer hafva svårt att uppgifva sin fångesman. Emellertid gör detta ett stort uppseende, och Fahnehjelms sedlar falla uti en stor misskredit i Finland.

En rådman från Vasa, som skulle resa till riksdagen, har blifvit i Finland af sitt motparti, som han af landshöfdingen påtrugades, öfverfallen och med en knif illa stucken.

I dag blef borgmästaren rådman Wallin talman för borgarståndet och bonden Lars Toresson från Kalmar och Möre härad talman för bönderna. Denne ärlige mannen kan hvarken läsa eller skrifva.

Baronerna Karl De Geer och Stierneld voro i dag på konungens levé. Adeln syntes nöjd med landtmarskalkens tal och ännu mer med grefve Brahes tal, som allt skall tryckas.

Januari 27. Riksdagspredikan. Rikssalen, uppbygd af trä framför slottet, var lika stor med den uti Stockholm. Taket omåladt, men alla pelare hvitlimmade. Konungens fransyska

tapeter af haute-lisse och Beauvais sutto såsom estampes klistrade på väggarna och emellan dem blått och gult kläde med gula kronor. Kölden var ovanligt stark, gudstjänsten långsam och hela ceremonien trög. Kronprinsen var rörande och gjorde impression på alla. Konungens tal, som blifver tryckt, lofvade all säkerhet emot nya bevillningar och syntes hugna riket med större tillgångar än man förmodade. Man önskar, att det förra ej må vara lika chimeriskt med det senare. Han gjorde ingen annan proposition än en kort berättelse om hvad som förefallit sedan sista riksdagen, därigenom han fick anledning att nämna om de franska ärendena samt däraf tillfälle att säga adeln höflighet. Han begärde enligt 40 och 47 §§ af regeringsformen ett utskott till öfverläggning om rikets nytta samt penningverkets iståndsättande. Af ministrarna voro närvarande den ryske, engelske och wienske samt grefve S:t Priest och hans grefvinna.

Den wienske eller grefve Ludolph har funnit Gefle mera likna ett läger än en riksdag i anseende till den myckenhet trupper, som på en så liten ort äro samlade.

Grefve De la Gardie anförde adelns deputation till de andra stånden. Hans tal voro väl och artigt skrifna. Biskop Wallquist anförde prestdeputationen och hade på Riddarhuset anstötliga utlåtelser, som adeln önskat, att landtmarskalken velat uti sitt svar förehålla honom. Detta måtte vara gjordt efter öfverläggning till att försöka att reta adeln. Landtmarskalkens tal på rikssalen gjorde uppmärksamhet och var väl författadt. Om jag ej förr upptecknat det, så må det ske nu, att statssekreteraren Schröderheim skrifvit dem alla.

Genom deputerade lät adeln hälsa de andra stånden på deras klubbar. Hos bönderna hade man märkt, att adeln infunnit sig, och en sekreterare Samuel Rosenstein, hvilken sista riksdagen blef afskedad ifrån kansliet, hade nu uppehållit sig länge med bönderna. Då detta blef rapporteradt, sattes vakt på bondeklubben, och ingen annan utom bönderna insläppes än den, som har biljett. På borgareklubben öfverföll bryggaren Westman med ohöflighet bankoreferendarien Bergman, som sitter på Riddarhuset och ditkom att söka en annan.

Borgmästaren Wallin talade starkt på rikssalen om de ofrälse ståndens seger och framgång: en stackars man, som

för att behålla sin plats i högsta rätten nödgas säga det han ej tänker.

Å konungens sida hålles ingen annan klubb än en té-assemblé hos landtmarskalken alla aftnar kl. 5, och som konungens publika spisning är vid samma tid, så orsakas däraf, att ganska få bevista den senare, då däremot levéerna äro talrika.

Januari 28. Elektorer och hemliga utskottets ledamöter valdes uti alla stånden. Hos adeln är oppositionen lika som vid 1789 års riksdag, och samma ledamöter komma uti hemliga utskottet som då. Hos presterna äro endast 13 af oppositionen och hos borgarna 19, hos bönderna är ingen annan fråga än sådant sekreteraren, underståthållaren Ahlman, vill hafva det. Borgareståndet blef till sekreterare påtrugadt en från hofrätten afskedad justitiarie Segerström, i alla tider en illasinnad, en sniken advokat, men Ahlmans gunstling. Om adeln har man utspridt nedrigheter, hvaraf orsakas, att då grefve Ribbing med ljus gick öfver gården uti det hus, han bebodde, ropade värden, det han vore en af dem, som skulle ankomma till att sätta eld på staden. Grefven blåste ut ljuset, föraktade detta och flyttade andra dagen ifrån det huset.

Januari 30. Sammanträdde utskottet första gången. Adelns utvalde ledamöter därstädes äro alla uti oppositionen utmärkta. Ibland dem hafva baron Lantingshausen, grefve Klas Lewenhaupt samt direktören Frietzky icke förr varit på levé, men då deras namn nämndes, bugade sig konungen för dem samt stälde ordet en gång till baron Lantingshausen. Konungen hade gifvit upp sina elektorer och ibland dem så många af oppositionen i hvarje klass, att konungens parti hade öfvervikten på en röst, men detta var förgäfves, ty pluraliteten på Riddarhuset af oppositionen är sådan, att hofpartiet knapt synes. Uti Sveriges rike har ännu ingen visat sig med den faste som baron Armfelt gör vid riksdagen. Han håller bord hvarje dag för 30 personer, har många adjutanter och en talrik domestik, sitter själf midt för bordet med ett förgyldt kuvert och nämner dem, som skola sitta bredvid honom. Då han uti sin portechaise bäres till hofvet, beledsagas han af flera sina adjutanter. En faraobank är hos honom, den han förlägger till 3/6 samt hans adjutanter Mejerhjelm, Wrangel och [*det tredje*

namnet är ej utskrifvet] hvardera till 1/6. Hos baron Ruuth är bank och likaså på en källare, där ständerna kunna fördrifva sin tid uti afvaktan på hemliga utskottets beslut. Baron Armfelt bjuder utan åtskilnad hvar dag trenne af de andra stånden, hvaraf händt, att han på en gång haft grefvarne Brahe och Lewenhaupt jämte bryggaren Westman. Den förstnämnde har förestält Armfelt oanständigheten af ett sådant sällskap, då han skjutit skulden på sina adjutanter, som gjort listan, samt lofvat att en annan gång vara mera uppmärksam. Vid riksdagen hade konungens stånddrabanter sina laddade studsare på ryggarna samt bardisanerna uti handen. Landshöfding Nordin har ock fordrat af skeppsredarna de kanoner, som höra till köpmansskeppen, under föregifvande att konungen så befalt, emedan dessa kanoner kunde af illasinnade blifva missbrukade. Landtmarskalken har erhållit konungens löfte, att säkerhetsakten hvarken på Riddarhuset, såsom skett uti de andra stånden, skulle uppläsas, ej häller nämnas uti hemliga utskottet.

De af ofrälse stånden till oppositionen hörande föraktas vid riksdagen utmärkt, och ingen bjuder eller talar vid dem. Ibland hemliga propositioner omtalar man monopol på tobak, salt, kaffe etc. Detta blifver för borgareståndet en stötesten. Dess talman Wallin är med löften och pengar köpt till lif och själ.

Februari 1. Gårdagen fann hemliga utskottet riksdrotset närvarande vid sammankomsten. Detta gjorde mycken uppmärksamhet. Som han ej kunde vara där i egenskap af adelsman, emedan han icke var invald af Riddarhuset, så skulle det vara å ämbetets vägnar såsom justitiekansler, då man befarade sig falla uti hans händer af minsta gifna anledning. Man började anse personliga säkerheten i fara, och man var betänkt att denna vecka fråga på Riddarhuset samt hos konungen anhålla därom, men detta blef förekommet genom grefve Hamilton, som anhöll om en audiens, hvilken beviljades samt hvarvid han understälde detta ämne, då han af konungen erhöll tillfredsställande svar och försäkringar, dem konungen äfven själf i dag uti utskottet upprepade af någon tagen anledning samt vid ett infallande plenum torde låta meddela ständerna i allmänhet. Det är en bedröflig belägenhet för ett rikes stän-

der, då sådana försäkringar skola begäras och erhållas. Bondeståndet har väckt fråga om en tacksägelseadress till konungen för freden. Borgare och prester hafva ingått härutinnan samt varit sinnade förelägga adeln ett formulär därtill; men äfven detta, som ej väl kunnat aflöpa, är förekommet, och landtmarskalken väcker frågan på Riddarhuset, då adressen därifrån uppsättes i mindre bindande ordalag. Man synes jämka sig å båda sidor, men föga fattas, att ej något oväder framtränger. Uti utskottet råder en total nedslagenhet, å adelns sida bister och på de andras krypande och ängslig. Presterna, som förra riksdagen hade där mycket att säga, tala nu ganska lågt. Målningen af rikets tillstånd är dem alla förskräckande likasom medlen att upprätthålla detsamma. Man omtalar tretton millioner ny gäld sedan sista riksdagen eller tillsammans med den då uppgifna 35 millioner. Utskottet har satt sig på tvänne divisioner; den ena för statsvärket och krigsomkostnaderna, den andra för riksgäldskontoret. Uti berättelsen till hemliga utskottet nämnes ibland annnat, att de första fredspropositionerna blefvo af konungen sända till kejsarinnan med ryska sekreteraren Müller, som fångades uti Svensksund och hvilken konungen kände däraf, att han under sitt vistande i Sverige lefvat med framlidne riksrådet Sparres mätress Juliana Ekerman samt blifvit af henne nyttjad som spion hos ryske ministern Rasumoffsky, en berättelse lika ovärdig sakerna som stället där det debiterades.

Efter utskottet går konungen omkring och talar med ledamöterna, men grefve Klas Lewenhaupt har han ännu icke hälsat. Konungen talar vänligen vid direktör Frietzky, frågar om hans hälsa, beklagar de långa trapporna och öfvertalar honom att behålla sin kalott på hufvudet. Uti utskottet står en skärm för dörren till att hindra drag. I dag har det mycket regnat. Ledamöterna hade upphängt sina våta kappor och surtouter öfver skärmen, och konungen, som i de minsta händelser var grannlaga, nödsakades att nu se detta utan påminnelse. Konungen fortfar att vara vid godt lynne. Han hotar ej mera, men skryter af sin framgång. Han promenerar alla dagar efter utskottet. Hans publika spisning är kl. ½ 5, räcker sällan öfver ¾ timme samt börjar att

blifva mera och mera frekventerad, ehuru de mest betydande af adeln uti oppositionen ej infinna sig där. Konungen konfererar sedan med talemännen och har sin så kallade kasino kl. 9, där alla af hofvet, hvilka följt honom till riksdagen, äro admitterade.

I dag var första balen hos landtmarskalken, hvarmed skall fortfaras alla onsdagar.

Prosten Eneroth i Gefle, en erkänd skälm, håller bord för presterna, hvilka styras af prosten Nordin med all möjlig uppmärksamhet, hafver alltid en säker prost ibland 3 osäkra uti sina meningar. Adeln har en klubb, där äfven hofpartiet är emottaget.

Februari 2. Den omtalade konspirationen är äfven känd i Gefle jämte en annan ohygglig, men med skäl föraktas de båda, och ingen misstager sig hvarken om osanningen eller upphofvet. Man börjar säga, att Håkansson efter riksdagen skall lämna finanserna, ett rykte, som han till äfventyrs själf funnit godt att utsprida. I dag har konungen erhållit Frankrikes allvarsamma deklaration till kejsaren, hvilket mycket plågat konungen, som funnit, att han i sällskap med kejsaren och konungen af Preussen skulle hafva en ganska secondaire roll, där han minst får vara herre själf. — En karikatyr är gjord uti Frankrike, föreställande kejsarinnan af Ryssland sittande på en tron med ena foten på Petersburg och med den andra på Konstantinopel; emellan benen stå byster af alla konungar uti Europa. Konungen af Polen säger: J'ai beaucoup contribué à son agrandissement. Konungen i Sverige svarar: C'est une reproche que je n'ai pas à me faire. Man vet, att konungen i Polen varit hennes amant, hvilket ingen kvinna i världen kan förevita Sveriges monark.

Februari 6. Grefve Klas Lewenhaupt och direktören Frietzky hafva bägge infunnit sig på couren, den senare i synnerhet af konungen distinguerad. Frietzky konfererar med lagman Håkansson om utvägarna till finansernas reglerande, därvid ännu ej synes vara någon fråga om bankens rubbande. Emellertid är ett bankutskott satt, och börjar ofördröjligen dess arbeten. I dag har en stor deputation af riksens ständer, 120 personer, uppvaktat konungen och anförda af landtmarskalken tackat för freden. Det är ännu

ej, och förmenas icke häller blifva någon fråga om monopol eller förpaktningen af handelsvaror, och är i öfrigt allt ännu lugnt.

Emellertid vilja de utländska ministrarna veta, att konungen innan kort far till Ryssland och deltar i den franska kontrarevolutionen, att han skall kommendera tyska riksarmén, erhåller 10 millioner piaster af Spanien, 4 millioner rubel af kejsarinnan, får ett lån uti Holland på 7 millioner samt af turken de enligt öfverenskommelsen med honom innestående subsidierna. Man räknar på en otalig mängd missnöjda i landet, och man är säker om kontrarevolutionens framgång, men man tror icke, att Ludvig XVI får smaka nyttan däraf, utan att han såsom en svag kung sättes i ro samt hans äldsta broder såsom regent under Dauphins minderårighet förvaltar styrelsen. Tempus dabit.

Februari 9. I går har riksgäldsdepartementet af hemliga utskottet justerat dess betänkande, som biskop Wallquist författat. Det andra departementet skall äfven hafva sitt betänkande färdigt till i morgon, och skulle utskottet sammanträda in pleno om lördag, så att sakerna nalkas till slut. Den gäld eller statsbrist, man uti Stockholm uppgifvit till 35 millioner, är oriktig; den är mindre och blifver väl framdeles bekant med visshet.

Prosten Nordins projekt om en viss afgifts utgörande uti silfver synes vinna medhåll, och lärer adeln vara benägen att ingå uti detsamma. Konungen är särdeles intagen af direktören Frietzky, men som konungen icke är sig själf lämnad, lärer allt stanna därvid. Emellertid fortfar riddarhuset att gå in i de andra ståndens beslut, säkra, att hvad som göres är en obetydlig hjälp för en kort tid, och af den opposition blifver den värst, då man själf får göra sig förebråelser. Frågan om tiden för bevillningen blifver bullersam. Den vill väl adeln liksom förra riksdagen determinera, och då det icke låter sig göra, så framt man icke vill jämka på någondera sidan, så torde konungen låta trumpeten afblåsa riksdagen.

Grefve Adolf Hamilton, hvilken med konungen hade explikation om personliga säkerheten och därom konungen uti utskottet gaf försäkran, har af konungen erhållit löfte, att

den sedan sista riksdag uti Varberg fångne öfversten Almfelt skulle efter denna riksdags slut få sin frihet samt en pension, men skall vistas i Pommern.

Grefve Ribbing, som fortfar att visa mycken ungdomshetta, har uti bankoutskottets första sammanträde haft en häftig ordväxling med borgmästaren Ekström ifrån Marstrand, hvilken erbjudit sig att föra protokollet, till dess banksekreteraren skulle anlända. Baron Bjelke åtog sig sedan att föra det.

Vid tillfället af deliberation den 6 om tacksägelse till kungen för freden, har en major Dankwardt Liljeström uppläst ett memorial, som innehöll tillstyrkan till tacksägelsen efter en persiflerande målning om kriget och dess följder. En allmän tystnad följde därpå på riddarhuset, men landtmarskalken fann sig och tog memorialet för allvar. Detta var emot planen en kitslighet utan nytta. Adelns och de andra ståndens protokoll tryckas i Stockholm.

Februari 10. I dag har krigsfiskalen inför krigshofrätten tilltalat och stämt ryttmästarna vid adelsfanan Ankarström och Engelcrantz för det de rest till riksdagen utan tillstånd och emot de före riksdagen till regementena gifna order — en ovanlig rättegång.

Februari 11. Kanslikollegium har efter erhållen befallning uppkallat boktryckarna samt förbjudit dem att trycka några riksdagsprotokoll eller handlingar, hvartill de icke från Gefle erhållit särskildt tillstånd eller förut finnes tryckt i den så kallade Gefletidningen.

Finansplanen synes reducera sig därtill, att riksgäldssedlarnas inlösen utsättes uppå tid emot det, att ett fastställdt agio för dem stadgas, att fahnehjelmska sedlarna genast inlösas och att utredningsobligationerna äfven sättas å tid med ränta, allt idel palliativer, som i hufvudsaken intet värka.

Emellertid förestår riksdagens snara slut. Hemliga utskottet har i dag haft plenum, där de mindre utskottens betänkanden blifvit upplästa och lagda på bordet. Hemliga driffjädern till riksdagen, som jag till dess sammanhang längre fram får anteckna, har varit att få en sak med adeln samt upphäfva densamma för alltid, men adelns skicklighet synes för denna

gången hafva undanröjt stormvädret. Man vidtager palliativer. Konungen skryter för Europa om skiljaktigheten uti tonen emellan denna riksdag och nationalförsamlingen i Frankrike samt drager sig i öfrigt fram så godt han kan.

Februari 12. Unge grefve Bouillé är ankommen express ifrån franska prinsarna uti Coblentz och anländ till Gefle. Man vet ännu icke, hvad det betyder, men det gör uppmärksamhet. Baron Armfelt har haft några oförsiktiga utlåtelser, som retat adeln, hvilken åter talat högt och satt konungen i harnesk. Här har lätt kunnat hända ytterligheter, som likna 1789 års riksdag.

Februari 13. I dag har åter hemliga utskottet varit tillsammans och afgjort punktvis åtskilligt af de inkomna betänkanden. Adeln försvarade sig. Konungen steg upp, inkallade Frietzsky, och man trodde honom förlorad, men de utkommo åter och samtalet synes hafva stält konungen till freds samt stötestenarna blifvit undanröjda. Morgondagen kommer utskottet åter tillsammans, och man kan ännu icke vara säker för oroande händelser.

Februari 15. Efter fyra sessioner har utskottet slutat sina öfverläggningsämnen. Ett reglemente för riksgäldskontoret är fastställdt. Diskontkontoren komma att därmed förenas och banken att med $^1/_8$-del öka den förskottssumma, hvarmed dessa värk blifvit hittills understödda.

Riksgäldskontoret behåller sina fonder, följaktligen äfven bevillningen, fullmäktige få decharge och statsvärket får dess ersättningar. Terminen för revisionen af riksgäldskontoret flyttas till oktober månad hvart tredje år. Den stora frågan om man och man emellan riksgäldssedlar kunna betala de lån, hvilka blifvit gjorda i bankomynt, har grufveligen blifvit omtvistad i flera timmar, i dag af konungen uppskjuten och lärer förmodligen i morgon falla, som hade den ej varit till. Af detta torde något komma till plenorum kunskap, men blifver förmodligen där bifallet. Riksdagens snara slut följer därpå och ingenting är hulpet. Agio kommer att regera såsom hittills, kanske värre, då riksgäldssedlarna ökas med alla fahnehjelmska, hvilka skola inlösas inom ett år, och med alla utredningsobligationerna, som skola inlösas på 10 år efter $^1/_{10}$-del om året och 2 proc. ränta. Missnöjet skall stiga,

däraf följer, att riksdag inom tvänne år är oundviklig, då konungen finner sig lågt nedre, enär ingen afundsjuka mera är till emot adeln af de andra stånden, entusiasmen för konungen borta, han utan penningar och en total förändring oundviklig. Adeln har således ej tappat på denna riksdag, där dess uppförande varit klokt och väl öfverlagdt.

Grefve Bouillés ankomst till Gefle förklaras oskyldig. Han har den 19 januari rest ifrån Coblentz och således ej med den hastighet som en kurir. Man utsprider, att han begärt tillstånd för de franska prinsarna att vistas i Stralsund, hvilket är falskt, emedan hans rätta ärende är att yrka konungens bistånd för dem.

Februari 20. Var plenum uti alla stånden, och upplästes hemliga utskottets betänkande, som innehöll, att riksgälden sedan 1789 års riksdag var ökad med 12,511,000 r. I samma betänkande nämnes, att konungen däraf funnit utvägar till betala 4 millioner, hvilka återigen icke uppgifvas, och återstoden 8,511,000 r. Att till riksgäldskontoret skaffa nödigt speciemynt anslås hela tullafgiften, som utan att få beräkna agio betalas uti specie, äfvensom konungen lofvat, att så mycket görligt blifver aflämna speciemynt till riksgäldskontoret genom de utvägar, han tror sig hafva. Dit kommer vidare all vinsten af diskontinrättningarna, äfvensom den inkomst, hvilken kan inflyta genom de observationer, som ske vid revision af vederbörande ämbetsmäns böcker öfver krigsomkostnaderna. Utredningskommissionens obligationer skola med riksgäldssedlar ombytas till 10 proc. om året samt 2 pr. intresse. Efterapningen af riksgäldssedlar kommer att beläggas med samma straff som efterapning af bankosedlar. Ständerna få äfven veta, att konungen ej till fullo nyttjat det kreditiv han erhöll vid sista riksdagen till högsta nödfall, hvarföre utskottet tillstyrker, att detta måtte förnyas. Att vidare skaffa riksgäldskontoret speciemynt föreslås en viss afgift af 1789 års bevillning uti banko, klassvis och proportionaliter fördelad: preståndet $^{1}/_{10}$-del, borgare $^{1}/_{5}$-del, bondeståndet hvarje hemmansbrukare 8 sk. person uti banko eller 9 $^{1}/_{2}$ sk. rg. Torpare och inhyseshjon 6 sk. banko eller 7. sk. rg. Adeln och tjänstemännen proportionaliter; uti högsta summan 2 r. och så vidare, hvilket ej anses för någon

tillökning uti bevillningen, men ostridigt är en sådan, då agio beräknas. Denna anstalt, som kan utgöra 6 tunnor guld årligen i det högsta, skall uti samma proportion bidraga att skaffa bankomynt uti rörelsen. Emellertid blef hela betänkandet genast bifallet af de tre ofrälse stånden. Borgarståndet gjorde allenast det förbehåll, att de fattigare borgarne samt arbetsfolk skulle få betala riksgälds i stället för banko lika med bönderna. 1789 års bevillning anser utskottet nödvändig utan all ändring och rubbning. Adeln lade betänkandet på bordet till i morgon. Riddarhuset gaf kanslisten Silfverstolpe 100 r. tillökning på sin lön samt beslöt att jämte en särdeles smickrande komplimang låta tillställa grefve Axel Fersen en guldmedalj öfver kung Gustaf Vasa till bevis af adelns erkänsla för grefvens möda med riddarhusdirektionen, den han nu afsagt sig.

I dag eftermiddag kl. 5 stod kronprinsens examen i närvaro af våndens deputerade. Riksdagen tros ofelbart slutas inom 8 dagar.

Februari 21. Fettisdagen var efter vanligheten maskerad på operahuset. Konungens rum voro eklärerade och eldade. Drabanterna hade order att infinna sig där kl. 10, och allt var i ordning, ifall konungen velat komma dit, men han anlände icke. Likväl tog allmänheten af dessa anstalter sig anledning att påstå, det konungen inkognito bevistat balen.

S. D. Uti adelns pleno berättade landtmarskalken, att kronprinsen i går eftermiddag blef för ständernas deputerade examinerad och att hans framsteg voro ovanliga. Riksrådet Bunge proponerade därföre en tacksägelseadress, som blef bifallen. Bankoutskottets betänkande rörande bankens hushållning blef uppläst jämte projekt att få låna på effekter mot 3 proc. Borgare- och bondestånden anmälde genom deputerade, att de bifallit, det en medalj på bankens bekostnad skulle slås öfver Svensksundsbataljen, hvilket adeln förviste till bankoutskottets utlåtande. Borgarståndets ordförande trodde adeln desto mera benägen att ingå uti detta, som därigenom skulle ersättas förlusten af förlorade nära anhöriga. Baron Lantingshausen uppläste sitt anförande om bifallande af hemliga utskottets betänkande. Han påstod ej, att planen vore den bästa, men att tid och konjunkturer

gjorde den nödvändig, och att afslag vore obetänksamt, om man ej hade någon säkrare plan att framlägga. Jägmästaren Tigerhjelm ingaf ett memorial, som var en målning af den allmänna fattigdomen och eländet samt afslog utskottets betänkande. Uti ett mycket långt memorial anförde kapten v. Bilang, förut känd af flere oförnuftiga arbeten, en ny finansplan, full med granna saker och slutligen många vackra och bevekliga förmaningar till hushållning; allt var af hans vanliga snillefoster och med lätthet förvandlade han riksgäldssedlar till guld och silfver. Lagman Engström anförde med styrka några ändringar uti utskottets betänkande. Baron Bjelke tillstyrkte bifall däraf, och hvilade mycket på angelägenheten att bibehålla vänskap och förtroende med de andra stånden uti nuvarande ställning; gjorde ock några nödiga reservationer. Grefve Ribbing begärde saken på bordet ännu en gång, egentligen därför att det var den 21 februari eller datum af säkerhetsakten, hvilken dag han ej ville fira; det förstår sig, att detta skäl ej nämndes. Landtmarskalken visade någon tvekan att proponera uppskofvet, men gjorde det icke dess mindre under vilkor, att saken afgöres i morgon, som blef bifallet. Kommerserådet Sköldebrand förestälde uti ett memorial låntagarens lidande genom bifallande af utskottets betänkande och önskade, att deras vilkor kunde förbättras.

Konungen har tillstält talmännen en proposition om agio emellan banko- och riksgäldsmynt samt emottagande af det senare i all penningerörelse. Bondeståndet biföll det genast, men prester och borgare lade det på bordet; hos adeln kom det ej före.

Preseståndet hade tänkt att genom en medalj förvara minnet af kronprinsens framsteg, men funno bättre att tänka på hans giftermål. De ansågo således bäst, att han förmälde sig uti något tyskt lutherskt hus eller med någon annan mäktig puissance, och då sådant kunde ske, innan nästa riksdag infaller, så faststälde ståndet en brudskatt för kronprinsen att betalas uti trenne år eller lika som skedde 1766 för nuvarande konungen. Detta blef äfven bifallet af borgarståndet. Flera af adeln, eller som man kallar dem, les enragés vilja afslå utskottets betänkande utan att uppgifva något bättre, men den klokare delen arbetar att förekomma detta, som

uti nuvarande ställning vore högst oförsiktigt. Konungen har ock grufveligen varit upprörd emot dem, som däremot visat mycket förakt öfver ofrälse ståndens *obedientia passiva.* Man skulle låta komma en adress af de ofrälse stånden att tacka för högsta domstolen [och] ecklesiastikexpeditionen samt låta säkerhetsakten införas uti riksdagsbeslutet, men man hoppas, att detta faller.

Februari 22. Plenum i stånden, som bifallit hvad af ofvanstående ämnen ännu felade; likaså adeln. Fredagen 24 afblåses riksdagen och den 25 blifver predikan, då konungen äfven samma dag reser till Stockholm.

Februari 23. Emot förmodan blef riksdagen afblåst i dag, och predikan blifver i morgon. Konungen reser till Stockholm om lördag. I dag kl. 2 gåfvo de ofrälse ståndens deputerade följande adress till konungen:

»Tre år äro förflutna sedan vi inför Eders Maj:ts tron emottogo samt med vårt allmänna ja och underdåniga bifall beseglade Eders Kungl. Maj:ts och riksens ständers förenings- och säkerhetsakt af den 21 februari och 3 mars 1789, och lika länge hafva vi äfven njutit frukten af denna visa och till det helas, till samhällets väl lämpade grundlag.

Icke är det utan möda för E. M. att så ofta emottaga sina trogna ständers vördnadsfulla och underdåniga tacksägelseadresser öfver en huld regering, faderlig omvårdnad och all kungl. nåd, men för oss är det en tillfredsställelse utan like att alltid af glada anledningar få nalkas E. Maj:ts person och såsom nu för E. M. nedlägga tre ofrälse stånds djupaste vördnad och underdånigaste tillgifvenhet för värkställigheten af högstberörda förenings- och säkerhetsakt genom hans fullbordan. Riksrådsämbetet är vordet alldeles afskaffadt och ofrälse män, utgörande otvifvelaktigt den största delen af E. Maj:ts trogna undersåtar, insatte uti åtnjutande af den samhällsrättigheten att lika med ridderskapet och adeln ej mindre uti E. Maj:ts högsta domstol med sina beslut än vid allmänna beredningen med sina underdåniga rådslag biträda.

Då Eders Maj:t således både återskänkt svenska folket och äfven försatt det uti värkligt åtnjutande af sin urgamla odalrätt att omedelbarligen med sin konung bereda nationens

sällhet samt följaktligen tillika ökat sin egen förmåga att bringa lyckan till sina undersåtar, hvilka känna, att konungens och deras gemensamma väl aldrig kunna ifrån hvarandra skiljas, är det för de tre ofrälse ståndens önskan icke mera öfrigt än den underdåniga hemställan, huruvida denna vår underdåniga tacksägelseadress, som tolkar hvad mer än 2 1/2 million människor af E. Maj:ts undersåtar med den varmaste underdåniga förbindelse känna, må till egen och våra hemmavarande medbröders tillfredsställelse få inflyta uti det riksdagsbeslut, hvilket nu snart lärer komma att utfärdas.

De tre ofrälse stånden bönfalla att uti vanlig nåd etc.

Uno v. Troil. Arv. Wallin. Thoresson.

Detta var skedt genom konungens eget föranstaltande. Att icke göra adeln alldeles uppretad lät konungen ändtligen öfvertala sig att ej införa denna adress eller säkerhetsakten uti beslutet.

Rättigheten att emellan riksdagarna tillsätta bankofullmäktige är förändrad, så att icke som tillförene den tillkommer Stockholms magistrat och Upsala konsistorium.

Uti adelns plenum förliden gårdag blef utskottets betänkande bifallet, sedan alla talare t. o. m. grefve Ribbing tillstyrkt detsamma. Man gjorde endast förbehåll, att fattiga adelsmän och tjänstemän jämte sådana, som ej höra till något riksstånd, skulle få betala deras speciekontributioner i riksgäld och med samma agio som bönderna. Brudgåfvan bifölls med förbehåll, att denna gåfva till lika summa som 1768 och lika fördelad på stånden ej kommer att utgå, förrän förmälningen skett samt uti det mynt, som då är gångbart. Om agios fastställande, hvilket bönderna utan omröstning biföllo, voterade presterna då 31 emot 18, samt borgarna, där 78 voro emot 16, men adeln afslog det såsom ledande till intrång uti äganderätten; dock tillades uti expeditionen till konungen, att som de tre stånden redan bifallit detta, så finge därvid bero. Således ankommer detta på konungen, hvars yttrande kan vara osäkert. Ibland adeln voro flere missnöjda med Frietzky samt de öfriga hufvudmännen såsom Brahe och De Geer, anseende deras foglighet ej tjäna till

rätta ändamålet, men tiden skall utvisa detta och justifiera, att genom en opposition, som hade intet understöd, ej häller något kunde för det närvarande vinnas.

Februari 25. Sedan hemliga utskottet i går afton var slutadt, utnämnde konungen till kommendör af vasaorden herr Frietzky, men han undanbad sig det i anledning af en år 1772 uti sekreta utskottet gjord ed, att han aldrig emottoge den orden, hvartill han blifvit bragt, då en ledamot påstod, att han fått löfte om ett band, efter han uti utskottet tillstyrkte ordensinrättning. Scenen var vacker för konungen och ärorik för Frietzky. Landtmarskalken friherre Ruuth blef grefve med sina bägge äldsta söner, men ej de öfriga. Landshöfdingen af Nordin blef kommendör af nordstjärneorden och underståthållaren Ahlman samt lagman Håkansson riddare af samma orden jämte flera prostar, äfvensom några borgare blefvo riddare af vasaorden.

I dag, då riksrådet Oxenstierna undertecknade riksdagsbeslutet, blef han riksmarskalk. Assessor Lagerheim, som fört kalkylerna åt hemliga utskottet och hörer till oppositionen samt emot sin vilja blef använd vid riksdagen, befordrades till kommerseråd med 600 r. lön. En myckenhet med äretitlar tilldelades alla, som varit tjänstaktiga vid detta tillfälle, men baron Armfelt har fått intet, hvaraf man vill sluta till någon minskning i hans favör. Öfverståthållareämbetet, som han önskat, är lämnadt obesatt. Konungen har tillbjudit honom att blifva grefve, men detta har han undanbedt sig. Genom andra har han begärt öfverståthållareämbetet, men konungen vill ej höra därpå, utan talar om en med detta ämbete förestående förändring och fördelning, sägande ock, att det kan vara osäkert, om han någonsin besätter det. Emellertid är Armfelt i en slags förlägenhet oansedt all den glans, hvarmed han omgifver sig.

I dag kl. 9 reste konungen ifrån Gefle och ankom till Svenska Dramatiska spektaklet uti Stockholm kl. 7. Han nedsläppte fönstret i sin loge, och då han såg folket på parterren sitta omkring väggarna samt ingen klappa eller röra sig, sade han åt den, som satt bredvid: »Se huru de sitta», så högt, att de närmast omkringstående hörde det. —

Riksdagen är nu således slutad och de förefallna göromålen

reducera sig till godkännande af 8,500,000 r. ny skuld, inlösande af Fahnehjelms sedlar med riksgäldssedlar, folket betungadt med erläggandet af en del utskylder uti specie och med förbindelse att längre fram betala bröllopsgärd till kronprinsen, en mängd riksgäldssedlar uti rörelsen införda och med dem en stegrad kurs samt en tilltagande dyrhet. Allt detta lofvar icke något långt bestånd, utan att en annan riksdag, förrän man förmodar, åter infaller, och fortfares därmed så länge, till dess folkets ögon öppnas samt det finner [att] inga anstalter kunna vidtagas, där man ej är säker om principerna, efter hvilka landet styres. Hade riksdagen ännu varat några dagar, så var bondeståndet skildt ifrån kungens parti. Brudskatten till kronprinsen kom dem oförmodadt. De biföllo den mot sin vilja, och Ahlman var ej mästare af valet till ståndets fullmäktige uti riksgäldskontoret, därtill ståndet tog helt andra personer, än han åstundade.

Konungens förnämsta rådgifvare till och under loppet af denna riksdag var prosten Nordin och jämte dess broder landshöfdingen, lagman Håkansson och lagman Ahlman, alla förenade med baron Armfelt, om värkställigheten fordrat något militäriskt understöd. Biskop Wallquist är genom Nordin skild från konungens förtroende, men får ändock vara bibehållen vid sina ämbeten såsom föredragande uti beredningen samt konungens biktfader. Det hufvudsakliga af planen misslyckades. Man hade icke väntat sig den foglighet, adeln visade. Man hade trott sig finna dem sådana de voro 1789 och att de skulle förgå sig vid minsta gifna anledning, därmed Wallquist gjorde början vid sin hälsning å ståndets vägnar på riddarhuset. Men man bedrog sig. Landtmarskalken grefve Ruuth, som vid detta tillfälle gjort sig en reputation, hade erhållit konungens löfte, att säkerhetsakten på riddarhuset ej skulle komma i fråga, och då detta var undanröjdt, syntes ingen orsak, som kunde tvinga adeln till att gå ifrån sin föresats, ehuru konungen till slut icke kunde förmå sig att vara ordhållig. Kronprinsen, som bevistade hemliga utskottet, visade tydligen, att hans fader icke lämnat honom utan upplysning om de personer, hvilka han borde vänligen eller ovänligen bemöta. Han utmärkte vid flera tillfällen de ofrälse stånden på adelns bekostnad. Vid hans examen hade doktor

Flodin gjort sig mycken möda, och prinsens kunskaper voro däremot svarande, men konungen sade åt grefvarna Brahe och De la Gardie, som stodo bredvid honom närmast: »*Man kunde hafva gjort sig mindre möda att inbilla honom en hop osanningar*», hvilket yttrande man fann mindre anständigt. Adeln gick mangrant ifrån den grand couvert, som följde efter examen, då utom vakten endast trenne personer kvarstannade af det ståndet, som ej med något göromål ville utmärka den 20 och 21 februari, hvilka för adeln voro vid 1789 års riksdag så märkliga. Af samma skäl kunde adeln den 21 ej förmås afgöra utskottets betänkande, utan flera af dem sade åt grefve Ruuth, att om han ville fortsätta plenum till efter kl. 12 midnatten, skulle de genast afsluta målet, men förr icke, och då grefve Ribbing begärde saken på bordet, svarade landtmarskalken, att man väl kunde säga, det saken borde till afgörande vara färdigt, sedan den en dag legat på bordet, men det var en riksdagsmans rätt att uti ett sådant viktigt mål besinna sig, hvarföre det må hvila till i morgon, hvarmed adeln åtskildes. Med detta uppskof var konungen ej nöjd, och efter öfverläggning med Nordinerna samt de flere beslöts, att säkerhetsakten skulle framsättas. Den 22 om morgonen nämnde konungen för statssekreteraren Schröderheim, att riksdagsbeslutet skulle uppsättas, och att det kanske ej vore så orådligt att där låta säkerhetsakten inflyta. Han förestälde konungen, att detta skulle uppreta adeln, att det för konungen ej medförde någon nytta, då han redan styrt efter denna aktens innehåll i trenne år, och den ej är nämnd i 1789 års riksdagsbeslut, att konungen således skulle erkänna sig hafva begått en usurpation den förflutna tiden, om det nu finnes angeläget att intaga akten i beslutet, och att ingen adelsman vidare kunde tjäna konungen, då detta stred emot dess till landtmarskalken vid riksdagens början gjorda löfte, som allt var förgäfves.

Efter middagen var utskottet samladt. Tidningen hade utkommit ibland adeln om det nya upptåget. Alla af dem hade ett förvirradt utseende, riksdrotset, ehuru svag och kall vid slika tillfällen, lät likväl förstå, att hans afsked i det fallet vore oundvikligt, men landtmarskalken agerade med mera drift. Han tog lagman Håkansson till fönstret och sade

honom: »I viljen, att en massaker skall sluta denna akten, men veten, att den börjas med Eder och eder medbroder prosten Nordin; att adeln vågar allt utan afseende på följderna. Afböjen säkerhetsaktens införande i beslutet, eller ären I och många olyckliga.» — Håkansson bleknade och meddelade Nordin tidningen. Landtmarskalken gick konungen till mötes uti de andra rummen, och uti drotsets närvaro gjorde föreställningar, tilläggande slutligen: »Mitt hufvud kan Eders Maj:t taga, det betyder intet, men jag underskrifver ej beslutet, då säkerhetsakten där nämnes.» Håkansson, båda Nordinerna, Ahlman och sist baron Armfelt gingo in och ut hos konungen. De voro öfvertygade, att adeln hade fullt allvar med sitt hot, och efter många öfverläggningar blef afgjordt, att adressen ej förr skulle uppkomma, än trumpeten gått, samt konungen därå meddelat svar, som med adressen särskildt tryckes, utan att det i beslutet intaga. Då propositionen om denna adress gjordes uti preseståndet, hade ärkebiskopen såsom adelsman velat undandraga sig att föra klubban, men biskop Benzelstjerna ifrån Vesterås sade honom, att saken lika fullt ginge för sig, men att prosten Nordin vid sådant tillfälle ej skulle underlåta att visa för ståndet, det ärkebiskopen såsom adelsman hade ett skiljaktigt intresse med sitt stånd, och att man således skulle anhålla hos konungen, det ingen adelsman måtte blifva biskop, hvilket i så fatta omständigheter ej kunde sakna bifall samt ärkebiskopsstolen för adeln förloras. Ärkebiskopen anförde således deputationen till konungen och med blekt ansikte samt förstäld röst uti drotsets, riksrådet grefve Oxenstiernas och statssekreteraren Schröderheims närvaro, hvarefter preseståndets deputerade särskildt erhöllo företräde och tackade för den uti kansliet inrättade ecklesiastikexpeditionen.

Februari 28. I går afton var kungen på operan. Man applåderade ej åt honom, hvaröfver han utlåtit sig, att då man har makten uti sina händer, behöfver man ej fråga efter sådant lappri. Han är intagen af Håkanssons skicklighet och talar med nöje om, att Håkansson icke velat emottaga kommendörsbandet af vasaorden, som honom varit tillbjudet, utan åtnöjts med lilla nordstjärnan.

Några rykten gå om förestående förändringar, men de synas ej sannolika. Kungen har afslagit att göra Armfelt till öfverståthållare och yttrat sig, att han bättre passat till riksmarskalk, om han därtill ägde nog hög födsel, men då detta felade, får man förnöja honom med penningar, dem han bättre behöfver; han skall ock resa till Spa under förevändning att sköta sin hälsa. Men ärendet är att bevaka de franska angelägenheterna, dem konungen beklagligen ej upphör att vilja blanda sig uti.

Baron Armfelt, som är upphofvet till och understödjaren af mycket ondt, skickade för någon tid sedan uti Gefle om natten kl. 3 efter konungens hofmästare Griel en fransos, och sade honom, det en plan vore uppgjord, hvarigenom man vore sinnad förgifva konungen, att Griel således borde vara ganska varsam och försiktig vid matens serverande. Griel svarade, att han nog länge vistats här uti landet för att vara öfvertygad, det ingen svensk kunde begå en så ohygglig ogärning, och om man därför misstänkte någon utskickad fransos, så kunde det svårligen förekommas å ett ställe, där maten dagligen uppbäres emellan några hundra nyfikna, ibland hvilka den kunde finnas, som blåste förgiftet på fatet. Åtoge Griel sig att smaka på maten, så skulle det göra en äfventyrlig uppmärksamhet; anseende han i öfrigt detta för ett uppdiktadt rykte. Emellertid skulle ingen försiktighet hos honom fela. Detta var allt sådana påfund, som baron Armfelt ville hafva utspridda att kasta skugga på oppositionen och adeln.

Från Petersburg är en grefve Stackelberg såsom kurir ankommen och medför ett långt egenhändigt bref ifrån kejsarinnan till konungen angående understödjandet af den franska kontrarevolutionen. Brefvet är uppvist vid spisningen på operahuset, där konungen uppläste några obetydliga meningar därutur. Det skall vara vilkorligt, lofva ett allvarsamt deltagande, men förutsätter gemensamt [uppträdande] med kejsaren och konungen af Preussen, samt att konungen en chef skall kommendera. Man tror, att konungen gör allt allvar af detta.

Mars 2. Hade konungen låtit anställa maskerad på operahuset, hvilket uti fastlagen var ovanligt.

Mars 6. Underskrefs hos konungen af borgare och bondetalmännen det s. k. Bi-afskedet, som innehåller adressen om

säkerhetsakten. Det sändes med en express till Upsala att af ärkebiskopen underskrifvas.

Konungen har befallt underståthållaren Ahlman att hafva uppmärksamhet på öfverste Schwartzer samt en advokatfiskal vid tullen vid namn Bergström, hvilka skola tala oförsiktligen om regeringsärenden, som konungen icke finner sig hädanefter böra tåla. Vid hofvet synes mycken gäsning. Baron Armfelts anseende torde vara osäkert, och de falska Fahnehjelmarna gifva anledning till åtskilliga omdömen. Grefve Munck har begärt att angående dem få tala med konungen, men ännu ej erhållit tillstånd därtill, ehuru sådant borde vara angeläget att upplysa konungen.

Mars 9. Kölden har varit ovanlig: i 6 dygn till 25—35 grader. I dag är åter maskeradbal.

Mars 12. Statssekreteraren Franc gaf en stor måltid, vid hvilken kungjordes, att generalen baron Stedingk i dag aflämnar sitt ambassadörskreditiv vid ryska hofvet, och hade man förestält sig, att grefve Stackelberg härstädes skulle göra detsamma, hvarför man äfven lyckönskade honom, men han emottog icke gratulationerna och sade åt någon enskildt, att han i anseende till sina ej ännu ankomna ekipager icke kunde hasta med antagandet af ambassadörstiteln. Man tror det vara en politik af ryska hofvet, som därigenom vill visa Europa, det konungen af Sverige först afsändt ambassadör. Baron Stedingk får 15,000 r., hvilket ej är tillräckligt till hans uppehälle. Han har anhållit om tillökning, men konungen har svarat, att han ej vore tvungen till en större kostnad än som svarade emot denna appointement, och att ryssarna kände värdet af våra kanoner och kulor.

S. D. Som de falska kommisariats- eller så kallade Fahnehjelmssedlarna blifva en allvarsam sak, så är godt att hafva antecknadt, hvad med dem nu förelupit. Då juden Aron Isak med 15,000 r. falska sedlar, alla på 2 r., blef häktad uti Åbo, har han vid anstäldt förhör uppgifvit sin fångesman vara presidenten grefve Munck och hans broder kavaljeren hos kronprinsen, baron Munck. Då denna tidning kom till Gefle, voro redan mångfaldiga rykten utspridda uti Stockholm angående dessa sedlar. En del sade, att konungen själf låtit göra dem; en del åter, att general Klingspor, som var gene-

ralintendent bestyrt därom; andra åter sköto skulden på Fahnehjelm med flere. Konungen skref i anledning häraf till grefve Munck uti vänligaste termer, bad honom till undvikande af alla dessa osanna rykten och deras undanrödjande uppgifva sin fångesman, och att polismästaren skulle erhålla befallning att gå honom tillhanda i hvad som påfordrades. Grefven svarade, att sammanhanget med dessa sedlar vore af den besynnerliga egenskap, att han skriftligen icke kunde uppgifva det, utan förbehöll sig sådant, då han i Stockholm finge uppvakta konungen. Emellertid ankom kungen till residenset. Grefven begärde dels genom baron Armfelt, dels genom vakthafvande öfverstekammarjunkaren att få tala med konungen, men förgäfves. Ändtligen vänder han sig till statssekreteraren Schröderheim, som skriftligen anmälde hos konungen, det han af grefven nu fått veta, att det var af särdeles vikt, att grefven finge uppvakta konungen, innan juden ifrån Åbo hit anlände till undersökningens fortsättande, emedan mycken olycka för flere personer därigenom kunde undvikas. I anledning häraf erhöll grefven audiens i dag efter flere andra och emot kl. $^1/_2$ 3. Konungen hade varit ganska allvarsam samt väntat sig af grefven få veta dess fångesman, men grefven har förklarat, att han det icke uppgifver; att det gjorde tillfylles, då han betalar de falska Fahnehjelmarna, han genom juden velat förväxla. Konungen har sagt honom, att detta vore juridiskt och advokatoriskt, att hans skyldighet blefve att uppgifva sin åtkomst och att konungen styrkte honom därtill, hvarefter konungen gick uti ett annat rum, och de åtskildes föga nöjda med hvarandra.

Emellertid är stadsfiskalen Ståhlström förordnad till actor publicus i detta mål, som kommer att här undersökas vid stadens kämnersrätt. Grefven har ock till sin fullmäktig antagit en auskultant von Brinckman, som är en skicklig advokat. Men grefven misstager sig därutinnan, att han ej skall behöfva uppgifva sin fångesman. Det blifver hans ovedersägliga skyldighet, och man tror att denna sak, hvars slut torde blifva mången bedröfligt, bereder grefvens fall.

Berättelse om det å konungens person åsyftade mord natten emellan den 16 och 17 mars 1792. Fredagen den 16 mars om aftonen erhöll konungen på operahuset en anonym biljett eller

rättare ett omständigt bref, som underrättar honom, att den natten vore han å maskeraden uti äfventyr att blifva mördad. Detta blef lämnadt af kammarlakejen Elfström, hvilken erhållit det af en obekant karl. Elfström tillstälde konungen brefvet, som läste det 2 à 3 gånger och stoppade det ömsom i fickan, samt frågade Elfström, hvarifrån han fått det, därå han svarat: af en okänd karl i förstugan. När kungen steg upp ifrån bordet, sade han åt Elfström [att] tillse, om den obekante karlen ännu är kvar, och [gick] i detsamma in i sin divan med baron Essen. Elfström fann karlen ännu i förstugan samt berättade det för kammarpagen, baron Schwerin, hvilken sedermera blifvit kavaljer hos härtiginnan, bedjande honom underrätta konungen därom, hvilket Schwerin ej gjorde, och ingen vidare efterfrågan skedde. Flera uti konungens societet sågo brefvet, hvilket konungen föraktade med den däruti förestälda faran, hälst konungen mångfaldiga gånger erhållit dylika varningar. Konungen skulle begifva sig på maskeraden, men inga kläder passade, och han var villrådig. Ändtligen fick han af Elfström en domino till nöje, men tog ändå intet beslut. Elfström gick in och ut flera gånger, till dess omsider kungen med åtbörder, såsom var det emot hans vilja, satte masken för ansiktet och gick först uti sin loge och sedan ned uti salen, ledsagad af hofstallmästaren baron von Essen. Då konungen gick utur foyen och kom emellan den andra och tredje kulissen, var någon trängsel af masker, ibland hvilka baron Essen sökte att genom armbågens förande göra ledigare rum; uti detsamma lossades uppå konungen ett pistolskott, hvilket träffade ett stycke öfver vänstra höften något ifrån ryggraden. Konungen sade: je suis blessé, tog med handen öfver håret, i detsamma som baron Essen ryckte masken ifrån sitt ansikte, förde ena armen om konungen att uppehålla honom, samt gjorde rum med den andra ibland de omkringstående maskerna, ledande konungen således till ett nära därvid stående säte, ropade på konungens vakt och befalde dörrarnas tillslående. Ingen enda af de närmast stående maskerna togo maskerna af sig eller gjorde minsta rörelse att hjälpa konungen — en rörelse, den i annat fall är så naturlig, då den obekantaste människa blott finner sig häftigt illamående; men hvilken kallsinnighet nu här bevisar, att de kringstående voro medbrottslige.

Konungen blef förd af baron Essen och kammarjunkaren De Besche med flera till dess svit hörande till ett nära varande kabinett, där konungen under väntan på en fältskär hade styrka att tala med de kringstående och ibland dem äfven de främmande ministrarna, särdeles spanske ministern Corral och den preussiske ministern, baron Brockhausen, de där först anlände och gifvit hvar för sig rapporter till sina hof, af hvilka den sistnämndes var egentligen omständlig. Konungen berättade händelsen, kände ingen plåga, och var mera munter än Armfelt, som halfdöd anlände från danske ministern, där han superat. Konungen encouragerade honom, som själf varit blesserad under kriget. Man gaf baron Armfelt vatten och konungen hviskade vid honom. Emellertid efterskickades polismästaren och allt sattes i rörelse. Konungens lifkirurg Salomon ankom, förband såret, hvarefter konungen blef buren utföre trapporna och i sin vagn, då han under samtal med ministrarna liknade sig vid påfven, hemkördes till kungl. slottet och lades uti sin stora sängkammare och öfversta våningen. Under tiden var det anonyma brefvet läst af de fleste, som då voro med konungen, och märk Guds underliga skickelse, att brefbärarens hörande så alldeles försummades, hvilket varit tillräckligt att allt förekomma. Alla uti salen varande masker demaskerade sig, innan de utsluppo, samt deras namn antecknades; man fann ganska få hederligt folk. De flesta voro bodbetjänter, drängar, sjöfolk med mera dylikt. Polisen sattes genast uti strängaste aktivitet. Då tidningen om detta grufveliga lönnmord, uti Sveriges historia till denna olyckliga stund oerhördt, blef emot morgonen bekant uti staden, försattes alla människor uti den yttersta förskräckelse. Uti den häpnad, som var allmän, föll en lika allmän misstanke på någon utskickad ifrån franska nationalassembléen, uti hvilkens sköte man vet sådana utlåtelser offentligen vara fälda, som kunde gifva anledning till [att] befara en så grufvelig ogärning. Stadsportarna voro tillslutna, vakterna fördubblade och anslag å de allmänna ställen samt uti gatuhörnen gjorda till allmänhetens tillfredsställelse, att konungens blessure ej syntes dödlig. Polismästaren, hvilkens värksamhet nu tarfvades mer än förr, hade genast låtit uppkalla alla pistolsmeder att bese de tvänne pistolerna, dem mördaren lämnat efter sig uti salen, och af hvilka

den oskjutne plundrades samt var laddad med 2:ne rännkulor, flere små spiknubbar samt några blyhagel. Pistolsmeden på rännarebanan igenkände pistolerna, att han för kort tid sedan lagat dem åt afskedade kapten Johan Jakob Ankarström. Detta var nog att uppkalla honom till förhör, då han efter ett enskildt samtal med polismästaren genast erkände, att han skjutit konungen, ledsen vid lifvet och i öfvertygelse att därigenom göra sig väl känd hos *oppositionen*, hvilket ord han sedermera vid justeringen ändrade till *nationen*. Han visade mycken frimodighet, påstående, att han ej ägde någon medbrottsling utan ensam beslutit och värkstält mordet; att intet hvad nu kunde hända honom vore oväntadt, emedan han före stält sig sådant; att han var försedd med den andra pistolen i tanke att genast döda sig själf, om konungen fallit, äfvensom han haft uti andra handen en stor knif, den han själf slipat med en hulling på änden, i tanke att störta den uti konungen. Mördaren fängslades; hofrätten sammanträdde genast att upptaga målet, men som detta ovanliga brott fordrade en hastigare undersökningsåtgärd, än med hofrättens rättegångssätt kan förenas, så blef poliskammaren tillåtet att lägga första handen vid undersökningen, höra vittnena m. m. Den fredagsaftonen bortgångna posten blef genom en express återhämtad, hvilken express ej hann posten förrän 2 mil hitom Norrköping, då posterna uti Nyköping, Strängnäs, Mariefred och Södertelje voro utdelade. Genast om morgonen hade man fattat misstankar på majoren af gardet öfverstelöjtnanten Karl Pontus Liljehorn samt majoren grefve Klas Horn, förre löjtnanten vid gardet grefve Ribbing och friherre Kurck. Den förste eller Liljehorn i anledning däraf, att en sockerbruksdräng anmält sig uti Polisen hafva af en herre, den han sade sig känna för Liljehorn, emottagit det anonyma brefvet med löfte om 2 r., som han skulle erhålla följande morgonen, då de skulle råkas vid ett sockerstånd på Norrmalmstorg, eller där denne för brefförfattaren okände karl emottog brefvet och lofvade bära det till operahuset. Denne karl begaf sig nu med en polisbetjänt till Liljehorn, igenkände honom och begärde sina 2 r., då Liljehorn tog honom uti armen och förde honom ut genom dörren, sägande, att han aldrig afsändt honom med något bref. Emot grefve Horn visade sig, att

han föregående aftonen sent varit hos svärdsfejaren Damström att köpa sig en sabel, och då han icke kunde få den, instält sig hos baron Funck samt där lånat ett sådant vapen under ett misstänksamt förebärande; att grefvens öfverrock funnits uti mördaren Ankarströms rum, och att han där maskerat sig till balen; att han efter mordet hastat ifrån operahuset samt emot en ovanlig betalning med hot trugat en hyrkusk att köra sig till Hufvudsta, där grefven bodde, men stigit utur vagnen på Klaraviken och fortsatt vägen gående; emot Ribbing och Kurck intet annat än deras, i synnerhet den förstnämndes, bitterhet emot kungen eller det rådande partiet, och var det allmänt veterligt, att de voro förtroligaste vänner. Liljehorn gick efter paraden med de öfriga officerarna af gardet att underrätta sig om konungens tillstånd. Han var uppfödd uti konungens hof, som visat honom en faderlig omvårdnad ifrån barndomen och allt sedermera. Han blef af baron Armfelt införd till konungen och fälde vid hans säng strida tårar, men gick därifrån till riksdrotset och bekände sig hafva skrifvit den anonyma biljetten uti bästa välmening att förekomma olyckan samt i anledning af ett anonymt bref, som han skall fått fredagsmorgonen kl. 6. Han omtalade detsamma på slottet för baron Cederström, öfverste vid gardet, samt flere och vistades större delen af eftermiddagen på slottet uti konungens rum, men blef om aftonen kl. $^1/_2$11 arresterad vid Nybron, då han skulle gå till Ladugårdslandet. Denne Liljehorn förenade med ett vackert utseende en hittills oklandrad vandel, var ett mönster för unga karlar, tapper, skicklig uti sin tjänst, beläst uti de vackra vetenskaperna och känd för det strängaste begrepp om ära. Han hade till konungen de största och ömmaste förbindelser, och man skulle förr trott himmeln nedfalla, än att Liljehorn kunde blifva delaktig uti ett så groft brott. Man började allt mer och mer misstänka, att detta mord åsyftade en regementsförändring och innefattande ibland flera personer anlagd plan.

Under den 17 förordnade konungen en regering af härtig Karl, grefve Wachtmeister och Oxenstierna, baronerna Taube och Armfelt samt lagman Håkansson, hvilken senare ej uti det tryckta förordnandet är införd, men ägde votum

på samma sätt, som då konungen var uti Spa. Allmänna förböner anstäldes för konungen, och i slottskapellet var alla dagar gudstjänst, den kungl. familjen och mycket folk bevista. Bulletiner öfver konungens tillstånd anslogos morgon och afton uti gathörnen, äfvensom en tryckt berättelse om mordet blef utgifven, och en kungörelse, som lofvade 4,000 r. till den, hvilken upptäckte någon uti denna grufveliga gärning delaktig. Borgerskapet sattes under gevär, alla garnisonsregementen på fälttraktamente samt en varning till lugn och stillhet uti provinserna utfärdad, och ändtligen befallning, att alla källargluggar skulle igenmuras i anseende till befarad mordbrand; alla portar stängas vid infallande mörker och ingen [får] utan lykta gå på gatan; och hölls öfver allt detta nogaste uppmärksamhet genom starka patrulleringar. Den rättegångsordning, som hofrätten följer, gaf föga anledning att hoppas, det undersökningarna med den skyndsamhet skola kunna följas, som brottets beskaffenhet fordrade. Sedan Ankarström inför hofrätten var hörd, befalde regeringen, att undersökningarna skulle uti poliskammaren börjas och fortsättas samt äfven vittnen där blifva afhörda, och som polismästaren var en man af den sällsyntaste drift, slughet och skarpsinnighet, så väntade man sig allt af honom, hvarför regeringen uti bref till öfverståthållareämbetet och uti ett särskildt bref till polismästaren uppdrog den sistnämnde enskildt en myndighet, den ännu aldrig uti Sverige ägts, nämligen att fängsla, bevaka, uppkalla och förhöra hvilken och hvem han fann sig af skäliga anledningar kunna misstänka antingen för delaktighet uti brottet eller därom upplysning gifvande.

I anledning häraf blefvo arresterade den 18 mars kl. 8 om aftonen grefve Klas Horn, grefve Ribbing och friherre Kurck, den 19 om aftonen kl. 7 generalen grefve Fredrik Horn, fader till den förstnämnde, den 20 grosshandlaren Björkman, rådman Ahlegren, samt kanslisten Enhörning och friherre Funck, den 21 ryttmästaren vid lifregementet baron Örnskiöld, kapten vid Åbo läns regemente baron Liljencrantz samt vice auditören Örn, den 22 friherrarna Wallenstjerna och Palbitzky. Samma dag afhände sig lifvet genom gift friherre Bjelke, ledamot i riksgäldskontoret, och bekände kort före sin död åt kyrkoherden Lehnberg uti Kungsholmen, den han tillkal-

lade, att han var den förnämsta upphofsmannen till anläggningen, att planen jämte de medbrottsliga voro en hemlighet, den han tog med sig i grafven, men att regeringen numera ej hade något att befara, hvilket allt han begärde, att Lehnberg ville uti regeringen anmäla, som ock skedde efter middagen, sedan polismästaren efter för sent erhållen rapport anlände till Bjelken att af honom såsom döende kunna någon upplysning erhålla. Efterföljande dagen blef denne Bjelke efter hofrättens dom bortförd af rackarknektarna samt på afrättsplatsen nedgräfd. Att hålla folket uti ordning hade man beordrat 100 man af dragonerna, som på ett kort afstånd redo hälften före och hälften efter bödelskärran, där Bjelke låg obetäckt. Detta var ett missförstånd i de gifna orderna, emedan dragonerna bort fördelas uti vissa trakter af staden. De erhöllo äfven kontraorder, men icke förrän de hunnit till Postmästarebacken på söder och Götgatan. Den 23 arresterades gamle generalen friherre Pechlin, öfversten vid artilleriet Gyllengranat och majorerna därstädes Hartmansdorff och Wennerstjerna, öfverstelöjtnanten Gyllenstjerna, löjtnanterna Schultz och Ehrensvärd, afskedade öfverstelöjtnanten baron Sjöblad, afskedade kaptenen och bankofullmäktigen Stålhammar, förre stallmästaren vid artilleriet major Staël von Holstein och hans son löjtnanten vid samma regemente, den 24 kungl. sekreteraren von Engeström, häradshöfdingen Nordell, löjtnant Strussenfelt, sekreteraren Halldin. Den 25 friherre Lybecker och en vakthafvande polisbetjänt satt hos bokhandlaren Cleve till förekommande af äfventyrlig läsning af franska revolutionsböcker, den 27 om midnatt kanslirådet Jacob v. Engeström samt slutligen extraordinarien uti kanslikollegium Ingemund Liljestråle, son af förre justitiekansleren, samt stallmästaren Bruce hos härtiginnan. Af desse voro flere, hvilka på misstankar i anledning af deras bekantskap med de rätta brottslige blifvit arresterade, och sådana erhöllo tid efter annan deras frihet, såsom öfverste Gyllengranat, baron Örnskiöld, Liljencrantz, Wallenstjerna, Palbitzky, Schultz, Gyllenstjerna, Stålhammar och Sjöblad, Strussenfelt, Lübecker, Staël, fader och son, friherre Kurck och ändtligen grosshandlaren Björkman; men vice auditören Örn hängde sig själf uti arresten den 3 april och blef af

bödelsknektarne följande dagen uti en stor samling af folk bortsläpad och uti galgbacken nedgräfd.

De återstående brottslige blefvo med yttersta stränghet bevakade. Tvänne officerare beordrades att ständigt vara inne hos dem samt vakt satt utanför deras dörrar. Officerarna fingo ej tala sinsemellan, ännu mindre med fångarna, på hvilka de skulle hafva den nogaste uppmärksamhet. De fingo ej raka sig, ej heller nyttja knifvar och gafflar eller något, hvarmed de skulle kunna tillskynda sig skada. Ifrån konungens kök blef mat och dricksvaror dem burne, som förseglades samt uppbrötos af den öfverste befälhafvande. De hit till staden ankommande eller varande officerare af främmande regementen beordrades till tjänstgöring, och en öfverstelöjtnant förde befälet öfver hela vakten, som omgaf eller besatte alla avenuerna till Riddarholmen och gamla kungshuset, uti hvilket senare hus åtskilliga rum voro till fängelser inrättade, äfvensom uti nedre våningen af kommersekollegiihuset samt kammarrevisionshuset. Kammarrevisionen blef flyttad till furstliga Hessensteinska huset och poliskammaren inrättad uti de rum, kammarrevisionen innehaft. Rannsakningen fullföljdes med all ifver.

Jag lämnar nu dessa olyckliga varelser, hvilkas brott, gudlösa sammansättning, oförnuftiga företagande och slutliga välförtjänta dom jag längre fram får beskrifva. Af ångest och samvetskval lära de här på jorden känna försmaken af de fördömdes lidande, om de kände den olycka, de orsakat, till hela sin vidd; de oskyldiga, som misstänkas för det, de hyst vänskap och förtroende till åtskilliga af dem, förblindade af deras förstälda vandel och uppförande; de tåreströmmar, som flutit för deras ondskas skull. Jag vill nu anteckna hvad om konungens sjukdom samt dess därpå följande sista stunder kommit till min kunskap.

Den 17 tillkallades genast generaldirektören Akrell, öfverdirektören Theel samt professorerna Schulzenheim och Hagström. Vid förbandets öppning uttogos tvänne spiknubbar, som fastnat uti yttre köttet, men det öfriga af skottet kunde hvarken med fingret eller införd sonde kännas. Man dömde således, att det låg djupt inne, och förestälde sig däraf de fasligaste påföljder, ehuru konungens starka konstitution och

goda hälsa icke var utan att lämna mycket hopp om dess vederfående. Uti denna tvetydiga ställning följde ock läkarna den försiktiga vanan att genom tvetydiga utlåtelser låta hvar och en gissa till utgången, men generaldirektören sade i förtroende åt sina vänner, att konungen efter hans tanke aldrig kommer upp igen. Emellertid vore bulletinerna mera tröstande än bedröfvande, och konungens yttre rum voro ifrån bittida om morgonen till sent om aftnarna uppfylda med folk af alla stånd, som uppskrefvo sina namn på de listor, där voro för handen. Detta uppskrifvande förvandlades till en oanständig galenskap. Jag hörde själf underståthållaren Ahlman uppmana mindre borgare där låta anteckna sig, och rummet var slutligen uppfyldt med handtvärkare, bodbetjänter, stalldrängar, till och med gesäller, att man på de listorna nu måtte se, att konungens lif intresserar de obetydligaste af hans undersåtar. Så fort tidningen anlände till landsorterna, begaf sig den högre adeln, hvilken var känd af konungen, till Stockholm. Deputationer ifrån adeln uti de närmaste provinserna ankommo, och infann sig äfven riksrådet grefve Bjelke jämte dess grefvinna, hvilka sedan 1789 ej varit i Stockholm. Grefve Bjelkes uppvaktning var rörande utaf flera omständigheter. Han var förut sjuk och tog förmodligen af detta sin snart påföljande död.

Riksrådet Fersen med hans grefvinna, hvilken sedan samma tid icke häller visat sig vid hofvet, kommo äfven tillstädes; äfven de, [som] tid efter annan blefvo arresterade, underläto icke att dessförinnan infinna sig.

Regeringen vidtog all nödiga anstalter till bibehållande af den allmänna säkerheten uti hufvudstaden och på landet, till någon del desto angelägnare, som allmogen, uppretad af illasinnade människor, visade mycken benägenhet att utöfva på adeln hämndgirighet. Man höll konungen uti all okunnighet om hvad som företogs under rannsakningen, att ej genom sådan kunskap väcka hans oro. Han visste inga flera brottsliga än Ankarström, Horn, Ribbing och Liljehorn. Om den senare yttrade han sig, att ehvad utgången med konungen måtte ock blifva, skall Liljehorn hafva nåd, och detta omtalade baron Armfelt uppenbarligen i rummen. Statssekreteraren Schröderheim var den, som konungen älskade mest att se och tala

med om gamla samt till detta tillfälle indifferenta ämnen. Han tillbragte hela dagar hos konungen och någon gång nätterna. Kronprinsen och härtigen uppvaktade konungen dagligen. General Taube var mycket inne, jämte baron Armfelt, som [gick] in och ut. Ibland tillkallade han någon annan, såsom grefve Gyldenstolpe, baron Essen, kansliråden Rosenstein och Adlerbeth samt regeringsrådet Zibet; men desse senare sparsamt, talade om sina göromål instundande sommar, anseendes aldrig sin sjukdom farlig eller dödlig. Han visste ock icke, att han hade mer än en kula uti lifvet, och trodde sig med den såsom många andra kunna lefva länge; när han slumrade och åter vaknade, var han orolig. Den 19 då grefve Fredrik Horn arresterades, var mycket buller på Norrbro, som hördes upp, då konungen med hastighet frågade orsaken därtill, hvilket man afhjälpte under andra förevändningar. Detsamma hände, dels då en soldat plundrade(!) sitt gevär i strömmen, dels en afton, då slottsvakten gick på vinden i konungens sängkammare att se till, det elden var bevarad.

Under konungens sjukdom dog kejsaren. Man nämnde aldrig detta, att icke föranleda att tala om de franska affärerna, och när statssekreteraren Franc gaf konungen underrättelser om de utrikes tidningarna, måste han med all försiktighet undvika allt, som kunde gifva någon oroande uppmärksamhet på de franska ärendena. Således tillbringades dagarna under en beständig oro för alla andra än kungen själf, hvilken ensam ej kände sin fara. Ömsom smickrade man sig med hoppet om hans vederfående, ömsom försvann det åter. Anledningen till det senare var alltid starkare än till det förra. Konungens utseende var ännu ej förändradt; man hade inrättat en stor hvilostol för honom, och ömsade han emellan den och sängen. Drottningen kom ej in till konungen. Hon lät i början anmäla sig, men konungen ursäktade sig af fruktan för en äfventyrlig sinnesrörelse.

Den 25 mars om aftonen började utseendet blifva farligare. Konungen blef besvärad af stygn och andtäppa. Spanska flugor med det mera brukades genast, och den 26 förmiddagen tycktes äfven detta med en bekvämare upphostning gifva sig. Den dagen var ock dräglig, men natten orolig.

Den 27 syntes ännu någon bättring. Man önskade den och smickrade sig därmed. Man tillskrifver detta anfall en förkylning, alldeles skild ifrån blessyren, utan en följd af konungens räddhåga för värme, hvarföre man ej fått elda uti sängkammaren, där konungen låg utan nattröja, öppen öfver bröstet med en tunn blå sidenkappa, den man ej fick igendraga. Man berömde sig öfver hans kroppsstyrka, som på tredje dygnet kunde börja och sluta en pleuresie, men de mest upplyste hofmännen, som kunde förmå läkarna att tala sanning, voro likväl föga tillfredsstälda af dessa tidningar och trodde, att själfva skottet skulle döda konungen. Man fortfor likväl att aldrig tala annat för konungen än det, som för hans återställande var smickrande. Konungen sade själf, att om han doge, vore det af pleuresie och ej af blessyren. Under detta talade han en gång om Leibnitz system och själens odödlighet såsom ett problem äfven i samma ämne i anledning af de mysterier, därmed han i förra tider mycket umgicks.

Den 28 förgick på samma sätt. Febern syntes alldeles upphöra. De föregående dagarna, då konungen inslumrat, har han drömt om grefvinnan Ribbing och äfven under ett slags yrsel talat om henne, hvilket var en följd af de kunskaper, han ägt om konspirationen och [som] bekymrade honom, då hufvudet var redigt.

Den 28 om aftonen ville han kl. 10 hafva tyst och söka någon hvila, samt befalde kammarlakejen Hjortsberg att läsa uti La pucelle d'Orleans, hvarunder han äfven somnade. Baronerna Taube och Armfelt voro länge uppe. Emot kl. 3 började en svår upphostning visa sig, som med hög och hastig puls tilltog jämte ökad andtäppa. Såret blef undersökt och visade sig torrt samt benäget till gangrène, och faran ökades stundligen.

Baron Armfelt, som mer än någon annan för sig befarade följderna af konungens död, hade ock gjort fåfänga försök att förmå andra att underrätta konungen om sitt farliga tillstånd, samt att han borde ändra sitt testamente, som gjorde härtig Karl till ensam regent, men ingen vågade detta, emedan en osäker dödspost hade varit en säker onåd. Baron Armfelt hade öfverdirektör Theel i sitt förtroende och fått

hans löfte att blifva först underrättad, då allt hopp med visshet kunde sägas ute. Theel efterskickade nu genast baron Armfelt, som strax infann sig samt ensam måste taga på [sig att] bedja konungen beställa om sitt hus. Konungen tog dock baron Armfelts påminnelse liksom hans därvid gjorda begäran om öfverståthållareämbetet såsom en följd af hans vanliga inquietude, lofvade väl allt godt, men i stället lät han klockan emot 6 om morgonen kalla sin förre lifmedikus, nu bärgsrådet Dahlberg. Denne ankom genast. Man visade honom såret, och af dess samt pulsens beskaffenhet dömde han, att här ej var något mera till uträtta. Han föll uti gråt och kysste konungens hand. Konungen sade: »*Käre Dahlberg, gif mig, gif mig något, som kan fördela slemmet*», detta med den hastighet, som de döende tala. Dahlberg svarade sig skola försöka, gick bort uti rummet att låta hämta emetique, men konungen skyndade på någon hjälp, var villrådig och tillät Dahlberg knapt gå ifrån sängen, förrän han ropade honom åter. Dahlberg sade då: »Tillåter ej eders maj:t mig en bön, som min bedröfvelse öfver edert tillstånd säger mig.» Konungen svarade hastigt: »*Hvad är det?*» »Jo, skulle ej eders maj:t tillåta, att härtigarne eders maj:ts bröder eller någon af dem, Eders Maj:t älskar, finge vara närvarande. Det är svårt för mig, att uti en sådan ställning vara allena.» »*Hvad! är det ingen hjälp mer? Är detta farligt? Skall jag dö?*» »Utan allt tvifvel är eders maj:ts belägenhet farlig, ehuru vår Herre mycket förmår.» — »*Nej, jag vill ej hafva någon mer in, utan skicka efter Schröderheim.*» Detta gaf Dahlberg tillfälle att få komma ut i andra rummet, där härtigarna voro. Han bad dem ändå gå in, men de vågade det inte, och härtig Karl kunde ej inse någon nytta däraf, emedan deras rörelse ej häller kunde tillåta dem att tala. Schröderheim efterskickades genast klockan emot 7 om morgonen, och Dahlberg skyndade tillbaka med den ankomna emetiquen, däraf han gaf konungen sex gånger mer, än man vanligen plägar gifva någon, men han kunde ej komma till kräkning eller blifva af med den starka slemmen. Man lyfte upp honom i den stora stolen, och han nedförde en penna uti halsen, men förgäfves: lifskrafterna aftynade mer och mer. Utom läkaren voro nu baron Taube och pagen

Adlerberg inne, när Schröderheim ankom. Han steg fram till konungen och kyste hans hand. Konungen plågades då af mycket slem, som samlade sig för munnen, hvilket man borttog med ett kläde, men annat kom genast i stället. Han började att tala till Schröderheim, som då drog baron Taube till sig, att denne måtte höra, hvad som sades, men konungen vinkade med handen, att baron Taube skulle gå bort, sägande: jag vill ej, att Taube skall höra detta. Konungen sade då vidare till Schröderheim med en bruten stämma: »Sätt upp en öfverståthållarefullmakt för baron Armfelt med bibehållande af alla dess ämbeten. Ett bref till regeringen, att den förblifver härtigens beständiga konselj och att baron Taube ansvarar för utrikes affärerna. Ett bref till regeringen att Gyldenstolpe och Rosenstein förblifva vid konungens uppfostran.» Schröderheim går ut att med darrande hand och all möjlig hastighet författa detta, emedan Dahlberg sade honom, att intet ögonblick vore att förlora. Innan Schröderheim ankom, hade Dahlberg frågat: »Skulle icke Eders Maj:t vilja tala med biskop Wallquist», men detta lämnade konungen obesvaradt. Emellertid efterskickades Wallquist samt blef uti yttre rummet, men vågade ej okallad gå in. Schröderheim, som var ibland de få, hvilka ifrån 1780 kände konungens testamente och visste, att härtigen var ensam regent, mötte honom uti yttre rummet, då Schröderheim tog riksrådet Wachtmeister (drotset) afsides samt yppade för honom, hvad konungen befalt. Härtig Karl tillkom därvid och frågade, hvad det var. Drotset berättade honom det, då härtig Karl åter frågade, hvad var till görandes. Drotset svarade, att Schröderheim ej åter ville komma in. Denne invände dock däremot, att, så länge konungen lefde, måste han lydas, men dröjde likväl något, till dess baron Armfelt kom i dörren och sade: Konungen befaller in Schröderheim, då denne gick, men baron Armfelt stannade utanför, nekande alla t. o. m. härtigen att gå in. Emellertid försöktes allt, hvad medicin kunde uppgifvas att lisa konungen, men förgäfves. Dahlberg påminte åter om Wallquist, men med lika liten framgång. Ändtligen ankom Schröderheim med expeditionerna, af hvilka den, som angick konseljen, skulle vara ett tillägg till testamentet och var så skrifven, att man likväl ej däraf kunde

sluta annat, än att regeringen blef hos regenten rekommenderad samt ansedt såsom nyttigt, att baron Taube bibehölls vid förvaltningen af utrikes ärendena. Expeditionerna blefvo för konungen upplästa. Han hade då ej mera urskillning i behåll att döma om den, som angick regeringen. Han underskref dem, af hvilka de, som angingo regeringen, blefvo framför sängen förseglade med hans ring och utanpå skrifvet, att de jämte testamentet skulle uti hofrätten uppläsas, hvarföre de ock genom Schröderheim blefvo lämnade till riksdrotset, som var uti yttersta rummet, med order: konungen befaller Eders Excellence riksdrotset att emottaga dessa handlingar, därmed han begaf sig till hofrätten, men vid underskriften af öfverståthållarefullmakten för baron Armfelt var för mycket bläck uti pennan, så att konungen plumpade vid underskriften, och den blef onyttig. Följderna visa, att detta varit bättre gjordt. Med en obeskriflig skyndsamhet omskrefs fullmakten och blef med en darrande hand underskrifven samt till öfverståthållaren öfverlämnad. Emellertid, då dödsstunden nalkades, hade man stält biskop Wallquist mellan dubbla dörrarna till sängkammaren, dock så, att konungen ej kunde se honom, men han likväl var till hands, och när Schröderheim emottog konungens underskrift på Armfelts fullmakt, som i denna världen var hans sista onyttiga gärning, sade Schröderheim, då han kysste konungens hand: »Skulle Eders Maj:t vilja tillåta biskop Wallquist att komma in. Eders Maj:t är skyldig det åt sig själf, anständigheten och eftervärlden.» Konungen svarade: »Ja, låt honom komma.» Gaf Schröderheim handen och tillade: »Farväl! Tillse i hvad på eder kan bero, att allt tillgår anständigt och ordentligt.» Hvarpå Schröderheim gick ut och man proponerade konungen att till vinnande af någon lisa flytta honom uti sängen samt bädda högt under hufvudet, hvartill han samtyckte. Man lät äfven Wallquist nu framträda, sedan Dahlberg åter påmint därom. Wallquist, hvilken icke själf har annan religion än den hans höga botfärdige hade, det vill säga ingen, började en prydlig kompliment, som mer liknade en lyckönskan till vår Herre, hvilken nu uti dess sköte skulle få äga konungen, än en förmaning till syndaånger och förtröstan på syndernas förlåtelse. Han satte sig ock i en skyndsam författning att

meddela sakramentet, då konungen sade: *Vänta, jag tycker mig få någon sömn,* tillslöt ögonen, men efter en kort stund upplyfte dem åter, sägande till Dahlberg: det är liksom jag kände någon lisa, men Dahlberg, som märkte, att hans upplösning mer och mer nalkades, drog biskopen uti kläderna att nalkas med sakramentet, emedan intet ögonblick var till förlora. Presten började då Fader vår etc. och efter slutad bön ville räcka den döende konungen kalken, då konungen sade: Är det ännu icke en bön, hvarpå presten läste: O, rena Guds lamm, hvilken kungen med hopknäpta händer läste efter samt emottog vid bönens slut nattvarden. Förmågan att svälja var likväl nu borta, och vinet utrann genom munnen som det inkommit; allt hvad Wallquist mer än detta anfört i sin tryckta berättelse, är osanning, och hans åberopande af de kringståendes intygande förgäfves, emedan de alla instämma i hvad jag har sagt, men offentligen ej kunna vederlägga Wallquist. Konungen somnade något, sorlandet i bröstet tilltog, och då han öppnade ögonen märktes, att synen försvunnit. Man tycktes begripa af ett ljud, att han ropade Schröderheim, hvilken genast ankom, steg fram till sägen och tog konungens hand, hvarvid Dahlberg ropade konungen uti örat, att Schröderheim var där, men han kunde ej tala något ord mera, och några minuter därefter uppgaf han andan kl. 55 minuter till 11 förmiddagen. Under hans aflidande var vakt vid dörren till yttre salen, där många voro samlade och en sorglig tystnad regerade. Så snart han dött, tillslöt Dahlberg hans ögon samt gick uti yttre rummet och gaf härtigarna tidningen. Anstalter vidtogos genast till slottets tillstängande, och en liten stund förbigick, innan man i yttre rummet fick veta, att konungen var död, då man såg baron Taube utledas, som fått konvulsioner. Härtig Karl gick in till konungen, gick åter ut och tog härtig Fredrik i famnen, sägande: min bror, lofva mig på ära och tro, att vi förena oss till det kungliga barnets försvar och bästa; hvilket härtig Fredrik lofvade med helig förbindelse. Så öppnades dörrarna: alla gräto, men härtig Karl sade: Mina herrar, låtom oss ej förlora en dyrbar tid, utan sörja som karlar anstår, hvarpå han med uppräckta fingrar lät expeditionssekreteraren Lagerbring förestafva tro- och huldhetseden, hvilken härtigen samt alla kringstående [gingo] och

ibland dem grefve Brahe, baron Lantingshausen samt Karl de Geer samt äfven de flere, som voro uti drabantsalen. Därefter lät man alla gå in och se konungen död, då gardinerna voro uppdragna omkring sängen. Drottningen, som under hela sjukdomen förgäfves begärt att se konungen, gjorde äfven nu på morgonstunden ett fruktlöst försök och ville genom stora galleriet inkomma uti sängkammaren, men så länge konungen hade någon sansning i behåll, vägrade han att emottaga henne, och sedan var drottningens närvaro till intet nyttig, hvarföre härtigen afböjde densamma.

Öfverståthållaren Armfelt lät genast kalla så många, som kunde träffas på rådhuset, samt sedan hans fullmakt var uppläst, höll [han] ett tal, däruti han sade sig ännu sörja mer en vän än en kung; eden aflades därefter af de närvarande och sedan af alla människor öfver 15 år, hvilket var ovanligt vid sådana tillfällen förut.

Således är nu denna konung död, som lämnat riket i elände och uppretat dess invånare emot hvarandra värre än under frihetstiden. Det tillhörer eftervärlden att om honom tala sanningen, och det stora beröm, han njutit dels af smickrare i hopp om vinning, dels af sina belönte gunstlingar, lärer då göras till intet. Han emottog styrelsen, då landet plågades af de oroligheter, som partierna orsakade. Han hade då allmän kärlek, och ingen monark har någonsin uppstigit på en tron med lyckligare tillfälle att göra sitt namn odödligt än denne. Han syntes ock i början visa därtill någon benägenhet, men det varade ej länge, innan detta hopp försvann. Hans ärelystnad var utan gräns och liknade endast hans högmod. Utan att betrakta landets tillgångar och förmåga skilde han sin egen person och sitt intresse ifrån det allmänna. Han förstörde allt hvad förstöras kunde, kastade en skugga på sin gemåls dygd, gaf alla oförsiktiga anledningar att tro, det kronprinsen icke var hans son, lefde ifrån den dagen i oenighet med sin mor och sina syskon. Var en egoist i ordets vidsträcktaste bemärkelse. Vidskeplig, utan gudsfruktan, falsk, höflig utan mening, nedrig i sina hemseder, öfverlämnande sig till otäckheter, som knappast kunna beskrifvas. Ohygglig — med ett ord: utan alla konungsliga eller medborgerliga dygder. Däremot kan man icke neka honom ett stort snille, mycken kvick-

het, illparighet och politisk slughet. Han var bekymrad att finna sig omgifven af någon, hvars tankegåfva och urskiljning eller snille öfverträffade hans, och utom statssekreteraren Schröderheim, som var honom vuxen, kan man icke namngifva någon erkändt klok man, som ägt hans förtroende. Jag lämnar nu dessa betraktelser, som jag vid flera tillfällen torde få anledningar att återfinna.

Såsom märkvärdigt förtjänar antecknas, att konungen vardt skjuten den 16 mars eller samma dag han år 1778 brouillerade sig med sin moder, att detta mordet skedde på operan, där han tillbragt en så dyrbar tid af sin lefnad, och under fastlagen, som till andra görmål var helgad. Härutinnan inser mången en maledictio divina.

INNEHÅLL.
